WWW.GOFREBOOKS.COM

СУКБАТТАР

АХЛИ СҮННӨТ ААЛЫМДАРЫ ЖОЛ КӨРСӨТҮҮЧҮ ЖАРЫК СЫЯКТУУ

Сукбаттар

«Алтын мурас» фонду
altynmuras.kg@gmail.com

Бишкек 2015

МАЗМУНУ

Өзүнүкүн бербестиктин, талашып-тартышуунун зыяны
Эгер жахилдер сүйлөбөгөндө
Бир ишке толук берилмейин ал иште ийгиликтүү боло алабайсың
Дүнүйөнүн түбөлүгү жок, калкынын да опаасы жок
Адам баласы эмне үчүн жаратылды
Адам ар айткан сөзүн билүүсү керек, бирок, ар билгенин сүйлөй бербөөсү керек
Диндин жартысы сабыр, жартысы шүгүр
Перзент ниматына шүгүр
Кул акысынын мааниси
Колуңа тикен кирсе өзүңөн
Куулук кылуу берекени кетирет
Адамдарды кубантуу
Динде өзүңдөн жогоруну кара
Туура жолдо болуунун өлчөмү
Адамдардын эң жакшысы жана эң жаманы
Напсини алсыратуу үчүн ибадат кылуу керек
Эне-ата дубасы
Жылан жандын душманы, ал эми жаман дос...
Көңүл оорусунун эмделүүсү
Дуба дартта
Башка түшкөндөргө ыраазы болуу
Ахли сүннөт акыйдасы өтө баалуу казына
Ыйман базарда сатылбайт
Ыкылас адамдын иштеринен билинет
Кыйынчылыксыз нимат болбойт
Ыйманды кубаттандыруу үчүн
Руханий оорлардын башы
Берген кол алган колдон жогору
Напсиге оор тийүүчү нерсе
Ыймандуу адам уурулук кылбайт
Аманатка кыянат – эки жүздүүлүктүн белгиси
Өлүм алдында болгон абалдар
Дуба кылбоо - кайгылардын эң чоңу
Куфурга кас болбогон ыйманга дос болбойт

Максатты туура тандоо
Чыныгы ийгилик
Сабырдын түбү - сары алтын
Билип жана ыкылас менен кылынган ибадат
Фыкх илимин үйрөнбөө - адашуунун белгиси
Өз билгенин кылган өкүнүп калат
Дубанын кабыл болуусу үчүн
Өлүүдөн мурда өлүү
Өзүн жакшы көргөн адам башканы жакшы көрө албайт
Жамандыктардан кутулуунун жолу
Бардык жамандыктардын башы
Дарт менен жаңжалдардын себеби
Мусулман суудай болуусу керек
Аалымдардын катасы капитандын катасы сыяктуу
Адам баласы эмне үчүн жаратылды
Адамдын илими көбөйгөн сайын коркуусу да көбөйөт
Адам баласынын үстөмдүгү
Аятал курси окуу
Диндин буйругу мезгилге жараша өзгөрбөйт
Кайгылуу адамдардын дубасы кабыл болот
Карылык ниматы
Кимди сүйсөң акыретте аны менен бирге болосуң
Сөз ташуу, ушакчылык кылуу
Сыр сактаган муратына жетет
Бала сүйүүсү
Бардык жамандыктардын жалгыз дарысы
Береке жана берекесиздик
Достун акысы
Дүнүйө акыреттин талаасы
Дүнүйө жаманбы?
Жактырбаган нерсебиз балким биз үчүн жакшы чыгар
Ифтар берүүнүн пазилети
Кимде ушул үч нерсе бар болсо
Орозо кармаган ден-соолук табат
Сабыр
Таттуу тилдин жана күлүмсүрөөнүн мааниси

Үй-бүлө бакыты үчүн
Үч нерсе бар
Эне-атага кызмат
Эне-атанын сексен акысы

Бир ишенимде болуунун мааниси

Даанышман заттар айтышат:

Физика илиминде бир эреже бар: Плюс плюсту, минус минусту өзүнө жолотпой түртүп турат. Терс болгон нерселер бири бирине тартылышып турат. Эки киши бири-бирине «меники туура" деп отурса ортодо уруш чыгат, тынчтык кетет. Бири экинчисине «сеники туура" десе уруш бүтөт, тынчтык башталат. Аял-күйөө да бири-бирине «сеники туура" десе тынч жашоо болот. Экөө тең «меники туура" деп отурса тынч жашоо болбойт. Ал эми экөө тең бири-бирине «сеники туура" дей турган болсо эмне болот? Ал үйдө тынчтык өкүм сүрүп, илахи махабат сүйүү башталат.

Дос өтө маанилүү. Кимди сүйсөк ошолор менен бирге суракка алынабыз. Кандай жашасак ошондой өлөбүз, кандай өлө турган болсок ошондой тирилебиз.

«Куфув" деген сөз – тең болуу дегенди түшүндүрөт. Анын динибизде маанилүү орду бар. Иште, күчтө, түгөйүн табууда теңдикти издөө керек. Башкача айтканда, бир ишенимде болуу, бирдей сүйүүдө болуу, бирдей максатта болуу керек. Буга көп көңүл буруу керек, себеби, бул иш өтө оор жана маанилүү. Себеби, пайдасы да зыяны да көп. Эки адам напсилеринин арзуулары аркасында бирге боло турган болсо мунун акыры жакшы болбойт. Бирок, акыл, дин жана ыйман менен бириге турган болсо өтө жакшы болот. Бирге жумуш кылган адамдар менен, мамиле кура турган адамдар менен же болбосо үйлөнө турган адамыбыз менен бирдей түшүнүктө болбосок көп кыйынчылык тартабыз, себеби, ал башка бир жерге кетет, биз башка бир жерге кетебиз мунун аркасында

өмүр бою тынчсыздык улана берет.

Мажнун жана анын төөсү

Бир күнү Мажнун Лейланы көрүү үчүн бекем чечим чыгарып, төөсүн токуп жолго чыгат. Лейланын айылы тарапка жол тартат. Бирок, мындан эки-үч күн мурда төөсү тууп койгон эле. Мажнун жолго чыгар замат зикирге чөмүлөт. Төө дагы Мажнундун зикир менен алаксып калганын байкап акырын сездирбестен артка карай ботосунун жанына барат. Бир канча убакыттан кийин Мажнун өзүнө келип: «Кызык, мен каякка келип калдым?" - деп таң калат. «Аллах Аллах, ошол эле жерде жүрөм, бул иште бир жаңылыштык бар, кана эми көрөлүчү деп Лейланын айылы тарапка салат кайрадан.

Бир канча жол баскан соң кайтадан зикир менен алек болот. Төө муну байкаган соң кайрадан ботосунун жанына келип калат. Мажнун бир убакыт өткөндөн кийин: «Мен кайда келдим экен, Лейланын айылына келдикпи?" - деп эки жагын каранат. Дагы эле ошол жер. Бул иште бир нерсе бар дейт. Төөсүн каякка салбасын кайрылып ботосунун жанына келгендигин түшүнөт. Абалды түшүнгөн Мажнун төөгө: «Досум, сен өзүңдүн ашыгыңа күйүп-жанып жатасың. Мен өз ашыгыма өрттөнүп жатам. Биз экөөбүз бирге боло албайбыз. Сен ботоңо ашык болсоң мен Лейлага ашык болдум. Булар эки башка нерселер, андай болсо, экөөбүз бири-бирибизди түшүнүшө албайбыз, сен мында кал, мен болсо жөө кетейин дейт.

Демек, башка-башка түшүнүктөгү адамдардын бир максаттын аркасында биригүүлөрү өтө кыйын, биригүүсү мүмкүн эмес.

Эң кыйын иш

Даанышман заттар айтышат:

Дүнүйөдө эң кыйын иш чечим чыгаруу. Башкача айтканда ЖАРАЙТ деп айтуубу же ЖОК деп айтуубу? Аллах коргосун, ЖАРАЙТ деп айта турчу жерде ЖОК деп айтылса же ЖОК деп айтыла турчу жерде ЖАРАЙТ деп айтыла турган болсо

Куфурга чейин киргизүүсү мүмкүн. Улуу бир затка: **Дайым эле устазыңызды айтасыз, ал сизге эмне үйрөттү?" -** деп сурап калышат. Ал зат: **«Устазым мага каерде ЖАРАЙТ, каерде ЖОК деп айтылат, кимди сүйүү керек, кимди сүйбөө керек ошону үйрөттү. Бул дагы мага жетти" -** деп айтат.

Аллах үчүн истишара кыла турган болсо (б.а., кеңеше турган болсо) Аллаху таала эң жакшысын биздин каршыбызга чыгарат. Истишара кылуу, суроо адамдын напсин сындырат. Сурабай иш кылуу адамдын напсин аздырат. Сурай албоо – кибирдин белгиси.

Эч ким илиминин көптүгү менен мактанбоосу керек, себеби, андан да көбүрөөк билген башка бири бар. Иблис периштелердин устазы эле. Илими аны куткара алган жок, себеби, динибиздин үч тарабы бар: Илим, Амал, Ихлас.

Илим өзү жалгыз адамды куткара албайт. Эгер бир адам билген нерсеси менен амал кылбай турган болсо «Эгер билсең эмне үчүн кылган жоксуң?" деген суроого жооп бере албай калат. Эч билбестик бар, анан да билген нерсесин аткарбастык бар. Илим бар экен, амал бар экен, макул дейли. Бирок, буга карата сурак бар, ал суроо: Муну эмне үчүн аткардың? Адамдар жактырсын, АЗАМАТСЫҢ! деп макташсын деппи? Же болбосо Аллах жактырсын деппи? Аллаху тааланы унутуп, адамдар макташсын деп иш кылгандар дүнүйөдө да, акыретте да чоң зыянга учурашат.

Адамдын дини анын досунун дини сыяктуу болот. Жакшы дос тандаган кутулат, жаман дос тандаган адамдын башы зыянда. Ар тарапка тузак жайылган, бул тузактарга түшүү өтө оңой. Эгер бул тузактарды билген бир жол башчысы болгон болсо коркуу жок.

Шайтан алгач адамды дин бир-тууганына каршы сөз айттырат, аны жамандатат. Эгер ушундай бир ушак чыга турган болсо аны ошол замат өчүрүү керек. Болбосо чоң балээге алып келет. Улуу заттар айтышат:

«Жанында дин бир-тууганы жамандалып жатса, ал адамды тыйган адамга жүз шейиттин сообу бар".

Момун топурак сыяктуу, жөнөкөй болот. Эч кимге даттанбайт, ал адамды да бирөөлөр башка бирине даттанып барышпайт.

Аллаху таала кулдарынын дүнүйөдө жана акыретте бактылуу болуулары үчүн дин жиберди. Исламият, Аллахка алып бара турчу жол. Диндин буйрук жана тыюуларына баш ийген адам дүнүйөдө жана акыретте бактылуу болот.

Эч ким Курани каримди өз акылына салып тафсир кыла албайт. Курани каримдин тафсири - Пайгамбарыбыздын жашоосу жана Ал айтып кеткен нерселер. Асхабы кирам тафсирди көрдү. Эң жакшы түшүнгөндөр - булар Асхабы кирам. Алар да шакирттерине үйрөтүштү. Булар да китептерине жазышып, төрт туура мазхаб ушундайча пайда болду. Масхабдар кийин пайда болгон эмес. Асхабы кирамдын бардыгы мужтахид болгон.

Көз жана акыл

Даанышман заттар айтышат:

Акыл акыретти, көз болсо дүнүйөнү көрөт.

Адал акча менен тамактанган денеге ибадат кылуу жеңил болот.

Аллаху таала сүйгөн кулуна эки нимат берет:

Ага сүйүктүү затын таанытат жана кайырлуу иш насип кылат. Дагы көп сүйө турган болсо түрдүү кыйынчылыктарды берет.

Эмр-и маруф кылгандар (адамдарды жакшылыкка үндөгөндөр) сүйүктүү жана жоомарт болуулары, о.э., мындан эч бир пайда күтпөөлөрү керек.

Калк баа берген нерселерге гана баа берген адамдын баасы жок. Аллаху таала баалаган нерселерге баа берген адам баалуу, азиз. Аллаху таала азиз кылган адамды эч ким залил кыла албайт (б.а., төмөндөтө албайт)

Адам жаш кезинде шахваттын (кумардын), карыган кезде шухраттын (атак-даңктын) туткуну болот.

Ортодогу таарынычтар кызматтарга тоскоол болот.

Олуя кулдардын хimmаты жаадан чыккан окту артка кайтарат. Олуяны сүйгөн адамга ушундай кубаттуу химмат келет.

Тасаввуф – бул убакытты эң жакшы пайдалана билүү жана эч кимдин көңүлүн оорутпоо.

Кимде ким тамак жеп жатканда Аллаху тааланы канчалык көп эстей турган болсо, намаз окуп жатканда да ошончолук эстейт. Көңүлүбүздү Аллахтан башка нерселерге бербөөбүз керек.

Муршиди камилдер бир гана өтө сүйгөндөрүнө эмес күнөөсү болгондорго да күнөө кылып жүрүп динден узактап кетпесин деп жакындык көрсөтүшөт. Ал эми күнөөсү ал болгодорго өзүн өзү жактырып кибирленип кетпесин деп эч илтифат (мамиле) кылышпайт эле.

Ихласы арткан адамдын динге кызматы артат. Динге кызмат кылгандын ихласы артат. Ихлас менен ибадат кылбаган адам Белам-ы Баура сыяктуу муртад болуп өлөт.

Олуянын өмүр баянын окуган адамдын көңүлүнөн дүнүйөгө болгон сүйүүсү чыгат, анын ордуна Аллах сүйүүсү толуп ихласы артат.

Бир мусулман Ахли сүннөт китептерин алып, ага урмат кылып китепчеге алып барып койсо, ал китептерди үйүндө кармагандыгы үчүн Аллаху таала ал адамдын акыркы демде ыйман менен кетүүсүн насип кылат. Ар мусулманда ар убакта жанында Ахли сүннөт китеби болуусу керек! Ылайыктуу бирөө менен көрүшүп калганда бул китепти ага белек кылып, анын да кутулуусуна себепчи болуп калууга аракет кылуусу керек.

Пайгамбарлардан бири кичирээк бир таштан чоң суу чыккандыгын көрүп андан сурайт. Таш ага «**Отуну адам жана таш болгон Тозоктун отунан сактангыла!”** деген аятты окуп: «Мен бул аятты окуган күндөн бери ушинтип ыйлаймын”, - дейт. Пйгамбар дуа кылып, бул таштын Тозокко кирбөөсүн өтүнөт. Аллаху таала да анын дуасын кабыл кылат. Бир канча күн өткөн соң ошол жерге кайтып барса баягы таштан дагы эле суу чыгып жатат. Себебин

сурайт. Таш: «Мурункусу корккондуктан, ал эми азыркысы шүкүр көз жашым", - дейт. Таш дагы ыйлап турат, ал эми таш жүрөктүү адамдар өлүмдү ойлоп да коюшпайт.

Тууранды үйрөнүү

Даанышман заттар айтышат:

Бул диндин негизи - үйрөнүү жана үйрөтүү. Бул болсо улууларыбыз билдиргендей Ахли сүннөт акыйдасын жана илмихал үйрөнүп аны да башкаларга эч өзгөртпөстөн өткөрүп отуруу менен болот.

Аллаху таала эч бир нерсени максатсыз жана хикматсыз жараткан эмес. Ар нерсенин бир хикматы (сыры), максаты бар. Раббибиздин жараткан нерселеринде албетте, бир хикмат бар. Аллаху таала да адамды максатсыз жараткан эмес. **«Силерди бир максат үчүн, ибадат үчүн жараттым", -** деп айтат. Ибадат кылууда максат – Аны таануу жана Анын улуктугун түшүнүп, ал эми өзүндө болсо жаман напси бар экендигин билүү. Өзүн өзү таануу бир адамда канчалык арта турган болсо Аллаху тааланын улуктугу ошончолук түшүнүктүү боло баштайт. Өзүн жакшы көргөн адам мусулмандарды жакшы көрбөйт, Исламиятты жакшы көрбөйт, мына ушундайча ширкке чейин барат.

Динди үйрөнүү жана үйрөтүү күчүнүн жетишинче баарына парз. Бизден мурдагылар бизге үйрөтүү үчүн аракет кылбаганда биз бүгүн мусулман боло албайт элек. Биз дагы бизден кийинкилерге ушундай таза бойдон жеткирүүбүз керек. Үстүбүздөгү аманат өтө чоң. Кимдин билеги күчтүү болсо ташты алысыраак ыргытат. Ахли сүннөт акыйдасынын жайылуусу, бүгүнкү күнгө чейин келүүсү Ахли сүннөт аалымдарынын күчү менен кызматы менен болду, башкалар эмес!

Аллаху тааланын бир кулун жакшы көргөндүгү же жакшы көрбөгөндүгү каерден белгилүүболот? Эгер, Аллаху таала бир кулун жакшы көргөн жана тандаган болсо ага сүйгөн кулун таанытып аны да жакшы көргүзөт, сүйгүзөт. Муну Аллаху таала бул кулун куткарууну каалагандыгы

үчүн кылат. Пайгамбарыбызга баш ийгендер сыяктуу… Пайгамбарыбыз менен бирге болуп, анын мубарек сөздөрүн тыңдап Асхабы кирам болгон бир адам кандай гана сүйүктүү жана тандалган адам болгон. Пайгамбарыбыздын окуучусу, шакирти болуу насип болду. Андай болсо Пайгамбарыбызды бизге тааныткан мурасчыларына да шакирт болуу, аларды таануу керек. Шакирт болуудагы максат анын кадырын билип, ал көрсөткөн жолго өзүн берүү дегендикте жатат.

Мусулмандын белгиси берген сөзүндө тургандыгында. Момун экендигибиз эки нерседен белгилүү болот:

1-Колунан ишеничтүү болгон адам.

2-Тилинен ишеничтүү адам.

Чыныгы момун адам эч качан харамга колун узатпайт, харамды кармабайт, ххарамды ичпейт, харамды жебейт, харамды жазбайт жана сүйлөбөйт. Колуна да, тилине да ишениле турган адам.

Өмүр бою жашап атып айланасындагылардын өлгөндүгүн көрүп жаназаларына катышып жүргөн адам дайыма ушинтип улана берет деп ойлойт. Кимдин жаназасын көтөргөн болсок ал дагы убагында далай адамдын жаназасын көтөргөн, бирок, бүгүн өзү дагы жаназа болду. Бир күн келет биз дагы жаназа болобуз, муну унутпайлы!

Тааныбаган сүйө албайт

Даанышман заттар айтышат:

«Дүнүйөнүн өзү эмес ага болгон сүйүү жаман. Таштын, топурактын, бак-дарактын, суунун эмне күнөөсү бар? Анык күнөө, балээнин баары көңүлдү буларга байлап акыретти унутуу. Маселенин баары мына ушунда.”

Туш келген адамга (Намаз оку, окубасаң күйөсүң) деп айтуу ылайыктуу эмес, бирок, акырет жолчусу болгон момун адамга айтууга болот. Себеби, дүнүйө жолчусу болгон адам намаз окуса да, ажыга барса да жолдон таят. Алгач бара турган максатын белгилеп, жолун дүнүйөгө эмес акыретке буруп алуусу керек. Мунун жолу болсо - акырет жолчуларын

сүйдүрүү. Көп адамдар Олуяларга болгон сүйүүнү ала албагандыктары жана Аллах сүйүүсүнө жете албагандыктары үчүн жолдон адашып кетүүдө, себеби, Аллаху тааланын сүйүүсүнө жетүү үчүн Анын сүйүктүү адамдарын табуу өтө маанилүү. Суу ичкиси келген адам дубалга эмес, дубалдан чыгып турган суу түтүгүнө барат. Эгер ушундай мубарек адамдарды башкаларга сүйдүрө алсак эң чоң жакшылыкты кылган болобуз. Ошондуктан адамдарга Расулуллахтын мурасчыларын, б.а. Ахли сүннөт аалымдарын, Силсиле-и алиййе улуктарын таанытып түшүндүрүп, сүйгүзүү керек. Имам Раббани же Мавлана Халиди Багдади хазретлери сыяктуу улуу заттарды түшүндүрүп жатканда аны угуп отурган адам да аларды жакшы көрүп кала турган болсо иш аткарылган болот, себеби, улуулар айтат: «**Олуяны жакшы көргөн адам олуя болот.”** Олуя болот деген бул эмне? Аллахтын досу болот. Андан кийин, албетте, достор менен хашр болот. Олуя заттарды сүйө алуу үчүн аларды таануу керек. Тааныбай туруп сүйүү болбойт. Бири эшиктин алдынан өтө турган болсо, анын үстүнө ал дагы чөң аалым боло турган болсо, бирок, аны көргөн адам тааныбаса кайдан билсин? Ошон үчүн мубарек бир зат айтат: «Мен устазымды таанбаганымда, устазым да мага Метубаты Раббанини мага түшүндүрүп бербегенде, мен дагы бул китепти колума ала турган болсом ары жагын, бери жагын карап, бул китепти түшүнө албадым деп таштап коер элем. Жада калса кээ бир бөлүмдөрүнө эч акылым жетчү эмес, балким, тажап да кетер элем. Бирок, устазым мага аны ушунчалык жакшы түшүндүрдү, Мектубатка жана Имам Раббани хазретлерине бизди ашык кылды. Мен болсо тажабай окудум. Мектубаттын ар бир сабында жашоо таптык.

Азыр Халиди Багдади хазретлери Багдатка келсе, көчөлөрдү кыдырса эч ким аны карабайт, себеби, көрүшөт бирок таанышпайт. Ошон үчүн динибизде көрүү эмес таануу маанилүү.

Исламиятты түшүндүрүүнү каалаган адам Пайгамбарыбызды түшүндүрүшү керек. Пайгамбарыбызды

түшүндүрүүнү каалаган адам Анын мурасчылырын түшүндүрүүсү керек. Анын мурасчылырын түшүнгөн, тааныган адам Расулуллахка ашык болот. Ага ашык болгон адам Аллаху таалага ашык болот. Болбосо, эч бирин тааныбастан түз эле Аллахты сүйөм деген адам кимди сүйөт? Ал напсин сүйөт. Тааныбаган нерсесин кантип сүйсүн? Өзүн жакшы көрүп тургандыгын байкаган да жок, себеби, бул булбулдун үнүн, же болбосо, көл жээгин, же болбосо, сулуу бакчаны сүйүү сыяктуу эмес. Аллаху тааланы таануунун жолу тааныгандарды таануу жана аларды сүйүү болуп саналат.

Дурустук, ишеним жана сүйүү

Даанышман заттар айтышат:

Дин улуктарынын өмүрүндө, адамдарга карата мамилелеринде ишенимдүүлүк бар, түз жолдон тайышпайт. Б.а., эч бир адамга каршы иш аракетте болушпайт, эч бир адамга каршы ойдо болушпайт. Тескерисинче, дайыма «Адамдарга канткенде пайдалуу боло алам, кантип жакшылык кыла алам?” деген ой менен жашашат. Өмүрбаяндары дайыма ушундай өрнөктөргө толгон.

Динге кызмат кылган ар бир адам бул улуу инсандарга, дин бир туугандарына жана кылган иштерине ишенүүлөрү керек. Б.а., жумушта иштегендердин «мен бул ишти эмне үчүн кылып жатам?” деген суроолоруна жообу дайын болуусу керек. Бул иштин негизинде ишеним бар. Адам ишенген кезде бактылуу болот. Эгер бир адамга, бир ишке карата ишеними бар болсо бул аны сүйүүдөн улам болот. Сүйүүгө муктаждык бар. Бирок, жаңы сүйүүнүн бар болуусу үчүн ишенимдүүлүк камсыздалуу керек. Бир адам бир адамга ишенсе аны сүйөт, сүйүүсү бар болсо дагы да артат. Эгер шектене турган болсо сүйбөйт, сүйүүсү болгон болсо азаят. Ошондуктан, ишенимди кетире турчу бир кыймыл-аракет ал ишке болгон сүйүүнү азайтат. Өзүм билемдик менен мамиле кылган адам мындай ишенимге зыян берген адам кызматтарга да, дин улуктарына да тил тийгизилүүсүнө себепчи болгон болот. Бул болсо ал

адам үчүн өтө жаман.

Ар иште ар качан дурус болуу керек. Адамдарга карата сый-урмат, таза, жөнөкөй, көркөм мүнөздүү болууга көңүл бөлүү керек. Аларды эч качан алдабоо, өзү дагы алданбоосу керек. Акчаны кайра табууга болот, бирок, жоготулган ишеним кайра оңой-олтоң колго тийбейт. Ошондуктан, үч тыйындык пайда үчүн Мусулмандыктын жана дин улуктарынын кадырына бир зыян келүүсүнө себепчи болбоо керек. Дурустук, чынчылдык сыяктуу чоң байлык жок. Бул байлык эч качан акчага окшобойт. Колдонулган сайын азайбайт, кайрадан көбөйөт, эч качан азайбайт.

Адамдарга бир нерсе берип жатканда алгач дубаларын алуу керек. Кардарлар сатып алган буюмдарды жактырып: «Аллах ыраазы болсун", - деп айта алуулары керек. Кардар дайыма акылуу экендиги унутулбашы керек. Эгер ыраазы эмес болсо ага жаңысын берүү керек. Эч качан талашып-тартышпоо керек. Себеби, дос менен да, душман менен да талашуу зыяндуу, достун достугун азайтат, душмандын душмандыгын көбөйтөт.

Бир жолу буюм сатып кардардан акча алуу марифат эмес. Маанилүү болгон нерсе ишенимине ээ болуп, аны дайыма кардар кылып, мындан да маанилүүсү анын дубасын алуу. Негизги марифат мына ушу. Дуба алган адам болсо көп нерселерге жетет. Дүнүйөсүн да акыретин да табат.

Жакшы адамдардын акыркы сөздөрү

* Ибни Мункадир хазреттери өлүм төшөгүндө ыйлап жаткан эле. Себебин сурашат. «Атайылап чоң күнөө кылган жокмун. Маани бербеген кичине бир күнөөм Аллаху таала-нын ачуусуна себеп болгон болсо деп корккондугуман ыйлап жатам", - дейт.

* Амир бин Абдулкайс да көз жумарда ыйлап жаткан эле. Сурагандарга: «Бош өткөргөн күндөрүм үчүн ыйлоодомун", - деп жооп берген.

* Ибни Мубарек хазреттери көз жумарда жокчулукта кал-

ган абалын көргөн азаттык алган кулу Ибни Абдуллах ыйлап байштайт. «Сен кандай гана бай элең, үйүңдө эч нерсе калбаптыр. Ушундай абалга түшөт белең”, - деп сыздайт. Ибни Мубарек хазреттери: «Ыйлооңдун кереги жок. Мен бай болуп жашоо, кедей болуп өлүү үчүн дуба кылчумун. Аллаху таала да дубамды кабыл кылды”, - деди.

* Салих бин Мисмарга: «Өлүп жатасың, бала-бакыраны бирөөлөргө аманат кылбайсыңбы?” – дешет. Ал болсо: «Аларды алсыздарга аманат кыла албайм, Аллахтан уяламын”, - деген.

* Абу Сулейман Дарани көз жумарда: «Кандай гана бактылуусуң, кечирими жана рахматы мол болгон Аллахка кетүүдөсүң”, - дешет. Ал болсо: «Ооба, ийне-жиптен бери бардык нерсенин эсебин берүү үчүн кетүүдөмүн”, - деди.

* Сырри Секати өлүм төшөгүндө кан тер ичинде жатканда желпингич менен сериндетүүгө аракет кылган Жунайд-и Багдадиге: «Боору өрттөнгөн адамга желпингичтин эмне пайдасы бар?” – деп буюрду.

* Хикем бин Абдулмалик эстен танып жатканда ал жерде турган бир адам: «Йа, Рабби, бул адам андай деле жакшы жашаган жок, бирок, жоомарт болчу, өлүмдү ага жеңилдет”, - деп дуба кылып жатканда Хикем бин Абдулмалик көздөрүн ачып, Азраил алейхиссалам келди, «жоомарттардын жанын жумшактык менен алам” деди, деп айтат.

* Салих бир заттын аялы кожоюнунун өлүм алдында турганын көрүп ыйлап баштайт. Аялына: «Эмнеге ыйлап жатасың?” – деп сурайт. Ал болсо: «Сен үчүн”, - дегенде: «Сен өзүңө ыйла, мен 40 жылдан бери ушул күн үчүн ыйлоодомун”, - дейт. Ибрахим Зияд: «Өлүк үчүн үн чыгарбай ыйлоого болот. Бирок, эң жакшысы – өз акыбетин ойлоп ыйлоо”, - деп айткан.

* Улуу заттардан бири: «Мурда биз барган жаназаларда ар кимдин күңгүрөп ыйлагандыгы үчүн жаназа ээсинин ким экендигин тааный албай, тазия кылууда кыйынчылык чекчү элек”, - дейт. Бирок, азыр көрүстөндө да күлгөндөр болууда. Бир күнү өзүнүн дагы өлө тургандыгын ойлонбойт. Бул га-

филдиктин (Аллаху тааланы унутуунун) себеби - кылынган күнөөлөрдөн улам көңүлдүн карайып калгандыгы.

* Бир мас адам өлөт. Аялы жаназаны жууп жерге койо турчу адам таба албагандыктан эки жүкчүнү жалдап жаназаны көрүстөнгө алып келет. Ошол жерде бир захид (мубарек) адам бир жаназанын намазын окууга даярданып жатканда аны көргөндөр да келип жаназа намазын окушат. Бирок, мындай захид адамдын бир мас адамдын жаназа намазын окуганына таң калышат. Захид адам айтат: «Бул түнү түшүмдө көрүстөнгө баруум, ал жерде ээси жок жаназанын намазын окуумду айтышты. Ал жаназа кечиримге ээ болгондордун бири дешти."

Мас адамдын аялынан анын жакшы жактары тууралуу сурашат. Ал мындай дейт: «Күйөөм фасык болчу, ичкилик иччү. Бирок, намазын эч калтырган жок. Багымдатты дайыма жамаат менен окуур эле. Өксүздөргө дайым мээримдүүлүк кылып, алардын нафакаларын камдап берчү. Ичкилик ичип, кайра соолуккан кезде: «Йа, Рабби, мендей фасыкты Жаханнамдын каерине ыргытасың", - деп ыйлап, ичкиликти таштай албагандыгына кайгырчу эле." Захид адам муну угуп: «Демек, кечирилүүсүнө бул жакшы мүнөздөрү себеп болду", - деп буюрат.

* Пайгамбарыбыздын акыркы сөздөрүнүн бири **«Намазга көңүл бөлгүлө"** эле. (Ибни Маже)

* Хадиси шарифте буюрулду:

«Ар Пайгамбардын үммөтүнө акыркы демде айткан осуяты - намаз" [Гунйа]

Адилеттик - башкаруучулардын кооздугу жана сулуулугу

* Өткүнчү лаззаттарга, тез бүткөн, тез түгөнгөн дүнүйөлүк нерселерге алданбоо керек.

* Кулдук – бул дайыма Аллаху таалага муктаж экендигин билүү жана Анын Расулуна толук баш ийүү.

* Курани карим окулган үйгө берекет жана жакшылык

келет. Периштелер жыйналып, шайтандар ал жерден качат.

* Нафил ибадаттардын баасы фарздардын жанында окендын жанында бир тамчы суудай дагы эмес.

* Байлык топтоого берилип кеткен адамдар дайыма кыйынчылык жана кайгынын ичинде болушат.

* Ихлас – бул дүнүйөлүк пайдаларды ойлонбостон ибадаттарын бир гана Аллаху тааланын ыраазылыгы үчүн кылуу.

* Дуба – момундун куралы жана диндин тиреги. Асмандын жана жердин нуру.

* Аллаху таала күнөөлөрдү көрөт жана жабат. Адамдар болсо көрүшпөйт жана айтышат.

* Ким күлүп күнөө кыла турган болсо ыйлап Тозокко кетет.

* Адилеттик - калктын тынчтыгы жана тартиби, башкаруучулардын кооздугу жана сулуулугу.

* Момунда ыклас жана өкүнүү болсо Аллаху таала анын бардык күнөөлөрүн кечирет.

* Асхаб-ы кирам бир гана сухбат менен чексиз кемелдикке ээ болушту.

* Эң чоң күнөөлөрдүн бири - бул адамдарды мазактоо.

* Акыретти берип дүнүйөнү алуу, б.а., Хактан калкка жүзүн буруу - акылсыздык.

* Адамдардын арасында бол, бирок, эч кимге жүк болбо!

* Акылдуу адам корккон нерсеси башына келе электе анын чарасын көрөт.

* Керексиз нерселердин артынан жүгүргөн адам керектүү нерселерди качырат.

* Күндөрдүн кайырлуусу –Жума, айлардын кайырлуусу Рамазан, амалдардан болсо маалында окулган намаз.

* Эне-атага баш ийүү чоң күнөөлөргө каффарат болот.

* Бир адам жахил (сабатсыз) кезинде бардар болуп, аалым болгон кезде муктаж абалга түшүшү мүмкүн. Эгер ырыскы акылга жана илимге карап бериле турган болгондо айбандар жахилдиктеринен (сабатсыздыктан) кырылып жок болушмак.

Аллаху таала ыйманга кепил эмес

* Байлык жакшы да эмес, жаман да эмес. Мал-мүлк көңүлгө кире турган болсо аны көптүрөт. Жана анын акырына жетет. Мал-мүлк жакшы ниет менен колдонула турган болсо пайдалуу болот. Ниет жакшы болбосо адамдын жамандыгына себеп болот.

* Раззак болгон Хак таала ырыскыларга кепил болгон, кулдарын бул кыйынчылыктан куткарган.

* Азга канаат кылбаган адам көбүн таба албайт. Өзүңөргө ишенбегиле. Аллаху таалага ишенгиле. Силерге тийген милдет мына ушул. Таңдагы куш сыяктуу... Уясынан чыгат, тобокел кылат, кеч тоюп кайтат.

* Мал-мүлктү зыяндан коргоонун дарысы – зекет берүү.

* Зекет ниети менен бир тыйын берсе да тоодой болгон алтынды садага кылып берүүдөн көп эсе сооп.

* Карыз жүгүнүн алдында эзилгенден көрө таш ташууну танда. Жокчулуктан сактан. Жокчулукка кирген адамдын дини жана акылы кемийт жана адамкерчилиги жоголот.

* Бир бай менен дос боло турган болсоң анын жанында даражаңды түшүрүүнү каалабасаң андан бир нерсе сураба. Себеби, суроо адам баласынын жүзүндөгү кара бир так. Берилген нерседен баш тарткан адам берген адамдын көзүндө чоң жана ага карата өз ордун сактаган болот.

* Байлардын кичи пейил болуусу жакшы. Кедейлер болсо намыстуу болуусу керек.

* Аллаху таала ырыскыга кепил, бирок, ыйманга кепил эмес.

* Ойлонуу менен ибадат болбойт, отуруу менен соода болбойт.

* Исламиятта акчанын орду көңүл эмес чөнтөк. Акча мусулман адамдын көңүлүндө эмес, чөнтөгүндө болушу керек. Акча көңүлдө болсо бул жаман жана жактырылбайт. Бир чөнтөк толтура болсо көңүл бош болот. Эки чөнтөк тең толо болсо көңүл боппош болот. Чөнтөктө болбосо көңүлдө болот. Чөнтөктөр бош болсо көңүл толтура болот, жаракаты кошо

болот.

* Муктаждык жок болсо азгындоого себеп болот.

* Анык жоомарт адам - берген эмес бергенине кубанган адам.

* Аллаху таала дүнүйөдө мусулмандарга да, капырларга да ырыскы берүүдө, ырахаттык, тынчтык берүүдө. Капыр менен мусулманды дүнүйөдө бөлгөн жок. Мусулмандар Аллаху тааланын досу. Капырлар душманы. Дүнүйөдө дос мене душманды бөлүү жок, бирок, акыретте андай эмес. Акыретте дос менен душман бөлүнөт. Мусулмандарга жакшылыктар, капырларга болсо азаптар бар.

* Алхамдулиллах, мусулманбыз. Аллаху тааланын чоң ихсанына, чоң мээримине ээ болдук. Миллиондогон кишилерге берилбеген чоң бакыт берилди. Ал болсо ыйман келтиргендигибиз, Алхамдулиллах. Бул ыймандын сулуулугун айтуубуз керек. Кантип айтабыз. Алгач бул ыймандын белгиси бизде көрүнүүсү керек. Жалган сүйлөбөөбүз керек. Уурулук, куулук кылбообуз керек. Берген сөздө туруубуз керек. Ислам ахлагы менен ахлактануубуз керек. Ушак, сөз ташуучулук кылбообуз керек. Адамдардын көңүлүн оорутпообуз керек. Жузүбүз жарык болуусу керек. Үй-бүлөдөгүлөрдү тарынтпообуз керек. Адамдар бизди көрбөсө куса болуусу керек. Ансыз деле мусулман адам кусаланткан адам. Баары аны «бир көрсөк, сөзүн уксак" деп эңсөөлөрү керек.

Эгер ушундай адам болсок айтып отурууну кажети жок. Адамдар түшүнөт. Ар ким жаманды жакшыны байкай алат жана мусулмандыкты каалашат. Силер жакшы өрнөк болбой туруп, эң мыкты сүйлөп, эң көп илимдүү болуп, бирок, абалыңар, жүрүм-турумуңар бузук болсо адамдарга зыян бересиңер. Исламиятка да зыян бересиңер.

Алгач ийнени өзүбүзгө сайышыбыз керек. Жакшы мусулман болууга, мусулмандарды сүйүүгө жана сүйүлүүгө аракет кылалы. Напсибизге оор болгон нерселерге же напсибизге кыйынчылык тарттыргандарга жакшы дуба кылалы. Көңүлүңдүн нурдануусун кааласаң ачуулангандарыңа дуба кыл.

Бир атанын уулуна насыяты

Ахмед Сияхи хазреттери Түркиянын Кастамону деген жеринде жетилген олуялардан болгон. Мавлана Халиди Багдади хазреттеринин сухбатында жетилип, кемелдикке эрген. Уулуна, жалпы эле бардыгыбызга карата мындай деп бурганы бар:

«Эй, уулум! Сага Аллаху тааланын китебине, Расулуллахтын сүннөтүнө уйууну, ишенимиңди Ахли сүннөт аалымдары билдирген туура ишенимге карата оңдоону кеңеш кылам...

Аалымдарга, дин улуктарына урмат кыл. Ичиң таза болсун. Жоомарт жана жарык жүздүү бол. Башкаларга ихсан жана жакшылык кыл. Аллаху тааланын жараткандарына кыйынчылык тарттырба. Досторуңдун кемчиликтерин кечир. Чоң-кичине баарына насыят кыл, ач көздүктү ташта. Бардык муктаждыктарыңда Аллаху таалага ишен. Аллаху таала өзүнө сыйынгандарды куру калтырбайт.

«Башка жол издебе!”

Эй, уулум! Кутулууну чынчылдыктан башка нерседе издебе, Аллаху тааланын ыраазылыгына ээ болууну Расулуллахка баш ийүү, ага уйуудан башка жолдо издебе. Өзүңдү эч кимден жогору санаба. Бир адам сен тууралуу ушакайыңчылык жана көралбастык кылса ага тоскоол болуу үчүн өзүңдү кыйынчылыкка түртпө, анын ишин Аллаху таалага ташта. Сен баалуу өмүрүңдү Расулуллахтын сүннөтүнө уйуу менен өткөр. Аллаху тааланын буйруктарын орундоодо бирөөлөрдүн айыптоолорунан коркпо. Ибадаттарыңдын кыйынчылыктарына сыйлык катары соопко ээ боло тургандыгыңды ойлоо менен сабыр кыл. Напсиңди дайыма эсепке тарт. Убактыңды диндин буйруктарына уйуу менен кадырла. Себеби, өткөн убакыт кайра келбейт. Эртеңки күнгө жетип же жетпей тургандыгың белгилүү болбогондуктан эртең кылам деп айтуу кайгыга жана өкүнүчкө жол ачат. Дайыма Аллаху таала ыраазы болгон нерселерге жармаш.

Эй, уул! Жөнөкөйлүктө жана кичи пейилдикте топурак сыяктуу бол, башкаларга пайда берүүдө жемиштүү бактай, жоомарттыкта аккан дайрадай, ихсан жана жакшылык кылууда деңиз сыяктуу, пайдасыз нерселерди сүйлөөдө, унчукпоодо жансыз заттардай, кемчиликтерди жабууда караңгы түн сыяктуу болууга аракеттен. Көңүлдүн көрлүгү көңүлдүн катуулугунан болот. Күнөөлөрүң үчүн ыйлапсызда. Назаргах-ы илахи болгон көңүлдү харамдарга жана Аллаху таала тыюу салган нерселерге жиберүүдөн сактан. Бир тууганды зыярат кылып, аларга жакшылык кылууну калтырып койбо. Акырет досторуңду, жакшы досторduңду көбөйтүүгө аракет кыл жана алар менен сухбат кыл!

Олуянын улуулары: «Аллаху таала менен бирге болгула. Буга күчүңөр жетпесе Аллаху таала менен бирге болгондор менен бирге бол, силерди Аллаху таалага жеткиришет”, - деп буюрушкан.

Эй, уул! Дүнүйөгө жармашкандар менен бирге болбо. Алар менен сухбат жана биргелик кам жана кайгы алып келет. Бул тажрыйба менен бекемделген. Аллаху тааланын буйруктарына жана тыюу салган нерселерине баш ийбеген, напсинин арзууларына жана каалоолоруна баш ийген адамдар менен бирге болбо. Мындай адамдар тымызын душман болуп, адамдын жүзүнө кошоматтык кылышат, артынан ага каршы болушат. Алардын жаныңа келип отурууларына алданба. Максаттары сенден руханий жактан пайдалануу эмес дүнүйөлүк максаттарына, мал-мүлккө жетүү үчүн сени себепчи, курал кылуу үчүн. Бир кемчилик кылганыңда сен тууралуу жаман ойлордун жана душмандарыңдын эң аша чапкандары болушат. Заманыңдагы адамдарды тажрыйба кылганыңда аларда да мындан башка өзгөчөлүк таппайсың.

Эй, уул! Сага берилген болуп көрүнгөн адамдардын кылган жакшылыктарын сага колко кылгандыгын көрөсүң. Себеби, садакат жана берилгендик деп кылган нерселери аз гана жакшылыктары үчүн өтө көп кызмат жана сыйлык күтүшөт, көп нерсе үмүт кылышат. Бул үмүттөрүнө бир жолу эле уруксат кылбай турган болсоң көрсөткөн сүйүү, садакат

жана берилгендиктерин дароо ташташат. Көп учурда алардын каалоолорунан жакаңды куткара албайсың.

Эй, уул! Эгер сага чыныгы дос, жолдош керек болсо Аллах үчүн сүйгөндөр менен бирге бол. Мындай адамдардан достук жана туугандык катнаш кургандарыңа муктаж болгон кезинде муктаждыгыңан артык мал-мүлкүң болсо бер. Же болбосо, аны өзүң менен бирге карма же өзүңө танда. Бирге болго учурда жана аркасынан кемчиликтерин жаап-жашыр. Кемчилиги болгон кезде сабыр кыл жана чыда. Тирүү кезинде жана көз жумган кезинде аны жакшылык менен эскер.

Адамдын төрт душманы!...

Эй, уул! Бардыгына жумшактык, кичи пейилдик, жарык жүз менен мамиле кылууга аракет кыл. Сага сени Раббиңен алагды кылган дүнүйөлүккө жана байлык-бийликке көңүлүңдүн алаксыбоосун кеңеш кылам. Себеби, напси, хева, шайтан жана дүнүйө адамдын төрт душманы болот. Напсинин куралы - токтук, түрмөсү - ачкалык. Хеванын куралы - көп сүйлөө, унчукпоо, сүйлөбөө болсо - анын зынданы. Дүнүйөнүн куралы - адамдар менен ашыкча бирге болуу, алардын арасында ашыкча болуу, чарасы- жалгыздык жана алардан узак болуу. Шайтандын куралы - гафлет, б.а., Аллаху тааланы унутуу, анын чарасы - Аллаху тааланы эстөө, улуктугун ойлонуу.

Эй, уул! Бул насыяттарымды жакшылап эске сакта жана Аллаху тааланын ниматтарына, сага кылган жакшылыктарына шүгүр кылган адамдардан бол!..”

Бир сөзгө сабыр кыла албаган адам көп сөз угат

* Жакшы сөздөр тамчы-тамчы бал сыяктуу. Булар адамдын рухуна даам берет.

* Аллаху таалага каршы чыкпаган тил менен дуба кылган адамдын дубасы кабыл болот.

* Адамды зыянга учуратчу үч мүнөз бар: Сөзүндө турбоо, куулук кылуу жана зулумдук кылуу.

* Эсепке тартыла турганын билип турса да харам оокат

жыйноону уланткан адамга таң калууга болот.

* Мусулмандардын жакшысы адамдарга жардам кылган жана пайдалуу болгону.

* Ахли сүннөт аалымдарынын Аллах ыраазылыгы үчүн жазган китептерин окуу – чоң саадат.

* Шүгүрдүн негизи жакшылыктын ээсин билүү, муну көңүл менен кабылдоо жана тил менен дагы айтуу.

* Илимдин башы ниет, кийин түшүнүү, кийин орундоо, андан кийин коргоо, эң акыры жайуу.

* Илим мал-мүлктөн жакшыраак. Илим сени коргойт, сен болсо мал-мүлктү коргойсуң. Мал-мүлктүн кароолчулары өлөт, илимдин кароолчулары болсо көңүлдөрдө жашайт.

* Ар ким сени Аллахты канчалык сүйсөң ошончолук сүйүшөт. Аллахтан канчалык корксоң сенден ошончолук коркушат. Аллахка канчалык баш ийсең, сага ошончолук баш ийишет, Аллаху таалага канчалык кызмат кылсаң, сага ошончолук кызмат кылышат. Ар бир ишиң Аллах үчүн болсун! Андай болбосо эч бир ишиңдин пайдасы болбойт. Бир гана өзүңдү ойлобо, Андан башкага ишенбе, көп ибадат кылсаң да амалың менен мактанба!

* Акыретте азаптын жана сыйлыктын бүтпөй тургандыгын билген адам чексиз ырахаттыкка себеп болгондугу үчүн бир нече күндүк балээ жана кыйынчылыктар ага жеңил сезилет.

* Бир сөзгө сабыр кыла албаган адам көп сөз угат.

* Илим тамак сыяктуу. Ага дайыма муктажбыз. Бардыгына пайдалуу.

* Көздү харам нерсени кароодон жана башкалардын кемчилигин көрүүдөн сактоо керек!

* Ибадаттын эң баалуусу - напсиге баш ийбөө.

* Кыяматта каерге баруунү кааласаңар даярдыкты ошого карап кылгыла!

* Аллахтан коркуу – бул ибадаттардын кооздугу.

* Эмгектенбестен колго тийген нерселер туруктуу болбойт.

* Денесине харам нерсе аралашкан адам намаздарынан

даам тата албайт.

* Аллаху тааланын мээрими бар деп Ага каршы чыга турган болбо!

* Халал-харамдан ар тапканын ылгабастан, коркпостон жегендерден болбо!

* Йа, Рабби! Досторуңду жана олуяңды ушунчалык жашырдың, аларды тапкан Сени табууда жана Сага жете албаган адам аларды таанnetwork.

Бардык жамандыктардын дарысы

* Намаздарды кечиктирбестен окуу керек. Туура окулган намаз бардык жамандыктардын дарысы болот.

* Намазын окуп, динине ылайык кийинген аял чоң жакшылык.

* Намаз окуу Аллаху таалаадан корккон момундарга гана жеңил болот.

* Намаздар маалында окулбай, Аллаху тааланын буйрук жана тыюу салган нерселерине моюн сунулбай турган болсо Аллах төрт кыйынчылык берет: 1- Ырыскылар тараят, 2- Оорулар көбөйөт, 3- Коопсуздук болбойт, 4- Мээримдүүлүк кетет.

* Балаңызга намаздын маанисин түшүндүргүлө жана сөзсүз намазын окуткула. Намаз окуусуна тоскоол болгон нерсенин анын жамандыкка кетүүсүнө себеп боло тургандыгын билүүңүз керек жана ага да билдирүүңүз керек. Анын келечегин бекемдөө жакшы мусулман болуу менен мүмкүн болот. Диплом менен гана анын келечеги камсыздалган болбойт. Жакшы мусулман болгондон кийин диплом ишке жарайт. Мына ошондо өзүнө да башка адамдарга да пайдалуу боло алат.

* Бир адам тамак жеп жатканда Аллаху тааланы канчалык эстесе намазда дагы ошончолук эстейт.

* Чынчыл дос – досунун кайгысына жана кубанычына дагы орток болгон дос.

* Туура эмес сөздөрдү колдогон адам - эки жүздүү адам.

* Сабак алгың келсе ката кылган адамдардын акыбетин карап, өзүңдүн көңүлүңдү жыйна.

* Дүнүйөгө болгон сүйүү менен Аллах сүйүүсүн бирге алып жүрөм деп айтуу жалган, муну айткан адам жалганчы адам.

* Дүнүйө иштеринде кандайдыр бир кыйынчылыкка түшкөн адам истигфар жана намазга умтулуусу керек. Туура окулган намаз - бардык дарттын дабасы.

* Текеберленип төш көтөрүү пас адамдардын өзгөчөлүгү болуп саналат.

* Кызмат кылган адамга кызмат кылынат.

* Бардык душмандыктардын түбү – жаман адамдар менен достук куруу жана аларга жакшылык кылуу.

* Дүнүйөдө эң тынчсыз адам – бул көңүлүндө көралбастык жана кек сактаган адам.

* Башкаларды сенин жаныңда кайраштырган адам сен жок жерде да сени кайраштырат.

* Канаатчыл болуу тынчтыкка жеткирет.

* Сыр сактоону билген адам ишине ээ болгон адам.

* Динибизде бир нерсе суроо кордук, бир нерсе берүү абройлук болуп саналат.

* Өз пайдасын ойлогон адам сүйкүмсүз болот.

* Дүнүйө жана акырет бактысы үчүн үч нерсе шарт: Ыйман, амал, ыклас.

* Күн ичинде туш болгон окуялар сени таасирлебесин. Сен жакшы мусулман болууну ойлон. Убакыт менен келген кыйынчылыктар жана азаптардан улам сабырсыздык көрсөтпө. Дүнүйөнүн кубанычы да, азабы да, молдугу да, тардыгы да түбөлүк эмес.

* Кимдин ой-максаты, арзуусу бир гана жеп-ичүү (дүнүйөлүк) болсо анын баасы ичегилеринен чыккан нажасатка барабар.

Ахли сүннөт аалымдары жол көрсөтүүчү жарык сыяктуу

Даанышман заттар мындай дешкен:

Дүнүйө миналар жашырылган талаа сыяктуу, бул миналарды басып албай аркы тарабына өтүү өтө кыйын иш. Акырет жолчулугунда бул миналардын кайсы жерде экенин билген, бизге жол көрсөтө турчу мубарек зат колубуздан кармабаса бул машакаттуу, коркунучтарга толгон жолду басып өтүүбүз мүмкүн эмес. Жарык болбосо көз көрбөйт. Адам сокур киши сыяктуу жолун таба албайт, эч бир жерге бара албайт. Ошондуктан, эгер Пайгамбарыбыз келбегенде эч ким Аллаху тааланы тааный алмак эмес. Жолдон мурда жолго бирге чыга турчу дос керек.

Аллаху таала кимге жарыкты насип кылса көп шүгүр кылуусу керек. Бахауддин-и Бухари, Имам Раббани, Мавлана Халид-и Багдади, Сейийд Фехим Арваси хазреттери сыяктуу мубарек заттардын ар бири жарык болуп саналат.

Бул дүнүйөдө Аллаху тааланын бир кулуна берген эң чоң жакшылыгы - мына ушундай бир жол көрсөтүүчү затты, сүйүктүү досун ал кулуна таанытуусу. Ыйманыбызда, ыкласыбызда, бардык нерседе ошолорго карызбыз. Мындай устаздын акысы төлөнбөйт, себеби, Пайгамбарыбыз «саллаллаху алейхи ва саллам»: **«Үммөтүнүн арасында пайгамбар кандай болсо шакирттеринин арасында устаз ошондой»,** - деп айткан.

Бутубузду миналарга бастырбай сак-саламаттык ичинде каршы тарапка өткөрө турчу мындай улуу заттар өтө маанилүү. Ар биринен Аллаху таала ыраазы болсун. Колубуздан келишинче дуба, тасбих окуп, соопторун алардын рухтарына багыштоо менен аларга рахматыбызды билдиришибиз керек. Себеби, хадиси шарифте: **«Эгер бир адам силерге бир жакшылык кылса, силер болсо рахмат айтпасаңар Аллаху таалага шүгүр кылган болбойсуңар»**, - деп айтылган. Б.а., бизге келген жакшылыктарга себепчи болгон адамга рахмат билдирилмейинче ал жакшылык үчүн кыла турчу шүгүрүбүздү Аллаху таала кабыл кылбайт.

Мындай мубарек заттардын китептеринен Ахли сүннөт итикадын (ишенимин) үйрөнүү колго тийбес казына

болуп саналат. Пайгамбарыбыз «саллаллаху алейхи ва саллам»: **«Менин үммөтүм жетимиш үч фыркага** (топко) **бөлүнөт. Булардан жетимиш эки фыркасы адашкан жолдо болот, Жаннатка кире турчу бир фырка, «Менин жана менин асхабымдын жолунда жүргөндөр» кутулушат»,-** деп билдирген. Бир гана «Менин жолумда» дебестен «Асхабымдын жолунда» деп айтты. Аллаху таала: **«Сага уйган адам мага уйган болот»,** - деп билдирүүдө. Расулу дагы: **«Менин Асхабыма уйган адам мага уйган болот»**, - деп айткан. Ошондуктан, Пайгамбарыбыз менен Асхабын ажыратып кароо динди бөлүү, динден чыгуу болуп саналат. Аллаху таала 73 фырканын ичинен бири болгон Ахли сүннөт вал жамаат фыркасын бизге насип кылды. Бул түптүз Жаннатка кире турган фырка. Бул фыркада болуу кандай чоң бакыт!

Улуу заттарга рахмат

Даанышман заттар айтышат:

Имам Раббани хазреттери сыяктуу улуу заттардын акылары эне-атанын акысынан да биринчи турат. Эгер улуулар Ахли сүннөт вал жамаат ишенимин үйрөтүшпөгөндө кайсы бузук ишеним менен жашап жүрмөкпүз ким билет. Айрыкча, динибизге кызмат кылууга аракет кылган салих Мусулмандар жана өтө баалуу адамдар болмок эмес. Курани каримде мындай мааниде айтылат:

«Силер мусулман болуудан мурда бири-бириңерге душман элеңер, Мусулман болгондон кийин Ислам жакшылыгы менен көңүлдөрүңөр бири-бириңерге жылыды, [бири-бириңер үчүн жандарыңарды курман кыла турган абалга келген] **дин бир тууганы болдуңар.** [Бул жакшылык силерге жетпейби?]”

Эгер улуу заттар жана кылган эмгектери болбогондо бири-бирибизди Аллах үчүн сүйүүдөн, Ал ыраазы болгон түрдө динибизге кызмат кылуу тууралуу кабарыбыз болмок эмес. Ошондуктан, динин үйрөткөн устаз акысы эне-ата акысынан

да баалуу. Ооба, эне-ата биз үчүн көп кыйынчылыктарды тартышкан болсо да өлгөндөн кийин эмне болот? Себеби, эне-атадан алынган ыйман адамды акыретте куткарбайт. Курани каримде**: «Эй, ыйман келтиргендер, ыйман келтиргиле!"** – деген мааниде буюрулууда. Бул жердеги **«Ыйман келтиргендер, ыйман келтиргиле!"** деген сөз эмне? Мааниси «эне-атаңардан үйрөнгөн Исламиятты эми бир муршиди камилден (жол көрсөтүүчүдөн) же анын китептеринен туура, кемчиликсиз үйрөнүп, ушундайча мени таанылгыла, буйрук жана тыюуларыма баш ийип чыныгы ыйманга жеткиле!" деген сөз.

Улууларыбызга рахмат кылуу жана дубаларын алуу үчүн ушул үч нерсеге уйууга аракет кылуубуз керек:

1- Китептерин окуубуз керек: Себеби, эң чоң жакшылык туура ыйман, б.а., Ахли сүннөт ишеними. Ал болсо туура абалында улууларыбыздын китептеринде бар. Илимсиз дин болбойт, сөз менен мусулмандык болбойт. Улууларыбыздын китептери бизге дүнүйөдө да, акыретте да жетет. Башка эч бир нерсеге муктаж болбойбуз.

2- Китептерин жаюубуз керек: Ал баалуу китептер китепчелерде туруу үчүн эмес, окулсун, амал кылынсын деп жазылган. Бул китептерди жайбай турган болсок күнөөгө киребиз.

3- Бири-бирибизди сүйүүбүз керек: Себеби, напсинин жана шайтандын максаты момундардын ортосун бузуу, аларды бөлүп-жаруу болуп саналат. Напсибизди эмес дин бир тууганыбызды тандашыбыз керек. Аллаху таала бири-бирин сүйгөндөргөн ырайым кылат, сүйгөндөрү менен бирге Жаннатка киргизет. Андай болсо кимдерди сүйүшүбүз керек экендигин билишибиз керек.

Бул даражага кантип жеттиң

Улуу заттардын бийик даражалуу болууларына кээ бир нерселер себеп болгон. Досторунун өтүнүчтөрүнөн улам аларга көңүл бурган нерселерин, өздөрүнө бекем адат кылган

абалдырынын кээ бирлерин билдиришкен. Булардан бир нечесин баалуу эмгектерден алып жазмакчыбыз:

Хазрети Абу Бакрдан сурашты: Аллах үчүн айт, бул мартабага эмне менен жеттиң. Айтты:

«Дүнүйөнүн ордуна динимди тандадым. Акырет үчүн Аллахтын ыраазылыгын тандадым. Дайыма Аллаху тааланын акысын жогору кармадым, бардык ишимде бир гана Аллаху тааланын ыраазылыгына көңүл бурдум жана мунун сыртына эч качан чыкпадым.”

Дал ошондой эле Хазрети Умардан сурашты. Айтты:

«Аллаху таала кааласа бир кулун азиз кылат, кааласа кор кылат. Муну эч унутпадым.”

Хазрети Османдан сурашты. Айтты:

«Куран жана Сүннөткө баш ийдим. Аллаху тааланын бардык нерсемден кабардар экендигин эч унутпадым”.

Хазрети Али дагы айтты:

«Жихад менен жеттим. 30 жыл күрөш кылычы менен, коркуу жана вара калканы менен, таат жана ибадат оку менен көңүл эшигинде отурдум. Аллаху тааланын ыраазылыгынан башка эч бир нерсени көңүлүмө киргизбедим, ойго алган жокмун.”

Хазрети Локман айткан:

«Аманатты кармоо, чын сүйлөө жана малаянини [пайдасыз сөздү] **таштап, мага керек болбогон нерселерден алыстоо менен бул даражага жеттим.”**

Хазрети Муса Хазрети Хызырдан: «Ледун илимине кантип жеттиң?” – деп сурайт. Ал болсо: **«Күнөө кылбоого сабыр кылуу менен”,** - деди. Коому Хазрети Мусадан: «Аллаху таала эмнеден ыраазы болсо ошону кылалы”, - дешет. Вахий келет: **«Менден ыраазы болсоңор силерден да ыраазы болом.”** Аллахтан ыраазы болгон адам Анын буйруктарына баш ийет жана тыюу салган нерселеринен сактанып, Анын берген тагдырына ыраазы болот, ушундайча бийик даражаларга жетет.

Имам Абу Юсуфтун уулу кайтыш болгондо шакирттерине: **«Жерге берүү иштерин силер аткаргыла.**

Мен устазымдын [Имам Азам Абу Ханифа хазреттеринин]" **сабагына барамын",** - дейт. Аны кайтыш болгондон кийин түштө көрүшүп, Жаннатта керемет өмүр сүрүп жатканын көрүшөт. «Бул кандай гана керемет, кантип жеттиң буларга?" – дешет. Ал: **«Илимге, илим үйрөнүүгө жана үйрөтүүгө болгон сүйүүм менен",** - деп жооп берет.

Хазрети Муса Пайгамбарыбыз алейхиссалам ээ болгон даражаларынан биринин нурун көргөндө эстен тана турган абалга келет, Расулуллахтын бул даражага кантип көтөрүлгөндүгүн сурайт. Аллаху таала: **«Бийик ахлагы менен бул даражага жетти. Бул ахлак - исар. Йа, Муса, өмүрүндө бир жолу исар кылган адамга, исар ахлагы менен мага келген адамга эсеп суроодон тартынам. "** [Исар – бул муктаж болгон нерсесин өзү колдонбостон муктаж болгон башка бирөөнө берүү деген сөз.]

Хадиси шарифте айтылат:

«Кыяматта сураксыз учуп Жаннатка бараткандардан периштелер: «Бул даражага кантип жеттиңер?" – дешет. «Эки өзгөчөлүгүбүз бар эле. Жалгыз болгон кезде дагы күнөө кылуудан уялдык жана Аллаху таала берген аз ырыскыга ыраазы болдук", - дешти." [Ибни Хиббан]

Баязыди Бистами хазреттери дагы: **«Ар жерде Аллаху тааланын көрүп тургандыгын жана билгендигин ойлоп адепке көңүл буруу менен бул даражага жеттим",** - деген.

Хазрети Муса салих бир затка суктанып, ким экендигин сураганда Аллаху таала билдирет:

«Бул зат ушул үч амал менен бул даражага жетти: Эч качан көралбастык кылбады, эне-атасына каршы болбоду жана сөз ташыбады."

Бахаэддин Бухари хазреттеринен бул даражага кантип жеттиң деп сурашканда: **«Расулуллах алейхиссаламга таби болуу менен** (баш ийүү менен)**",** - деп айткан.

Алааддин Аттар хазреттери дагы айткан:

«Устазым Бахаэддин Бухаринин мага бир гана насыяты болгон: «Алааддин, мени таклид кыл" (мени туура) **деген. Муну аткардым. Аны таклит кылган ар**

жагдайда анын асылына жеттим.”

Абул-Аббас-ы Мурси хазреттери сухбаттарында: «Устазым Абул-Хасан-ы Шазили айтты, Устазым мындайча түшүндүрдү” деп сөзүн баштап, дайыма устазынан накыл кылар эле. Бир күнү бир адам «Дайыма устазыңыздан накыл кыласыз. Өз оюңуздан эч качан бир нерсе айтпайсыз” деген кезде айтат:

«Мен үйдөн бир нерсе алып келбедим. Эмне тапкан болсом ошол даргахтан таптым. Устазыман үйрөнгөндөрүмөн «Аллаху таала айтты”, «Расулу айтты” же «Мен мындай айтам” деп көп нерсе айта алам. Бирок, ушул нерселердин бардыгын үйрөнүүмө, бул даражага көтөрүлүүмө себепчи болгон устазыма карата адепти сактап, дайыма устазыман накыл кылып сүйлөйм (Накыл кылуу – бирөөнүн айткандарын өзүнө менчиктебестен, өзүнүкү кылып албастан адамдарга дал ошондой өткөрүү дегенди билдирет.) **Орундуу болгону дагы ушундай. Устазы тууралуу айтпаган адамда, дайыма мен деп сүйлөгөн адамда жакшылык болбойт. Эң жакшы аалым өз акылынан бир нерселерди айткан аалым эмес, өзүнө байлаган эмес, устазынын сөздөрүн накыл кылган, өткөргүч болгон адам. Динибиз накылдын дини. Ыйман жана ибадат маалыматтары Кыяматка чейин эч өзгөрбөйт, ошол бойдон сакталат. Накыл кылган адам кадырлуу болот, накыл кылбастан сүйлөгөн адам маскара болот.**

Суфйан-ы Севри хазреттери харамдардан жана шектүү нерселерден качкан адамдардын алдыңкыларынан болгон. Адеп жана карапайымдыгында ага окшош адам аз болгон. Досторунан бири аны түшүндө Жаннатка нурдан бүткөн канаттар менен учуп баратканын көрөт. «Бул даражага кантип жеттиң”? - дейт. **«Динге уйууга өтө дыкат мамиле кылуу менен”,** - дейт.

Сейийд Абдулкадир Гейлани хазреттеринен: «Бул ишти баштаганыңарда фундаментти эмненин үстүнө куйдуңуз? Мындай бийик даражага жетүүдө кайсы амалды негиз

кылдыңыз?” – деп сурагандарга айткан:

«Фундаментти чынчылдыктын үстүнө куйдум. Эч жалган сөз сүйлөбөдүм. Ичим менен тышым бир болду. Ошондуктан, иштерим жакшы жүрдү.”

Хабиб-и Раи хазреттери жыгач табагын бир таштын алдына кармайт, бири бал, бири сүт болуп эки булак агып баштачу. Ошол жердегилер бул кереметти көргөндө: **«Бул даражага эмне менен жеттиң”,** - дешет.

«Мухаммед алейхиссаламга уйуу менен”, - деп сөзүн улантат:

«Хазрети Мусага коому каршы болсо дагы хара ташы аларга суу берди. Даражасы Хазрети Мусадан бийик болгон Расулуллахка моюн сунгандан кийин таш эмне үчүн сүт жана бал бербесин?”

Башир Хафи хазреттери айтат:

«Түшүмдө Расулуллахты көрдүм, мага: **«Аллаху таала сени эмне үчүн бийик даражалуу кылганын билесиңби?”** – деп сурады. Мен болсо жок билбейм дегенде:**»Сүннөтүмө моюн сунууң, салихтерге кызмат кылууң, дин бир туугандарыңа насыят кылууң, Ахли байтимди жана Асхабымды сүйүүңөн улам бул даражага жеттиң”,** - деди.”

Рабиа-и Адвиййа хазреттеринин тобокелдиги ушундай бийик даражага жеткен эле: «Көк саргайса, жер тилинсе, көктөн бир тамчы жамгыр түшпөсө, жерде эч нерсе өспөсө жана дүнүйөдөгү бардык адамдар менин балдарым болсо, Аллаху таалага ант кылам, ал балдарымды кантип багам деген ой көңүлүмө кирбейт. Себеби, Аллаху таала бардыгыбыздын ырыскыбызды бере тургандыгын билдирген жана өз үстүнө алган”, - дечү. «Бул бийик даражага кантип жеттиң”, - дешкенде: **«Мага тийиштүү болбогон бардык нерсени таштадым жана түбөлүктүү болгон Аллаху тааланын достугун каалоо менен”,** - деп айткан.

Сараң киши эң көп кимди жакшы көрөт

* Сараң кишинин эң көп жакшы көргөн адамы – мурас-

чылары. Өзү да жебейт, башкаларга да жедирбейт. Бир гана мурасчыларына сактайт.

* Адам менен айбандын ортосунда калб (көңүл) жана рух деген айырма бар. Адам ашраф-и махлукат (макулуктардын эң кадырлуусу) болуп жаратылды. Күзгү сыяктуу, күзгүнүн жалгыз гана айнеги ишке жарабайт, күзгүнүн кызматын аткара албайт. Аркасындагы заттар дагы жалгыз бир нерсеге жарабайт. Экөө бириккенде гана ишке жарайт, алдында турганды чагылтып көрсөтө алат. Дене жалгыз ишке жарабайт. Ал жаныбарларда дагы бар. Дене калб (көңүл) жана рух менен бирге болгондо гана Аллаху тааланы таанууга ылайыктуу абалга келет. Жүрөк менен калб (көңүл) эки башка нерселер. Калб (көңүл) маневи (моралдык) латифа болуп саналат.

* Итикад (ишеним) өтө маанилүү. Ишеними бузук болгон адам динибиздин бардык буйруктарын орундаса, тыюу салган нерселеринен качса, таңга чейин зикир чалса бул адамдын Жаханнамга барбоо ыктымалы жок. Сөзсүз Жаханнамга кирет.

* Спирт ичимдик ичкен, диндин буйруктарын орундабаган күнөөкөр адамдын ишеними туура болсо бул адамдын Жаханнамга кирбөө ыктымалы бар. Тооба кылып же Аллаху таала кечиримине ээ болуу менен Жаханнамга кирбей калышы мүмкүн. Бирок, ишеними бузук болгон адам ишениминин бузуктугун билбегендиктен тообо да кылбайт.

* Акмак адам менен достук курба! Андан өзүңдү сакта! Акылдуу досун куруткан канчалаган акмактар болот! Адам досу менен өлчөнөт. Көңүлдөр кезигишкен кезде бири-бирине таасири болот. Кимден тартынган, уялган болсоңор ошол адамдар менен достук куруу аркылуу амалдарыңарды коздогула!

* Абайла, бой көтөрүп, текеберленбе! Мындай адамдарга да суктанба. Себеби, Аллаху таала текеберленген ар бир адамды кор кылат, маскара кылат. Кечиргендигиң үчүн эч качан өкүнбө, жазалагандыгың үчүн кубанба!

* Кечирүү фазилат. Аманатка кыянат кылбоо ыймандан, күлүмсүрөп жарык жүздүү болуу ихсандан. Чынчылдык кут-

карат, жалгандык балээге сүйрөйт. Канаат адамды бай кылат, орунсуз колдонулган байлык кутуртат. Дүнүйө жалгандык кылат, кумар алдайт. Лаззат алаксытат, напсинин арзуулары төмөндөтөт. Көралбастык кемирет, жек көрүүчүлүк чөгөрөт.

* Аалым – сөзү ишине дал келген адам. Аалым илимге тойбойт.

* Акылдуу адам – акыретти дүнүйөгө алмаштырбаган адам.

* Чыныгы момундун сүйүүсү, ачууланусу, бир нерсени алуусу, бир нерсени кылуусу, бир нерсени таштоосу баары тең Аллах үчүн болот.

* Аллахтын азабынан коркуу - такыбаалуу адамдардын белгиси.

* Көралбастык кылган адам дайыма оорулуу, сараңдык кылган адам дайыма кедей болот.

* Сарамжалдык жана канаат кылгыла, себеби, булар моюн бүгүп калуу кордугунан дагы жеңил жана жакшыраак.

* Аалым жахил (сабатсыз) адамды дароо тааныйт, себеби, мурда ал дагы жахил болгон. Жахил адам аалымды таанибайт, себеби, ал мурда аалым болгон эмес.

* Ачуулануу – тутандырылган от сыяктуу. Адам ага ээ болбосо биринчи өзү күйөт.

* Аллах үчүн тууган болгондордун сүйүүсү бул сүйүүнүн себепкери дайыма бар болгондуктан улана берет. Дүнүйө үчүн тууган болгондордун сүйүүсү бул сүйүүнүн себепкери дайым болбогондуктан кыска болот, бир убак келет, бүтөт.

* Дүнүйө – момунга капас, өлүм – капастан чыгуу, Жаннат болсо – көңүл аччу жери.

* Кылган бир күнөө менен мактануу ал күнөөнү кылуудан да жаман.

* Ким өзүнүн бузук абалын оңдосо, өзүн көралбагандарга мүмкүнчүлүк бербеген болот.

* Күнөө кылып жатканда алсыздык көрсөтпөгөндөй эле тообо кылууда дагы алсыздык көрсөтпө.

Аллах берген адамды сүйөт

Даанышман заттар айтышат:

Биздин динибиз жакшылык кылуунун, мээримдүүлүктүн дини. Курани каримде: **«Аллах жакшылык кылгандарга сөзсүз жардам кылат, бергендерди сүйөт”**, - деп айтылууда. Аллах берген адамга берет. Берүү – бул адамдагы өзгөчөлүк, көнүмүш адаты болуп саналат. Негизи адамдардын көбүнчөсү сараң болот, берүүнү жактырбайт. Ошондуктан да, дарттан кутула албайт, себеби, бир жерден жылбаган суу кирдеп-жыттанып, микроптордун булагы болот.

Пайгамбарыбыз «саллаллаху алейхи ва саллам" Мединага хижрат кылганда: **«Эй, Асхабым, эки нерсеси бар болгон бирин берсин, эки үйү болгон бирин берсин, эки хурмасы болгон бирин берсин, бир хурмасы болгон жартысын берсин!”** – деп буюрган. Эмне үчүн берүүгө үндөгөн? Себеби, бир күнү жаныбызды беребиз. Бир адам берүүгө үйрөнбөсө эң баалуу барлыгы болгон жанын кантип берет? Өлүм азабын эң көп тарткан, эң кыйын жан берген момундар дүнүйөдө берүүгө үйрөнбөгөндөр. Азыртадан өзүбүздү көндүрүшүбүз керек. Убактыбыздан, мүмкүнчүлүгүбүздөн Аллах жолунда берели, кедей-кембагалга садага берели. Мындан пайдалуу чыгабыз. Жардамдан баш тартпайлы, жардам берүү деген каалообузду мокотпойлу, жардамга муктаж болгон досторубузга тирөөч бололу. Себеби, садага берүү башка түшчү балээлерди кетирет. Пайгамбарыбыз: **«Ооруларыңарды садага берүү менен айыктыргыла!”** – деп буюруудa. Тамак жегизели, кийим, акча, жарык маанай берип, зыярат кылып, бир тууганча аралашалы.

Эртең өтө кеч болот. Жашап турган бүгүнкү күн маанилүү. Эртеңкини ойлоо, эртеңкиге карап эсеп кылуу балээнин башталышы болот. Колубузда кандай кепилдик бар? Балким, акыркы күнүбүздү өткөрүүдөбүз, балким, акыркы намазыбызды окуудабыз, балким, акыркы демибизди берүүдөбүз.

Ислам ааламынын башына түшкөн кара булуттар, кыйынчылыктар бекерге эмес. Курани каримдин биринчи

башталышында эле: **«Бергиле!" -** деп буюрулган. Адам баласы сараӊ болот, өзүмчүл болот, өз мүлкү сыяктуу бардык нерсеге түбөлүк ээ болом деген акмактык ойго берилип алат. Бирок, мүлк Аллахтыкы. Мүлктүн бизге тийиш болуусу биякта турсун, биздин денебиз дагы бизге тийиштүү эмес. Ар күнү миӊдеген адам өлүүдө. Кайда калды алардын мал-мүлкү, армандары, мүмкүнчүлүктөрү? Баары бүттү, куру кыял болду. Макул, алар адам болушкан, а бирок, биз дагы адам эмеспизби? Биз адам болсок, алар адам эмес беле? **«Сен алып түгөткөн эмес, сен берген мал-мүлк сеники"** деген хадиси шарифти ойлонуу менен колубуздагылардын бизде калуусу үчүн кайрымдуулукка, кайырлуу жерлерге сарпташыбыз керек.

Эӊ чарасыз болгон күнүӊ

* Адамдардан келе турчу кыйынчылыктарга чыдоо – Аллаху таала жактырган, Расулуллах сүйгөн жана олуялар суктанган ахлак.

* Ачкөз куру калат, сараӊ адам жамандалат, кызганчаак адам капаланат.

* Көп сүйлөгөн көп жаӊылат. Көп күлгөндүн айбаты жана уяты азаят.

* Сүйлөгөнүм үчүн өкүндүм, унчукпагандыгым үчүн өкүнбөдүм.

* Ислам дини адамдардын дүнүйөдө да, акыретте да ыракат жана тынчтык ичинде жашоосун каалайт.

* Эӊ чарасыз жана эӊ муктаж болгон күнүӊ – кабырга түшкөн күнүӊ.

* Мал-мүлк, бала-чака – булар Аллаху тааланын аманаттары. Аманаттарын каалаган кезинде алат.

* Сабыр – кабакты бүркөбөстөн кыйынчылыктарды ичке жутуу.

* Башка адамдан сөз алып келген киши сенден да ал адамга сөз алып барат.

* Фитна (бүлүк) Мусулмандардын арасында бөлүүчүлүк

кылуу, аларды зыянга, күнөөгө киргизүү болуп саналат жана өтө чоң күнөө.

* Ишиңдин жакшы жүрүүсүн кааласаң өз алдынча кыймылдаба! Акылдуулар менен кеңеш!

* Адамдардын эң акылдуусу – Аллаху таалага моюн сунуп, адамдарга да Ага моюн сунууга жол көрсөткүч болгон адам.

* Асхабы кирамдын бардыгы адилеттүү болушкан.

* Жакшы дос дүнүйө жана акырет үчүн чоң бакыт болуп саналат.

* Адамдар сүйлөгөндү жактырышат, бирок, сүйлөгөндөрү менен амал кылбай, үйрөнгөндөрү менен жашоону таштап коюшат.

* Канчалаган кичине амал ниет менен чоңойот, канчалаган чоң амал ниет менен кичирейет.

* Аллаху тааланы тааныган адам Анын ыраазылыгына жетүү үчүн эмгектенет.

* Бир баланы Тозоктун отунан коргоо Дүнүйөдөгү оттон коргоодон маанилүүрөөк.

* Садага берүү аркылуу ырыскыңарды көбөйткүлө! Зекет берүү аркылуу мал-мүлкүңөрдү коргогула!

* Аллаху таалага баш ийген адам улуу заттардын сөздөрүнө көңүл бурат. Себеби, аларга Аллаху таала тарабынан чындыктар белгилүү болот жана ошону айтышат.

* Орунсуз бир сөздү таштоо напсиге бир күн орозо кармоодон да оор сезилет.

* Кедейлик – абалына шүгүр кылып, эч кимге даттанбастан муктаждыгын жашыруу болуп саналат.

* Адамды Аллаху тааланын кечиримине жеткире турчу нерселердин бири – ач болгондорду жана кембагалдарды тойгузуу.

* Эч бир пайдалуу иш кылбастан өмүрүн бош нерселерге сарптаган адамдан да жаман адам жок.

* Абалдардын эң туурасы – Исламиятка баш ийүү.

* Башка адамдардын кайгы-providedздырабынан жана өткөн жамандыктарынан сабак ал. Мындай адамдардын насыят

жана кеңештерине кулак сал. Өздөрүнө кымбатка түшкөн нерселерди сага бекер беришет. Сөзсүз эле сенин башыңа да булардын келүүсүн күтпө. Себеби, сага да кымбатка түшүшү мүмкүн.

Эне-атанын дубасын (батасын) алуу

Даанышман заттар айтышат:

Өзүнө динин, ыйманын үйрөткөн эне-атасы андан ыраазы болмоюнча бир адам Аллаху тааланын сүйүктүү кулу боло албайт. Жакшылыкка жетүүсүнүн себеби – эне-атасынын дубасы. Дин улуктары: **«Энесинин көңүлүн ооруткан адамга кылына турчу дуба кабыл болбойт. Эне-атанын дубасын албаган адам бизден дуба сурабасын”,** - деп айтышкан.

Өзүнө динин, ыйманын үйрөткөн, Ахли сүннөт ишеними менен өстүргөн эне-атасын таарынткан, ыраазылыгын, дубаларын ала албаган адам өлгөнгө чейин башын саждадан көтөрбөсө да Тозоктон кутулуусу өтө кыйын.

Олуя заттан бири шакирттери менен бирге отурганда сырттан бир шакирти кирет, бир нерселерди айткандан кийин мындай дейт:

- Устаз, баланча киши дагы сизден дуба сурап жатат.

Ал зат мындайча жооп берет:

- Мен дуба кылсам Аллаху таала дубамды кабыл кылбайт.

Бардык шакирттери таң калышат, себеби, дуба сураган адам өтө көп жакшылык кылган достору эле. Анда мубарек зат сөзүн улантып мындай дейт:

- Эне-атасынын дубасын албайт. Алардын дубасын албаса Аллах андан ыраазы болбойт. Аллаху таала ыраазы болбогон адамга мен дуба кылсам эмне пайда! Менин ага кыла турган дубам кабыл болбойт. Пайгамбарыбыз «саллаллаху алейхи ва саллам”: **«Эне-атасынын дубасын албаган адам Аллахтын ыраазылыгына жете албайт”,** - деп айткан, бирок, мына бул бир тууганыңарга дуба кылсам кабыл болот, себеби, ага энесинин көп дуба кылгандыгын уктум. Ушунчалык

ыраазы болгондуктан: «Уулум, сага күндүз кылган дубам мени канааттандырбай жатат, сага дуба кылуу үчүн атайын түнү турам. Йа, Рабби, мен бул уулуман ыраазымын, Сен да андан ыраазы бол! Анын кармаган ташын алтын кыл деп дуба кылуудамын", - деп жаткан экен. Ошондуктан, ага дуба кылсам кабыл болот.

Дагы бир мубарек заттын шакирти устазына буларды айтат:

«Атамдын өлүмүнө 2-3 саат калганда анын дубасын алуу насип болду, мага дуба кылды, андан кийин кайтыш болду. Балким сизди таануума атамдын кылган дубасы себеп болгон чыгар. Ал убакта 13-14 жаштарында элем. Атамдын абалы өтө оор болчу, бирок, акыл-эси ордунда эле. Үйдө жаткан. Бир күнү апельсин жегиси келди. Дароо чыгып апельсин алып келдим. Тез аарчып, бир нече тилим оозуна салдым. Оозуна алып, эки-үч жолу суусун сорду, «болду балам, буларды ал» деп оозудагы калдыгын чыгарды. Мен болсо «уулум менден жийиркенди дебесин" деп оозунан чыгарган апельсиндин калдыгын четке алып салбастан оозума салдым. «Эмне кылганың" дегендей мени карады, «Аллах сенден ыраазы болсун", - деди. Андан кийин сүйлөбөдү, кийин көз жумду."

Устазы дагы: «Аллах сенден ыраазы болсун", - деп көзүнөн жаш чыгат, жанындагы шакирттери да жашылданышат.

Түн келбей турчу күн

- Бир нече күндүк убакытты чоң нимат деп билип, Аллаху таала жактырган нерселерди аткарууга аракет кылуу керек.
- Бардык иштердин натыйжасынын жакшы жана пайдалуу болуусу үчүн эки шарт бар: Сабыр жана ыклас. Адам баласын мына бул эки нерсе кыйраткан: Аброй арзуусу, кедейлик коркуусу.
- Аллаху таала бир момун кулунун тилин кечирим суроо үчүн ачкан кезде аркасынан кечирим эшигин ачат.
- Атак-даңкты сүйгөн адам Аллаху тааладан коркпойт.

- Канчалаган сүйүнүчтөр бар акыры кайгы, канчалаган кайгылар бар акыры кутулуу.
- Момун бир тууганын таңдан кечке чейин таарынтпаган адам ошол күнү кечке чейин Пайгамбарыбыз менен бирге жашаган болот.
- Кичине балдарды сүйгүлө, башын сылап эркелеткиле! Аларды кубантсаңар Пайгамбарыбыздын (алейхиссалам) буйругун орундаган болосуңар!
- Кайсы жерде болсоңор да, эмне кылсаңар да Аллаху таала силерди көрөт. Ошондуктан, тыюу салынган жерлерде эмес буйрук кылынган жерлерде болгула!
- Өмүрлөрүн гафилдик кылып (Аллаху тааланы унутуп), кулдук вазыйпасын аткарбай, ибадаттан куру калган аси адамдардын абалдары боор оорутарлык.
- Күнөөлөргө тообо кылууну кечиктирүү – Аллаху таалага карата текебердүү болгондук.
- Акылдуу адам жакшы нерсени көргөндө ага жакындаган, жаман нерсени көргөндө андан алыстаган адам.
- Чарасыз адамдарга жардам кылуу, мээрим көрсөтүү – Расулуллахтын сүннөтү. Каерде бир бечара көрсөң ага карата мээримиңен улам көз жашың агышы керек.
- Аллаху тааладан алыстаган адам бузук жолдорго түшөт.
- Көркөм мүнөз – бул Аллаху тааланын тагдырына ыраазы болуу.
- Күнөөлөр Аллаху тааланы унуттурат. Бул болсо жүрөктүн катуулашуусуна себеп болот. Жүрөктүн катуулашуусу адамды Аллаху тааладан алыстатат. Аллаху тааладан алыстык болсо Жаханнамга алып барат.
- Ар бир деңиздин жээги менен акыры, ар күндүн түнү бар. Аркасынан түн келбей турчу күн – бул Кыямат күнү.
- Адеп эки бөлүктөн турат: Көңүлдү тазалоо, дене мүчөлөрдү жамандык кылуудан жана күнөө кылуудан коргоо.

Акмак адамга бериле турчу жооп

* Көпкөн жана жахил (сабатсыз, адепсиз) адам сүйлөгөн кезде ага жооп бербе. Унчукпоо ага жооп берүүдөн да жакшыраак. Акмакка бериле турчу эң жакшы жооп – унчукпоо.

* Башыңдагы агарган чачтар напсиңдин отун өчүрүүсү керек. Башыңда ак чачтардын көрүнүүсү менен сенин түнүңдүн башталганын түшүн. (Себеби, булар – өлүмдүн кабарчылары.) Жүзүңдө карылыктын кабарчылары белгилүү болгондо кантип тынч ырахат жашайсың, адамдын өмүрүнүн эң жакшы бөлүгү карылыктан мурдагысы болуп саналат. Жаштыгы жок болгон напси жок болду дегенге тете. Адамдын өңү саргайып, чачтары агарган кезде жакшы жана сулуу күндөрү дагы ошол сулуулугун жана таттуулугун жоготот. Жер бетинде текеберленип, көкүрөк көтөрүп баспа. Себеби, бир убак өткөн соң бул жер сени дагы өзүнө тартып алат.

* Бардык душмандыктардын сүйүүгө айлануусунда үмүт болот. Бирок, көралбастыктан улам болгон душмандык мындай эмес.

* Аллаху тааланы сүйгөндүгүңдү айтасың, кайра Ага каршы чыгасың. Мындай сүйүү болбойт. Эгер сүйүктүүңө карата дилиң таза болгондо Аллаху таалага баш иймексиң. Себеби, сүйгөн адам сүйүктүүсүнө баш ийет.

* Сага келгенге сен дагы бар. Сага жамандык жана кыйынчылык кылгандарга сен кыйынчылык тарттырба.

* Тилиңди сакта, сени чагып албасын. Себеби ал – өтө чоң жылан.

* Өзүнө жакшылыгы жок адамдын башкаларга жакшылыгы болбойт. Адам өзү үчүн жакшылык кылбаса адамдар дагы ага жакшылык кылышпайт.

* Өзүндө жакшылык барбы же жокпу деп кызыккан адам беш убакыт намазга берген маанисине назар салсын. Туура окулган намаз – бардык жакшылыктардын ачкычы, ар дарттын дабасы.

* Кимде ким өзүн мактап баштар замат кадыры түшөт.

* Адамдар Аллаху таалага кулдук, ибадат кылуу үчүн жаратылган. Адамдар бакытка жетиш үчүн бул дүнүйөгө жаратылуу максатына көңүл буруулары керек жана дүнүй-

өгө берилүүдөн сактануулары керек. Дүнүйөлүк жакшылыктар өткүнчү болот. Дүнүйө түбөлүк кала турчу жер эмес. Акыретте бакытка жетүү үчүн унаа сыяктуу. Кубана турчу жер эмес, айрыла турчу жер. Акылдуу адамдар бул фани (жок боло турчу) дүнүйөгө берилбестен кулдук вазыйпаларын так аткаргандар.

* Адам дүнүйөдө жана акыретте бактылуу болуу үчүн динибизге муктаж. Ансыз деле ушул үчүн берилген. Бирок, андагы жакшылык жана пайдаларга эки жипке жабышуу менен жете алабыз. Бири – ахли сүннөт итикадын (ишенимин) үйрөнүү, экинчиси – муну башкаларга да үйрөтүү. Бул жиптен бирин таштап жибергениңизде жакшылыктар учуп кетет. Жеке өзүңүздөн кетет, үйүңүздөн кетет, жамияттан кетет. Андай кийин кылган нерселериңизди, көргөн нерселериңизди дин, б.а., жакшылык деп ойлоп каласыз.

* Көңүлүңдү душмандан бошот! Мына ошондо досту көңүлгө чакырууга кажет калбайт. Калб (б.а., көңүл) делген латифа нерсе эч качан бош кала албайт. Макулуктардын ойлорунан тазаланган көңүл өзүнөн өзү Аллаху таалага таважжух кылат. [Ичи бошогон идиштин ичине абанын өзүнөн өзү киргендиги сыяктуу, ал көңүлгө Аллаху таалага болгон сүйүү кирет.]

* Бир иш кандай башталса ошондой уланат. Кызматты, бир ишти баштаган кезде эки максатыңыздын болуусу керек: Биринчиси – Аллахтын динине кызмат кылуу. Экинчиси – анын кулдарына пайдалуу болуу. Ишиңерди адилеттик менен башкаргыла. Ал ишти кылып жатканда кыйынчылыктар да, кубанычтар да бирге бөлүшүлүүсү керек.

* Эки киши таарынышкан кезде бири-биринин кемчиликтерин ашкерелөөлөрү -мунафыктыктын (б.а., эки жүздүүлүктүн) белгиси.

Эки нерсени издейсиңер, бирок, таба албайсыңар

* Жаштыктын кадырын карылар, тынчтыктын кадырын тынчсыздар, ден-соолуктун кадырын ооругандар, өмүрдүн

кадырын өлгөндөр билет.

* Кылган күнөөлөрүңөрдү жашырганыңар сыяктуу кылган жакшылыктарыңарды дагы жашыргыла!

* Напсинин алдануусуна, дүнүйөнүн жалганчы жана өткүнчү даамына берилген адам жакшылыктын даамын сезе албайт. Дүнүйөгө берилбеген адам менен достук кургула.

* Чыныгы сүйүү жакшылык көргөндө артпаган, жамандык көргөндө кемибеген сүйүү.

* Эки нерсени издейсиңер, бирок, таба албайсыңар. Булар – көңүл ачуу жана ырахаттык, экөө тең Жаннатта болот.

* Жакшы кошуна болуу бир гана кошунага кыйынчылык тарттырбоо эмес, кошунадан келе турчу кыйынчылыктарга да чыдоо болуп саналат.

* Жылан жанды алат, жаман дос болсо жаныңан да, ыйманыңан да ажыратат.

* Салих мусулмандын корккон нерсеси бирөөнүн көңүлүн оорутуу. Өлгөн адамдын тирүү адам менен араздашканын көрдүңөр беле?

* Абдулхалык Гонждувани хазреттерине бир жаш жигитти макташат. Буга кызыгып зыярат кылып барат. Бираз сухбат кыландан кийин жаш жигит айтат: «Раббимдин ыраазылыгы Жаханнамга кирүүмдө болсо кирем.” Абдулхалык Гонждувани хазретлери айтат: «Сенин ишиң бүткөн экен! Себеби, дайыма «мен» деп сүйлөйт экенсиң. «Мен» деп сүйлөө напсиден болот.”

* Ийгиликке жетти деп кылган нерселеринин пайдасын акыретте көргөн адамды айтат.

* Напси эч бир душманга окшобойт. Себеби, ал түптүз Аллаху таалага душман.

* Аллахтан эң көп корккон адамдар – Аны билген адамдар. Илим арткан сайын коркуу артат.

* Олуя заттардын рухтарынан алар тирүү кездеринде фейз алынгандыгы сыяктуу кайтыш болгондон кийин да фейз алынат. Кайтыш болгондо андан да көп фейз беришет. Бир гана аларга болгон сүйүү болуусу керек... Ахли сүннөт итикады болсун, харам кылбоо болсун жана дагы намаздар-

ды туура окуу бар болсо фейз токтобостон көбөйө берет.

* Бир адамга Исламиятты түшүндүргүсү келген адамда мына бул үч нерсе болуусу шарт, эгер болбосо өзүнө дагы, каршы тарапта турган адамга да зыян берет: 1) Каршы тараптагы адамдын динин билүүсү керек. 2) Дүнүйөсүн билиши керек. 3) Исламиятты жана илм-и сиясатты билиши керек.

* Билүү кылуу үчүн болот.

* Мустахабдарды орундоодо бош мамиле кылган адам сүннөттөрдү орундай албайт. Сүннөттөрдү орундоодо бош мамиле кылуу фарздардын кылынуусун кыйындатат. Фарздарда бош мамиле кылган адам марифатка, Аллаху тааланын ыраазылыгына жете албайт.

Беш чоң сыноо

Даанышман заттар айтышат:

Кыямат күнү ушунчалык коркунучтуу болот, боюнда бар аялдардын боюнан түшөт. Ал күнү асман жарылып, жылдыздар тарайт, жер жүзү жана тоолор талкаланып жок болот. Бир пенде ал күнгө кантип даярдыгын көрбөсүн? Алдыбызда беш чоң сынак бар:

Акыркы дем: Канчалаган аалымдар акыркы демде ыймансыз кетишкен. Суфйан-ы Севри хазреттери үч устазы ыймансыз кеткендиктен кайгыдан улам жаш кезинде эле бүкүрөйүп калган. Пайгамбарыбыз: **«Акыркы сөзү «Ла илаха иллаллах, Мухаммедун Расулуллах" болгон Жаннатка кирет"**, - деп айткан. Муну айтпай, «Акча" десе, б.а., акча үчүн динин таштаган болсо, «Доктур, мени куткар" десе, б.а., шифааны доктурдан күтсө Жаханнамга кирет. Шафааттардын, сүйүнчүлөрдүн бардыгы акыркы демде ыйман менен өлгөндөр үчүн.

Кабыр сурагы жана азабы: Суроо периштелерине жооп катары кабыр сурактарын жана жоопторун үйрөнүү керек. Хадиси шарифте: **«Кабыр - Жаннат бакчасы же Жаханнам чуңкуру",** - деп айтылган. Кабыр азабы рухка жана денеге дагы болот.

Махшар азабы: Махшарда күн бир найза бою төмөндөйт. Түптүз чөлдө ар ким өз күнөөсүнчөлүк кыйынчылык тартып, эсебинин кылынуусун күтөт. Ошол азаптуу күндө бир топ адам учуп келип Арштын алдында көлөкөлөнөт. Булар Мухаммед алейхиссаламдын үмөтүнөн болуп бул дүнүйөдө бир гана Аллах үчүн бири-бирин жакшы көргөн мусулмандар болот.

Махшардын убактысы элүү миң акырет жылы. Акыреттин бир күнү дүнүйөнүн миң жылына барабар. Мавлана Халиди Багдади хазреттери: «Бул жолдун улууларын таанып, алардын жолунда жүргөндөр үчүн махшар мөөнөтү Арштын көлөкөсү алдында, серүүн суулардын жанында эки рекет намаз окуганчалык убакыт болот”, - деп билдирүүдө. Бул сүйүнчүгө ээ болуш үчүн дин улуктарын Аллах үчүн жакшы көрүп, бул жолдо колдон келишинче кызмат кылуубуз керек.

Тараза: Сооп жана күнөөлөр тартыла турчу таразада ал жерге кул акысы менен келе тургандардын зыянга учурай тургандыгы, соопторунун акы ээлерине бериле тургандыгы, эгер алар дагы жетпей турган болсо акы ээлеринин күнөөлөрүнүн аларга жүктөлө тургандыгы жана Жаханнамга ыргытыла тургандыктары хадиси шариф менен билдирилген.

Сырат көпүрөсү: Расулуллах алейхиссалам: **«Акыретте сырат көпүрөсүндө ар мусулманга ыйман, намаз, орозо, ажылык, зекет, гусул жана кул акысы болуу менен бирге жети суроо суралат. Буларга жооп берген Жаннатка кирет”,** - деп айткан. Жооп бере албагандардын абалы өтө жаман болот. Курани каримде: **«Силер дароо эле жеңил желпи Жаннатка кире тургандыгыңарды ойлоп жатасыңарбы?”** – деген мааниде айтылган.

Эң чоң илим - өзүнүн чегин билүү.

* Мээ ден-соолуктуу болуусу керек. Калган дене мүчөлөрүнүн анча-мынча сыркоолорун айыктырууга болот. Бирок, мээ сыркоолосо бардык дене иштебей калат. Лидер мээ сыяктуу. Ахли сүннөт итикады мээ сыяктуу, туура

окулган беш маал намаз мээ сыяктуу.

* Дене 3 негизги нерседен турат:

Дене + Рух + Напси

Дененин азыгы топурактан жаратылгандыктан топурак болот. Муктаждыктары – суу, жер-жемиш, эт жана башкалар. Муктаждыгы булар менен канааттандырылат, берилбесе күчү кетет, эч бирин ала албай калган кезде өлүүгө мажбур болот.

Рух болсо алем-и эмирден келет, өтө мубарек, ыйык нур болуп саналат. Рухтун азыгы - ибадат, алар - зикир, тообо, дуба жана башкалар болуп саналат. Аларды дарылоо үчүн пайгамбарлар жана китептер жиберилген. Рух оорусу деген мына ушул, акыл оорусу рух оорусу эмес. Ыймансыздыкка бет бурулган кезде рух каймана түрдө өлгөн болот. Рухтун өлүүсү ал адамдын капыр болуусу дегенди билдирет. Ар нерсенин жазасы чектүү, бирок, куфурдун (ыймансыздыктын) жазасы Жаханнамда чексиз калуу болуп саналат. Ыймандуулуктун натыйжасы Жаннатта түбөлүк калуу болуп саналат.

Напсинин азыгы – харам, вазыйпасы – харам иш кылуу, напсиге ал азыкты бербешибиз керек, бирок, назардан сыртта калтырылбашы да керек, тынч отуруусу үчүн халал болгондордон берилип туруусу керек.

* Ар кимдин белгилүү бир чеги бар. Ар кимдин акысын көзөмөлдөө керек. Мусулман адам акы жебейт, акысын да жедирбейт.

* Сабырдын башы өтө ачуу, түбү балдан таттуу. Аллаху тааладан ыраазы болгондон Аллаху таала да ыраазы болот, казага ыраазылык көрсөтүү олуянын белгилеринен болуп саналат. Сүйүктүүдөн (Аллаху тааладан) келген балээ белек болуп эсептелет, ал эми белекти кабыл кылбоо чоң жаңылыштык болот.

* Тафвиз – бардык нерсенин Аллаху тааланын тагдыры менен болгонуна ишенүү, иштерин Аллаху таалага тапшыруу, Аны өзүнө вакил кылуу, Ага таваккул кылып ишенүү, Андан келген нерселерге сабыр кылуу дегенди билдирет. Бул кыйын болгону менен өтө баалуу.

* Пенде Аллаху тааланы ыраазы кылса Аллаху таала бар-

дык кедергини алып салат жана Мавланы табат.

* Эки түрдүү илим бар – акыл илимдери жана накыл илимдери. Бул эки илим бөлүнбөйт, бөлүнсө бул эки илимге ээ болгондор бири-бирине душман болушат.

* Эң баалуу илим - өзүнүн чегин билүү. Бардык араздашуулар дүнүйөнү бөлүшүүгө аракет кылуудан жана өз чегин билбестиктен пайда болууда. Адам жоомарт болсо бардык адамдар аны сүйүшөт жана аны менен эч ким араздашпайт. Сараң адамдар айланасындагыларга эч нерсе бербестен дүнүйөнү бир гана өзүнө жыйноого аракет кылышкандыктан тынчсыз болушат, сүйкүмсүз болушат жана адамдар алар менен дайыма күрөшө беришет.

* Шах-ы Нахшибанд хазреттеринен сурашкан экен: «Устазым, бул жолдун негизи эмне, башы эмне?”. Жообунда: «Адеп”, - дешкен экен. «Ортосу эмне?” – дешкенде: «Адеп” – дешкен. «Анда акыры эмне?” – деп сурашканда: «Дагы эле адеп” – деп жооп беришкен экен. Эмне үчүн? Себеби, адепти сактабаган эч бир адам Аллахтын досу боло албайт. Адеп, адеп. Адеп – өз чегин билүү. Эң улук илим – өз чегин билүү.

* Имам азам хазреттерин акыл менен түшүнүүгө аракет кылуу акылсыздык болот.

* Дин улуктары ooру, дарт жана кыйынчылыктардан улам эч качан арызданышкан эмес. Буларды ким жиберди? Аллах. Сүйүктүүдөн келген нерсени арыздануууга болобу? Аллахты пенделерге арыздануууга болобу?

* Бир жерге чыгуу кыйын, бирок, ал жерди коргоо андан да кыйын.

Жети жүз аалымдын жообу

Даанышман заттар айтышкан:

Аллах дегендин жардамчысы Аллах болот, акча дегендин жардамчысы болбойт. Акча, мүлк жакшы да болушу мүмкүн же жаман да болушу мүмкүн. Бул акчаны кантип табууга жана кантип сарптоого байланыштуу. Акчанын кеткен жеринен келген жери белгилүү болот. Кайырлуу мүлк

Аллах жолунда сарпталат. Кайырсыз мал-мүлк напсинин, шайтандын жолунда, б.а., Аллаху таала ыраазы болбогон жерлерде колдонулат. Бул болсо жаман.

Эң чоң байлык – канаат. Канаат – бул Аллаху тааланын бергенине ыраазы болуу. Өжөрлөнгөн адам балким көп акча табышы мүмкүн, бирок, отко учурайт. Халал акчанын эсеби, харам акчанын азабы бар. Ошондуктан, акча колдонуу курал жарак колдонуу сыяктуу эле этияттуулукту талап кылат. Колдонууну билбесе жаңылышып атылган ок бирөөнү өлтүрүп алуусу мүмкүн, окту аткан адам дагы жазаланат. Акчаны жаңылыш колдонуу болсо андан да бетер жаман, адамды Жаханнамга алып барат.

Шакик-и Балхи хазреттери айтат: 700 аалымдан беш суроо сурадым. Бардыгынын жообу болжол менен бирдей болду. Булар мындай:

1- «Акылдуу деп кимди айтат?" - деп сурадым. **«Дүнүйөнү баалабаган адамды"**, - деп айтышты. Дүнүйөнү баалабаган адам акыретти баалайт. Акыретти баалаган адам түбөлүк бакытка ээ болот.

2- «Зээндүү деп кимди айтат?" – деп сурадым. **«Алданбаганды",** - деп жооп беришти. Кайсы маселеде алданбайт? Бардык жагынан алданбайт. Дин иштеринде алданбайт, соода-сатыкта алданбайт. Өзү алданбагандай эле башкаларды дагы алдабайт. Себеби, динибизде алдануу дагы, алдоо дагы жок.

3- «Дервиш деп кимди айтат?" – деп сурадым. **«Аллаху тааланын ыраазылыгын Анын пенделеринин ыраазылыгынан жогору койгон адамды айтат"**, - деп жооп беришти. Демек, дервиш адам адамдарды ыразы кылуу үчүн эмес Аллаху тааланы ыраазы кылыш үчүн жашайт. Адамдардын каалоолору менен Аллаху тааланыкы болгондор бир келип калганда ал дайыма Аллаху таала тарабын тандайт.

4- «Бай деп кимди айтат?" – деп сурадым. **«Канаат кылганды"**, - деп жооп беришти. Адамдын напси тоюу дегенди билбеген, **хайула** деп аталган айбанга окшойт. Эч качан бул мага жетет дебейт. Бардык нерсени сурайт.

5- «Сараң деп кимди айтат?" – деп сурадым**. «Алла-**

ху таала берген аманатты өзүнөн деп билген, бардыгын өзүнө тийиштүү деп ойлогон адамды”, - деп жооп беришти. Болбосо, Аллаху таала ал жакшылыктарды колдонсун жана кулдарына дагы берсин деп берген эле. Биздин мындай барлыгыбыз болгон эмес. Аллаху таала берген бул жакшылыктарды Ал ыраазы болгон, буйрук кылган жерлерге жумшап, Анын кулдарынын муктаждыктарына сарптоого аракет кылуу керек. Мунун тескерисин кылган адам чоң күнөөгө батат.

Дин бир тууганын сындоо

Асхаб-ы кирамдын эч бири эч бир сахабаны жамандаган эмес. Аллаху таала Асхаб-ы кирамды башка жакшы өзгөчөлүктөрүн эмес жакшы мүнөздөрү менен бири-бирин сүйүшкөндүктөрүн мактоодо. **«Алар бири-бирин өтө сүйүшөт, бири-бирине өтө мээримдүү, бирок, Аллах душмандарына каршы өтө катуу жана бекем болушкан”,** - деп айтууда.

Бир шакирт устазына келип досторунун кемчиликтерин айтып жатканда ал мубарек зат айтат:

Сен досторуңду мындай сындасаң нифак жолунда болосуң. Өзүңдү бул коркунучтан сакта, тообо кыл! Сен кылган бул сын убакыт өткөн сайын бизге келет. Акыретте мага муну айтпадың дебешиң үчүн сени эскертип жатам.

Нифак кыйынчылыктардан, жаңылыштыктардан туулат. Ал сын акыры барып нифакка, андан кийин ал жолдон чыгууга жол ачат.

Дин улуктары: **«Өзүн Франк капырынан, таз иттен жогору көргөн адам Аллаху тааланы тааный албайт”,** - деп айтышкан. Ыйман келтирген, жихад кылган, дин улуктарын тааныган жана сүйгөн адам дин бир тууганына бир канча кемчилигинен улам душмандык кылууга болобу!?

Бир муршиди камилдин шакиртине эмне кылынса ал анын устазына тийет. Себеби, улуу заттар: **«Ар бир шакиртибиз биздин балдарыбыз”,** - дешкен. Балага кылынган иш

атага карата кылынган болот. Алардын шакирттерине болгон жакындыгы балдарына болгон жакындыктарынан да артык болот.

Дин бир тууганын сүйбөгөн адам устазын дагы сүйбөгөн болот. Ахли сүннөт аалымдарын же Асхаб-ы кирамды сүйбөгөн адам Расулуллахты сүйө албайт, Расулуллахты сүйбөгөн адам Аллаху тааланы сүйө албайт.

Ниматка шүгүр

Курани каримде: **«Берген ниматыма шүгүр кылсаңар көбөйтөм, шүгүр кылбай турган болсоңор колуңардан алып ачуу азап тарттырам",** - деп айтылууда.

Аллаху тааланын бул дүйнөдө бир пендесине бере турчу эң чоң нималы - Имам Раббани хазреттери сыяктуу бир сүйгөн кулун ага тааныттуусу. Бул таануу деген нимат кантип көбөйөт? Эки нерсе менен көбөйөт:

Биринчиси: ал мубарек заттын китептерин окуу жана окутуу үчүн аракет кылуу. Себеби, Пайгамбарыбыз: **«Менден укканыңарды башкаларга түшүндүргүлө"**, - деп буюрууда.

Экинчиси: дин бир туугандарын, айрыкча ал заттын калган шакирттерин өтө сүйүү. Жада калса, өзүнөн да артык сүйүү. Сүйүктүүнүн сүйүктүүсү болуш үчүн өзүнөн да артык сүйүүсү керек.

Кийин кылам дегендер

Даанышман заттар айтышат:

Дүнүйө өткүнчү. Адам бул дүнүйөдө кыйынчылык тартса кайгыруунун кереги жок. Тескерисинче, кооз сарайларда жатып, төгөрөгү төп келген жыргал ичинде өмүр сүрсө кубанып кереги жок. Укмуштай сарайларды салдырган адамдар болот, бир карасаң ал сарайлары калган, бирок, өздөрү жок, акыретке көчкөн. Имам Абу Юсуф Халифа Харун Рашидге карата кылган насыятында айтат:

«Бүгүнкү ишти эртеңкиге таштаба, болбосо, иштериңди бекерге жумшаган болосуң. Ажал келгенден кийин иш ме-

нен ибадат кылууга болбойт. Эки иштин кайсынысы акырет үчүн болсо ошону танда! Себеби, акырет түбөлүк, дүнүйө болсо өткүнчү. Бул дүнүйө да, анда жашап жаткандар да жок болушат. Акырет болсо түбөлүк кала турчу жер. Эртең Аллахтын алдына Ага каршы чыккан болуп чыкпа! Ушул нерсени жакшы бил, Аллаху таала кулдарын бийлик-мартабаларына карай эмес амалдарына карай эсепке тартат. Аллаху таала эскертүүдө, андай болсо дыкаттуу бол! Себеби, сен бош жерге жаратылган жоксун, ушул себептен улам башың бошташталбайсың. Кылгандарың менен эсепке тартыласың, мында шек жок. Пайгамбарыбыз: **«Кыяматта ар ким ушул төрт суроого жооп бермейинче эсептен кутула албайт: Өмүрүн каерде кантип өткөрдү? Илими менен кандай амал кылды? Мал-мүлкүн каерде жана кантип тапты жана каерге сарптады? Денесин каерде эскиртти?"** – деп айткан. Бул суроолордун жоопторун даярда!"

Адам өлгөн кезде дүнүйөлүк тапкан нерселеринин бардыгы дүнүйөдө калат. Чоң ооруга чалдыкканда деле мал-мүлк, бала-чака дебестен бир гана «Менин акырым эмне болот?" – деп өзүн ойлонот. Өлүм сөзсүз болуп турса эмне үчүн акыбетибизди ойлоонууну эң соңуна калтыруудабыз?

Акыркы демде ыйман менен кетүүнү каалайбыз. Акыркы демибизди болсо качан чыгара турганыбызды дагы билбейбиз, каалаган убакта болушу мүмкүн. Анда эмнени күтүп жатабыз? Азыртадан Аллах дегенди, бардык нерсени Аллах үчүн кылууну баштайлы. Пайгамбарыбыз: **«Халакал мусаввифун",** б.а., **«Кийин кылам дегендер куруду",** - деп айтууда. Бул «Диндин буйрук жана тыюу салган нерселерин кийинкиге таштагандар куруду" деген мааниде. Мал-мүлк, бийлик-мартаба эгер Аллаху тааланы унуттура турган болсо мунун бардыгы дүнүйөлүк болот, бирок, Анын ыраазылыгына ылайык түрдө таап колдонула турган болсо дүнүйөлүк болбойт. Дүнүйөлүк нерселердин кандай баасы болмок эле? Тилекке каршы азыр адамдар дүнүйөлүк иштерди биринчи планга коюп, акыреттик иштерди эң акыркы планга таштап коюшууда. Ал эми бардык нерсенин башы биринчи даражада

маанилүү болгон Аллаху тааланын сүйүүсүн, ыраазылыгын табуу жана Анын буйрук жана тыюу салган нерселерине баш ийүү болуп саналат.

Аалымдарды таануунун баасы

Даанышман заттар айтышат:

Маселенин бардыгы ыйман менен өлүүдө. Ыйман менен өлгөн болсо күнөөлөр тоодой болсо дагы кутулуусу жеңил болот. Себеби, көптөгөн шапаат бар. Эң башта Пайгамбарыбыз «саллаллаху алейхи ва саллам" күнөөсү көп болгондорго да, чоң күнөө кыландарга да шапаат кылат. Андан кийин Анын мурасчылары шапаат кылышат. **«Аалымдар пайгамбарлардын мурасчылары"** жана **«Шакирттеринин арасындагы аалым Үммөтүнүн арасындагы пайгамбар сыяктуу"** деген хадиси шарифтер аалымдардын жана шапааттын маанисин көрсөтүүдө.

Бир жигит өлөт, эсепке тартылат. Күнөөлөрү тоодой, сообу бир ууч. Жаханнамга алынып бара жатканда Аллаху таала Жабраил алейхиссаламга: **«Бул кулуман төрт нерсе сурайм. Бере турган жообуна карата мамиле табат",** - деп буюрат:

1- «Ал кулум дүнүйөдө жашап жатканда бир Ахли сүннөт аалымын тааныдыбы, анын сухбатында болдубу?" деген суроого жаш жигит: «Жок, мындай сыймыкка ээ боло албадым", - дейт.

2- «Жарайт, анда ушундай бир аалымдын дасторконунда отурдуңбу, аны менен тамак жедиңби?" деген суроого «Жок" дейт.

3- «Ал жашаган үйгө жакын жашадыңбы?" деген суроого дагы «Жок" дейт.

4- «Мындай заттын уулун жакшы көрдүңбү, аны менен достук курдуңбу?" деген суроого жаш жигит: «Ооба, коңшу айылда ушундай аалым бар болчу, анын уулу менен дос болчумун, абдан жакшы көрчүмүн, ал дагы мени абдан жакшы көрчү", - дейт. Ушундай дегенде Аллаху таала буюрат:

«Балага кылынган нерсе атага кылынган болот. Анын баласын жакшы көргөн дагы анын шапаатына ээ болот. Ал жаш жигит аалымдын шапаатына ээ болду. Бардык күнөөлөрүн кечирдим. Аны Жаннатыма алып баргыла!”

Имам Раббани хазреттери сыяктуу дин улуктарынын китептерин, шакирттерин сүйгөн адамдар дагы ушундай жакшылыкка ээ болушат. Себеби, бул дин улуктары: **«Шакирттерибиздин бардыгы биздин балдарыбыз”**, - дешүүдө. Ошондуктан, бул дин улуктарынын шакирттерине болгон сүйүүсү эң жакындарына болгон сүйүүлөрүнөн дагы артык болот.

Расулуллахтын бул мурасчыларын таануу жеке өздөрүнө болбосо дагы китептерине жана аларды тааныган адамдарга кол жеткирүү болуп эсептелет. Ошол заманда Силсиле-и Алийййа улуктарынан Абдулхалык Гонждувани хазреттеринин бир шакирти болгондо Халлаж-ы Мансур өзүнүн асылуусуна себеп боло турчу сөз сүйлөмөк эмес. Себеби, дин улуктары сыяктуу алардын шакирттери дагы фитнага себеп боло турчу иш жана сөздөн сактанышчу. Бир муршиди камилге жана бир шакиртине же болбосо бир китебине жолукпаган адамдын кутулуусу өтө кыйын.

Ыйманды коркунучка киргизген күнөө

Даанышман заттар айтышат:

Ар күнөө ыймандын коркунучка кирүүсүнө себеп болушу мүмкүн, бирок, мына бул үч күнөөнүн таасири абдан катуу:

1- Ыйман ниматына (жакшылыгына) шүгүр кылбоо.

2- Ыймандын кетүүсүнөн коркпоо.

3- Момундарды таарынтуу, көңүлүн оорутуу. Хадиси шарифте: **«Көңүл оорутуу Каабаны жетимиш жолу жыгуудан дагы жаман»,** - деп айтылууда. Жакшы болсун, жаман болсун эч бир адамдын көңүлүн оорутпоо керек. Аллаху тааланы эң көп таарынткан куфурдан кийин көңүл оорутуу сыяктуу чоң күнөө жок.

- Бир мусулманды жаман көз менен кароо - харам. Күлүмсүрөгөн, жарык жүздүү болбогон адам момун сыпатта эмес. Мусулман жана мусулман эмес бардык адамдарга карата жарык жүздүү болуу керек. Башка бир адамдын жаман ахлагын даттанган адамдын өзү жаман ахлактуу. Башка адамдардын жамандыктары тууралуу сүйлөп жаткан болсок бул өзүбүздүн жаман экендигибиздин белгиси. Жакшы ахлак – кыйынчылыктарды сиңирүү.

- Момундун белгиси – жарык жүздүү болуусу. Мунафыктын, эки жүздүү адамдын белгиси – кабагы бүркөк болуусу. Аллаху таала берген жакшылыгын көрсөтүүбүздү жактырат. Мусулман болуу жакшылыгын кантип көрсөтүшүбүз керек: жарык жүзүбүз менен, таттуу тилибиз менен, мээримибиз менен.

- Бир мусулман башка бирин төмөн карабайт. Себеби, мусулман Аллах сүйгөн адам, Аллахтын жанында баасы чоң адам дегенди билдирет. Мусулманды төмөн саноо Аллах баалаган нерсени баалабагандык болот.

- Эң чоң күнөө – күнөөнү билбөө. Андан чоң күнөө – күнөөнү ибадат кылып аткаруу.

- Көркөм мүнөз эч кимге жүк болбоо, бирок, ар кимдин жүгүн тартуу болуп саналат.

- Марттык деп бардык адамдар менен жакшы мамиледе болуу эсептелет.

- Бардык адамдарга жакшылык кыла албайбыз, бирок, эч бир адамга жамандык кылууга акыбыз жок.

- Мусулман бул **сагындырган адам** дегенди билдирет. Ким сагынылбаса акыркы деми коркунучта дегенди билдирет.

- Акыретте кутулуу ибадаттардын көп болуусу менен өлчөнбөйт, туура ыйман менен кылынган сахих жана салих амалга байланыштуу. Салих амал ыкластуу амал дегенди билдирет. Курани каримдин көп жеринде **Салих амал** деген сөз кезигет. **«Бир гана салих амал кылгандар кутулат», -** деп айтылууда.

- Өзүн кыяматта Жаханнам отунан куткаруусун Аллаху тааладан тилеген адам момундарга карата өтө мээримдүү

жана жумшак, назик болуусу керек.

- Ит болгон үйгө рахмет периштелери кирбейт. Көңүлгө дагы ит сыпаттуу жаман мүнөздөрдү киргизбөө керек. Өзгөчө мына бул төрт мүнөз өтө коркунучтуу: Текебердик, кызгануучулук, ачуулануу, шахват (кумар). Демек, өзүн жакшы көрүү, башка биринин жакшылыгын кызгануу, ачуулануу жана кумарга берилүү өтө коркунучтуу.

- Ар кимге кыйынчылык тарттырган адам текебер адам. Эч кимди жактырбоосу, ар кимди даттануусу ал адамдын текебердигинен улам болот. Жөнөкөй адам өлгөн адам сыяктуу болот. Өлгөн адам эч кимди даттанбайт, өлгөн адамды да даттанууга эч ким муктаж эмес.

- Физикада бир эреже бар. Плюс плюсту, минус минусту түртөт. Карама-каршы уюлдар бири-бирин тартат. Эки кишинин экөө тең меники туура десе натыйжада араздашуу болот, тынчсыздык башталат. Бири экинчисине сеники туура десе уруш токтойт. Аял менен күйөө дагы бири экинчисине «сен туура айтасың» десе үйдө ынтымак өкүм сүрөт. Экөө тең меники туура деп отурса үйдө ынтымак болбойт. Ал эми экөө тең сеники туура дей турган болсо кандай болот? Ал үйдө илахий сүйүү башталат.

- Эки нерсени унутпа: Аллаху тааланын сени ар жерде көрүп тургандыгын жана өлүмдү эч унутпа.

Эки нерсени болсо унут: Кылган жакшылыктарды жана сага кылынган жамандыктарды унут.

Аллах сүйүүсүнүн белгиси

Даанышман заттар айтышат:

Адамдын харамдардан канчалык сактангандыгын, ибадаттарга канчалык берилгендигин жана Аллах сүйүүсүнө канчалык ээ болгондугун бир белги менен түшүнүүгө болот. Эгер бул белги ал адамда бар болсо анда бардыгы жакшы. Бул белги: Аллах сүйүүсү арткан сайын өз каталарын көрөт. Өмүр бою каталарын эч унутпайт. Мына бул тообосунун кабыл кылынгандыгын жана туура багытта экендигин көрсөтөт.

Адам өз кемчиликтерин канчалык көп ойлосо Аллаху таалага жана Мусулмандарга болгон сүйүүсү жана аларды урматтап баалоосу ошончолук артат. Имам Раббани хазреттери: «Өзүн жактырган адамдын Аллаху тааланы таануусу мүмкүн эмес. Адам өзүн Франк капырынан да жогору көрсө устазын дагы, Аллаху тааланы дагы таанибайт”, - деп айтууда.

Шах-ы Нахшибанд хазреттери: **«Устазын сынаган адам - малун”,** - деп айткан. Жол - моюн суна турчу жол. Бул Хазрети Абу Бакр Сыддыктын жолу. Бул жолдо **«Акылымды таштадым жана кутулдум”** деген сөз белгилүү. Себеби, акыл дайыма өзүн баалап, кыйынмын деп эсептейт.

Бир адам Жунайди Багдади хазреттерин сыноо ниети менен: «Устаз, бир нерсе сурасам болобу?” - деп суроосун сурайт. Жунайди Багдади хазреттери: «Бул суроонун эки жообу бар. Кааласаң тил менен, кааласаң көңүлдөн маневий түрдө айтайын. Кайсынысын каалайсың?” – дейт. Тиги киши: «Экөө тең болот”, - дегенде айтат:

«Бизди сыноонун ордуна өзүңдү сынасаң болмок. Каерге баргандыгыңды, эмне болгондугуңду, эмне ишке жарай тургандыгыңды сураганыңда бизден муну суроого убактың болмок эмес. Мындай максат менен келгендер бизден айрылды. Фейз эшиктери жабылды. Бирок, унутпа, сенин сыноoң менен бул Аллах адамдары жооп бере албайт, көңүлдөрү ооруйт деп ойлосоң бул сенин жамандыгыңа себеп болот.”

Буларды угуп турган адамдын жүзү капкара болот, уй сыяктуу кыйкырып баштайт. Ал адамды ал жерден алып кетишет, бирок, бир нече күн бою кыйкырат, мен күйдүм, тообо кылдым дейт. Бардык кошуналарынын тынчы кетет. Жунайди Багдади хазреттерине келип: «Устаз, Аллаху тааланын сыпаттары менен сыпаттанган затсыз. Аллаху таала кечирүүчү зат. Өтүнүч, сиз дагы мээрим кылып, кечириңиз”, - дешет. «Кечирдим”, - деп айтар замат тиги адам эски абалынан дагы жакшы абалга келет.

Ошондуктан, Аллах досторун сыноодон өтө сактануу керек.

Тоскоолдуктарды ашуу үчүн

Даанышман заттар айтышат:

Бардыгыбыз акырет жолчуларыбыз. Бир унаа менен жолчулук тоолордо, тайгак жолдордо эмес түз жолдо болот. Тик жарлардан өтүүгө мүмкүн эмес. Акыретке барчу жолдун эң чоң тоскоолдугу болуп өзүбүздүн напсибиздин кумары, каалоолору болуп саналат. Бул тоскоолдукту ашуунун жолу дүнүйө иштери менен дененин эмес көңүлдүн алакасын кесүү керек. Жеп-ичүүдө, эмгектенүүдө, жатып-турууда, бардык жерде жана ар качан Аллаху таала менен бирге экендигибизди ойлогон кезибизде напсиден келчү бардык бул тоскоолдуктардан өтүүгө болот жана түз жолго киребиз.

Тар жолдо кагылышуулар болот. Кең жолдо кагылышуу болбойт. Дүнүйө жолу тар. Дүнүйөлүк нерселердин аркасынан жүгүргөн адам дайыма тынчсыздык ичинде болот. Үй-бүлөдө, коомдо дайыма ушундай. Себеби, бардык араздашуулар, пайда үчүн эсептешүүлөр ушул тар жерде болот. Акыретке барчу жолдо болсо кагылышуу болбойт. Дин бир туугандыгы болот, биримдик, сүйүү, башкалардын пайдасын ойлоо болот.

Бир нерсе сөзсүз боло турган болсо анда аны болду деп билиш керек. Өлүм сөзсүз болот. Бул жер демалуу эмес эмгектене турчу жер. Бизге тийиштүү болгон, биз менен бирге кала турчу нерсе бир гана жакшы жана жаман амалдарыбыз. Күнөөлөр менен сооптор ал жерде таразага тартылат. Бул эсепке даярдыктуу болуу керек. Ажал эч качан алдыга кетпейт, артта да калбайт. Ошондуктан, өлүмдү көп эстөө керек. Өлүмдү дайыма даярдык ичинде күткөн адам эки дүйнөдө тең ырахаттыкка жетет.

Пайгамбарыбыз өмүрү боюнча имарат кантип тургузула тургандыгын же талаа кантип айдала тургандыгын үйрөткөн жок. Бир күнү өлө тургандыгыбызды, бул дүйнөдө конок экендигибизди, кылчу ишибизди напсибиз үчүн эмес Аллах үчүн кылуубуз керек экендигин, Аллах үчүн болбогон

сооданын, жада калса, ибадаттын дагы бизди куткара албай тургандыгын үйрөттү.

Өзүн мусапыр жолчу же өлгөн адам катары кабылдаган, дүнүйө менен болгон байланышын көңүлүнөн үзгөн адамдын ийгиликтүү болбоосу мүмкүн эмес, себеби, мындай боло турган болсо ачууланууу, даттануу токтойт. Кантип токтобосун, эгер бираздан кийин унаага отуруп акыретке кете турган болуп турса. Дароо кетпесе дагы өзүн ансыз деле өлдү деп кабылдаган адамда ачуулануу деген нерсе калбайт. Өлгөн адам менен тирүү адам араздашабы? Жаназа тактайында жаткан адамга бир нерсе айтылса, ага акаарат кылынса өлгөн адам буга жооп кайтарабы? Өлгөн адам менен тирүү адамдын ортосунда талашып-тартышуу, араздашуу болбойт. Ар ким өзүн өлдү деп кабылдаса дүнүйө гүлистанга айланмак.

Жаннатка чакыруу кагаздагы кол

Даанышман заттар айтышат:

Бисмиллах айтылып желген тамактар денеге шифаа болот, бисмиллахсыз желген тамак болсо денеде мараз оорусун пайда кылат. Тамакты бисмиллах айтуу менен жеген адамдын денесине шайтан кире албайт, бисмиллахсыз желген тамак менен бирге шайтан денеге кирет. Дин улуктары ар биринде бисмиллах айтышчу.

Бисмиллах 19 тамгадан турат, Жаханнамда азап берчү периштелердин саны 19. Жаханнамда азап берчү 19 азап периштесинен кутулууну каалаган адам көп бисмилах окусун. Бисмиллахтын ар бир тамгасы азап периштесин алыстатат. Бисмиллахты көп айткан адам Сырат көпүрөсүн чагылгандай тез өтөт. Аллаху таала момун пендесин Жаннатка киргизет жана чакыруу кагазы берилет, анын алдындагы коюлган кол – Бисмиллах.

- Жоомарт адамдын берген даамында шифаа болот. Ооруп калган кезде жоомарт мусулмандын тамагын жеш керек.

- Намаз окуп жатканда ар бир рекетте «Алхамдулиллахи раббил алемин" деп айтуудабыз, «йа Рабби, мага намаз окуу-

ну ихсан кылгандыгың үчүн сага хамд кыламын” дегенди билдирет.

- Адам өз напсине эмне айтса аз. Анын жамандыгын айтып бүтүү мүмкүн эмес. Ар бир каалаган нерсеси өзүнө каршы. Тамагы дагы харамдар. Ичибиздеги бул акмак макулукка моюн сунуп адамдардын көңүлүн оорутпайлы. Көңүл Аллаху таалага өтө жакын, аны сындырууга болбойт. Аллаху тааланын коңшусу. Аны таарынткан адам Аллаху тааланы таарынткан болот. Ар бир көңүл (калб) жаратылыш табиятында Исламиятка ийкемдүү. Аны кийин душмандары бузуп, ооруга чалдыктырган. Ичиндеги душманы – напси, сырттагы душманы болсо – шайтан жана жаман адамдар. Ооруга чалдыккан көңүлгө туура нерселерди кабыл кылдыра албайсыз. Бир гана дарысы – бул үч душмандан сактануу. Муну адам өзү орундай албайт. Имам Раббани хазреттери сыяктуу Ахли сүннөт аалымдарынын китептери окулса, ал улуу заттардын кадыры үчүн шифаа келет, оорулардан сактанган болот.

- Соода турмушунда атаандаштарыңарды, дүнүйө турмушунда душмандарыңарды жеңилге албагыла дешкен.

- Өлүмдөн качуунун пайдасы болбойт, себеби, андан кутулуу жок. Каерге барсак да барган жерибизде өлбөйбүзбү, албетте, ал жерде дагы өлөбүз. Качууну таштап, даярдык көрөлү.

- Пайгамбарыбыз «саллаллаху алейхи ва саллам”: **«Үммөтүмдүн азабы дүнүйөдө берилет”,** - деп айткан. Акыретке бир нерсе калбайт. Күнөөлөрүбүздүн каршылыгын бул дүнүйөдө азап менен, кайгы менен тартабыз. Кандай чоң нимат! Акыреттеги азаптын жанында дүнүйөдө тартылган азап-кыйынчылыктар эсепке да кошулбайт.

- Илим өтө баалуу, бирок, мал-мүлк менен колдоо таба турган болсо андан да баалуу болот, себеби, илим мал-мүлк менен жайылат.

Аалымдын калем сыясы кыямат күнү шейиттин каны менен тартылат, аалымдын калем сыясы оордук кылат. Кайсы сыя менен китеп жазылган, басылган, таратылган, окулган болсо бул сыянын салмагы оор келет.

- Эӊ жакшы садага – илим үйрөтүү, андан кийин илим үйрөнүүсүнө себепчи болуу.

- Итикады (ишеними) Ахли Сүннөт болгондор Жаханнамга кирбейт.

- Аллаху таала кулум менден эмне кааласа ага ошол эшиктерди ачам, ага ошол жолду ачам деп билдирүүдө. Көӊүлдүн багыты өтө маанилүү. Каерге багыт алганыбызга дыкат назар салалы. Эмнеге ниет кылдык ошону абдан жакшылап ойлонолу.

Ыймансыз өлүүнүн себеби

Даанышман заттар айтышат:

Маанилүү болгон нерсе - акыркы дем, б.а., ыйман менен өлүү. Ыймансыз өлүүнүн себептеринен бири – ыймансыз өлүүдөн коркпоо. Коркпогон адам ыймансыз өлөт. Аллах сактасын, ыймансыз өлүү бул кандай чоӊ коркунуч. Жада калса, бул дүнүйөдө өмүр бою түрмөгө камалган адам бул жазадан улам акылынан адаша турган болот, анда түбөлүк оттун ичинде адам баласы кантип чыдайт?

Акыр замандабыз. Бул заманда өзүн кутулдум деп эсептеп, көкүрөктү көтөрүп жашоо акмактык болот! Себеби, азыркы заманыбызда күнөөдөн бетер куфур (ыйманды жоготуп алуу) коркунучу көп. Адам бир сөз менен, бир иш менен капыр болушу мүмкүн, себеби, бул заманда күнөө өтө оӊой кылынууда. Мисалы, оӊой гыйбат кылынууда. Дин китептеринде айтылган гыйбатка байланыштуу «Мен туура нерсени, болгон нерсени айтуудамын, бул гыйбат эмес” деп айтуунун куфур экендиги билдирилүүдө. Себеби, бул жерде харамды халал деген болууда.

Үйдөгүлөрдүн кылган бир күнөөсү, бир харамы тууралуу «Бул заманда ушундай болот, башка түрдө болбойт” же «Мезгил сага баш ийбесе сен мезгилге баш ий” деген сыяктуу нерселерди айтып, күнөөнү жактырган адамдын же оӊойго алып маани бербеген адамдын ыйманы кетип капыр болот. Бул адам кааласа динге кызмат кылсын, кааласа зикир

чалсын, эмне кылса кылсын эгер кылган куфуруна тообо кылбаса Аллах сактасын, капыр бойдон өлөт.

Бул заманда өтө коркуп сак болуу жана ыйманды куткаруу үчүн көп эмгек сарптоо керек. Күнөөкөр болуп өлгөн адамдын кутулуусу анча да оор эмес, себеби, ыймандуу болуу шарты менен чоң күнөө кылган адамдарга пайгамбарлар, Ахли сүннөт аалымдары, шейиттер жана башкалар шафаат кылышат. Кыскасы, күнөөкөр адам үчүн шафаат көп, ал эми ыймансыз өлгөн адамга болсо эч кандай шафаат болбойт.

Жанында кымбат баалуу гаухар ташы бар адам аны уурдатып албаш үчүн аны ачык жерге таштабайт. Жашыруун жерге сактайт, балким, үстүнө жатат. Ыйман мындан да баасызбы? Ар убак менин ыйманыма зыян келиши мүмкүн деп ыйманды ойлоо керек эмеспи?

Адамдар захирге (көрүнгөн нерселерге) көп маани беришет. Ошондуктан, дин улуктары: **«Захир мамур, батын хараб”,** - деп айтышкан. (Б.а., дүнүйө кооздолду, руханият талкаланды деген мааниде). Батынды (руханиятты) кооздоп, тургузуу керек. Иштин башы – намаз. Мусулман адамдын ой-санаасы намаз болот. Адамдардын бири отко, бири бутка, бири Аллахка сыйынат. Анда намаз окубаган адам эмнеге сыйынат? Динсизби, акчага сыйынабы же напсине сыйынабы? Айтор, белгисиз.

Ошондуктан, өмүрлүк жарыбызды, уулубузду, кызыбызды харамдардан сактап, аларга сөзсүз намазды үйрөтүп, окууларына өбөлгө түзүшүбүз керек. Намаз бар болсо баары бар. Намаз жок болсо жамандык көп.

Аллахтын хабиби (сүйүктүүсү)

Даанышман заттар айтышат:

Бардык пайгамбарлар Аллаху таалага ашык. Пайгамбарыбызга болсо Аллаху таала ашык. Улул-азм пайгамбарлардан Ибрахим алейхиссаламга (**Халилуллах** - Аллахтын досу), Муса алейхиссаламга (**Калимуллах** - Аллах аны менен сүйлөшкөн зат), Адам алейхиссаламга

(**Сафийуллах** - Аллах ихсаны менен тандалып жараткан зат), Нух алейхиссаламга (**Нежийуллах** - Дайым Аллах менен алек болгон, илахий фейздерге ээ болгон зат) деген сыяктуу көркөм ысымдарды берген, Пайгамбарыбызды болсо **«Хабибуллах»** деди. Жада калса: **«Сен болбогондо ааламды жаратпас элем»**, - деди. Хабибин өтө баалагандыктан өз затына карата кылынгандарды кечирет, бирок, Ага кылынгандарды кечирбейт. Пенде Расулуллахка болгон сүйүүсүнчөлүк Аллахка сүйүктүү боло алат. Жанабы Хак Хабибине моюн сунулбастан кылынган ибадатты да, ыйманды да кабыл кылбайт. Ортодо Ал болбостон Аллахтын сүйүүсүнө жана ыраазылыгына жетип болбойт.

Пайгамбарыбыз Мираждa: **«Үммөтүм, үммөтүм», -** деп көз жашын төгүп жатканда Жанабы Хак: **«Алар ылайдан жаратылды. Бул бир ууч топурак үчүн төгүлүп жаткан көз жаштарың эмне үчүн? Сага ашык болгон Раббиң сен үчүн эмне гана кылбасын? Сенин кадырың үчүн бардыгын кечирет»,** - деп нида кылды. Ихсан кылынган бул чоң ниматка жана сүйүнчүгө көп шүгүр кылышыбыз керек.

Бир күнү кээ бир христиандар Сеййид Абдулкадир Гейлани хазреттеринен: *«Биздин пайгамбарыбыз өлгөндөрдү тирилтчү. Силердин пайгамбарыңардын мындай нерсесин уккан жокпуз. Ошондуктан, биздин пайгамбарыбыз силердин пайгамбардан жогору»*, - дешет. Гавс-ы азам: **«Мен пайгамбар эмесмин. Бир гана Ага моюн сунган мусулманмын. Эгерде кылган дубам менен өлгөн киши тириле турган болсо мусулман болосуңарбы?»** - деди. Алар: «Ооба», - дешет. Мазарлыктан өтө эски бир кабырды көрсөтүшөт. Христиандарга: **«Бул кабырда жаткан адам дүнүйөдө ырчы экен. Аны ыр ырдап жаткан абалда тирилтейинби?»** - деп сурайт. Алар: «Макул», - дешкенден кийин колдорун ачып: **«Йа, Рабби, Пайгамбарың Мухаммед алейхиссаламдын урматына бул кабырдагыны тирилт!»** - дейт. Өлгөн адам ыр ырдаган абалда турат. Хазрети Гавс христиандарга карап: **«Мен пайгамбар эмесмин, Анын үммөтүнөн биримин. Аллаху таала Анын үммөтүнө**

муну насип кылды, анда өзүнө эмне үчүн бербесин?» - дегенде ал жердеги Христиандар Расулуллахтын бийиктигин түшүнүшүп мусулман болушту.

Аллахтын гадабы (ачуусу)

Даанышман заттар айтышат:

Байлар чындыгында кедей, кыйынчылык ичинде. Көбү уйкусун, көбү акылын дагы жоготот. Өтө бай бир соодагердин: «Жылдар бою бир тамчы ырахат алып уктай албадым. Ал акчалар көзүмдүн алдына келген кезде аларды ойлонуудан, эсептөөдөн улам уйкум качат, дары ичсем дагы уктай албайм", - дегени риваят кылынат.

Дагы бир башка бай соодагер окулган эски гезиттерди жыйнап, жүз сомдун чоңдугунда кесип, тутам-тутам кылып текчеге тизет экен. Өмүрдөгү мүмкүнчүлүктөрүн колдон чыгаргандыгы үчүн, анын үстүнө акылынан тайгандыгы үчүн дагы өзүн ушу менен алаксытууга аракет кылчу экен. А бирок, «Аллах" дей турган болсо иш орундалмакчы. Аллаху таала: **«Көңүлдөр бир гана Аллахты зикир кылуу менен ырахаттыкка жетет"**, - деп айтууда. Башкача айтканда, силер ырахат уктап, ырахат иштеп, тынчтык таап, дүнүйө жана акыретте ырахаттыкка ээ болгуңар келсе бул силердин бир гана «Аллах" дегениңерге байланыштуу. Аллах жолунда дүнүйө менен алектенүү, илмихал окуу, намаз окуу, Курани карим окуу мунун ар бири зикир жана көңүлдүн шифаалуу дарысы болуп саналат.Салих мусулмандар менен бирге болуу дагы шифаа.

Эски убакта Жанабы Хактан гадаб-ы илахи (Аллахтын гадабы) дароо келчү. Пайгамбарыбыз «саллаллаху алейхи ва саллам" ааламдарга ырайым болгондугу үчүн Анын үммөтүнө Жанабы Хак бул жалпы балээни бербейт. Мөөнөт берет, тообо кыла турган болсо кечирүүдө. Бул мээрим Пайгамбарыбыздын урматынан улам.

Иса алейхиссалам хаварилери менен бир айылга барат. Карашса тегеректин баарында өлүп жаткандарды көрүшөт.

Бири терезеден саландап турганда, бири эшиктин алдында, бири жолдо... Хаварилерден бири: «Бул кандай абал, йа, Набийаллах?" – деп сураганда Хазрети Иса: **«Бул гадаб-ы илахи",** - деп айтат. Хаварилер: «Йа, Набийаллах, булар кандай күөө кылышты экен?" – дешкенде, Иса алейхиссалам Аллаху таалага арыз кылат. Жанабы Хак: **«Бирөөсүнөн сура, айтсын"**, - деп буюрат. Сураган адам туруп: «Йа, Набийаллах, биз, бул айылдыктар жоготуп алган беш-он акчабыз үчүн баласын жоготкон бир эненин азабы сыяктуу ыздырап тартып ыйлачу элек, ушунчалык дүнүйөгө берилип кеткен элек. Беш-он акча тапсак бир эненин жоголгон баласын тапкандай кубанчу элек, Аллахты эч эске алчу эмес элек. Мына, дүнүйөгө болгон бул сүйүүбүздөн улам, ага баш-аягыбыз менен берилгендигибиз үчүн Аллаху таала бардыгыбызды курутту", - дейт. **«Жарайт, сенден башка бул жерде эмне үчүн эч ким сүйлөбөй жатат?"** – деп сураганда: «Алар сүйлөй алышпайт. Жанабы Хак бардыгын Жаханнамга таштады. Мен бул жердик эмесмин, башка айылдан келдим, бирок, булар менен бирге болгондугум үчүн мен дагы бул балээге туш болдум. Дагы кандай жаза келет экен деп күтүүдөмүн", - дейт.

Эң жакшы аалым – накыл кылган аалым

Даанышман заттар айтышат:

Жамгырдын суусу таза. Эгер иче турган болсо уунун таасири болушу мүмкүн. Ал жамгыр суусунун топуракка түшүп, туз жана минералдар менен аралашуусу керек. Булар менен аралашкан жана ичиле турчу абалга келген суу жердин үстүнө чыгат, бизге чейин суу түтүктөрү менен келет, аны ичебиз.

Мына, Курани карим Жанаб-ы Хак тарабынан түшүрүлгөн. Таза, бирок, Пайгамбарыбыз «алейхиссалам»: **«Кимде ким Курани каримге маани чыгаруу үчүн, түшүнүү үчүн кол узатса, түшүнүүгө аракет кылса капыр болот»,** - деп айткан. Биз ичкен суу жамгыр суусу, бирок, аны түздөн түз ичүү зыяндуу болушу мүмкүн. Курани карим дагы

китебибиз, бирок, түшүнө албайбыз. Аны Пайгамбарыбыз «алейхиссалам» түшүнөт. Ага түшүрүлгөн. Ал болсо хадиси шарифтери менен Асхабы кирамына түшүндүрдү. Асхабы кирам болсо аны Ахли сүннөт аалымдарына накыл кылды. Өзгөчө мазхаб имамдарыбыз биз түшүнө ала тургандай кылып даярдашты жана ичүүгө жарай турган суу абалына алып келишти.

Туш келди суу иче албагандыгыбыз сыяктуу туш келди дин китептерин дагы окуй албайбыз. Сөзсүз тастыкталган, бул суу ичилет деп белги басылган сууну колдоно алабыз. Ошон үчүн бир мазхабга моюн сунбаган, бир Ахли сүннөт аалымына моюн сунбаган адам туш келди сууну ичкен болот. Туш келди суу ичкен адам арасында микроптуу сууну ичип алышы да мүмкүн, натыйжада куруйт. Себеби, Ахли сүннөт аалымдарынын эң чоң өзгөчөлүгү - келген бул сууну коргоого алуулары болуп саналат. Ага бидат дагы аралаштырбады, кир жуктурбады, зыян бербеди. Өтө ишенимдүү түтүктөр менен бизге чейин алып келишти. Сууну коргошту. Ичине бир нерсе жугуп калбасын деп коргоого алышты.

Ошондуктан, эң жакшы адам, эң жакшы аалым - накыл кылган, ортодо колдон колго өткөрүп гана берген ортомчу, арачы адам. А болбосо бир гана өзүнөн сөз сүйлөгөн, муну өзүнө байлаган адам эмес. Бардыгыбыздын негизги милдетибиз почтачы гана болуу. Почтачынын милдети катты алуу, дарегин карап, комментария кылбастан тийиштүү кишиге алып барып берүүсү. Калганына аралашпайт.

Биздин дагы милдетибиз Ахли сүннөт аалымдары билдирген ошол баалуу маалыматтарды кандай болсо ошол абалда мыкты конвертке салып адамдарга жеткирүү болуп эсептелет. Бул конверттерди ачып, каттарды окугандар диндерин ырахат, туура бойдон үйрөнө алышат. Бидатчылардын кылган иштери өздөрүнө келген бул каттарды ачып окуп, бул болбой калыптыр деп, өздөрү кайрадан кат жазышууда. Өздөрү жазган катты айланага таратышууда. Андай болсо бул кат ошол адамдын каты болууда. Биз болсо Пайгамбарыбыздан тарта келген, аманат катары колдон колго

накыл болуп өткөн жана мазхаб имамдарыбыз тарабынан көбөйтүлгөн бул катты таратуудабыз.

Ушундайча кылган адам дүнүйөнүн эч бир өлкөсүндө мыйзамдар жана адамдар тарабынан кыйынчылык көрбөйт, Аллаху тааланын алдында да кыйынчылык тартпайт, себеби, өзү ага бир нерсе кошкон жок. Өзүнө келген нерсени ошол бойдон накыл кылууда. Бул жерде үстөмдүк дагы жок. Ким канчалык ыкылас менен жана күчүнүн жетишинче кат таратса ошол кабыл болот.

Жаннат болгон үй

Даанышман заттар айтышат:

Пайгамбарыбыз «алейхиссалам”: **«Адамдардын кайырлуусу – адамдарга пайдалуу болгону, адамдардын жаманы – адамдарга зыяндуу болгону”,** - деп айткан.

Күнөөлөр эки бөлүктөн турат: Биринчиси – Аллаху таала менен кул арасындагы күнөөлөр. Экинчиси – кулдардын арасындагы күнөөлөр, б.а., кул акысы. Имам Раббани хазретлери: **«Бир момундун үстүндө аз гана кул акысы болсо бул кул акысынан кутулмайынча, адалдашып-кечиришмейинче бардык пайгамбарлардын ибадаттарын орундаса дагы Жаннатка кире албайт”,** - деп айткан.

Ахли сүннөт аалымдары: **«Кул акысын сактай албай турган адам үйлөнбөөсү керек”,** - деп айтышкан. Үйлөнө турган болсо билсин, үйлөнө турчу аялы - Аллаху тааланын кулу. Кул акысын жебеш үчүн каршыда турган адамдан курмандык күтпөстөн өзү курман кылууга даяр болуусу керек. Ошондуктан, адам алгач өзүнөн берүүсү керек. Өзүнөн бербестен башка биринен бир нерсе күтүү же суроо жакшы эмес. Булар үйлөнгөн мусулмандарга осуят, насыят. Үйлөнө турчу адамдардын кулактарына алтын сырга болуусу керек. Кутулуу же балээге түшүү бул чечимге байланыштуу. Аял – Аллахтын пендеси. Кул же туткун эмес. Ал - мусулман. Чачы-башын жаап, намазын окуп жаткан болсо Жаннаттан дүнүйөгө түшкөн жакшылык болуп саналат.

Чектен чыгышпаса

Бир зат сухбатында: «Салиха аялга дүнүйө иштери үчүн сөз айтпаш керек", - деген кезде ошол жердегилердин бири таң калып: «Устаз, бир нерсе айтпоо мүмкүнбү?" – деп сурайт. Ал зат айтат:

«Мүмкүн болбосо бул айтылбайт. Кылбаган нерсени айтуунун күнөөсү бар. Чындыгында, Аллаху таала Курани каримде мындай мааниде буюрууда: **«Сен кылбаган нерсеңди каршыңдагыга кантип айтасың?"**. Биз өтө жакшыбыз, кыйынчылык жок, эмне үчүн? Мусулмандыкты жашагандыгыбыз үчүн. Аялым да мусулмандыкты жашап жатат, мен дагы. Ал дагы кул акысын билет, мен дагы. Ал дагы өзүнө тийиштүү вазыйпаларын билет, мен дагы. Натыжада эмне болот? Ансыз деле, адеп – бул ар кимдин өз чегин билүүсү, ал дагы өз чегин билет, мен дагы өз чегимди билем, чегимди ашып тебелебейм, чекти ашуу болбосо бардык жер гүл, гүлистан болот."

Хазрети Али: «Ынтымак бар үй – Жаннат, ынтымаксыз үй - Жаханнам", - деп айткан. Напсинин каалоолорун орундоо үчүн турмушубузду Жаханнамга айлантуу акылдуу адамдын кыла турчу иши эмес. Динге каршы иш кылып, кул акысын жеп, дүнүйөсүн Жаханнамга айланткан адам акыретин дагы жоготкон болот.

Ийгиликтин себеби жана даражысы

Даанышман заттар айтышат:

Тарыхта мусулмандардын ийгиликтүү болууларынын себеби изилдене турган болсо мунун динге моюн сунууга байланыштуу экендиги көрүнөт. Ийгиликтин даражасы динибизге моюн сунуунун даражасынан көз каранды. Ким динге канчалык баш ийсе ал ошончолук ийгиликтүү болот. Толук баш ийген толук ийгиликтүү болот. Динибизде эмне кандай кылынат бардыгы белгилүү. Буларды кемчиликсиз орундаган адамдын ийгилиги ошончолук көп болот.

Көп ийгиликтүү болгон мезгилдердеги мусулмандардын

кээ бир өзгөчөлүктөрү мындай болгон:

1- Алар диндүү-динсиз бардык адамдарга мээрим көрсөтүшкөн. Аллах үчүн душмандык кылуу жагдайлары албетте мындан сырткары. Динге душмандык кылган болсо аларга карата катуу болушкан. Чындыгында, Аллаху таала Курани каримде Асхабы кирамды мактап жатып: **«Алар бири-бирин өтө сүйүшөт, бири-бирине өтө мээримдүү, бирок, Аллах душмандарына карата абдан катуу болушкан”,** - деп билдирүүдө.

2- Бир дене сыяктуу болушкан. Денеде баш дагы, кол дагы, бут дагы болот. Бир мүчөнүн ооруусу бардык денеге таасир кылат. Ийгилик бул дененин ден-соолуктуу болуусуна байланыштуу.

3- Бир көңүл сыяктуу эле. Бир ишенимде болушкан, ошол эле кубаныч менен кайгыны бирдей сезишчү эле.

4- Максаттары бирөө гана болгон. Ал – Аллаху тааланын ыраазылыгы эле.

5- Амирге (башкаруучуга) баш ийип, көтөрүлүш кылышчу эмес. Фитна, бүлүк чыгарышчу эмес.

6- Бир киши болсо да отто күйбөсүн деп күнү-түнү эмгектенишер эле.

7- Динибизге баш ийүүдө өтө дыкаттуу болушкан.

8- «Биздин айыбыздан эч ким Жаханнамга кетпей тургандай жашайлы, Аллахтын кулдары бизге дуба кылышсын, баддуба кылышпасын (каргашпасын)”, - дешчү.

9- Жалган сүйлөшчү эмес, гыйбат, ушак-айың кылышчу эмес. Бири-бирине дуба кылышчу. Бир адамдын артынан андан пайда күтпөстөн дуба кылуунун кабыл боло тургандыгын билишчү.

10-Жакшылык кылууга, дуба алууга абдан маани беришчү.

Садага балээни кайтарат. Дуба болсо каза жана тагдырды өзгөртөт. Жабраил алейхиссалам Пайгамбарыбызга «саллаллаху алейхи ва саллам” келип бир жаш жигиттин ошол түнү өлө тургандыгын кабар берет. Пайгамбарыбыз ал жаш жигитти чакырып кандай арзуу-тилеги бар экендигин

сурайт. Ал жаш жигит үйлөнгүсү келгендигин айтат. Дароо үйлөндүрүлөт. Ошол түнү жаш жигит жана жубайы намаз окуп дуба кылышат. Өздөрү үчүн даярдалган тамактарды жейли деген кезде эшикке бир кедей келип тамак сурайт, тамактын бардыгын ага беришет. Кедей адам абдан кубанып, дубасын берип кетет.

Таң атат. Пайгамбарыбыз ал жаш жигиттин өлүм кабарын күтүп турган эле. Эч бир кабар келбеген соң бирөөнү жиберет. Ал кабарчы жаш жигиттин тирүү, көңүлү жайдары аман-эсен экендигин айтып келет. Жабраил алейхиссалам Пайгамбарыбызга келип жаш жигиттин түнү бир кедейге өзү жей турган тамагын бергендигин, кедей болсо дуба бергендигинен улам Жанабы Хак ал жаш жигиттин өмүрүн узарткандыгын билдирет. Жаш жигиттин төшөгүндөгү жаздыктын алдын кароолорун буюрат. Жаздыгынын алдында өлгөн чоң жыланды табышат. Берген садага жана кедейдин дубасынын себеби менен жыландын жаш жигитти чага албагандыгын түшүнүшөт.

Тараткандарың биздики болду

Даанышман заттар айтышат:

Пайгамбарыбыз «саллаллаху алейхи ва саллам”: **«Йа, Аиша, курмандыктын этин эмне кылдың?”**– деп сураганда: «Йа, Расулаллах, эки колун өзүбүзгө калтырдым, калгандарын кедейлерге тараттым”, - дейт**. «Демек, эки колдон башка бардыгы бизге калды, ошол тараткандарың биздики болду”**, - деди. Демек, берилгендердин сообу көбүрөөк болот.

Ашыкча бар-дар болуу, өтө бай болуу ар качан жана ар жерде жакшылыктын белгиси болбошу мүмкүн. Эгер динибиздин буйрук жана тыйууларын бекем кармансак ал мал-мүлк адамды Жаннатка алып барат. Хазрети Османдын **эсеп-суроосуз Жаннатка кирүүсүнө** мал-мүлкүн Аллах жолунда **эсеп кылбастан берүүсү** себеп болгон. Аллах үчүн көп берди, бардык нерсеге жетти.

Дин улуктарынын жолунда болгон бир адам кайтыш болгондо алар аны **«кош келдиң”** деп тозуп алышат. Бир адам чет жерге барганда бирөө аны **кош келдиң** деп тозуп ала турган болсо кандай кубанат, ошол сыяктуу эле адам көз жумганда, мисалы, Имам Раббани хазреттери бизди **кош келдиң** деп тозуп алса кандай сүйүнүчтүү, бүт дүйнө биздики болот! Бул ниматка, бул мамилеге жетүү үчүн адам бул дин улуктарын көп эстеп, китептерин сүйүү менен көп окуусу керек.

Дүнүйөгө болгон сүйүүнү көңүлдөн чыгаруу качан гана көңүлдөн дүнүйө сүйүүсүн чыгаргандар менен бирге болгондо жана бул улуу олуя заттарга моюн сунуу менен мүмкүн болот.

Эң кыйын иш – Исламиятка кызмат кылуу. Себеби, Аллаху таала эң кыйын ишти эң ишеничтүүлөргө, эң көп сүйгөндөрүнө, б.а., Пайгамбарларга жана алардын мурасчылары болгон Ахли сүннөт аалымдарына берген.

Дүнүйөдө Аллаху тааланын динине дурус кызмат кылгандар, Аллаху тааланын кулдарынын мүшкүлдүктөрүн чечкендер махшарда тактын үстүндө, күрсүлөрдө көлөкөдө отурушат. Аллаху таала алар менен мекенсиз сүйлөшөт. Алар үчүн эсеп дагы, азап дагы жок...

Аллахтын динин Анын кулдарына үйрөтүүгө бара жатканда басылган жерге периштелер канаттарын жайышат. Бир нече мусулман Аллах үчүн жыйналып сухбат кылган жерге көктөгү периштелер суктанышат. Кызмат кылган жерлерине болсо бардык макулуктар суктанышат.

Бир жамияттын ичинде ким аларга көбүрөөк кызмат кылса Аллаху таала ошол кулун сүйөт. Дүнүйөлөрүнө кызмат кылуу дагы баалуу, бирок, акыреттерине кызмат кылуу, динин туура үйрөнүүлөрүнө себепчи болуу андан да баалуу.

Эмгектенүү, себептерге жармашуу - динибиздин буйругу. Биз буйруктарды орундап, себептерге жармашалы. Андан арысы Аллаху таалада. Кааласа ихсан кылат, кааласа ихсан кылбайт. Натыйжаны Аллаху тааладан эмес себептерден деп билүү куфур. Кулдун иши буйрукка баш ийүү жана себептерге

жармашуу, тагдыр Аллаху тааланыкы.

Гыйбаттан (ушактан) сактануу керек

- Олуядан бир заттан кайтыш болгондон кийин түштө көрүлгөндө: «Кайра кайткың келеби?" – деп суралат. Айтат:

«Дүнүйөнүн бардыгын эсеп суроо шарты менен беришсе да каалабайм. Бир гана нерсе үчүн каалаймын, эшиктерди кыдырып өлүм жана кабыр абалдарын түшүндүрүү үчүн".

- Акылыңарга, зээниңерге, энергияңарга ишенбегиле. Болбосо булар менен жалгыз каласыңар. Бир күн келет, акылыңар жетпейт, энергияңар түгөнөт. Имам Раббани хазреттери сыяктуу ахли сүннөт аалымдары - өтө кубаттуу энергия булактары. Акылдуулук менен аракет кылып, түз булакка байланган адамдын энергиясы да бүтпөйт, нур чачуусу да бүтпөйт.

- Хак менен батылды айырмалаган адам аалым деп аталат. Көп китеп окуган, көп илими болгон адамды аалым деп атоого болбойт.

- Көп китеп окуу менен тууранын табуу мүмкүн эмес. Туура китепти көп окуу менен гана тууранын табуу мүмкүн болот.

- Ибадаттар – адамдын вазыйпасы. Көркөм ахлак - баасы.

- Кылган нерселерибизди Аллах ыраазылыгы үчүн кылалы. Асанга кызмат кылып, Үсөндөн акча күтүүгө болбойт. Ким көзгө көрүнүү үчүн, «азаматсың" деген сөз угуш үчүн кылса Жанабы Аллах: «Сага «азаматсың" дешти, менден эмне сурап жатасың?" – дейт.

Абдулкадир Гейлани хазреттерине: «Сиз кандай мубарек затсыз", - дешет. «Кайдан билдиңер?" – деп сурайт. «Бардыгы сизди мактайшат, сиз тууралуу сөз кылышат", - дешет. Ошондо айткан экен: «Бул адамдар ушундай болушат. Бүгүн сүйүшөт, эртең сөгүшөт. Эң жакшысы биз буларды таштап, адамдар үчүн эмес Аллах үчүн мусулман бололу."

- Аллаху таалага тобокел кылалы. Тобокели азайган адамдын ыйманы алсыраган болуп саналат. Тобокел калбаган кезде ыйманы дагы калбайт. Тобокел ар түрдүү себепке

жармашып аракет кылуу, натыйжаны Аллаху тааладан күтүү жана натыйжанын сөзсүз кайырлуу боло турганына ишенүү болуп саналат. Аллаху таалага ишенген адамга Аллаху таала сөзсүз жардам берет жана аны коргойт. Адамдарга ишенгенди болсо адамдардын колуна таштайт.

- Ким болсо да гыйбат кылбагыла! Аялдарыңар да үйлөрдө гыйбат кылышпасын. Гыйбат ичкилик ичүүдөн, кумар ойноодон да чоң күнөө. Гыйбат рак сыяктуу, кирген жери оңолбойт. Гыйбат кылганга «токто" деген адамга 100 шейиттин сообу берилет. Гыйбат кылгандарды токтоткула.

- Адамдарда көңүл көзү болгондой эле көңүл муруна да бар. Ар бир күнөөнүн өзүнө тийиштүү ыплас жыты болот. Көңүл мурду ачык болгон адамдар бул жыттарды алышат жана анын ыплас булагынан алысташат. Олуя болуу жолунда көңүл көзү ачылган адамга берилген биринчи ниматтар – булар көңүл мурунунун ачылуусу жана кабырдагылар менен сүйлөшө алуу ниматтары. Муршиди камил болгон адам ичеги тазалагыч сыяктуу. Жанына келген адамдарды күнөөлөрүнөн пайда болгон жаман жыттарынан, ыпластыктарынан арындырат.

- Дин – адеп жана карапайымдык. Адеп - кирген эшиги. Андан кийин карапайымдык келет.

- Үч түрдүү адеп бар:

1- Аллахка болгон адеп,

2- Эне-атага болгон адеп,

3- Жамиятка, коомго болгон адеп.

Вазыйпа дагы үч түрдүү:

1- Аллахка карата,

2- Үй-бүлөгө карата,

3- Коомго карат.

- Адам билбеген нерсесине душман болот.

- Кимдин чөнтөгүндө акчасы болсо каалаганын алабы? Алат, үй алат, машина алат, баарын алат. Ыклас дагы акча сыяктуу. Кимде эгер ыклас бар болсо ал адамда бардык нерсе бар, аны менен бардык нерсеге жетет.

- Ийгилик деген эмне? Мунун тоскоолдугу эмне? Акы-

ретте пайдасы болгон нерселер ийгилик болот. Бул ийгиликтин тоскоолу - адамдын өзү, б.а., анын напси.

Ачууланба!

Даанышман заттар айтышкан:

Куфурдан кийинки эң жаман ахлак - текебер болуу. Үй-бүлө ичинде, коом ичинде тарткан бардык кыйынчылыктар текеберликтен улам болот. Пайгамбарыбыз «саллаллаху алейхи ва саллам”: **«Көңүлүндө кымындай текебердик болгон адам Жаннатка кире албайт”,** - деп айткан. Жакшы ахлак – бул эч кимдин көңүлүн оорутпоо. Текебер адам тез ачууланат. Ачуулуу адам болсо көңүл оорутат. Момун адам дайыма жарык жүздүү жана таттуу тилдүү болот, эч кимди таарынтпайт, көңүл оорутпайт. Пайгамбарыбыз мусулман адамды **«Колунан жана тилинен ишеничтүү адам”**деп сүрөттөгөн.

Жаңжалдардын, ызы-чуулардын башкы себеби чегин билбестиктен, өзүнүкүнө ыраазы болбоо жана өзүн туурамын деп эсептегендиктен болот.

Башыбызга келген бир нерсенин алдында напсибиздин каалоосуна карап эмес динибизге ылайык кыймылдообуз керек.

Эмир жана уруксат менен кылынган иште тапкан да жоготкон да пайда көрөт. Себеби, ал адам ишти динге ылайык аткарды. Өз каалоосу, өз пикири менен кылынган иштерде тапкан да жоготкон да зыянга кирет. Себеби, ал адам бул ишти динге ылайык баштаган жок.

Согушту баштатуу жеңил, бирок, токтотуу кыйын. Каерде, кантип токтой тургандыгы белгисиз. Бир күнү бир уруу башчысы Пайгамбырыбызды зыярат кылып кайра кетип жатканда: «Йа, Расулаллах, мага бир насыят айтыңыз!”, - дегенде уруу башчысына бир гана: **«Ачууланбагын!”** – деп буюрат. Ал болсо: «Жарайт”, - дейт, бирок, мындай кыска насыятка таң калат. Айылына көздөй жол тартат. Айылга келгенде баары куралданганын көрсө болобу! «Эмне болуп

кетти, тынчпы?" – деп сурайт. «Маңдайдагы айылдагы уруунун мал-жандыгына биздин жаштар зыян келтирип коюшуптур. Алар куралданып бул жерге келишет, биз дагы өзүбүздү коргоо үчүн куралданып жатабыз", - дешет. «Демек бизге чабуул коймокчу болуп куралданышкан экен да", - деп уруу башчы дагы дароо куралданат.

Дал ошол убакта эсине Расулуллахтын **«Ачууланбагын!"** деген насыяты келет. Дароо тообо кылып, куралын ыргытат дагы: «Мен тиги айылга барып алар менен көрүшөмүн", - дейт. Ага тоскоол болушканы менен ал айылга баруудан баш тарттыра алышпайт. Тигил айылга жакындаган кезде ал жердегилер карашат, куралы жок экендигин көргөн кезде кол тийгизбестен уруу башчысынын жанына алып келишет. Эки башчы өз ара сүйлөшүшөт. Барган уруу башчы: «Биздин жаштар силердин мал-жандыктарыңарга зыян беришиптир. Албетте, биздикилердин кылганы туура эмес. Эгер кабыл кылсаңыз бардык зыян-чыгымын өз малыман толуктайын", - дейт. Тигил уруу башчысы мындай кичи пейилдиктин каршысында өтө ыраазы болот: «Андай болсо мен дагы баарынан кечтим", - дейт. Кан акпастан ынтымак орнойт.

Чыныгы шүгүр кандай болот

- Көңүлүнө васваса келген адам - илгериде чоң даражаларга ылайык адам.
- Расулуллахтын балдары башыңардан төмөн карай ыпластык төксө да анын алдында турганда көңүлүнө тийбөө үчүн тазалоого белсенбегиле.
- Дүнүйө өмүрү Жаннатка окшобойт, бирок, Аллаху таала Жаннат бакчасына окшош бакча насип кылат, анын белгиси – зикир кылган тил, шүгүр кылган көңүл, жетеринчелик тиричилик, ырахат тура алчу үй, анан да түшүнүшө алчу өмүрлүк жолдош.
- Акмактык пайда менен зыянын билбестик, оңун-солун билбестик, жакшы-жаманды айырмалай албастык болуп саналат. Жаханнамга кирген адам акмактыгынан улам кирет,

жардан кулабоосу үчүн жүз миңдеген жип узатылууда.

- Ибадаттарды лаззат алып жатабыз деп орундабагыла, Аллаху тааланын буйругу болгондугу үчүн орундагыла.

- Напси баарынан жогору болгусу келет, энеден да, атадан да, устаздан да. Напсинин бир алсыз жери бар, өз баласын өзүнөн жогору жана жакшыраак көргүсү келет.

- Амри маруф нахйи мункар (жакшылыкка үндөө, жамандыктан кайтаруу) албетте өтө сооптуу, бирок, үч шарт менен болуусу керек: 1-Билүү (Илим ээси болуу), 2-Ал нерсени жеке өзүнүн да орундоосу, 3- Амри маруф нахйи мункарды жумшактык менен кылуу.

- Аллаху таала сүйгөн адамдардын төрт өзгөчөлүгү бар:

1- Халалдан табышат, ичкен-жегендери халалдан.

2- Жөнөкөй болушат, эч качан текебер болушпайт.

3- Көркөм мүнөздүү болушат.

4- Бардык адамдар менен тил табыша алышат, жүздөрү жарык.

- Напсинин азыгы – харам иш кылуу, напсиге бул азыкты бербестен динибиз уруксат берген нерселерди берүү менен алаксытуу керек, жада калса, алдоо керек. Напси мышыктын чычканды тешиктен чыгуусун күткөндөй күтөт, унутпайт.

- Үй-бүлөдө тил табыша албоонун булагы – аял жана эркектин бири-биринин укугуна маани бербестик.

- Таттуу тил – мусулмандын кооздугу, адилеттик – кул акысынын негизи, адилеттик болбосо тынчтык болбойт.

- Чыныгы шүгүр бардык нерседе Пайгамбарыбыздын «саллаллаху алейхи ва саллам" ахлагы менен сыймыктануу аркылуу болот.

Адамдын баасы

Даанышман заттар айтышкан:

Бул дүйнөдө ар адамдын баасы өзү баалаган нерсесинчелик болот. Динибизди, дин улуктарын баалаган адам кылымдар өтсө дагы сүйүүгө ээ болуп, унутулбайт. Ахли сүннөт аалымдарынын ушунчалык сүйүлүүсү,

эскерилүүсү көңүлдөн келген сүйүүдөн улам болууда. Б.а., Аллах ыраазылыгы үчүн сүйүүдөн пайда болууда. Акыретти баалаган адамдар акырет түбөлүк болгондуктан дайым баалуу адам бойдон эскерилишет. Өткүнчү дүнүйөнү баалаган адамдар болсо унутулат. Мисалы, Кады Мухаммед Захид хазреттери Силсиле-и алиййа улуктарынан болуп саналат. Андай деле күмбөзү дагы жок. Үстүндө бир нече таш болгон кабыры бар. Миңдеген чакырым узак болушуна карабай кабыры зыярат кылынып фейз берүүдө.

Хасан Басри хазреттери Табииндин улуктарынан болот. Дин улуктарын таануудан мурда жаш кезинде абдан мыкты соодагер болгон экен. Көп аз пайда менен көп товар сатып кыска убакыт ичинде бай болот. Канаатчылдык жок. Дубан дубан кыдырып жүрүп бир күнү жолу Кайсериге түшөт. Ал жерде өтө кызык окуяга туш болот. Майданга сом алтындан төрт тирөөч тигилип, үстүнө дагы эле сом алтындан бир платформа жайгаштырылат. Абдан кооздолгон табыт алып келинип үстүнө коюлат. Ал жердин алдыңкылары жана эли жаназанын тегерегине чогулуп, табытты айланып, өздөрүн жерден жерге ташташат. Ушунчалык чоң аза күтүү бар. Хасан Басри ал жердегилерден: «Бул жерде эмне болуп жатат?” – деп сурайт. «Королдун уулу өлдү, бирок, ал катардагы бирөө эмес эле. Жаш, абдан сулуу, атка мыкты минген, өтө мыкты курал колдончу эле. Ооруп калды, байлыгынан, бийлигенен да чара таба албай акыры өлдү”, - деп жатышты.

Хасан Басри ойго батат. «Абдан бай, жаш, сулуу эле, бардык нерсеси бар эле, бирок, акыры өлүмдөн кача алган жок”, - деди. Басрага кайтат: «Ооруп калганымда мынчалык байлыгымдын, жаштыгымдын мага эч бир пайдасы болбойт. Ошондуктан, мага пайдасы боло турчу нерсеге жармашуум керек”, - деп ойлонот. Мал-мүлкүнүн бардыгын кедейлерге тараткандан кийин бир даргахка кирет, чыгып жатканда Хасан Басри болот. Дүнүйөнү таштаган кезде өзүнө хазрети делген улуу зат болот. Эгер дүнүйөгө берилген бойдон калганда эч качан, эч кандай, эч ким тарабынан эскерилмек эмес, унутулмак. Бирок, Хасан Басри хазреттери болгондо канча

кылым өтсө дагы унутулган жок, сүйүү менен көңүлдөрдө орун алып эскерилүүдө.

Мушриктер дагы көзгө баш ийишкен

Даанышман заттар айтышат:

Бир молдо бир муршиди камилдин сухбатында болуу жана ага шакирт болуу үчүн келет. Намаз окуткан мечитине барат. Ошол кезде муршид устаз намаз окутуп жаткан эле. Молдо өз шивасына (диалектине) окшобогондуктан муршид окуган Фатиханы жактырбайт. «Бекер эле кыйынчылык тартып тээ алыстан келипмин. Тажвидди билбеген адам фарз менен харамды кайдан билсин? Ушундай дагы муршиди камил болмок беле?” – деп ойлонуп, эч нерсе айтпастан эртеси күнү жолго чыгат.

Жолдо бара жатканда алдынан бир канча арстан чыгат. Коркконунан дароо артка кайтат, бирок, арстандар акырын анын артынан келе жатышкан эле. Коркуу менен буту-бутуна тийбей качып, шакирттери менен отурган муршид устаздын жанына келет. Арстандар дагы абдан жакындап калган эле. Муршид дароо арстандарга карай басат. Арстандар эч кыймылдабастан моюндарын бүгүп жанында туруп калышат. Ал улуу зат келип, арстандарды кулактарынан кармап: «Силерге менин конокторума тийбегиле, аларды коркутпагыла дебедим беле?” – дейт. Арстандар болсо артка кайтып кетишет.

Буга таң калып карап турган молдого: «Биздин Фатихабызда ката издегендин ордуна өз катаңызды оңдоого аракет кылганыңызда жакшы болбос беле?” – дейт. Кийин, «отур эми” деп, ал жердеги шакирттерине буларды айтат:

«Эч ким өзүн жогору санабасын! Бул дин адеп менен жөнөкөйлүк дини. Бул дин Аллах жана Расулунун ашыктыгы менен жануу дини. Аны-муну сынап, аны-муну менен алектенүүнүн дини эмес, өзүң менен алектенүүнүн дини. Алсыздыгын түшүнүүнүн, алгач өзүн оңдоонун дини. Адамдын өз-өзүнө баш ийүүсүн кабыл кылбаган, бир жол көрсөтүүчү

муршиди камилге моюн сунууну буйрук кылган дин. Себеби, ал дин улуктары Аллах Расулунун мурасчылары болуп саналат. Улуулардын сырткы көрүнүшү жахилдерге уу болот. Жахил адам сырткы көрүнүштү карайт, ошентип ууланат да куруйт. Мушриктер дагы ушундай кылышкан. Расулуллахты **«Абу Талибдин жетими”** деп көрүшкөн. Мал-мүлкүн карашкан, жеп-ичүүсүн, кийинүүсүн, басып-туруусун карашкан. Өздөрү менен билген өлчөөлөрү менен салыштырышты. Көздөрүнө, алсыз акылдарына баш ийишти. «Биз ыйман келтиргидей бизден эмне айырмаӊ бар?” – дешти. Бирок, Хазрети Абу Бакр дагы карады, бирок, ал Аны Аллахтын Расулу деп көрдү: **«Кандай сулуусуӊ йа Расулаллах, нуруӊ ааламдарды каптаптыр. Сени бизге Пайгамбар кылып жиберген улуу Раббибизге хамд болсун. Сага ыйман кылуумду ихсан кылган улуу Раббиме хамд кыламын”,** - деди. Башка бир убакта да: **«Бардык нерсемди, бардык жакшылыктарым жана ибадаттарым менен бирге бардык нерсемди Расулуллах алейхиссаламдын бир сехвине, башкача айтканда, жаӊылуусуна алмашамын”,** - деген. Бекеринен Пайгамбарлардан кийин адамдардын эӊ жогорусу болбоду. Илим мына ушул, адеп мына ушул, сыддыктык деген ушул.”

Эч бир адепсиз адам Аллахтын сүйүктүүсү болгон эмес. Шах-ы Нахшибанд хазреттеринен: **«Жолубуздун негизи эмне, башы, ортосу, акыры эмне?”** – деп сурашат, бардыгына теӊ **«адеп”** деп жооп берген экен.

Адамдардын арасында жерге түкүрүп адепсиздик кылган бир мусулмандын күбөлүгүн кабыл кылбаган, бир адепке көӊүл бурбаган адамга олуялык жолун жапкан бул дин кантип эле харам-халалга, макрухка, тажвидге көӊүл бурбаганга же билбегенге олуялык жолун ачсын? Бул жолдо алгач илим келет, кийин көӊүл абалы. Илимсиз көӊүл абалы боло алабы? Илимсиз олуялык, муршиддик болобу? **«Бул адам муршид олуя, бирок, аалым эмес”** деп айтуу канчалык орунсуз, канчалык сабатсыз сөз! Динде сансыз маселе бар. Шайтандын, напсинин сансыз куулугу бар. Буларды билүү илим менен

боло алат. Папугай сыяктуу бир канча нерсени жаттап алуу менен адам өзүн кыйын сезет. Бир ташка жармашып калган курт дагы жер-асман ошол жерден бүткөнсүп ойлойт. Бир алманын ичиндеги данекти жеген курт дагы алманы жана алма бакты толук жеп салгансып ойлойт. Булардын минтип ойлоолорунун кандай баасы болмок эле?

Дин улуктарын, башкача айтканда, Расулуллахтын мурасчыларын сыноо, өлчөө – бул мушриктик өзгөчөлүк болуп саналат. Өлсө-житсе дагы бул балээге тушпөө керек! Мушриктер дагы Расулуллах алейхиссаламды сынашкан, тиги-муну менен өлчөшкөн. Бирок, Жаханнамдын түбүн бойлошту. Бул дин улуктарын сүйгөндөр, аларга таби болуп моюн сунгандар Пайгамбарыбыздын мезгилинде жашашканда Асхабы кирам болушмак. Кабыл кылбагандар, четке каккандар ошол мезгилде жашашканда Абу Жахил сыяктуу болушмак.

Жаннатка ачылган жалгыз эшик

Даанышман заттар айтышат:

Аллаху таала өзүнө жете турчу, Жаннатка кириле турчу жалгыз ачык эшик калтырган. Бул жалгыз эшик – Пайгамбарыбыздын «саллаллаху алейхи ва саллам" мубарек калбы (көңүлү). Пайгамбарлар баш болуп бардыгы бул эшиктен өтмөйүнчө Аллаху таалага жете алышпайт. Анын пайгамбарлыгын кабыл кылбаган ким болсо дагы Жаннатка кире албайт. Пайгамбарыбызга кымындай болсо да окшоо бүткүл дүнүйө жана акырет лаззаттарынан, ниматтарынан дагы таттуу жана жогору. Аллаху таала Курани каримде: **«Аллах жана периштелери Расулга салат айтышууда. Эй, ыйман келтиргендер, силер дагы салат айткыла",** - деген мааниде буюрулган. Аллахтын салат айтуусу рахмет, периштелердики дуба, момундардыкы болсо анын шапаатын талап кылуу болуп саналат.

Аллаху тааланы сүйгөн адам Курани карим окууну сүйөт. Курани карим окуу – рухтун азыгы. Аллахты сүйгөн адам Ал

билдирген нерселер менен амал кылат. Аллахты сүйгөн адам Хабибине моюн сунат, аны сүйөт. Аны сүйгөн адам болсо Ага көп салават айтат жана сүннөтүнө моюн сунат.

Пайгамбарыбыз: **«Аллахты эскербестен, Пайгамбарга салават айтпастан жыйналып кайра тароо тарптын жанынан тароо сыяктуу”,** - деп айткан.

Акыр заманда бардык дүйнөнү куфур зулумдугу каптайт. Бардык адамдар бул абадан деп алууга мажбур болушат. Бул ыпластыкты чыгаруунун, мындан кутулуунун жолу бир нече достор менен жыйналган кезде динден, ыймандан, Аллаху тааланын сүйгөн кулдары тууралуу сүйлөшүү болуп саналат. Ушундай кылган кезде бул ыпластык чыгып, адам тазаланат, ырахатка бөлөнөт. Момундар Аллах үчүн бир жерге жыйналышкан кезде кааласа да каалабаса да Аллах сүйүүсү сөзсүз көңүлдөн көңүлгө өтөт.

Бир мусулман түшүндө Имам Шафии хазреттерин көргөндө ага: «Устаз, бул даражаларга кантип жеттиңиз, кантип мындай бийик зат болдуңуз, абдан кызыктык”, - деп сурайт. Имам Шафии хазреттери: «Кызыгып жаткан болсоң жазган китебимди кара”, - дейт. Башынын жанында анын жазган китеби болот. Имам хазреттери сөзүн улантып: «Мен, Пайгамбарыбыздын ар ысымы өткөн кезде «алейхиссалату вассалам” деп салату салам бердим. Эч качан Анын мубарек ысымын салату саламсыз жазбадым. Раббим ушул үчүн мага бул даражаны ихсан кылды”, - дейт. Бул момун адам уйкудан ойгонот, китепти караса Имам Шафии хазреттери Пайгамбарыбыздын «алейхиссалам” ысымы өткөн ар жерге салават шариф жазган экен.

Өзүбүздө ихлас (ыклас) болбосо, Аллах сүйүүсү болбосо башка биринин эшигин кагуунун кандай пайдасы бар? Бизге да, ага да жакшылык келбейт, себеби, ихлассыздык фитнага себеп боло турчу иштерди кылдырат. Ихлас болбогон жерге жеке пайдасын ойлоо деген дарт кирет, дүнүйө кирет. Ихлас – бул акырет үчүн, Аллах үчүн эмгек кылуу. Имам Газали хазреттери кайтыш болордо акыркы насыят катары үч жолу: **«Ихластуу болгула”,** - деп буюрган.

Өкүм натыйжага карап берилет

Даанышман заттар айтышат:

Өкүм натыйжага карап берилет. Кылган иштериңердин башы, ортосу мындай же тигиндей болушу мүмкүн, бирок, анын натыйжасы эмне болду? Ибадат кылуудан, эмгектенүүдөн, чарчоодон, соодадан, айтор ойго эмне келсе буларды кылуудагы максат эмне, эгер Аллах ыраазылыгы болсо натыйжасы жакшы, өкүм – акырет. Эгер буларды кылууда максат напсинин каалоолору менен адамдардын мактоолорун угуу болсо натыйжасы жаман, өкүмү – дүнүйө. Аллахтын алдында дүнүйөнүн чиркейдин канатындай дагы баасы жок.

Акыретте бардык адамдар кылган иштеринин натыйжасына карата мамиле көрүшөт. Эмне үчүн, эмне максат менен кылган болсо өкүм ошого карап берилет. Ушунчалык алек болуу, чарчоо, ушунчалык аракет менен бирге натыйжасында өкүм дүнүйө болуп чыга турган болсо куруйбуз. Жанабы Аллах: **«Мен үчүн кылбадыңар. Башка биринен күттүңөр. Дүнүйөдө болсо ала турчуңарды алдыңар. Менден эмне каалайсыңар?"** – десе мына ошол анык балээ жана азап болот. Бул кантип белгилүү болот? Мунун орду – көңүл, сырттан билинбейт. Мунун сырттан көрүнө турчу белгиси жок, себеби, бардыгы ибадат кылууда, эмгектенүүдө, өз билгенинче бир нерсе кылууда. Аллаху таала ыраазы болгон жана ыраазы болбогон иштер бар. Ыраазы болбогондорун ансыз деле эсепке кошподук. Динибиз буйрук кылган иштерди Аллах ыраазылыгы үчүн кылуудабызбы же башка нерсе үчүнбү? Маселе мына ушул! Пайгамбарыбыз «саллаллаху алейхи ва саллам**": «Аллаху таала силердин көрүнүшүңөргө, мал-мүлкүңөргө** [мартабаңарга, жакшы иштериңерге] **карабайт, буларды кандай ниет менен кылгандыгыңарга карайт"**, - делүүдө. Ошондуктан, ниетибизди оңдообуз шарт.

Ужубдан, б.а., өзүбүздү жактыруудан өтө сактануубуз

керек. Бир адамда ужуб бар экендиги же жок экендиги кандайча белгилүү болот? Ужуб ээси болгон адамдын беш белгиси бар:

1- Текебер болот. Башкача айтканда, башка адамдарды жактырбайт.

2- Аллаху тааланын азабынан коркпойт. Дайыма, Аллах кечирүүчү дейт. Ар күн өрттөн, селден, жер титирөөдөн, кырсыктардан өлгөндөрдү көрөт, бирок, түшүнбөйт. Башкача айтканда, Аллаху тааланын каары да бар, бирок, ужуб ээси болгон адам муну эч качан ойлобойт. Бир гана «Аллах – гафур-ур-рахим" дейт.

3- Күнөөсү бар экендигин кабыл кылбайт. Бирок, өзүн күнөөсүз деп ойлогону менен Аллаху тааланы эстебестен өткөн убакыт албетте күнөө, бирок, өзүн жактырган адам өзүнө эч күнөө кондурбайт. Күнөөнү аз көрөт жана эч маани бербейт.

4- Дин улуктарынын сухбаттарынан пайдаланбайт. Ансыз деле текебердик ар жакшылыкка кедерги болуп саналат.

5- Сурабайт, истишара кылбайт (кеңешпейт). Бул дагы аны жамандыкка алып барат.

Эч бир адам «мен ужуб ээсимин" деп айтпайт. «Ужуб ээсимин" десе ансыз деле ужуб ээси болбойт, себеби, эч бир адам Жаханнамга кирүүнү кабыл кылбайт. Бул беш мүнөз кимде бар болсо ал адамда ужуб бар. Ужуб ээси болгон адамдын бара турчу жери – Жаханнам.

Жаннатка мусулман гана кирет

* Капырлар зулумдук менен өлтүрүлсө дагы Жаннатка кирбейт. Жаннатка кирүүнүн шарты – мусулман болуу.

* Адамды куфурга (ыймансыздыкка) алып барган күнөөлөрдүн башында текебердик турат.

* Пайдасыз нерселер менен алектенгендерди Аллаху таала сүйбөйт.

* Харамга умтулуу тарпка умтулуу сыяктуу.

* Маданият бул техникада өнүгүү эмес, техника мүмкүнчүлүктөрүн адамдардын жакшылыгы үчүн колдонуу болуп саналат. Маданият – тамири билад, тарфихи ибад.

* Соңу бар бир нерсеге жетүү үчүн соңу болбогон нерсени берүү акылдын иши эмес.

* Дүнүйө – харамдар жана макрухтар.

* Дем алуунун саны белгилүү. Көбөйбөйт, кемибейт. Авария, приступ, жана башкалардын баары бул иштин шылтоосу.

* Мин гайри хавлин минна вала куввах... өтө жакшы дуба, менден эмес, мени менен байланышы жок, менин кудуретимдин, эмгегимдин сыртында дегенди билдирет. Мисалы, тамак жеп жатабыз, фасоль кимдерден өтүп келүүдө. Эгилип, кайра орулуусуна чейин эч биринен кабарыбыз жок. Алдыбызга келет, жейбиз. Ырыскы адамдын, адам ырыскынын артынан жүгүрөт. Бири-бирин издеп табышат. (Бул дубанын толук түрү дубалар жана маанилери деген бөлүмдө бар.)

* Биринин мал-мүлкүн жашыруун алуу уурулук, билип туруп алган болсо тартып алгандык болот. Ал акча берилмейинче өлгөнгө чейин токтобостон күнөө жазылат. Акылга сыяр иш эмес. Мындан сырткары мына бул күнөө дагы бар, эгерде бул мал-мүлк, акча алынбаган болгондо жана аны менен кайырлуу бир кызмат кылынмак болгондо буга тоскоол болгондугу үчүн уурулук жана тартып алуу деген күнөөгө ушул күнөө дагы кошулат. Кул акысы өтө маанилүү. Ошодуктан, өлсө өлүп, бирок, башка биринин акысын жебегиле.

* Суизандан (башка бирөөлөр тууралуу жаман ойдо болуудан) сактангыла. Башка күнөөлөргө да себеп болот. Эң коркунучтуу күнөөлөрдөн болуп саналат. Себеби, суизандын тообосу болбойт. Адам суизан кылгандыгын билбегендиктен тообо кылбайт. Тообо кылынбаган күнөөнүн жазасы болсо – Жаханнамдын оту.

* Момун – азык сыяктуу болуусу керек. Ага дайыма муктаждык болуу керек.

* Силерге келген жакшылыкка себепчи болгон адамга рахмат айтмайынча ал нимат үчүн кыла турчу шүгүрүңөрдү

Аллаху таала кабыл кылбайт.

* Куфурдан кийин эң чоң күнөө – көңүл оорутуу. Капырдын дагы көңүлүн оорутпагыла.

Аалымдын катасы капитандын катасы сыяктуу

- Тообонун акыйкаты – өткөн күнөөлөргө өкүнүү, келе турчуларына истигфар кылуу жана кечиримин тилөө.
- Ар таңда жана кечте тообо кылбаган адам өзүнө зулумдук кылган болот.
- Ыклас – бардык иштерди адамдарга жагынуу үчүн эмес Аллаху тааланын ыраазылыгы үчүн орундоо.
- Аалымдын катасы капитандын катасына окшош. Кеме чөксө аны менен бирге калган адамдар да чөгүшөт.
- Олуянын сухбатында болгон адам Аллаху таалага жеткирген жолду табат.
- Үч күн өткөндө досуңузду издеңиз! Ооруп калган болсо зыярат кылыңыз! Эгер бир иш менен алек болгон болсо жардам кылыңыз!
- Сараңдык - бардык адамдар үчүн сүйкүмсүз жана жийиркеничтүү сыпат.
- Оорулуу адамдын дары колдонуусу себеп болуп саналат. Шифааны берет турчу Аллаху таала.
- Дүнүйө – фундаменти кыйынчылык үстүндө курулган үй. Ал жерде кыйынчылык болбостон жашоо мүмкүн эмес.
- Орундуу сөз сүйлөгөн адам кечирим суроого мажбур болбойт.
- Өзүн ашыкча мактаган адам башка адамды дагы ошончолук жамандайт. Башка адамды ашыкча жамандаган адам өзүн дагы ашыкча мактайт.
- Күнөө жана дүнүйөлүк сүйүү менен ооруган көңүлдөрүңөрдү дүнүйөдөн сууп жана күнөөлөрдөн баш тартуу менен эмдегиле.
- Сабыр – бул Аллаху таалага таянып тынчтык табуу жана башка түшкөн кыйынчылыкты көңүл кубанычы менен тосуу.
- Аллаху тааладан жана Анын досторунан бет бурган

көңүл ооруга чалдыккан.

- Мечиттер – Аллаху тааланын үйү. Зыярат кылынгандын зыярат кылганга сый берүүсү улуу мартабасынан болуп эсептелет.

- Ким илим издесе үйрөнөт. Илим үйрөнгөн адам күнөө кылуудан коркот.

- Ооздон чыккан жакшы-жаман ар бир сөздүн эсеби бар.

- Жаханнамды билип турса дагы күнөө кылган адамга таң калууга болот.

- Ким бидат ээлерин жактырса Аллаху таала анын амалын жок кылат жана көңүлүнөн Ислам нурун чыгарат.

- Напсинин алдоосуна, дүнүйөнүн жалганчы жана өткүнчү даамына берилген адам жакшылыктын даамын сезе албайт.

- Жакшы нерсе үйрөнсөңөр аны башка адамдарга да үйрөткүлө! Ушундайча бул жакшылыктын жемиштеринен пайдаланасыңар.

- Сабак алына турчу окуялар абдан көп. Бирок, булардан сабак алган адамдар өтө аз.

- Ким илимди издеп үйрөнсө күнөө иш кылуудан качат. Күнөөдөн качкан адам болсо Кыямат күнү жазасынан кутулат.

Ниет алтын сыяктуу

Ыклас – мен Раббимен каалаймын, мен Раббиме ишенемин, бардык нерсени Раббим үчүн кыламын дегенди билдирет.

- Дүйнөдө эки грамм алтын алуу үчүн эки тонна топурак эленет. Акыретте да ушундай. Ниет алтын сыяктуу. Көп амал эмес, ыкластуу амал зарыл. Ушунчалык көп амалда дайыма ниет изделет, ниетке каралат, Аллах үчүн болгондор тандалат, башкалары ташталат.

- Эч качан, эч качан «мен акымды акыретте сенден аламын» дебегиле. Дүйнөдө кичипейилдик менен халалдашууга аракет кылгыла. Канчалаган аласам бар дегендер ал жерде

карыз болуп чыгат.

- Көңүлдүн тынчтыгы акча менен, байлык менен мүлк менен болбойт, такыр болбойт. Өлүм менен, акырет менен болот, эң туурасы Аллах деп айтуу менен болот.

- Магнит ичинде асыл ташы болгонду тартат. Ахли сүннөт аалымдарынын китептери магнит сыяктуу. Жүрөгүндө асыл ташы болгондорду өзүнө тартат.

- Ыйман ниматынын колдо калуусунун эң маанилүү шарты – хуббу филлах жана бугду филлах (Аллах үчүн сүйүү жана Аллах үчүн душмандык кылуу).

- Ыймандын баркын билгиле. Аллаху тааланын убадасы бар. «**Ниматтарымдын баркын билбесеңер колуңардан аламын», -** деп айтууда. Бул Жараткандын убадасы болуп саналат. «**Колуңардан аламын жана катуу азап кыламын», -** деп билдирүүдө. Бул дагы Жаратkандын убадасы болуп саналат. Аллаху таала убадасынан кайтпайт, убада кылганын албетте аткарат, өтө коркуу керек.

- Ачуулануу напсинен, кайрат рахмандан, абдан жакшы нерсе. Кайрат – бир мусулмандын зыянын токтотуу үчүн ачуулануу болуп саналат.

- Алданган пайдада, алдаган ойлонсун.

- Ибадаттардын эң баалуусу - намаз. Себеби, ар күнү Аллаху таала эстелүүдө. Аллаху тааланы эстөө зикир болуп саналат. Беш маал намаз, беш жолу эле эскертпейт го. Канча убакыт бар намазга, бир саат бар, жарым саат бар, он мүнөт бар, мына ушинтип буларды эстеген сайын Аллаху таала күндө беш жолу, бирок, ар биринде канча жолу эскерилүүдө. Мына даарат аламын, мына окуймун, убакыт жакындап калды, убакыт өтүүдө деп айткан сайын ар качан Аллаху таала эскерилүүдө.

Жүрөктөрдүн дарысы - зикир. Аллахка болгон махабат Аллахтын зикри болгон жүрөктөрдө табылат. Аллахты зикир кылган жүрөктөргө жайгашат Аллах сүйүүсү. Буга дагы себеп – намаз. Аллахты зикир кылган жүрөктөрдөн дүнүйө махабаты чыгат. Дүнүйө махабаты жүрөктөрдөн чыкканда Аллахка деген махабат өзүнөн өзү келет. Бир бөтөлкөнүн

ичинен суу чыкканда аба өзүнөн өзү киргендиги сыяктуу дүнүйө махабаты да жүрөктөн чыкса Аллахка деген махабат өзүнөн өзү келет.

- Напси - Аллахтын душманы. Ар кимдин эң чоң душманы - өз напси. Напси аммара. Бул напси аммара өлбөйт. Эч кимдин напси жок болбойт. Эмнеге? Анткени, ал напси ишке жарайт. Өлөбү? Аны менен жихат кылганда адамдар периштелерден дагы жогору болот. Периштелерден дагы жогоруу болуу напсинин жардамы менен жүзөгө ашат. Напси менен жихат кылгандыктан улам. Ошондуктан, напси өлбөйт. Бирок, напси алсызданат, кубаты азаят. Алсыраганда адамды алдай албайт. Напсини алзыздатуу ибадат аркылуу болот. Ооба, напсинин эң чоң душманы- ибадат. Аллаху таала мусулмандарды өтө сүйгөндүгү үчүн намаз окууну буйрук кылды. Намаз окуу ушундай бир лутфи илахи (Аллахтын чоң ниматы), ар бир намазда напси алдан таят, адамдын жүрөгүн алдай албай турган болот. Адам напсинин жамандыгынан кутулат.

- Ибадаттар шарттарына ылайыктуу кылынса гана сахих болот, Аллах ыраазычылыгы үчүн гана кылынса кабыл болот. Кабыл болуусу, сахих болуусу, б.а., шарттарынын ылайыктуу болушу зарыл. Ниет бузук болсо сахих болушу мүмкүн, бирок, кабыл болбойт.

- Алгач Аллаху тааланын сүйгөндөрүн үйрөнүү зарыл. Алар – фарздар, важиптер, сүннөттөр, буларды үйрөнүп, орундоо керек. Анан Аллаху тааланын сүйбөгөндөрүн үйрөнүп, алардан сактануу керек. Алар – харамдар жанан макрухтар. Мусулман баарынан мурда Раббинин сүйгөндөрүнө жана сүйбөгөндөрүнө көңүл буруусу зарыл.

- Бир момун Каабаны биринчи жолу көргөн кезде кылган дубасы кабыл болот. Момун дагы бир башка момунду көргөндө кылган дубасы кабыл болот. Б.а., салам бергенге жана «алейкум салам ва рахметуллахи ва баракатуху» деп айтуу керек. «Ушул дуба сага дагы болсун» дегенди билдирет.

- Ырыскы жумуш кылуу менен көбөйбөйт. Жумуш кылуу менен байлык көбөйүшү мүмкүн. Ар ким ырыскысын жеп

бүтүрмөйүн өлбөйт.

Ниматтар качан көбөйөт

- Мусулманчылык ниматтарынын колдон кетүүсүнө себеп - булардын баркын билбөө. Колубуздан алган - Аллаху таала. Аллаху тааланын илахи адаты мындай: жакшы иштерди сүйгөн пенделерине, ал эми жаман иштерди душмандарына кылдырат. Аллаху таала Курани керимде: **«Ниматтарымдын баркын билип, шүгүр кылсаңар аларды көбөйтөмүн. Баркын билбей, нанкөрдүк** (жакшылыкты билбегендик) **кылсаңар, колуңардан алып, катуу азап кыламын”, -** деген мааниде билдирүүдө. Ар нимат үчүн да ушундай. Шүгүр кылуу ал ниматты уруксат берилген жана буйрук кылынган жерде колдонуу болуп саналат. Тили менен «алхамдуллиллах» же «көп шүкүр деп айтуу» менен шүгүр кылынган болбойт. Бул «хамд” деп аталат. Хамд тил менен, шүгүр дене аркылуу кылынат. Көз ниматына шүгүр кылуу үчүн Аллаху таала тарабынан кара делген жерге карап, караба делген жерге карабаш керек. Ыйман ниматына шүгүр кылуу үчүн да аны Аллаху тааланын башка пенделерине жеткизүү керек. Бирок, туура ыйманды, б.а., ахли сүннөт ишенимин.

- Дүнүйөдөн сактангыла деген – харамдардан, тыюу салынган нерселерден сактангыла дегенди билдирет.

- Мусулмандар Аллаху таалага тобокел кылышат. Тобокел жумуш кылбай жатып алып күтүү дегендик эмес. Тобокел – иштеп, себептерине жармашып, ал себептин таасирин Аллаху тааладан күтүү дегендик. Эч нерсе кылбастан «эй Кудайым мага бер» деген болбойт. Бул намаз окубай эле, Кудайым күнөөлөрүмдү кечире көр деген менен бирдей. Намаз окубаган адамдын дубасы кабыл болбойт.

- Жакшы себепке жармашкан жакшы натыйжа алат. Аракет кылып, натыйжа ала албасаңар кемчиликти өзүңөрдөн издегиле.

- Көралбастык кылган адам бактылуу боло албайт.

- Ибадат үчүн даарат шарт, соодада чынчылдык шарт.

- Динибизде бир нерсе суроо зиллат (кордук), бир нерсе берүү болсо иззат (аброй).

- Халал акча менен тамактанган адамга ибадат кылуу оңой болот.

- Челегинен чыкпаган аары бал топтой албайт.

- Акча бир нерсеге жароо үчүн жаратылган, сүйүү жана чогултуу үчүн эмес.

- Акча сүйүүсү жылан сүйүүсү сыяктуу.

- Дүнүйө байлыгын жүрөгүнөн чыгарып салган адам Аллахтын сүйүктүү кулу болот.

- Динди куткаруу үчүн дүнүйөнү бергиле.

- Жумуш кылып, табыш табуунун кыйынчылыгын тартпаган адамдан пайда жок.

- Аллахтын берген ырызкысына ыраазы болгон адамды, башкалардын колунда болгон ниматтар капа кылбайт.

- Жумуш кылбай ар кимге муктаж болуп калгандардын дини жана акылы кемчиликтүү болот.

- Байлык табуу менен абийир табылбайт.

- Соодада үч шарт бар: Сапат, баа, таттуу тил жана жылуу жүз.

Напсинин эң чоң максаты

Даанышман заттар айтышат:

Ар ким душманды сырттан издейт, бул жаңылыш. Дүнүйөдө адам үчүн эң чоң душманы - өзү. Себеби, Аллаху таала адамдын ичине ушундай бир макулукту, ушундай бир малунду, ушундай бир динсизди койгон, жаратылышы боюнча ар бир бөлүгү Аллахка, Расулуна жана акыретке душман. Бул – напси. Жакшылыктан кымындай болсо да насиби жок. Муну менен дос болуу хубб-и филлах менен бугд-и филлаха каршы. Хубб-и филлах деген Аллаху тааланы, Анын сүйгөндөрүн, б.а., мусулмандарды Аллах ыраазычылыгы үчүн сүйүү болуп саналат. Бугд-и филлах болсо Аллахтын душманы болгон напсини жана анын досторун сүйбөө дегенди билдирет. Ар түрлүү харам - напсинин досу жана тамагы.

Адам дүнүйөдө кимди сүйсө аны менен бирге тирилет. Өз напсинин каалоолору менен жашаган бир адам кандайча Аллаху тааланын досу боло алмак эле жана кандайча Аллаху тааланын ыраазычылыгына жете алмак эле? «Кимди сүйгөн болсоң, кимдин жолунда жүргөн болсоң эми аны менен бирге бол!" – деп айтылат.

Мына, адам өзү жалгыз эмненин туура экенине чечим чыгаруусу, напсинин жамандыктарынан коргонуусу дээрлик мүмкүн эмес. Имам Раббани хазреттери мунун абдан оор экенин билдирүүдө.Адам бир гана дин бир тууганы менен бирге болуу аркылуу кутула алат. Адамдын напси дин бир тууганынын жанында жүргөндө жолдон чыгып, кутура албайт. Анткени, дин бир тууганы эч нерсе кылбаса дагы анын жүрөгүндөгү устазына деген, Аллаху таалага деген махабат бириккен идиштер сыңары сөзсүз таасир кылат. Б.а., жамандыктардан, жаман ойлордон коргойт. Анын башка, дин улуулары тууралуу сүйлөшүлсө же алардын китептеринен окула турган болсо нур үстүнө нур болот. Ырайым деген мына ушул. Бирок адам жалгыз калганда бир жерде тегеренип тура берет. Ылайыктуу жолдош таппай жолго чыкпоо керек. Ошондуктан, «Алгач рафик (жолдош), анан тарик (жол)" деп айтылган. Б.а., жолдош тандап, анан жолго чыгуу керек. Акырет жолунда да салих кишилер менен бирге чыгуу керек.

Напсинин эң чоң максаты эмне? Напси кайра-кайра харам иш кылдырып, адамды капыр кылат. Анын эң соң максаты - куфур. Себеби, адамды чексиз балээлерге тартууну каалайт. Аны менен кандайча дос болуу мүмкүн? Бир адам 30-40 жыл бою бир эле мечитке кирет, бирок, мечитке бара жатып ар дайым: «Кызык, мечит кайда?" - деп сурай берет. Эң акырында бирөө: «Ага сиз бул мечитти билесиз да, акылыңыз деле ордунда, эмнеге дайым мечит кайда деп сурай бересиз?" – дейт. «Балам напсимин айтканын кылбоо үчүн сураймын. Сенден сураганда сен айткан жерге бараткан болом", - деп жооп берет. Мына, салих адамдар напсиге моюн сунбоого ушунчалык көңүл бурушчу.

Акыретте эң маанилүү суроо

Даанышман заттар айтышат:

Акыретте сурала турчу эң маанилүү суроо мына бул: **«Кулум муну эмне максатта кылдың?”**

Бул суроонун эки түрлүү жообу бар: Же Аллах ыраазычылыгы үчүн же напсибиз үчүн. Аллах ыраазычылыгы үчүн кылган адам кутулат, напсинин кызыкчылыгы үчүн кылган адам күйөт. **«Ыкылассыз амал, б.а., Аллах ыраазычылыгы үчүн болбогон ибадаттар, кызматтар, иштер ичи бош данекке окшойт”, -** деп айтылган. Бул данек эгилсе ичи бош болгондуктан өнбөйт, бак боло албайт жана жемиш бере албайт. Бул данекти жегибиз келсе ичи бош жана жегенге жараксыз. Бош данекти отко же таштандыга ыргытышат.

Түбөлүк жашоо үчүн Аллах ыраазычылыгын таштап, үч күндүк дүнүйө үчүн башкалардан бир алкыш алуу максатында иш кылуу абдан жаңылыш. Бул кыска өмүр көп узун болсо дагы аягы бар жана түбөлүк өмүрдүн жанында кымындай баасы жок.

Экөө аманат, бирөө аныкы

Даанышман заттар айтышат:

* Адамда жаратылган ушул үч нерседен экөөсү аманат, бирөө гана аныкы:

Биринчиси: Рух. Адам эненин курсагында 120 күндүк болгондо рух денеге кирет жана эненин курсагында кыймылдай баштайт. Анан өлгөндө рух денеден чыгат жана келген жерине кайра кетет. Буларга ал такыр кийлигише албайт. Демек, бул рух аныкы эмес.

Экинчиси: Дене. Туулат, жашайт жана өлөт. Өлгөндө топурактын астында аны көзгө көрүнгөн-көрүнбөгөн канча деген жандуулар жейт. Анткени, топурактын астында көзгө көрүнбөгөн бактериялар да бар. Дене дагы жок болуп кетет. Буга дагы ал такыр кийлигише албайт. Демек, бул дене да аныкы эмес. Бул - Аллаху тааланын андагы бир аманаты.

Үчүнчүсү: Адамдын бул дүнүйөдө кылган жакшы жана жаман иштери. Алар жок болбойт, аны менен таразанын башына келет. Демек, жалгыз дүнүйөдө кылгандары гана аныкы.

* Адамдагы жөндөмдүүлүк маанилүү, бирок, кайда жана эмне үчүн колдонгондугу маанилүү. Бул жөндөмдүүлүк ага ниматка себеп болобу же азапка себеп болобу ошого жараша ойлоп, аракет кылуу керек. Хаттаб уулу Омар дагы мусулман болуудан мурда абдан жөндөмдүү эле. Мусулман болду, Хазрети Омар болду. Кызматтары белгилүү. Пайгамбарлардан кийин адамдардын даражасында экинчи болду. Абу Жахл да ошондой жөндөмдүү эле, эгер мусулман болгондо Хазрети Омар сыяктуу зат болмок. Тилекке каршы жөндөмүн жамандыкка колдонду, Тозокко кетти.

* Жашоо чөлдө соккон жел сыяктуу келип кетет. Бул өтө кыска жашоодо залымдын зулумдугу да бир жел сыяктуу келип кетет. Бирок, зулумдук көргөн адамдын каргышы кетпейт, алар калат. Кыяматка чейин калат. Ошондуктан, бул дүнүйөдө мүмкүнчүлүк бар болуп турганда халалдашуу зарыл, мен сенден акымды тиги дүнүйөдө аламын дебеш керек. Ал жерде эсептер терс болуп калышы мүмкүн.

* Динге ылайык жашоо жана динге кызмат кылуу үчүн дүнүйөлүк мүлк суроо керек. Дүнүйөлүк мүлк башка нерсе үчүн суралбайт.

* Аялдарыңар менен абдан жакшы мамиледе болууңар керек, анткени, анын акысы абдан өтөт. Аны менен дайым халалдашып туруу керек.

* Бир адам каримдердин эшигин өтө каалап, ыкылас менен какса эшик ачылат.

*Аллахтын Расулунда жок болуу, аны абдан сүйүү зарыл экендиги сыяктуу Анын мурасчыларында да жок болуу керек. Мурасчыларына кылынган бир нерсе Расулуллахка барат. Ошондуктан, абдан дыкат болуу жана коркуу керек.

* Аллаху таала беш маал намаздын ар бири окулганда биринчи окулган намаздын убагынан баштап кылынган күнөөлөрдү өчүрөт. Ар Жума мурдагы Жумадан баштап

кылынган күнөөлөргө кафарат болот жана ар Рамазан дагы мурдагы Рамазандан баштап кылынган күнөөлөрдү жок кылат. Себеби, Аллаху таала кечирүүнү өтө жакшы көрөт.

* Улуулардын сөздөрү шифаа.

* Имам Раббани хазреттери айтат:

«Адам муктаж болгон нерсеге байланат. Акчага муктаж болсо акчага, мал-мүлккө муктаж болсо мал-мүлккө, шафаатка, ихсанга муктаж болсо Улууларга байланат.

* Фитнадан аябай сактануу керек. Фитна ыктымалы болсо пайдалуу болсо дагы сүйлөбөш керек, түшүндүрбөш керек. Фитна чыга турган болсо зыяны чоң болот.

* Эң кыйын нерсе – адамдарды башкаруу.

Адам үчүн эң жаман беш нерсе

* Харам жегендердин бүт дене мүчөлөрү кааласа да, каалабаса да күнөө кылат. Халал жегендердин дене мүчөлөрү болсо ибадат кылат.

* Адепти сактабастан кылынган кызматтардын пайдасы жок.

* Дүнүйөдөн кийинки жолчулук өтө узак. Ал узак жолчулук үчүн керек болуучу нерселерди камдап алгыла!

* Өзүнүн жана бала-бакырасынын тиричилик каражаттарын камсыз кылуу үчүн иштөө - фарз.

* Дүнүйө жана акыретте жакшылык сабыр менен колго тийет.

* Эң пайдалуу амал – напсинин каалоолорунун терсин кылуу.

* Адамдар дуушар болгон балээ жана кыйынчылыктардын эң чоңу - акырет жана дүнүйө иштери менен алектенбей бош отуруу.

* Дин – адамдарды түбөлүк бактылуулукка алып баруу үчүн Аллаху таала тарабынын көрсөтүлгөн жол.

* Бир адам үчүн эң жаман беш нерсе: ыймансыздык, кибир (текеберлик), аз шүгүр, жаман ахлак жана сараңдык.

* Аллаху таала башкаларга ырайым кылбаган адамга

ырайым кылбайт, кечирим сурагандарды кечирбеген адамды кечирбейт.

* Мал-мүлк сараңдарда, курал коркоктордо, башкаруу да алсыздарда болсо иштер бузулат.

* Диний илимдер – дүйнөдө жана акыретте бактылуулукка ээ кылган илимдер болуп саналат.

* Дүнүйөлүк нерселер үчүн капалануу жүрөккө караңгылык, акырет үчүн капалануу болсо жүрөккө нур.

* Аракет кылбай жана мээнет кылбай Бейишке кире турганын ойлогон адам бош кыялдарга кабылат.

* Шарапаттуу жана асыл адам сөзүндө турат. Акылдуу адам жалган сүйлөбөйт. Момун адам ушак кылбайт.

* Илими жок адамдын дүнүйөдө да акыретте да эч кандай баркы жок.

* Ар жамандыктан узак болуунун жолу – тилине ээ болуу.

* Дүнүйө сыноо жери болуп саналат. Бул жерде дос-душманга бирдей ырайым кылынган. Акыретте болсо бир гана досторго ырайым кылынат.

* Ачууланган кезде өзүнө аманат кылынган сырды ачып койгон адам эң төмөн адам.

* Жумуш кылбай, ар кимге муктаж болуп калган адамдын дини жана акылы кем болот.

* Жамандар менен бирге болгон жана аларды коргогон адамдар да жамандардан болуп саналат.

* Кибир жана ачуу адамдардын башына көп балээ кырсыктарды алып келет.

* Башкаларды оңдоону кааласаң алгач өзүңдү оңдо!

* Аалым жана олуялардын кабырларын зыярат кылгыла! Себеби, ал улуулар зыярат кылгандарга шапаат кылышат.

Күнөөкөр кулдарга Аллаху тааланын сүйүнчүсү

* Адам көбүнчө билип туруп куфурга түшпөйт, билбей куфурга түшүп калышы мүмкүн. Ошондуктан, **«Эй, Рабби! Билип же билбей куфурга себеп болгон бир сөз айткан болсом же бир иш кылган болсом өкүндүм, мени**

кечире көр!” деген дубаны көп окуубуз зарыл. Куфур светтин өчүргүчү сыяктуу болот. Байланышты үзүп коёт. Бир адам куфурга түшүп калган болсо эмне кылса кылсын, канча көп ибадат кылса кылсын, эч кандай пайдасы жок. Анткени, өчүргүч байланышты токтотуп койгон болуп, лампочка, жабдуулар канчалык мыкты болсо да электр тогу келбегендиктен эч кандай пайдасы болбойт.

* Көп мас кишилер бар, кылганына өкүнүп, тообо кылат, ыйманын сактап кайтыш болот. Көп дербиштер, муриттер (шакирттер) бар, текебер болушат, күнөөлөрү үчүн тообо кылбай ыймансыз кетишет. Жунайди Багдади хазреттерине бир поп келип: «Менин даражам жогорубу же сениң даражаң жогорубу деп?” - сурайт. Ал дагы: «Бир жумадан кийин кел”, - дейт. Бир жумадан кийин келгенде Жунайди Багдади хазреттеринин кайтыш болгонун көрөт. «Бүгүн мага суроомдун жообун бериши керек эле”, - деп айтканда, табытты көрсөтүшүп: «Ал бекеринен айтпаган чыгаар, мына табыт, барып өзүнөн сура”, - дешет. Табыттын башына барып, ошол суроосун кайра сурайт. Жунайди Багдади хазреттери Аллаху тааланын уруксаты менен башын көтөрүп, мындай деп жооп берет: «Өткөн жума акыркы демимдин кандай болушун билбегеним үчүн сага жооп бере албадым. Мен ыйманым менен кайтыш болуп, өзүмдү куткардым. Ошондуктан, менин даражам сенден жогору. Сен өзүңдү кара.” Поп ыйлай баштайт жана келиме келтирип, мусулман болот.

* Пайгамбарыбыз алейхиссаламга бир яхуди келип, салам бергендей кылып: «Ас сам алейкум”, б.а., «Өлөсүң, жок болосуң”, - дей айтат. Пайгамбарыбыз болсо: «Ва алейкум сам”, - деп жооп берет. Кеткенден кийин Хазрети Айша энебиз: «Аллах балээңерди берсин, силерди лаанат кылсын...” сыяктуу сөздөрдү айта баштаганда Пайгамбарыбыз токтотуп «Андан ашыгына акыбыз жок, бизге эмне кылган болсо биз да ошончо кыла алабыз”, - деди. Капыр да болсо кылганынан артыгын кылуу жаиз эмес.

* Аллаху таала күнөө кылгандардын жазасын берет, бирок, истигфар кылгандарды кечирет. Куш кабарлары көп, Раб-

бибиздин ырайымы кенен. Сексен жыл чиркөөдө поп болгон, жада калса, Исламиятты жыгууга аракет кылган адамды дагы бир калимаи шахадат айтуусу менен кечирүүдө. **Аллахумма иннака афувун каримун тухыббул афва фа'фу анни** (Эй, Рабби! Сен кечиримдүүсүң , ихсан кылуучусуң, кечирүүнү сүйөсүң, андай болсо мени да кечире көр!) Бул дубаны ар бир намаздан кийин окуу керек. Булар күнөөкөр кулдарга Аллаху тааланын сүйүнчүлөрү.

* Напси - Аллаху тааланын душманы. Пайгамбарыбыз алейхиссалам - Аллаху тааланын досу. Напсиге моюн сунсак Аллаху тааланын душманына моюн сунган болобуз. Ислам динине моюн сунсак Аллаху тааланын досуна моюн сунган болобуз.

* Дары оорулуу адам үчүн. Дары колдонгон адам үчүн.

* Колдо барга шүгүр кылып, канаат кылуу керек. Колдо бар болгон нерсе менен эптөө керек. Ысырап ниматка куфур кылуу, дайым «Бул мага керек болуп калат” деген менен башталат. Бир жолу бул мага керек деп айтканда дагы артынан кайра келет, бул да керек, ал да керек деп улана берет. Керек деген нерселерге жетүү үчүн диндин сыртына чыгат да кабары болбойт.

* Намаз окубоонун канчалык чоң күнөө экенин түшүнүү үчүн абдан сүйгөн, мисалы, балаңызга сыртка чыгып, мен чакырганда кел деп айтып көргүлө. Чакыргыла, кайра чакыргыла, ал келбесин. Силер канча жолу чакырсаңар да ал угуп турганына карабастан келбейт. Эмне кыласыңар ага? Аллаху таала күндө беш жолу кулдарын чакырууда. Анын үстүнө, бул чакырыктын пайдасы өзүбүз үчүн. Чакырыкка макул болуп баргандар үчүн бере турган ихсандары да бөлөк. Ага карабастан улуу Раббибиз канчалык сабырдуу, канчалык ырайымдуу, күндө беш жолу чакырганына карабастан келбеген кулдарын эч нерсе кылбай жатат, ырыскысын токтотпой жатат жана мүмкүнчүлүк берүүдө.

* Окууну каалагандарга намаз эч качан тоскоол болбойт.

Эң баалуу жана эң жаман эки нерсе

Даанышман заттар айтышат:

* Эң баалуу эки нерсе бар. Андан да өткөн баалуу эч нерсе жок. Булардын биринчиси - Аллаху таалага ыйман, экинчиси - Анын кулдарына пайдалуу болуу, адамдарды кубантуу. Эң жаман, андан да өткөн төмөнү жок эки нерсе бар. Биринчиси - Аллаху таалага ширк кошуу, экинчиси болсо - Анын кулдарынын көңүлүн оорутуу. Каабаны жыгуу кандай жаман нерсе! Бир момундун көңүлүн оорутуу болсо жетимиш жолу Каабаны жыгуу сыяктуу күнөө. Көңүл оорутунун канчалык жаман нерсе экенин ушундан түшүнүү керек.

* Момун момундун бир тууганы. Кимде ким бир момун бир тууганына жардам берсе Аллаху таала дагы ага жардам берет. Кимде ким бир момун бир тууганынын кемчилигин жапса Аллаху таала дагы акыретте анын кемчилигин жабат. Кимде ким момун бир тууганын кубантса Аллаху таала аны акыретте кубантат. Кимде ким момун бир тууганынын муктаждыгын кетирсе Аллаху таала дагы анын муктаждыгын кетирет.

* Дин улуктарынын жолунун негизи опалуу болуу. Ар кимдин жакшы тарабын гана көрүп сүйүү болуп саналат.

* Бири-бирибизди сүйгөнүбүз напсибизди сүйбөгөнүбүзгө байланыштуу. Напсин сүйгөн адам досун, улуктарды жана Аллаху тааланы сүйө албайт. Себеби, бир жүрөктө эки сүйүү орун албайт.

* Мусулмандын көзүнүн нуру, жүрөгүнүн кубанычы - намаз. Дарттарына шифаа, кыйынчылыктарына жеңилдик - намаз. Жашоонун максаты - намаз, Аллаху тааланын алдына чыгуунун убактысы - намаз... Намаз окубаган адам Аллаху тааланын алдына чыгуудан баш тартып, кимдердин алдына чыгууда!

* «Алхамдулиллах» Аллахка хамд (шүгүр) болсун дегенди билдирет. Намаз окуган адам күндө 40 жолу хамд кылууда. Себеби, намазда Фатиханы окууда. Аллаху таала намаз окуган адамды ушунча кемчилик жана күнөөсүнө карабастан аны кабыл кылууда. Кабыл кылынгандардан кылууда. Ушун-

дай көп адамдар бар, аларды кабыл кылбоодо. Намаз окуган адам бул үчүн айрыкча көп шүгүр кылууга тийиш. Намаз окубаган адам бул үчүн абдан ойлонуп көрүүгө тийиш.

Пайгамбарыбыз саллаллаху алейхи ва салламдын заманында сахабалардан бир зат Расулуллах алейхиссаламга келип: «Табышым аябай жакшы, бирок, ага карабастан кыйналып оокат кылуудамын”, – деп арызданат. Пайгамбарыбыз алейхиссалам:

- Үйүңөрдө намаз окубаган адам барбы? – деп сурайт. Ал зат:

- Жок, үйдө баарыбыз намаз окуйбуз. Намаз окубаган адам жок, – деп жооп берет. Пайгамбарыбыз алейхиссалам:

- Кошунаңарда, жада калса, көчөңөрдө намаз окубаган адам барбы? – деп сурайт. Ал зат:

- Кошуналарда жана көчөбүздө намаз окубаган адам жок, – деп жооп берет.

- Бир изилдеп көргүлө, көчөңөрдөн намаз окубаган бирөө өткөн бекен? –деп айтканда ал зат:

- Изилдеп көрдүк, көчөбүздөн намаз окубаган эч ким өтпөптүр, – дегенде, Пайгамбарыбыз алейхиссалам:

- Бул берекесиздик намаз окубагандыктан, –дегенде, ал зат кайра изилдеп көрөт жана:

- Эй, Расулуллах! Намаз окубаган бир адамдын жаназасын алып баратышканда табыты үйүмдүн дубалына тийип кеткен экен, – деп айтканда Пайгамбарыбыз алейхиссалам:

- Мына, үйүңөрдөгү берекесиздик ушундан. Ал дубалды дароо жыгып сал. Жаңысын тургуз! – деп буюрду.

Чыныгы жашоо өлгөндөн кийин башталат

Даанышман заттар айтышат:

Мусулман бир гана Бейиш ниматтарын жана түбөлүк экенин же Тозоктун түбөлүк экенин жана азаптын катуулугун ойлоп көрсө, башка нерсеге муктаж болбойт. Өлүм жазасына өкүм кылынган адамдардан башка эмнени ойлойт? Жепичүүнү токтотот, «Муну жасаймын, тигини жасаймын!”

деген ою кайда калат. Доктур анализден кийин: «Сен ракка чалдыгыпсың” деп айтканда, ал оорулуу адам рак экенин билип кемирилип баштайт...

Өлүмдүн башыбызга келе турганын эч качан унутпашыбыз керек. Ар бир адам өлүмдөн кутула албайт жана ар бир адам сөзсүз өлөт. Адам өлгөндө эч ким болуп калат. Мал-мүлкү, бала-бакырасы жана башка эмнеси болсо баары бир заматта жок болот. Чыныгы жашоо мына ошол күнү башталат. Ушунчалык кыска жашоодо дүнүйөлүк нерселерге берилүү, кутуруу, бир күнү сени таштап кете турган мал-мүлктүн аркасынан чуркоо, буларды жакшы көрүп өлүү бир нерсеге арзыйбы?

Аллаху таалага тобокел кылуу, үмүт жана ыйман азайган сайын адам өзүн коопсуз сезүү үчүн көптөгөн чараларга кайрылат. Бул пенсия, бул талаа, бул банк, бул үй деп, ушулар менен убара болуп калат. Ал эми булардын баары бош нерселер.

Бир эле карылар эмес жаштар дагы өлүүдө. Ар күнү жакындарыбыздан, досторубуздан, тааныштарыбыздан бирөөнүн кайтыш болуп жатканына күбө болуудабыз. Түшүнгөн адам үчүн бул нерсе өлүмдү эстөө жана мындан сабак алуу жагынан өтө маанилүү. Анткени, **«Шаттыгыңарды сындыра турган, лаззатарыңарды жок кыла турган өлүмдү көп эстеп тургула!”** деген маанидеги хадиси шариф муну баса белгилөөдө. Өлүм бул – кыял болгон жашоонун соңу жана түбөлүк болгон чыныгы жашоонун башталышы.

Аллаху таала бир капилляр тамырыбызды бүтөп койсо, кыска убакытка бүтөлгөн бойдон калса, шал болобуз. Бул бүтөлгөн тамырыбызды өзүбүз ача алабызбы? Айрыкча мээге же жүрөккө барган бир тамырдагы уюп калган кан дароо шал кылат. Ошол кезде триллиондогон акчабыз болсо да эмнеге жарамак эле? Бир кылдай тамыр же бир нерв үзүлсө бардык нерсе бүтөт... Абал ушундай болушуна карабастан «Бир ай же бир жылдан кийин кантип оокат кыламын?” деп ойлонобуз. Биз азыр жашап жатабыз, ден-соолугубуз жакшы, ушул кызматтарды аткарып жатабыз. Булардын бардыгы

акчанын жардамы мененби же Аллаху тааланын кудурети менен болуп жатабы? Муну жакшы ойлоо керек. Алгач бул жакшылыктардын шүгүрүн өтөө керек. Мындан кийин ансыз деле мал-мүлккө, акчага көңүл байлоого кезек келбейт...

Аллах үчүн берүү

Даанышман заттар айтышат:

Бир гана Аллах жолунда сарпталган мал-мүлк өз мал-мүлкүңөр болот. Берген мал-мүлкүбүз биздики, алгандарыбыз биздики эмес. Пайгамбарыбыз алейхиссалам айтты:

- Эй, Аиша! Курмандыктын этин эмне кылдың?

- Эй, Расулуллах! Баарын тараттым, эки колу гана бизде калды.

- Эй, Аиша! Демек, эки колунан башка бардыгы бизде калыптыр.

Устазын аябай сүйгөн бир бай соодагер шакирт муктаждарга жардам берүүнүн толук маанисин түшүнчү эмес экен. Муршид-и камил болгон устазы ага боор ооруп, бул жагдайдан кутулуусу үчүн мындай дейт:

- Жашоомдо абдан көп сараңдарды көрдүм, бирок, сен сыяктуусун көргөн жокмун.

Шакирт абдан таң калып, өңү саргайып сурайт:

- Эмне кылдым устазым?

- Карачы, улуу Аллах сени кандай көркөм кылып жараткан! Сен сыяктуу миңдеген адам ушу тапта ооруканаларда ар түркүн кыйынчылык ичинде. Сен ооруканада да, абакта да эмессиң. Көзүң, кулагың, бардык дене мүчөлөрүң өз ордунда. Буларды сага ким берди?

- Албетте, Аллаху таала берди устазым.

- Макул, сени жоктон бар кылган, ар дайым ушул жашоодо кармап турган, ыйман берген, улууларды тааныткан, дагы канча-канча ниматтарды ихсан кылган Аллаху таалага эмне бердиң?

- Аллаху таалага эмне берилмек эле?

- Раббибиз акыретте бир кулга: **«Мен ачка болчумун,**

эмне үчүн мага нан берген жоксуң, мени тойгузган жоксуң?” –деп айтат. Кул: «Эй, Рабби! Сени кантип тойгуза алам?” **«Кедейлерди тойгузсаң, мени тойгузган болмоксуң, б.а., ыраазычылыгымды тапмаксың.”** Дагы: **«Мен оорулуу болчумун, мени зыярат кылган жоксуң”**– деп айтат. «Эй, Рабби! Сени кантип зыярат кыла алам?” – деп сураганда: **«Ооруп жаткан кулдарымды зыярат кылсаң менин ыраазычылыгымды ал жерде тапмаксың”,**– деп айтат. Сен Анын кулдарына бир нерсе бербесең акыретке кантип барасың, Анын алдына кандай жүз менен чыгасың? Ал сага бүт нерсени берди, сен болсо ушул бардык жакшылыктардын жообу катары сараңдык кылып, Аллахка бербей жатасың. Адамдар бидат жана куфурга баткан заманда ахли сүннөт аалымдарынын китептеринен канчасын алып тараттың же таралуусуна себечи болдуң?

- Устазым, маселенин маанисин түшүндүм.

Шакирт колундагыларды Аллах жолунда сарптайт, устазынын жанына келгенде бош чөнтөктөрүн көрсөтүп: «Баарын бердим устазым”, – дейт.

Тообо кылган кечирилет

Даанышман заттар айтышат:

Аллаху таала тообо истигфар кылган адамды сөзсүз кечирет. Ким истигфар кыла турган болсо сөзсүз кабыл болот. Наср сүрөсүнүн маанисинде: **«Раббиңе истигфар кыл, Ал сөзсүз тооболорду кабыл кылуучу!”** деп билдирилди. Худ сүрөсүнүн маанисинде да: **«Истигфар окугула, жардам беремин”, -** деп айтылды. Тообо кылалы. Аллаху таала тообо кылгандардын тообосун кабыл кылат. Пайгамбарыбыз алейхиссаламга бир киши келип: «Мен бир күнөө кылып, тообо кылдым. Аллаху таала тообомду кабыл кылды бекен?”- деп сурады. Пайгамбарыбыз: «Кылды”, - деп жооп берди. Ал киши: «Бирок, мен кайра күнөө кылдым, кайра тообо кылдым. Тобомду дагы кабыл кылдыбы?” – деди. Пайгамбарыбыз алейхиссалам кайра: «Кылды”, - деп жооп берди. Ал киши

кайра сураганда: **«Сен кайра – кайра сурап убара болбо. Эгер бул Кыяматка чейин улана турган болсо сен тообо кылган сайын Аллаху таала сени кечирет", -** деп айтты.

* Ар намаздан кийин он бир Ихлас сүрөсүн окууга аракет кылуу керек. Пайгамбарыбыз алейхиссалам айтат:

«Кимде ушул үч нерсе болсо Бейишке каалаган эшигинен кирет: Кул акысын төлөгөн, ар намаздан кийин он бир жолу Ихлас сүрөсүн окуган, өзүн өлтүргөн адамды кечирип өлгөн адам."

* Ыйман бар болсо, демек бардык нерсе бар. Ыйман жок болсо, демек эч нерсе жок. Ыйман бул – жашоо жана жандуулук. Дене топурактан бар болду, кайра топурак болот. Денеге жандуулук берип турган нерсе - ыйман. Улуу заттар ыймансыз денени кабырга окшотушкан.

* Адептүү адамдын өмүрү артат.

* Мусулмандын максаты чексиз болууга тийиш.

* Момундун шаттуулугу жүзүндө. Кабагы бүркөк болуу момунга жарашпайт.

* Мусулман алууга эмес берүүгө аракет кылат. Анткени, мусулман үчүн дүнүйө ала турчу жер эмес, бере турчу жер. Алуу акыретте.

* Садага берип, көп жакшылык кылуу керек. Садага өмүрдү арттырат, кыйынчылыктарды, балээлерди, ооруларды кетирет.

Күндө 60 жолу Аллахка каршы чыгууга болобу?

* Бир намазда 12 фарз бар. Бир күндө 60 фарз болот. Бир мусулман беш маал намазын окубаса бир күндө 60 жолу Аллаху таалага каршы чыккан болууда. Бул адам кантип кутулат?

* Ибадаттардын бардыгын өзүндө бириктирген жана адамды Аллаху таалага эң көп жакындаткан ибадат – намаз. Намаз окуу – Аллаху тааланын хузуруна чыгуу болуп саналат. Намазды Аллаху тааланын хузурунда тургандыгыбызды билүү менен окуубуз керек. Намазды эмне экендигин билүү

менен окуубуз керек.

* Хузури илахиде жыйналуу эң чоң нимат. Хузури илахи – намаз. Аллаху таала намаздан кийин: «Сура кулум, берейин”, - дейт. Жума күнү ушундай бир саат бар, дал ошол маалда кылынган дуба кайтарылбайт. Аалымдар Жума күнү бул маал асыр намазынын маалы деп айтышкан.

* Аллаху таала Ислам душмандарына азап кылууда эмне үчүн ашыкпайт деген кызыгуу пайда болуу мүмкүн. Бул жерге бир кумурска келип бизге каршы чыга турган болсо биз аны мухатаб катары кабыл кылабызбы, (б.а., ага көңүл бөлөбүзбү?) Ааламга салыштырганда дарыя жанында бир тамчыга да татыбаган бул дүйнөдө ошол эле дүнүйөгө салыштырмалуу бир тамчы боло албаган адамды да Аллаху таала мухатаб катары кабылдабайт. Намаздан сырткары... Кул намазга турганда Аллаху таала аны мухатаб деп кабылдоодо.

* Намаз окубоо үч түрдүү. Биринчиси намаздын фарз экендигин билбейт, экинчиси жалкоолук менен окубай жаткан болуусу мүмкүн, үчүнчүсү болсо ага маани бербей жаткан болуусу мүмкүн. Маани бербөө – бул намаз үчүн кымындай да кайгырбоо.

* Кыямат күнү эсеп эң алгач ыймандан, кийин намаздан суралат. Бир убакыт намазды өткөрүп жибергенден көрө миң жолу өлүүнү тандоо керек. Каерде, кандай шартта болсо да сөзсүз намаз окуу керек.

* Көңүлдүн тазалануусу Исламиятка баш ийүү менен, сүннөттөргө баш ийүү менен, бидаттардан качуу менен жана напсиге таттуу келген нерселерден сактануу менен жүзөгө ашат.

* Адепти сактай албаган адам Аллаху таалага жете албайт, б.а., Анын сүйүктүү, олуя кулу боло албайт.

* Ахли сүннөт аалымдары жазган эмгектерди окуу керек, баалуу насыяттарына, хикматтуу сөздөрүнө кулак асуу керек! Аллаху таала жаз жамгыры менен топуракты жандандырганы сыяктуу өлгөн көңүлдөрдү хикмат нурлары менен тирилтет.

* Кыла турчу ишиңди буга чейин муну кылып көргөн,

тажрыйбалуу адамдар менен кеңеш! Себеби, алар өздөрүнө кымбатка турган туура пикир жана маалыматты сага бекер беришет.

* Максаттын бир болуусу өтө маанилүү. Ар ким кыйынчылыкты максатсыздыктан, белгисиздиктен тартат. Максат биримдиги махабатты, сүйүүнү көбөйтөт.
* Жалгандан абдан сак бол! Себеби, диниңди бузат жана адамдардын алдында аброюңду азайтат. Муну менен бирге кадыр-баркыңды, ээлеген ордуңду жоготосуң.
* Хикмат – бул бизге кереги жок нерсеге такалып калбоо жана жашыруун нерселерди изилдебөө.
* Бир жамаат ичинде Аллаху таала эң көп кызмат кылганын сүйөт.

Теңдеши жок жалгыз дары

Данышман заттар айтышат:

Дүнүйөдө эң пайдалуу, мадди жана маневи (материалдык жана руханий) жактан теңдеши жок жалгыз дары бул – Курани карим. Билинген-билинбеген, көрүнгөн-көрүнбөгөн, мадди-маневи бардык оорулардын, бардык дарттын дабасы, шифаасы Курани карим болуп саналат. Курани каримдин ар бир тамгасы жүз миң дартка жүз миң шифаа.

Мусулмандарга эмнеликтен балээ-кырсыктар келүүдө? Мунун түрдүү жооптору бар. Экөөсү төмөндөгүдөй:

1 – Күнөөкөр мусулмандардын күнөөлөрүнө жооп иретинде балээ жиберет. Бир мусулманга канчалык көп балээ, кыйынчылык келип жаткан болсо ал акыретте азап көрбөйт, андан сурак суралбайт. Хадиси шарифте айтылды: **«Үммөтүмүн жазасы дүнүйөдө берилет.”**

2 – Пайгамбарларга, олуяларга дагы көп балээ-кыйынчылыктар келет. Булар эмне үчүн келет? Аллаху таала буларга бир даража берерде балээ жиберет.

Мисалы; Юсуф алейхиссалам кудукка ыргытылбаганда ал жогору даражага жетмек эмес. Ошондуктан, Аллаху таала жиберген бардык нерсеге ыраазы болуу керек.

Көпчүлүк адамдардын «Аллах» деп айтуусу Аллаху таала үчүн эмес. Алар оюндагы нерселерди «Аллах» деп айтышат. Фантазияларындагы теңирдин атынан сүйлөшөт. Ниеттери Аллах эмес, өздөрүнүн каалоолору. Аллаху таала Сүйүктүү Пайгамбарын таанбай кылынган амалды да, ыйманды да кабыл кылбайт. Аллаху таала: «Сүйүктүү Пайгамбарымды четке кагып, арада Ал болбостон мага келбегиле, Ансыз эч бир нерсени кабыл кылбайм" – деп билдирүүдө.

Аллаху таала өзүнө жеткизе турган бардык эшикти жапкан, жалгыз бир эшикти ачык калтырган. Бул жалгыз эшик – Пайгамбарыбыздын ыйык калбы (көңүлү). Пайгамбарлар жана бардык адамдар бул эшиктен өтмөйүн Аллаху тааланын ыраазычылыгына жете албайт.

Олуянын захири (сырткы көрүнүшү) жахил үчүн уу. Жахил батындан (ички дүнүйөдөн) кабары болбогондуктан захирди карайт. Олуяга акыл, көз, кулак менен барган адам куруйт. Мушриктер дагы ушундай кылышкан болчу. Абу Жахил Мухаммед алейхиссаламды Абу Талибдин жетими деген көз менен караган. Ал эми Абу Бакр Сыддык болсо ааламдардын Раббисинин Сүйүктүүсү деген көзү менен караган. Ага бардык нерсесин курман кылды, бардык сөзүнө: **«Ал айтып жаткан болсо бардыгы туура"** – деп, толук ишенди, ошентип сыддык болду. Пайгамбарлардан кийин адамдардын эң жогору даражалуусу болду. Ошондуктан, бири Абу Жахил, бири Абу Бакр Сыддык болду. Бул – насип маселеси.

Магнит ташты тартпайт, ичинде гаухары бар болгонду тартат. Ахли сүннөт аалымдарынын китептери магнит сыяктуу. Жүрөгүндө гаухар болгонду өзүнө тартат. Жүрөгүндө акыр-чикир болгонду тартпайт. Улууларды акыр-чикирлер сүйбөйт. Ичинде гаухар болгондор сүйөт.

«Жердин асты жакшыбы же үстү жакшыбы?»

Сүйүктүү Пайгамбарыбыз (алейхиссалам) Асхабы кирам (алейхимурридван) менен отурган кезде алардан мындай деп суроо сурайт:

- Мен азыр силердин араңардамын, баарыбыз бирге Асры саадатта жашап жатабыз. Рисалет вазыйпам бүткөн кезде дүнүйөдө ишим калбайт, араңардан кетем... Менден кийин силер үчүн жердин алды жакшы болобу же үстүбү? Алар болсо:

- Аллахтын Расулу жакшы билет, - деп жооп беришет.

Жеке эле бул суроого эмес жалпысынан бардык суроолорго ушундайча жооп беришчү. Жер бети күбө болгон эң мубарек, эң фазилаттуу жамаат ошолор эле. Мындан башкача кыймыл аракетте болуулары аларга жарашмак эмес. Ушундай дешкенден кийин сүйүктүү Пайгамбарыбыз суроого кайрадан өздөрү жооп беришти:

- Силерди башкарган амирлериңер кайырлуу жана жакшыларыңардан болсо, байларыңар дагы жоомарттарыңардан болсо, иштериңерди бири-бириңер менен кеңешип, истишара аркылуу орундап жаткан болсоңор жердин үстү силер үчүн алдынан да жакшыраак...

Бул үчөө бириге турган болсо бардык адамдар хузур (тынчтык) ичинде өмүр сүрүп, дүнүйө жана акырет бактысына ээ болушат. Жакшы башкаруучулар адилеттик менен иш кылып, ал кезде эч ким эч кимге зулумдук кылбайт. Жакшы башкаруучулар калк тарабынан сүймөнчүккө ээ болот. Кыямат күнү дагы баары коркуу менен башаламан болуп турган кезде алар Раббибиздин рахмет көлөкөсүнүн алдында болушат. Бул хадиси шариф менен сүйүнчүлөнгөн.

Бир жерде бай болгондордун жоомарт болуулары ошол жамият үчүн чоң жакшылык болуп саналат. Бардык адамдар жоопкер болушат. Байлар жана кедейлер ортосунда бири-бирине сүйүү пайда болуп, жашоо шарттарын алып караганда бири-бириникинен артыкча айырма болбойт.

Истишара менен кылынган иштерде өкүнүч өтө аз болот. Бир кишинин чечими менен орундалган иштерде күтүлгөн натыйжа колго тийбейт. Үйдөгү эсеп базарга туура келбеши мүмкүн... Ошондуктан, кыла турчу бардык иштерибизде истишара кылып, ал ишти билген бирөөнүн кеңешин алуубуз керек. Ушундайча сүннөттү орундоо менен катар өзүбүз

билбеген көп нерселерди дагы үйрөнгөн болобуз...

***

Хадиси шариф уланат:

- Эгер амирлериңер, силерди башкаргандар заалымдардан болсо, байларыңар дагы сараңдардан болсо, аялдар силерге буйрук-тапшырма берип жаткан болсо анда жаман.

Заалым башкаруучулар болгон мамлекетте хак, укук болбойт, күчтүүлөр алсыздарды эзет. Мындай жерлерде жашоо өтө кыйын болот.

Хадиси шарифте айтылат:

«Женабы Хак бир элге жакшылык кылууну мурат кылса аларга жакшы башкаруучуларды насип кылат.»

Сараң байлардын өздөрүнө дагы, элине дагы пайдасы болбойт. Өмүрү кыйынчылык менен өтөт. Табыш таап жатканда азап чегишет. Тапкандарын коргоо үчүн өмүр бою кароолчу болушат. Өлүп жатканда дагы кайгы-касырет менен өлүшөт.

Аялдар - бизге Аллаху тааланын аманаты. Салиха болгон аял момундар үчүн бакыт, Жаннат ниматтарынан болуп саналат.

Балдарыбызды дүнүйөгө алып келип, чоңойтуп, бизге кайырлуу бала кылып жетилтүүлөрү бизге жетиштүү. Үй иштерин дагы бизге таштабай бакубат өмүр сүрүүбүзшө себеп болушууда. Бул кызматтар алар үчүн жетмек турсун артып калат. Айрыкча сырттагы иштерибиз менен дагы алардын колун ээлеп алек кылбообуз керек. Жер үстүнүн бардыгыбыз үчүн дагы да кайырлуу болуусу үчүн аракет жана дуба кылуубуз керек...

Кабарчы келбедиби?

*Эгер адам баласы өлө турган убактысын билгенде акылынан адашмак. Өлүм маалынын бизден жашыруун болгондугу да жакшы. Эгер гафилдик болбогондо эч ким бир дагы ишин карамак эмес. Гафилдик жана узак эмел-максат

артынан жүгүрүү жаман болуу менен бирге эки чоң нимат болуп да саналат. Эгер бул экөө болбогондо мусулман көчөдө баса албай турган абалда болмок.

*Дүнүйө өзүндөгү курулуштар- ды акмактардын гафилдигине карыз.
*Кандай кызык, өлүм сенин артыңан кубалайт, сен дүнүйөнүн артынан кубалайсың.
*Захит болуу жаман кийим кийинүү эмес узак эмел максаттарды таштоо.
*Өлүм моюнда асылуу, дүнүйө болсо аркаңа жүктөлүү. Адам баласы кылыч мойнуна чабыла тургандай өлүмгө даяр болуусу керек.

Азраил алейхиссалам менен бир туугандарча көрүшкөн Якуб алейхиссалам айтат:

- Сага бир өтүнүчүм бар. Ажалым жакындаган кезде мага кабар бер!

- Сага бир нече кабарчы келет.

Бир нече мезгил өтпөй Азраил алейхиссалам кайра келет. Хазрети Якуб сурайт:

- Мени зыярат кылууга келдиңби?

- Жаныңды алуу үчүн келдим.

- Бир нече кабарчы келиш керек эмес беле?

- Сага кабарчы келбедиби? Чачтарың агарбадыбы? Дене-башың алсырабадыбы? Типтик турган белиң бүкүрөйбөдүбү?

Бир тикмечи улуу бир заттан сурайт:

- Өлүм төшөгүндө жатканда да тообо кабыл боло турган болсо ошол маалга чейин тообону кечиктирсе болобу?

- Өлүм төшөгүндө жатканда да тообо кабыл болот, бирок, тообону кечиктирүү туура эмес.
- Эмне үчүн?

- Сенин кесибиң эмне?

- Тикмечимин, кийим тигем.

- Тикмечиликте эң жеңил иш эмне?

- Кездемени кайчы менен кесүү.

- Канча жылдан бир тикмечисиң?

- Отуз жылдан бери.

- Жаның кекиртегиңе келген кезде кездемени кесе аласыңбы?

- Жан кыйналган кезде кездеме менен алек болмок белем? Кесе албайм, албетте.

- Отуз жыл бою оңойлук менен кылган ишиңди ошол кезде кыла албасаң анда өмүрүңдө эч кылбаган тообоңду жаның кекиртекке таяган кезде кантип кыласың. Азыр алы-күчүң бар кезде тообо кыл! Кийин кылуу кыйын болот. Азыр тообо кылсаң ошол маалда да тообо кылуу насип болот.

Тикмечи өлүм төшөгүн күтпөстөн дароо тообо кылып, салих адамдардан болду.

Чыныгы сүйүү

Даанышман заттар айтышкан:

Сүйүүнүн напсиден, шахваттан же рахмандан экендигин кантип түшүнүүгө болот? Чыныгы сүйүү бир гана ал сүйүүгө жеткендердин бере турган сүйүүсү менен колго тиет. Биздин өз каалообуз менен болгон сүйүү рахмандан келген сүйүү боло албайт, себеби, ажырата албайбыз. Дүнүйөгө табынган, дүнүйө аркасынан жүгүргөн адам Аллаху таалага арнап ырларды жазып, ашыктыгын жарыялаcа дагы эч кадыры жок, себеби, жүргөн жолу бузук. Ошол бузук багытта жүрүп Аллаху тааланы кантип сүйгөн болсун? Адам бир гана дин улуктары көрсөткөн багыт менен жол ала турган болсо максатка, кутулууга жетет. Өз акылына, арзуусуна жана өз билимине таянып жол тапкысы келген адам жолдо калат. Жолдо адашып, карга-кузгунга жем болот. Какыраган чөлдө, дарыяда из жок, белги жок жерде сиз Аллаху таала ыраазы болгон эшикти таап бармакчысыз. Дүнүйөдө эң кыйын нерсе мына ушул. Максат ансыз деле ушуну таап баруу. Жолдо канчалаган тоскоолдуктарды өтөсүз. Эмгектенүүнүн, акча табуунун кыйынчылыктарын баштан өткөрөсүз. Ар тарап харамга, ыймансыздыкка толгон бир мезгилде өзүңүздү коргошуңуз керек. Ишеним итикады бузук болгондор ар тараптан ыйманыңызга кол салган абалда болосуз. Бул абалда Аллаху таалага алып бара турчу өтө ичке жолду кантип табасыз? Өтө кыйын. Бул бир гана Аллаху тааланын өзгөчө ихсаны менен мүмкүн болот.

Ахли сүннөт аалымдарын, дин улуктарын тааныбаганыбызда эч бирибиз бул кызматтарды кыла алмак эмеспиз, айта алмак эмеспиз. Дайыма напсибиздин артынан жүгүрмөкпүз. Өлгөндө гана акылыбыз башыбызга келмек, бирок, эч пайдасы болмок эмес. Ошондуктан, өзүбүз ээ болгон ыйман ниматынын колубуздан чыкпоосу жана бардык адамдардын бул ниматка жетүүлөрү үчүн көп аракет кылуубуз керек.

Динибиз өзүмчүлдүктү жыккан дин. «Мен кутулдум, башкалар менен эмне ишим бар» дегендердин дини эмес.

Хазрети Абу Бакр ыйманга ээ болор замат оозунан чыккан биринчи сөзү «Йа, Расулаллах, алты досум бар, дароо алып келейин, алар дагы кутулушсун» деген сөз эле. Мына бул – ыймандын кемелдиги. Б.а., бир адам кутулган кезде башка бирөөнүн дагы кутулуусун каалап жаткан болсо ал ыймандын кемелдигине жеткен болот. Кемел ыйман - мына ушул. Демек, аркалаган ишибиз, кесибибиз ар түрдүү болуусу мүмкүн, эң негизги милдетибиз адамдарга мээрим менен жакындап, алардын дагы ыймандуу болуусу, кутулуусу үчүн аракет кылуу болуп саналат. Бул милдетти аткарып жаткан кезде доктур болуубуз, мугалимдик милдетти аркалообуз же ишкер болуубуз мүмкүн. Максат – ар мүмкүнчүлүктө Аллахтын кулдарынын Исламиятты үйрөнүүлөрүнө себепчи болуу жана аларга бул ниматка ээ боло ала турчу мүмкүндүк түзүү. Мунун биринчи - шарты көркөм ахлак, көркөм кулк-мүнөзүбүз менен айлана-тегерегибиздегилердин сүйүүсүнө ээ болуу. Себеби, адам сүйгөн кишисинин сөзүн угат, сүйбөгөнүн тыңдабайт.

Гыйбаттан (ушактан) алыс болуу

Суфйаны Саври хазреттери айткандай; Эгер мен гыйбат кылсам эне-атамды гыйбат кылмакмын, жок дегенде алардын күнөөлөрүн өзүмө алмакмын. Аларга бир жакшылыгымдын тийүүсүн каалайт элем. Сен каяктагы бир ахлаксызды, күнөөкөрдү гыйбат кылып жатасың, ал болсо күнөө кылып жатат, аны болсо сага жүктөп жатат, сенин соопторуң болсо ага кетүүдө, мунун кереги барбы? Бул соода болобу? Соодагер пайдалуу иш кылат. Сен болсо зыян тартуудасың. Соопторуңду башкаларга берип, алардын күнөөлөрүн өзүңө жүктөп жатасың. Эмне үчүн? Напсиме жагып жатат деп. Андай болбойт. «Зыянга кирген адам ким?» - деп сурады Пайгамбарыбыз алейхиссалам. Асхабы кирам ушунчалык адептүү болгондуктан: «Аллахтын Расулу жакшы билет», - деп жооп беришти. Жада калса, бир күнү: «Бүгүн кайсы күн?» - деп суралганда жооп жок, б.а., Аллахтын Расулу

жакшы билет. «Сен билбейсиң, биз сага үйрөтөлү» дегендей болбосун деп айтышчу эмес экен. АДЕП! Зыян тарткан ким болду? «Аллахтын Расулу жакшы билет». Сүйүктүү Пайгамбарыбыз алейхиссалам айтат: «Акыретте көп ибадат, көп сооп менен келет, бирок, кимдир бирөөнү таарынткан, кимдир бирин гыйбат кылган. Мындай адамдын сооптору ошол акы ээлерине берилет. Алардын күнөөлөрү болсо бул адамга жүктөлөт, ушундайча үмүт менен келип, Тозокко кетет. Ошондуктан, ким гыйбат кылып жаткан болсо аны тыңдабагыла, керек болсо аны мындан тыйып, «Антпе, дин бир тууганыңдын канча жакшылыгы бар, 2-3 кемчилигин айтуунун кажети барбы?», - деп насыят кылгыла.

Албетте, эң чоң гыйбат - Асхабы кирамды гыйбат кылуу. Олуяларды гыйбат кылуу, бул дагы чоң күнөө, Аллах сактасын. Гыйбат кылганга «Токтот!» деген адамга жүз шейиттин сообу берилет деп дин улуктары айтышат. Бул иши менен аны дагы, өзүн дагы чоң балээден куткарган болот. Себеби, гыйбат кылуу бир күнөө, аны тыңдоо эки күнөө. Себеби, сен тыңдабай турган болсоң ал гыйбат сөз айтпайт. Карагыла, үй-бүлөлөр кандай бузулууда, жамияттар кандай бөлүнүүдө, элдер кандай бөлүнүүдө. Баары келип мына ушул ушак-айыңдан, бөлүүчүлүктөн улам болууда. Гыйбат айыкпас дарт сыяктуу. Аллаху таала өзүбүздү дагы отко таштоодон, башкаларды дагы жамандыкка түртүүдөн сактасын... (Даанышман заттар)

Сөз - күмүш, унчукпоо - алтын

* Сөз - күмүш, унчукпоо - алтын.

* Ооздон чыккан сөз абада калбайт, же оң тарапка жазылат, же сол тарапка...

* Бир сөздү сүйлөөдө өзүңүздүн жана каршыңызда турган адамдын акыретин ойлоо менен сүйлөңүз.

* Сөз – адамдын таразасы. Артыгы зыян, азы сүр.

* Аз сүйлөгөн жектелбейт, айрыкча этибары көп болот.

* Азилдешүү жана бекер сөз балээге жол ачат.

* Көп сүйлөө достукту бузат, керексиз сүйлөө кемчиликтерди ачат, ачуу сүйлөгөндүн достору качат.

* Эгер көңүлдө тардык жана кайгы, денеде чарчоо жана алсыздык, ырыскыда кемчилик жана берекесиздик болсо мунун бош жана орунсуз сүйлөөдөн пайда болгондугу билиниши керек!

* Хикматты сүйлөөдө эмес, унчукпоодо издегиле!

* Унчукпоо акылдын коздугу жана жахилдикти жабат.

* Унчукпоо – аалымдын зыйнаты, жахилдин кемчилигин жапка парда.

* Ибадат он бөлүк, тогузу унчукпоо, бири болсо жаман достон оолак болуу.

* Тил – ирфан казынасынын ачкычы, көп сүйлөгөн адам көңүлдөгү кызмат гаухарын бошотот.

* Аз сөз адеп, амалдарды коргоого себеп.

* Киши тилинин алдында жашырынган. Сыр сактаган муратына жетет.

* Кайырдуу сөз - керемет, унчукпоо - саламат.

* Жалган алсыратат ыйманды, уят кылат адамды.

* Ушак гыйбат, өтө катуу апаат.

* Азил балким күлдүрөт, бирок, көңүлдү өлтүрөт.

* Жакшы сөз - садака, махшарга - нафака.

* Көп сөз көңүлдү катырат, Хактан алыстатат.

* Артыкча азил - жахилдик алааматы, унчукпа кааласаң саламатты.

* Аз сөз - хикмат, Раббибизден нимат.

* Тил сүйлөсө көңүл тыйылат, көңүл тыйылса тил уу чачат.

* Сөз тыңдаган аалим, унчукпаган салим болот.

* Кимдики аз болсо сөзү, ачылат көңүл көзү.

* Тил эс алса көңүл дагы ырахат алат.

* Көп сүйлөгөн тантырайт, убактысын ысрап кылат.

* Ок жарасы айыгат, тил жарасы айыкпайт.

* Акылдуу адам билгенин айтпайт, акылсыз адам айтканын билбейт.

* Билбейм деп айтуу - илимдин жартысы.

* Унчукпоо – чарчабастан кылынган ибадат, чыгымсыз тагылган кооздук, өкүмдарлыкка муктаж болбостон колго тийген дөөлөт, дубалга муктаж болбостон жасалган чеп, иштебестен табылган байлык жана кемчиликтердин жабылуусу.

* Бардык өкүнүчтөрүм сүйлөгөн сөздөрүмөн улам болду. Сүйлөбөгөндөрүмөн эч өкүнгөн жокмун.

* Кээ бир сөздөрдү айтууга күчүм жетти, бирок, айткан сөздөрүмдү артка кайтарып алууга күчүм жетпеди.

Илим жана адеп

Даанышман заттар айтышат:

Адам баласынын бул дүнүйөдө касиети илим жана адеби менен болот. Мал-мүлктө, бийликте жана укум-тукумда эмес. Кадырлуу адам – адебин сактаган жана дининин буйруктарына баш ийген адам. Адеп болсо өз чегин билүү болуп саналат.

Жумушта, үй-бүлөдө ар жерде ар кимдин өзүнүн чеги бар. Ошол чектин ичинде болгон кезде дүнүйө Жаннат сыяктуу болот. Бардык кайгылар, кыйынчылыктар, уруш-талаштар дайым өз чегинен чыгуудан туулат. Эгер үйдөгү аялзат өз чегин билсе, адебин сактаса Жаннат аялы сыяктуу болот. Бир эркек дагы өз чегин билсе ошол чектин ичинде сүйлөсө, ушул чектин ичинде кыймылдаса ошол жер Жаннат болот. Анда бул «чек» деген эмне? Муну илим аркылуу гана үйрөнүүгө болот. Илим үйрөнбөгөн адам чегин билбейт. Хазрети Али: **«Мага бир сөз, б.а., динибизге тийиштүү бир маселе үйрөткөн адамдын кулу болом»,** - деп айткан.

Сүйүктүү Пайгамбарыбыз дагы айткан:

«Бир шакирт динден бир маселе үйрөнүү үчүн үйүнөн чыгып устазынын үйүнө чейин басса «Бул кадырлуу кул менин үстүмө бассын деп периштелер канаттарын анын буттарынын алдына төшөйт. Асмандагы бардык куштар, жердеги бардык айбандар, деңиздеги бардык бардык балыктар бул кул үчүн «Йа, Рабби, бул Сенин дининди

үйрөнүү үчүн жолго чыкты, кечир муну» деп истигфар жана дуба кылышат.»

Бул бир гана үйрөнүү максатында бара жаткан адамга бериле турчу сыйлык. Үйрөтүү үчүн барган адам мындан да көп сыйлык алат.

Эгер бир жерде Аллаху тааланын динине кызмат бар болсо ар мусулмандын үстүнө мына бул үч нерседен бирин кылуу фарз. Үчөөнү тең кылбай турган болсо акыретте мунун өтө чоң кыйынчылыгын тартат. Эгер биздин ата-бабалар, бизден мурункулар бул үч шатты орундашпаганда азыр биз балким мусулман эмес динсиз адамдын балдары болор элек. Себеби, Исламият бизге эмгек аркылуу келген. Ошондуктан, эмгеги сиңгендердин биздин үстүбүздөгү акылары өтө чоң.

Үч фарздан **биринчиси** – жеке өзү денеси менен кызмат кылуу. Чындыгында Асхабы кирам тээ Меккеден Мединага, Африкага, Стамбулга чейин барышты. Эмне үчүн барышкан? Жердүү болоюн, байлык табайын деген максатта эмес, Аллаху тааланын динин кулдарына жеткирүү үчүн келишти. **Экинчи фарз** – жеке өзүнүн муну кылууга мүмкүндүгү болбосо мал-мүлк менен, акча менен буга жардам берүү.

Бул дагы мүмкүн болбосо **үчүнчү фарз** – колун ачып дуба кылуу. (Аллахым, мен жеке зүм бул кызматтарга кошула албадым, алсызмын, оорулуумун, кыйынчылыгым көп, малы-мүлкүм жок. Бирок, Ислам динине кызмат кылган мусулмандарга жардам бер, аларды ар түрдүү жамандыктардан корго, иштерин жүргүз, адамдар кутулушсун, динсиз-ыймансыз жашашпасын) деп дуба кылса дагы бул шартты орундаган болот.

Хазрети Алиден (радыйаллаху анх) алтын насыяттар

Хазрети Али бир кол салуу натыйжасында шейит болуу алдында турган эле. Балдарын жыйнап, насыят кылды. Биз дагы бул насыяттардан пайдалануубуз керек.

Хазрети Али (радыйаллаху анх) чоң кастык кол салууга туш келип, оор жаракат менен үйүнө алып барылат. Шейит

болуудан мурда балдарын жыйнап, аларга насыяттарын айтты. Бирок, булар ошол эле убакта бардыгыбыз үчүн кылынган насыяттар болуп саналат. Хазрети Алинин ошол алтын насыяттары мына булар:

*** Балдарым! Жалгыз калсаңар да, адамдардын арасында болсоңор да дайыма Аллахтан корккула, такыбаалуу болгула.**

Себеби, Раббибиз силерди дайыма көрөт жана кылган иштериңерге дайыма күбө. Бир чабан адам келип Пайгамбарыбыз алейхиссаламдан сурайт: «Мен көп күнөө кылдым. Мен үчүн тообо болобу?» Пайгамбарыбыз: «Тообо эшиги ачык. Тообонун шарттары орундалса бардык күнөөлөр кечирилет», - деди. Тиги адам бул сүйүнчүнү уккандан кийин кайра сурайт: «Бул күнөөлөрдү кылып жаткан маалымда Раббим мени көрүп жаткан беле?». Пайгамбарыбыз: «Ооба», - деп жооп берет. Ал: «Аааах..», - деп өкүнүч кыйкырыгы менен рухун тапшырат.

*** Кубанып турган мезгилде да, ачуулуу болгон мезгилде да эмне сүйлөгөн сөздөрүңөргө дыкат болгула.**

Дайыма хак (чын, туура) сөз сүйлөгүлө. Адам ачууланган маалда эмне сөз айтып жатканын биле албайт. Шайтандын адамга эң көп асылган маалы - анын ачуулуу болгон маалы. Чоң шайтан балдарына мындай деп насыят айтат:

«Адамдарга күнөө кылдыра алуу үчүн колуңарда эң чоң эки курал бар. Муну жакшы колдоно турган болсоңор силер алдай албай турчу адам өтө аз. Биринчиси алардын напсилик арзууларын азгырган кезде, экинчиси ачууландырган кезде.»

*** Бай болсоңор да, кедей болсоңор да ысрапкорлуктан сактангыла.**

Ысрап – харам. Бир күнү Саад бин Абу Ваккас (радыйаллаху анх) бир дайранын жээгинен даарат алат. Суусу мол көрүнгөндүктөн сууну көбүрөөк колдонот. Бирок, колдонгон суусу кайрадан эле дайрага агып жаткан эле. Буга карабай Пайгамбарыбыз (саллаллаху алейхи ва саллам) аны катуу эскертип: «Эмне үчүн сууну ысрап кылып жатасың, эй, эби Ваккас?» - деди.

*** Өкүм бере турчу кезиңерде мандайыңарда турган адам досуңар болсо да, душманыңар болсо да адилеттүү мамиле кылгыла.**

Бир тарапты карманбагыла. Себеби, берген өкүмүбүздөн эсепке тартылабыз.

*** Балдарым. Чарчап турган кезде да, сергек маалда да ибадаттарыңарды таштабагыла.**

Убакыт өтө баалуу. Убактыңардын кадырын билгиле. Хазрети Осман (радыйаллаху анх) айткан: «Хак таала силерге бул өмүрдү жана дүнүйөнү аны менен акыретиңерди табасыңар деп берди. Болбосо ага төрт кол менен жабышып алуу үчүн эмес.»

*** Ар кандай абалда Аллаху тааладан келген нерсеге ыраазы болгула.**

Силерге тынчтык жана бакыт да берсе, кыйынчылык жана ооруу да берсе тагдырыңарга ыраазыылк көрсөткүлө.

*** Балдарым! Соңу Жаннат болчу бир өмүрдө жамандык жок.**

Соңу Жаннат болчу бир өмүрдө жамандык боло албайт. Соңу от боло турчу өмүрдүн дагы эч кадыры жок. Бардык ниматтар Жаннат (Бейиш) ниматтарына салыштырмалуу эч нерсеге татыбайт. Бардык балээлер дагы Жаханнам (Тозок) азабына салыштырмалуу таттуу.

*** Өз айып жана кемчиликтерин көргөн адам башка адамдардын айып жана кемчиликтери менен алектенбейт.**

Өз кемчиликтерин жойууга аракет кылат. Аллаху тааланын ага бергендигине ыраазы болгон адам кам-кайгы тартпайт. «Раббим менин насибимби ушунчалык кылып жатаркан экен, мен үчүн бул дагы кайырлуу. Ал менин апаман дагы көбүрөөк жакшы көрөт» деп дайыма Аллаху таалага берилгендигин таштабайт. Биз башкалардын айып кемчиликтерин көрбөй жашыра турган болсок Раббибиз дагы биздин айыптарыбызды жабат.

*** Балдарым! Ким боюн көтөрүп текеберлик кыла турган болсо төмөндөйт, ким өз акылына ишене турган болсо өкүнөт.**

Көп сүйлөгөндүн көп катасы болот. Балага калтыра турчу эң жакшы мурас – көркөм ахлак. Көркөм ахлактуу болгон киши - кыяматта Пайгамбарыбыз алейхиссаламга эң жакын боло турчу киши.

Өзүнүкүн бербестиктин, талашып-тартышуунун зыяны

Хакты, туура нерсени түшүндүрүү ниети менен болсо дагы башкаларды жеңүү үчүн кылынган тартышуулар зыяндуу. Кимде бул тартышуудан жеңип чыгуу арзуусу хак нерсени каршысында турган адамдын оозунан угуудан дагы жакшы сезилсе бардык жамандыктын ичине кирген болуп саналат. Талашып-тартышуудан утуп чыксам деген калоо калган жамандыктарга себеп болот.

Имам Газали «куддиса сиррух»: «Бир гана атак-даңк үчүн алек болгон адам тартышууну жактырат. Атак-даңк болсо - апаат», - деген. Тартышуу достун достугун азайтат, душмандын душмандыгын көбөйтөт. Салих момун текебердүү болбойт, айбаттуу, оор басырыктуу болот, дүнүйө иштеринде жеңилдик көрсөтөт. Дин иштеринде бекем болот. Эч талашып-тартышпайт!

Жаман менен тартышпа, сени таарынтат,
Жакшы менен тартышпа, сага таарынат.

Энес бин Малик хазреттери айткан: «Биз бир күнү дин тууралуу тартышып жатканда Расулуллах алейхиссалам жаныбызга келди. Бизге ушундай ачууланды, эч мындай көргөн эмес элек. Ошондо буюрду:

«Тартышууну таштагыла! Силерден мурдагылар дал ушундан курушту. Тартышуунун пайдасы жок, тартышуу зыяндуу. Момун тартышпайт. Тартышканга шафаат кылбайм.» [Таберани]

Өзүнүкү туура болуп турса дагы тартышуудан баш тартуу сооптуу. Тартышуу достордун ортосундагы бири-бирине болгон сүйүүнү кетирет. Тартышуу – бул каршыңда турган адамды

жахил деп эсептеп, сен билбейсиң, мен билем деген сөз. Жахилдик менен күнөөлөнгөн ар адам аздыр-көптүр ачууланат. Хадис-и шарифте: **«Аллаху таала эң көп душмандык кылган кул – тартышуудан алдыга кеткен кул»,** - деп айтылган. Тартышуу достордун азайуусуна, жек көрүүчүлүккө себеп болот. Хасан-ы Басри хазреттери айткан: «Миң кишинин достугуна бир кишинин душмандыгын сатып алба!»

Тартышуу – өзүн акыл жана илимде үстөмдүгүн далилдөөгө аракет кылуу. Ал каршыда турган адамды сабатсыз деп эсептегендик болот, бул болсо душмандык. Хадиси шарифте айтылды:

«Тартышпаган, эч кимди таарынтпаган Жаннатка кирет.» [Тирмизи]

«Сүйлөп жатканда каршы чыкпаганга же өзүнүкү туура болсо да тартышуудан баш тартканка Жаннатта бир сарай берилет.» [Таберани]

«Өзүнүкү туура болсо да тартышуудан баш тартпаган адам нагыз ыйманга ээ боло албайт.) [Ибни Эбиддунйа]

«Күрөшүүдө көшөргөн адамды Аллаху таала сүйбөйт .» [Бухари]

«Фитнасына ишенич болбогон күрөшүүдөн баш тарткыла.» [Таберани]

Төрт топтогу адам бар

Билим жагынан адамдар төрт топко бөлүнөт: 1-Билгендигин билген, 2-Билгендигин билбеген, 3-Билбегендигин билген, 4-Билбегендигин билбеген.

Билгендигин билген: Мындай адамдар жакшы адамдар. Ишенимдүү адамдар. Эр жүрөк, батымдуу, бир канча иште ийгиликтүү болот. Бир адам «Компьютер баш болуп бардык техникаларды иштете алам, себеби, муну да мен сыяктуу адам жасаган» деп өзүнө ишене алгандыктан аткара алууда.

Билгендигин билбеген: Мындай адамдар бираз түртмөлөөгө муктаж. Тартынчаак. «Мен бул ишти кылалбайм» деп коркот. Ал айтат: «Мен компьютерди түшүнбөйм, ал мага сүйлөбөй». «Отур, бир сынап көр. Мунун билим менен,

маданият менен катышы жок. Бираз гана батымдуулук жетет», - деп түркү кылынса кийин эркин колдонуп кетүүсү мүмкүн.

Билбегендигин билген: Мындай адамдар өз чегин билет. Ар нерсеге колун тыга бербейт. Өз иши менен алек болот. Мындай адамдар ар качан мактоого арзыйт.

Билбегендигин билбеген: Мындай адамдар өзүнө да, коомго да зыян алып келет. Билбейт, бул аз келгенсип билбегендигин да билбейт. Ар нерсеге колун тыгат. Ошентип, колу дагы ыпластан кутула албайт.

Мамиле куруу жагынан адамдар төрткө бөлүнөт: 1- Коёндун кыгы сыяктуулар. 2- Азык зат сыяктуулар. 3- Дары сыяктуулар. 4- Оору сыяктуулар.

Коёндун кыгы сыяктуу: Жыттанбайт, жукпайт. Эч кимге зыяны да, пайдасы да тийбейт. Бары-жогу билинбеген адамдар.

Азык зат сыяктуулар: Ар ким ар качан ага муктаж. Мындай адамдарды издеп табуу керек, тапкандан кийин да жоготуп албоо үчүн аракет кылуу керек. **Дары сыяктуулар:** Бир гана муктаж болгон кезде ишке жарайт. Мындай адамдарды дагы өткөрүп албоо керек.

Оору сыяктуулар: Мындай адамдарга эч муктаждык болбойт. Бирок, алар өздөрү келип башкаларга жабышат, жугат. Булардан кутулуу үчүн мудара кылуу керек. (Б.а., душмандыкка себеп болбой тургандай ымала кылуу керек).

Эгер жахилдер сүйлөбөгөндө

* Ибадаттын даамын алган адам ибадаттан тажабайт. Тажаган адам Аллаху тааланы аз тааныгандыгы үчүн тажайт.

* Эч бир нерсе жоготулган убакыттын ордун толтура албайт.

* Жахил (наадан, сабатсыз) адамдар илимдери менен бири-бирине мактанышат. Алардын илимден алган насиби бир гана мактануулары.

* Кул Аллаху таала үчүн эмнеден баш тартса Аллаху таа-

ла ага мындан да жакшысын берет.

* Аллаху тааланы унутуудан чоң күнөө жок.

* Акылдуу адам унчупай турган кезинде тафаккур кылат (Аллаху тааланы ойлойт), сүйлөгөндө зикир кылат, караган кезде ибрат алат.

* Ар каптын ичи толгон сайын тараят. Бирок, билим кабы мындан башкача. Билим кабы билим кирген сайын кеңейет.

* Денең менен дүнүйөдө, көңүлүң менен акыретте бол.

* Саадат өмүрү узун жана ибадаты көп болгондуку.

* Баалуу өмүрүңүздү пайдасыз, бош нерселердин аркасында, оюн-күлкү менен өткөрүп албоо үчүн дыкат болуңуз.

* Эгер жахилдер унчукпай, сүйлөбөгөндө адамдардын арасында келишпестик болмок эмес.

* Илим адамды Аллаху тааланын буйрук кылган нерселерине алып барат, зухд болсо ал нерсеге жетүүнү жеңилдетет.

* Көңүлү ооруган, чарасыз бир адамды көрсөң жарасына дары бол! Анын жолдошу жана жардамчысы болуудан тартынба!

* Кулдун Аллаху таалага шүгүр кылуусу Аллаху таала берген ниматтары менен Ага каршы чыкпоосу аркылуу жүзөгө ашат.

* Бир көңүлдө акырет арзуусу көбөйгөн сайын дүнүйөлүк санаасы ал көңүлдөн жоголот.

* Аллаху таалага жеткирген эң ишеничтүү жол – бардык иш-аракет жана ибадаттарда Пайгамбарыбыздын (саллаллаху алейхи ва саллам) сүннөтүнө бай ийүү.

* Эки жаман сапат бар, булар көңүлгө кыйынчылык тарттырат: Көп сүйлөө жана көп тамактануу.

* Жалган сүйлөөдөн, бирөөнү ушактоодон жана кыянаттыктан узак тургула!

* Илим сот, мал-мүлк болсо соттолуучу. Илим сени коргойт, бирок, мал-мүлктү болсо сен коргошуң керек. Илим уурдалбайт, мал-мүлк болсо уурдалат. Илим сарптаган сайын көбөйөт. Мал-мүлк болсо сарптаган сайын азаят.

* Кылган жакшылыктарды колко кылган жек көрүү отун тутанткан болот.

* Аллаху тааланын буйруктарын эскерткен, насыят кылган бир тууганың сага алтын белек кылган адамдан да жакшы.

* Адамдын табыштуу болуусунун негизи аз тамактануу, аз уктоо, аз сүйлөө жана напсинин арзуу жана каалоолорунан баш тартуу.

* Узун эмелдүү болуу (б.а., өлүмдү унутуп дүнүйөлүк максаттардын аркасында жүгүрүү) жана бардык нерсени кийинкиге калтыруу - өзүн өзү бүтүргөндүк жана санаасыздык.

* Өмүрүмдө түнү ибадат кылгандардан башка эч кимге суктанбадым.

Бир ишке толук берилмейин ал иште ийгиликтүү боло алабайсың

* Колуңарда турган жакшылыктын кадырын билгиле, шүгүр кылгыла. Шүгүр кыла турган болсоңор ошол жакшылыктар андан да көбөйөт. Шүгүр кылбай турган болсоңор колуңардан алынат. Колуңардан алынып гана тим калбайт, ошол кезден баштап сизде Аллаху тааланын азабы башталат.

* Жакшылыктар куш сыяктуу. Аларды шүгүр деген жип менен байлагыла, болбосо учуп кетишет.

* Бир ишке толук берилмейин ал иште ийгиликтүү боло алабайсың.

* Ийгиликтин сыры – сурап билүү.

* Мусулман адамдын бардык иштери динине ылайык болуусу керек. Динине баш ийген адам дүнүйөлүк нерселерди жана арам нерселерди сүйбөй турган болот. Көңүлүндө арам иш кылууга болбогон каалоо калбаган кезде ага Аллах сүйүүсү толот. Ичиндеги суу төгүлгөн идишке абанын өзүнөн өзү толуусу сыяктуу.

* Дүнүйөдө ким кимди жакшы көрсө акыретте аны менен бирге эсепке тартылат.

* Ахли сүннөт жолунда болгондорду, Аллахтын динине кызмат кылгандарды сүйүү хубби филлах болуп саналат.

Капырларды, бидатчыларды сүйбөө – бугди филлах. Бул сүйүү жана сүйбөө көңүл аркылуу болот, урушуп, талашып-тартышуу аркылуу эмес. Дос менен дагы, душман менен дагы талашпоо керек.

* Ахли сүннөттөн эч кимге зыян келбейт.

* Акыл баалуу, бирок, жалгыз боло албайт. Өз акылына карап кыймылдабоо керек. Акыл жалгыз өзү тууранды таба албайт, андай болгондо Пайгамбарлар жиберилмек эмес.

* Дүнүйөдө эң маанилүү нерсе ахли сүннөт ишенимин үйрөнүү, өзү аны аткаруу жана башкаларга үйрөтүү.

* Бардык адамдар менен жашы мамиледе болгула, эч кимдин көңүлүн оорутпагыла.

* **Шереф-ул мекан бил мекин.** [Бир жердин кадыры ошол жердегилер менен өлчөнөт]

* Дос деген ким? Дос – сени Аллаху таала ыраазы болгон нерселерге үндөгөн адам.

* Муктажсыздык кутурууга себеп болот.

* Жөнөкөй адам бирөөнү даттанбайт, аны да бирөөлөр даттанбайт.

* Чыныгы сүйүү жакшылык көргөнүндө көбөйбөгөн, жамандык көргөндө дагы кемибеген сүйүү.

* Каалаган нерсесин берген кезиңизде ачууланган, таарынган адам чыныгы дос эмес.

* Ийгилик деген эмне? Ага тоскоол эмне? Ийгилик – өлгөндөн кийин акыретте ишке жараган нерсе. Акыретте ишке жарабаса ал ийгилик эмес. Ага тоскоол адамдын өзү, б.а., өз акылына жана напсине баш ийүүсү.

* Кайгылар жана кубанычтар бөлүшүлгөн кезде адамдар ырахат болушат.

* Силсиле-и алиййе улуктарын таануу жана сүйүү дүнүйө жана акырет бактысына жеткирет.

* Ибадаттар – адамдын милдети. Көркөм ахлак болсо ошондон тапкан сулуулугу.

* «Ахли сүннөт ишеними» деген жакшылык күн сыяктуу. Кыйынчылыктар жылдыздар сыяктуу. Албетте, жылдыздар бар, бирок, көрө албайсың! Күн болгон кезде жылдыздар жок

болот. Жылдыздардын аты болбойт.

Дүнүйөнүн түбөлүгү жок, калкынын да опаасы жок

Биз бул дүнүйө үчүн жаратылбадык. Дүнүйөгө жиберилүүбүздө максат – акыретибизди табуу үчүн. Дүнүйөгө болгон сүйүү эң чоң коркунуч. Пенденин ыймансыз кетүүсүнө себеп болуусу мүмкүн... Өмүр бою тынбй иштеген, мал-мүлк жыйнаган, байыган адам дабасы жок дартка чалдыкса, доктурлар жана өзү да өмүрүнөн үмүт үзсө кандай капаланат. Бир заматта бардык нерсесинен ажырап жатат. Өз өзүнө ойлонот. «Мени бул сүйгөн нерселеримен ким ажыратууда?» Кийин бардык нерсенин Аллаху таала жазган тагдыр менен болуп жатканын түшүнөт да «Йа Рабби, бул жамандыкты мага эмне үчүн кылып жатасың?» деген бир ой ичине кирсе анын ыйман менен кетүүсү өтө кыйын...

Дин улуктары адамдын өлүм маалын уйкуга окшотушкан. Адам эмнеге көп маани берип, эмне менен көп алектенген болсо түшүндө ошол нерсени көп көрөт. Мисалы, бир доктур түшүндө ооруканаларды, дарыларды бизге караганда көп көрөт. Бир окуучу түшүндө мектепти, китепти, сабакты бизге караганда көп көрөрт. Соодагер түшүндө бизге караганда көбүрөөк акча көрөт, соода кылат... дал ушул сыяктуу эле адам дагы акыркы демдеринде өзү көп маани берген, баалаган нерселерин ойлонот. Ушундайча рухун ошол ой-санаа менен тапшырат...

Сади-йи Ширази айтууда: «Көңүлүңдү дүнүйөгө байлаба, дүнүйөнүн түбөлүгү жок, өтүп кетет. Көңүлүңдү калкка дагы байлаба, себеби, опаасы жок... Көңүлүңдү Раббиңе байла! Бир пенде үчүн Андан да жакшы баш калкалай турчу нерсе жок.»

Хазрети Али (радыйаллаху анх) айткан: «Раббибиздин дүнүйөгө эч баа бербегендигинин далили мына ушул: Эң баалуу делген бал - бир курттун (аарынын) кусундусу. Эң кадырлуу кийимдер дагы - бир курттун (жибек куртунун) шилекейи.»

Көпчүлүгүбүздө кездешчү жаңылыш ой бар. Бай бир адамды көргөн кезде аны дүнүйөнү өтө жакшы көрөт экен деп ойлойбуз. Кедей бир адамды көрсөк аны дүнүйө менен эч байланышы жок экен деп ойлойбуз... Дүнүйөнү эч сүйбөгөн байлар бар. Ошондой эле адамдарда чанда кездешчү ач көз кедейлер да болот. Акыл-эси, ой-санаасы дайыма акча. «Кантип байып кетсем экен!» деген кыял менен өмүрүн түгөтөт!

Тапкандарыбыздын дагы, сарптагандарыбыздын дагы адал болуусуна аракет кылалы. Хадиси шарифте айтылды: «Канчалык жашасаң жаша, бир күн келет өлөсүң! Канчалык сүйсөң сүй, бир күнү андан ажырайсың! Эмне кылсаң кыл, кааласаң жамандык, кааласаң жакшылык, сөзсүз эсебин бересиң!»

Адам баласы эмне үчүн жаратылды

Имам Раббани хазреттери буюруудa:

Бардык барлыктардын хуласасы, б.а., өзү болгон адам ойноп-күлүү үчүн, ичип-жеп, кыдырып-жатып, жыргал сүрүү үчүн жаратылбады. Кулдук милдеттерин орундоо үчүн, Раббине моюн сунуу, алсыздыгын, муктаждыгын көрсөтүү, Ага сыйынып-жалбаруу үчүн жаратылды. Мухаммед алейхиссалам билдирген ибадаттардын бардыгы адамдарга пайдалуу нерселер. Адамдардын пайдасы үчүн буйрук кылынган. Болбосо, эч бир ибадаттын Аллаху таалага пайдасы жок. Жан-көңүлдөн рахмат айтып ибадат кылып, толук таслим болуу менен буйруктарды орундоого жана тыюу салынган нерселерден качууга аракет кылуу керек. Аллаху таала эч бир нерсеге муктаж болбосо дагы кулдарын буйрук жана тыюуларды берүү менен кадырлуу кылды. Бүткүл нерсеге муктаж болгон биз, кулдардын бул чоң ихсанга көп-көп рахмат айтуубуз, бул үчүн буйруктарды аткарууга көңүлүбүз менен жабышуубуз керек. **(73. Мектуб)**

Аллаху таала бардык нерсенин себепсиз, шартсыз малиги, баарыбыздын Ээси. Бардык адамдар – Анын

кулдары. Кулдарына берген ар бир буйругу жана ар бир нерсени каалаганындай колдонуусу орундуу жана пайдалуу. Мында зулум болбойт. Кызматчылар башчыларына, кулдар кожоюнуна буйруктардын, иштердин себептерин сурай албайт. Акылга туура келчү мындан дагы ачык бир нерсе жок.

Бардык адамдарды Тозокко салып, чексиз азап кылса да бир нерсе айтууга кимдин акысы болуусу мүмкүн? Себеби, өзү жараткан, өстүргөн мүлкүн колдонууда. Анын мүлкүнө кол салынды, зулумдук кылынды делингидей башкасы жок. Адамдар колдонуп, меники деп мактанган малы-мүлкү акыйкатта алардыкы эмес, бардыгы Аныкы. Биздин буларга кол салуубуз, кийлигишүүбүз акыйкатта зулум. Аллаху таала бул дүнүйөнүн тартиби үчүн жана кээ бир пайдаларга жол ачуусу үчүн буларды бизге мүлк кылган болсо да акыйкатта бардыгы тең Аныкы. Андай болсо биз буларды асыл Ээси мубах кылган, уруксат берген өлчөмүндө колдонуубуз орундуу болот. **(266. мектуб)**

[Азыр деле Аллаху тааланы кабылдабаган, Исламиятты жактырбаган, жахилдиги берген батымдуулугу жана чектен чыгуусу менен мактанган жамияттардын Аллаху тааланын буйруктарынын көбүн кабылдашкандыгы көзгө илинүүдө. Бардык адамдар дин ахлагынан алыстаган сайын ынтымаксыздык, ач-жылаңач калуу, азап менен алпурушкандыктары көрүнүүдө. Илим-техника, маданият каражаттары таң калтырарлык даражада өнүккөнү менен дүнүйөдөгү тынчсыздыктын, инсаниаттагы кыйынчылыктын азайбастан көбөйүп жаткандыгы чоң ибрат (сабак) болуп көрүлүүдө.]

Адам ар айткан сөзүн билүүсү керек, бирок, ар билгенин сүйлөй бербөөсү керек

* Тасаффувта кылган кызматтарды өзүмөн деп билген киши «кыянат» деп аталат.

* Бардык нерсе сөз тыңдаганга берилет, бардык нерсе бул бардык нерсенин ичинде бар.

* Акылыңды таштап кутул, моюн сунуп бакыт тап.

* Адамга дөөлөт бир нече жолу келет. Анын кадырын билүүсү керек!

* Фитна, бүлүк, ушак чыгаргандар бир күнөө кылууда. Аны угуп тургандар эки күнөө кылууда. Бир – уккандыгы үчүн, эки - тыйбагандыгы үчүн. «Басыл» деп токтоткон адамга шейит сообу берилет. Бир мунафык бир аскер ордосун бузат.

* Башта Исламиятка толук баш ийген бир башчы бар болсо, ага толук баш ийилсе, бардык адамдар аны сүйүшкөн болсо колунда куру кылыч болсо дагы жеңишке ийгиликке жетет.

* Ишти адисине бериш керек. Адисине бербеген жоопкер болот. Адиси эмес адамга берилсе дагы жоопкер болот.

* Башчы ушундай болуш керек, бардык адамдар «Башчыбыз мени баарынан жакшы көрөт» деп айта алуулары керек.

* Эң чоң душманыңа эң чоң белегиңди бер.

* Ар жакшы ишти баштоодо бисмиллах айтуу керек.

* Түрдүү, лаззаттуу тамактар жана таттуу, муздак шербеттер менен денеңерди ырахат кармагыла.

* Айбан жибинен, адам сөзүнөн кармалат.

* Киши ар айткан сөзүн билүүсү керек, бирок, ар билгенин сүйлөй бербөөсү керек.

* Дартың барбы, истигфар айт, шифаа табасың. Кандайдыр арзууң барбы, ага жеткиң келеби, истигфар айт. Кедейсиңби, истигфар айт, зыянынан кутуласың. Байсыңбы, истигфар айт, шүгүр кылган болосуң. Аллаху таала: **«Истигфар кылган адамдын жардамына жетишем»,** - деп буюрууда.

* Эки зыйнат адамдын көркүн ачат: Карапайымдык, уяттуулук жана адеп.

* Адамдарга рахмат айтпаган адам Аллаху таалага шүгүр кыла албайт.

* Жакшы көрүнгөн нерседе жамандык, жаман көрүнгөн

нерседе жакшылык болуусу мүмкүн.

* Ким Аллах үчүн болсо Аллаху таала дагы ал үчүн.

* Шүгүр - бул колдогу ниматтарды орду ордунда колдонуу. Мисалы, көз ниматынын шүгүрүн өтөө үчүн Аллаху таала кара дегендерди караш керек, караба делген жерге каралбайт.

* Жахилдер менен достук куруудан сактан. Исламиятты дурус билбеген, аны орундабаган адам олуялык жолго кирүүгө белсенсе мунун ыйманын шайтан уурдайт. Өзүндө кереметке окшогон кандайдыр бир абалдар көрүнгөнү менен бул шайтандын оюну.

Диндин жартысы сабыр, жартысы шүгүр

Даанышман заттар мындай айтышкан:

Ачуулануу, жинденүү жана стресс заманындабыз. Ошондуктан, үйүбүздө болсун, ишибизде болсун адамдардан келе турчу кыйынчылыктарга сабыр кылалы. **«Сабыр кылуу – ырахатка жетүүнүн ачкычы»** деген хадиси шарифти ойлоп сабыр кылуу керек. Курани каримдин бир канча жеринде **«Аллах сабыр кылгандарды сүйөт»** деп билдирилүүдө. Сабыр диндин жарымы. Калган жарымы болсо шүгүр кылуу. Б.а., керек болгондой сабыр кылып шүгүр кылган динин коргогон болот.

Момундун саламаттыгы да, оорусу да жакшы. Ооруп калса сабыр кылат, сооп табат. Шифаа тапса, ден-соолуктуу болсо шүгүр кылат, анда да сооп табат. Расулуллах алейхиссалам: **«Момундун ар абалына таң калууга болот. Себеби, момундун башына сүйүнүчтүү бир абал келсе шүгүр кылат. Дарт, балээ келсе сабыр кылат. Экөөндө тең сооп табат»,** - деген.

Намазын окуган, харам нерселерден сактанган адам Аллаху тааланын сүйүктүү кулу. Эч качан кандай абалда болбойлу даттанбайлы. Дайыма хамд кылуучу жана шүгүр кылуучу бололу. Башка бирөөнүн акырын ойлонуунун ордуна алгач өзүбүздүн акырыбызды ойлонолу. Эч бирибиздин

акыры белгилүү эмес. Олуя заттар дагы дайыма акыркы деминен коркушкан. Себеби, адамдын напси башкарылганы менен адамда мүнөз дагы бар. Бул мүнөз өлгөнгө чейин биз менен болот.

Бир хадиси шарифте: «Кичи жихаддан чыктык, чоң жихадга кетип баратабыз», - деп айтылууда. Бул жерде чоң жихад напси менен күрөш дегенди билдирүүдө. Асхабы кирамдын напсилери мутмаинна болгон (кожоюнун уккан, баш ийген напси болгон), ыйман келтирген эле. Андай болсо бул сөз «Биз азыр мүнөзүбүздү өзгөртүүгө баратабыз» деген сөз. Мисалы, адамдын гендеринде сараңдык деген мүнөз жазылуу болсо муну кантип жөндөй алат? Бул мүнөз ар убак жарылып кете турчу бомба сыяктуу. Ошондуктан, эч бир момун денесинин генетикалык курамындагы бир заматта жарылуу рискинен улам акыркы демден ишенимдүү боло албайт. Чарасы эмне? Бул мүнөз жугуштуу оору сыяктуу. Жакшылар менен бирге болгон адам жакшы, жамандар менен бирге болгон адам жаман мүнөздүү болот. Кутулгусу келген адам алгач мүнөзүнүн жаман экендигин кабылдоосу керек. «Мен жакшы мүнөздүүмүн» дегенден кийин каерге барса барсын эч пайдасын көрбөйт. Мүнөзү начар экендигин кабылдап, кийин өзүнө ыкластуу, салих досторду табуусу керек. Бул досторундагы жакшы мүнөздөр акырындап ага да өтүп, убакыт өткөн сайын мүнөзү өзгөрөт.

Перзент ниматына шүгүр

Даанышман заттар айтышкан:

Перзент - Аллаху таала берген нимат (жакшылык). Эгер кадыры билинбей турган болсо колдон чыгат. Перзент ниматынын шүгүрү – ага динин жана Курани каримди үйрөтүү. Бул эки вазыйпа аткарылбаса нимат колдон чыгат. Балдардын тарбиясына дин улуулары, аалымдарыбыз баштаган жерден баштоо керек. Алар алгач олуя заттардын, Силсиле-и алиййа улууларынын сүйүүсүн көңүлдөрүнө орнотушкан. Бул сүйүү көңүлгө орногондон кийин анын колу жок болсо да башынын

ишарасы менен намазын окуп калтырбайт. Намазды диндин тиреги деп билет. Калган диндин буйруктарын жана тыюу салган нерселерин сүйүү мнене орундайт. Маанилүү болгон нерсе буйрук эмес, сүйүү. Б.а., ичинде сүйүүсү болбогон адамга муну кыл, тигини кыл деп айтуу пайда бербейт.

Эне-ата балдарына дин улуктарына болгон сүйүүнү, Исламиятка болгон сүйүүнү бере албай жаткан болсо бала акыры келип аларга башкы душман болот. Напсине берилген эне-ата, б.а., балдарын бир гана өз напси үчүн сүйгөн эне-ата балдарынын эң чоң душманы. Балдарыбызга алгач Курани карим окууну үйрөтүүбүз керек. Баласына Курани карим окууну үйрөткөн эне-атага көп сооп жазылат. Каабаны зыярат кылуунун сообу берилет.

Билал Хабаши хазреттери дүнүйөдө эң көп кыйынчылык тарткандардан бири болгон. Кул болуп, кайнаган кум үстүнө жаткырылып, үстүнө ысык таш бастырылып кыйноого алынганда дагы «Аллах» деген. Кийин Хазрети Абу Бакр келип аны сатып алып, азаттыкка чыгарды. Аллахтын Расулуна азанчылык кылды, Анын сүйүктүүлөрүнөн болду. Адамдарды кутулууга чакырды. Ал азанчылардын пири деп аталды.

Мубарек бир зат мусулмандардын көрүстөнүнөн өтүп бара жатып ачуу кыйкырык угат. Үн чыккан кабырга келет. Ал жердеги бир өлүк ыйлап жаткан экен. «Эмне ыйлап жатасың?» деп сураса айтат:

«Үйүм баланча даректе. Карагын, бул жердеги өлгөн адамдардын бардыгы кубаныч ичинде жатышат, а мен болсо ыйлап жатам. Бул Жума түнү булардын бардыгына тең бала-чакасы Ясини шариф окуп жөнөтүштү, кубанып жатышат. Менин дагы уулум бар, бирок, ал окубайт. Мен уялып жатам, ага билдирип койсоңуз кыйынчылык ичиндемин, мени бул кыйынчылыктан куткарсын.»

Мубарек зат айткан үйгө барып анын уулун таап айтат:

-Балам, кече Жума түнү болчу, түнү эмне кылдың?

-Жаман нерсе кылганым жок мырзам, таң аткыча жаттым.

-Эмне үчүн атаңа бир Ясини шариф окубадың? Азыр атаңдын жанынан келе жатам, баарына окулуптур, сен болсо окубаптырсың, атаң таарынып жатат.

Уулу бул эскертүүдөн кийин дароо окууга сөз берет.

Эртеси күнү мубарек зат кайра көрүстөнгө келгенде ошол киши айтат:

-Аллах ыраазы болсун, мага дагы алтын табактарга салынып белектер келди, азыр болсо башкалар сыяктуу мен дагы кубаныч ичиндемин...

Кул акысынын мааниси

Даанышман заттар айтышкан:

Эмне үчүн олуя заттарды бардык адамдар жакшы көрүшөт, биз болсо бири-бирибизди жакшы көрбөйбүз? Эмне үчүн көңүлүбүз ооруйт, кыйынчылыктар башка түшөт? Булардын себеби - кул акысына көңүл бурбагандык жана харам нерселерден сактанбагандык.

Аллаху таала күнөөлөрдү экиге бөлгөн:

1-Өзү менен пенделеринин ортосундагы күнөөлөр.

2-Пенделердин бири-биринин ортосундагы күнөөлөр, кул акылары.

Аллаху таала Өзү менен пендесинин ортосундагы күнөөлөрдү кечириши мүмкүн же жазаландырышы мүмкүн. Бул Раббибиз Өзү билген иш, бирок, пенделердин ортолорундагы күнөөлөрдө сөзсүз адилеттик болот. Б.а., акыретте кул акылары боюнча бардык адам эсепке тарталыт. Пайгамбарыбыз алейхиссалам айткан:

«Акыретте сырат көпүрөсүндө ар бир мусулмандан жети суроо суралат. Биринчи ыймандан суралат, экинчи намаздан, үчүнчү орозодон, төртүнчү ажылыктан, бешинчи зекеттен, алтынчы гусулдан суралат. Жетинчи суроодо болсо Пайгамбарлар дагы күнөөсүз болушса дагы бул сурактан коркушат. Бул – кул акысы.»

Бир адам Пайгамбарлар аткарган ибадаттарды аткарса, бирок, үстүндө башка бирөөнүн бир тыйын акысы калып

кеткен болсо бул бир тыйынды төлөмөйүнчө Жаннатка кире албайт. Кул акысы ушунчалык маанилүү болгондуктан бир данк [жарым грамм күмүш] кул акысы үчүн жамаат менен окулган, кабыл болгон 700 намаздын сообу алынып, акы ээсине берилет, сообу жок болсо анын күнөөсү буга жүктөлөт.

Пайгамбарыбыз муфлис болгон (б.а., банкрот болгон, бардык нерсесинен ажыраган) адамды мындайча билдирүүдө:

«Муфлис мына ушул адам – кыяматта амал дептеринде көп намаз, орозо жана зекет сообу болот, бирок, кээ бирөөлөргө ар кандай зыяны тийген адам. Сооптору бул акы ээлерине алынып берилет. Акылары төлөнүп бүтө электе сооптору бүтүп калса ошол акы ээлеринин күнөөлөрү бул кишинин мойнуна жүктөлүп, Тозокко ыргытылат.»

Бул кул акысынын канчалык маанилүү экендигин билип мындан сактанган мусулман эч качан бирөө менен талашып-тартыша албайт, уруша албайт, көңүл оорута албайт, себеби, кул акысынан коркот. Анын үстүнө көңүл оорутуу аркылуу кул акысын жеген болуу өтө чоң күнөө. Бул тууралуу Пайгамбарыбыз (саллаллаху алейхи ва саллам) айтууда:

«Бир момундун көңүлүн оорутуу 70 жолу Каабаны жыгуудан дагы чоң күнөө.»

Дин китептерибизде: **«Аялынын акысын, укугун сактай албай турчу адам кул акысына кирбөө үчүн үйлөнбөсүн»,** - деп жазылган. Б.а., аял туткун эмес, кул эмес, кызматчы дагы эмес.

Кээ бир дин улуктары кул акысы өтпөсүн деп өз аялынан, өз баласынан дагы бир чөгүн суу сурабастан, туруп өздөрү алышчу. Кээ бир дин улуктары дагы буйрук берген болбош үчүн: «Бир чөгүн суу бере аласыңбы?» деп өтүнүч менен кайрылып, кул акысынан ушунчалык коркушчу.

Колуңа тикен кирсе өзүңөн

Адамдардын баштарына дарттын, балээлердин келишине себеп - өздөрүнүн кылган күнөөлөрү. Анткени, Аллаху таала

эч бир кулуна зулумдук кылбайт. Адамдар өздөрүнө зулумдук кылышат. Нахл сүрөсүнүн отуз үчүнчү аятында: **«Аллаху таала кулдарына зулумдук кылбайт. Аларды азапка алып барган өздөрүнүн жаман иштери. Ушундайча алар өздөрүнө-өздөрү зулумдук кылышат»,** - деп айтылат. Адамдар Аллаху тааланын буйрук жана тыюуларына моюн сунбай жана Ислам дининин бакыт жолунан ажырай турган болсо дүйнөдө тынчтык менен береке калбайт. Ырыскылар азаят. Таха сүрөсүнүн 124-аятында: **«Мени унутсанар ырыскыларынарды азайтамын»**, - деп айтылат.

Бир топ адам Абу Аббас Сабти хазреттерине барып: «Эл кургакчылык жана кымбатчылыктын айынын катуу кыйналууда», - дегендеринде аларга: «Сараңдыктарынын кесиринен Аллаху таала аларга жамгыр жаадырбай жатат. Эгер силер тапканыңардын зекети менен кедейлерге садака бергениңерде буга кайтарым ирээтинде Аллаху таала да силерге жамгыр берээр эле», -деген.

Күнөө – Аллаху тааланын буйруктарын орундабоо, тыйуу салгандарынан сактанбоо деген сөз. Буйрук жана тыйуулар ыйманы барлар үчүн берилген артыкчылык. Аллаху таала ыймансыздарга (каапырларга) буйрук жиберип, ибадат кылуу мартабасын берген жок. Булар жаныбарлар сыяктуу каалаган нерсесин кылышат, күнөө болбойт. Булар ибадат кыбаганы үчүн, күнөө иштерди жасаганы үчүн дүйнөдө азап чекпейт. Ар түрдүү ниматка жетишет. Каалагандарына, көздөгөндөрүнө кол жеткизет. Капырлардан жалгыз бир нерсе талап кылынат. Ал – ыйман келтирүүсү, мусулман болуусу. Капырлар ушул буйрукту укпагандары үчүн өтө чоң күнөө жасаган болуп саналышат. Бул күнөөнүн жазасы өтө оор жана чексиз болгондуктан жазасы дүйнөдө берилбейт. Ушундай чексиз, түбөлүктүү жаза аларга акыретте, тозокто берилет.

Күнөө кылуу менен ыйман келтирбөө, тактап айтканда, куфур экөө эки башка нерсе. Күнөөлөрдүн жазасы тообо менен жана түрлүү дүнүйөлүк кыйынчылыктар менен кечирилүүсу мүмкүн. Ал эми куфурдун жазасы мындай

эмес. Мунун жазасы акыретте берилет. Адамдардын башына балээ келүүсүнүн негизги себеби адамдын өзүнө байланып калуусунан. Өз напсисин жакшы көргөндүгү, напсинин каалоолорунун артынан кууганы үчүн кыйынчылыктарга туш болууда. Напсинин каалоолорунун артынан жүгүргөндөр негизинде өз напсилерине табынууда. Анткени, Жасиа сүрөсүнүн жыйырма экинчи аяти каримасында: **«Өз напсилерине табынгандарды көрдүңбү?»** - деп айтылган.

Күнөө кылуу напсиге жагат. Бүткүл бидаттар, күнөөлөр Аллаху тааланын душманы болгон напсини кубаттандырат, ага азык болот. Туш келген күнөөнүн кылынуусу напсине күч кубат берет. Напси – ыймандын эң чоң душманы. Ал адамдын ыйманын жок кылууну каалайт. Ушундан ырахат алат. Ошондуктан, напсини жакшылап таануу, анын куулуктарын билүү керек. Хадиси шарифте: «**Напсисин тааныган Раббын тааныйт»,** - деп айтылган.

Ал эми напсини алсыратуучу бирден-бир чара – Исламга моюн сунуу. Харамдардын бардыгы, дүйнөнүн мал-мүлкүнө, мансабына, ырахаттарына байлануу напсинин азыгы. Булар напсини азыктандырып, күч берет. Напси күчтөнгөндө бүткүл жакшылыктардын, көркөм мүнөздүн жана маданияттын негизи болгон Исламга кол салат. Динди, ыйманды, Аллаху тааланын буйруктарын мазактайт. Анткени, напсибиз - Аллаху тааланын душманы. Аллаху таала: «Напсиңе душмандык кылып мага дос бол!» - деп буюрган.

Напсиге күнөөлөрдөн качуу ибадат кылуудан да оор келет. Ошондуктан, күнөөлөрдөн качуунун сообу өтө чоң. Күнөөлөргө тообо кылууну кечиктирүү Аллаху таалага каршы текеберлик кылуу дегенди билдирет.

Күнөөлөр көңүлгө гафлет (карангылык) берет. Гафлет болсо көңүлдүн катуусуна себеп болот. Көңүлдүн катып калышы адамды Аллаху тааладан алыстатат. Аллаху тааладан узактоо тозокко алып барат. Абу Абдуллах Аль Кураши хазреттери: «Күнөө кылуунун себеби - гафлет. Тактап айтканда, Аллаху тааланы унутуу», - деген. Көңүлдүн карайгандыгынын белгиси – адамдын күнөөлөрдөн

өкүнбөөсү, тартынбастан күнөө кылууну улантуусу. Мындай адамдын кылган күнөөлөрүнүн кесепесинен улам көңүл ушунчалык карайгандыктан ал адамга эми насыят дагы таасир бербей, гафлеттен (караңгылыктан) ойгоно албай калат. Ошондуктан дин аалымдары: «Күнөө кылууну кордук, күнөөдөн баш тартууну үстөмдүк деп билгилет. Анткени, күнөөлөр ыйманды алсыратат», - деп айтышкан.

Жыйынтыктап айтканда, адамдын колуна тикен кирсе да ал кылган күнөөсүнүн себебинен. Күнөөнүн жазасы бул дүнүйөдө берилип жаткан болсо чоң нимат. Акыретте бериле турган болсо чоң балээ. Күнөө бар болсо жазасы да бар. Абу Мухаммед Расиби хазреттери айткандай: «Кыйынчылык жана кайгылар - күнөөлөрдүн жазасы.»

Куулук кылуу берекени кетирет

Куулук - жалганчылык, көз бойоочулук, алдоо, жаңылтуу деген маанилерге келет. Бир нерсени башкача көрсөтүп адамдарды алдоо деген сөз. Бул өз кезегинде жаман мүнөзгө жатат жана арам болуп эсептелет. Расулуллах алейхиссалам буудай сатып отурган бир кишинин буудайына мубарек манжаларын салды да төмөнкү жагынын сууланганын көрүп: **«Мунуң эмне?»** - деп сурады. Сатуучу адам: «Жамгыр суулап жиберген го», - дегенинде: **«Эмне үчүн сууланган жерин жашырып көрсөтпөй жатасың? Куулук кылган адам бизден эмес»,** - деди. Хазрети Имам Газали **«Кимия-и саадет»** китебинде мындай деген: «Куулук менен ырыскынын көбөйбөй турганын жакшылап билип алуу керек. Балким, мал-мүлктүн колдон чыгуусу мүмкүн. Куулук менен аз-аздап жыйналган нерсе күтпөгөн бир балээ менен толук жок болуп, артында жалгыз гана күнөөлөрдү калтырат. Бир сүт сатуучу адам сүтүнө суу кошчу эле. Бир күнү күтпөгөн жерден суу ташкын болуп, уйу сууга агып кетет. Алиги адам шашкалактап, ойлонуп турганда баласы: «Ата, сүткө кошкон сууларыбыз жыйналып, сел болуп уйду алып кетти», - деди. Расулуллах алейхиссалам да: **«Соодага кыянат аралашса**

берекет кетет», - деп айткан.

Береке – аз мүлктүн көп пайда алып келүүсү, көп ишке жароосу деген сөз. Аз гана мүлк берекелүү болсо көптөгөн адамдардын ырахатына, көптөгөн жакшы амалдардын ишке ашуусуна жарайт. Ээсинин дүнүйө менен акыретте жамандыкка учуроосуна себеп боло турган көптөгөн берекесиз дүнүйө-мүлктөр бар. Мындай болгон соң мал-мүлктүн көп болушун эмес, берекелүү болуусун тилөө керек.

Береке ишенимдүү, адилеттүү адамдарда болот. Көбүнчө ишенимдүү соодагерлерде болот. Анткени, ар бир кардар (сатып алуучу) ишенимдүү сатуучуга барат. Кыянат кылуучуларга (куулук кылгандарга) эч ким барбайт. Өмүрү жүз жылдан ашпай тургандыгын ар бир сатуучу ойлоосу керек. Ал эми акыреттин соңу жок. Бир нече күндүк өмүрдө алтын менен күмүшүн көбөйтүү үчүн түбөлүк өмүрүн ким эле зыянга түшүргүсү келет. Мындай ойлогон сатуучу кыянат кыла албайт. Расулуллах алейхиссалам мындай деди: **«Ла илаха иллаллах дегендер дүнүйөнү дининен жогору койбосо Аллахтын азабынан** (каарынан) **кутулган болот. Динди таштап дүнүйөгө жабыша турган болсо, бул тавхид калимасын айтканында Аллаху таала аларга: «Жалган айтасын», - деп айтат».**

Куулук кылбоо – парз. Куулук кылуу жана аны жашыруу - харам. Өлчөгөндө, таразага тартканда куулук кылбай, туура өлчөө керек. Мутаффифин сүрөсүнүн биринчи аятында: **«Бергенде кем кылып, алганда артыгы менен өлчөгөндөргө оор азаптарды кыламын»,** - деп айтылган.

Дин аалымдары ар алгандарын бир аз кемитип, бергендерин бир аз ашыгы менен өлчөшкөн. «Бул аз гана айырмачылык тозок менен арабыздагы парда» дешкен. Муну дал өлчөй албоо коркунучунан жасашчу. «Жети кабат жер менен жети кабат асмандын аймагындай Бейишти бир нече тыйынга саткандар эмне деген акмак, жана бир нече арпа даны үчүн Тозок азабына дуушар болгондор эмне деген акмак!» дешчү эле. Расулуллах алейхиссалам эмне сатып алса да акчасын бир аз ашыгыраак берчү. Фудайл бин Ийад

хазреттери уулунун соодада колдонулган алтындарынын кирин тазалап отурганын көрүп: «Эй уулум, Бул жасап жаткан ишин сага эки нафил ажылыктан жана эки умрадан да пайдалуу», - деди.

Дин улуктарыбыз мындай дешкен:

Жамандын эң жаманы – алганда көп, сатканда аз кылып өлчөгөндөр. Кездеме алганда бошотуп, сатканда тартып өлчөгөндөр да ушундай. Сөөгүн адаттан тыш көп салып жиберген касапчылар да ушундай болот. Дан эгиндеринин ичине топурак аралаштырып саткандар да ушуга жатат. Товардын жакшысы менен жаманын аралаштырып бардыгы жакшы деп саткан соодагерлер да ушуга кирет. Булардын бардыгын жасоо арам. Соода-сатыкта бардык адамдар менен туура (адил) катнаш кылуу важип болуп саналат. Жада калса, өзү уккусу келбеген сөздү башкаларга сүйлөбөө керек. Мындай арамдардан оолак болуу үчүн өзүн дин бир тууганынан жогору көрбөө керек.

Жыйынтыктап айтканда, эч кимге калп айтпоо керек, куулук кылбоо керек, өлчөө аспаптарын туура колдонуу керек, жумушчунун эмгек акысын, маңдай терин кургатпай туруп берүү керек. Калп айтуу менен, куулук кылуу менен мал-мүлк көбөйбөйт, берекеси кетет.

Адамдарды кубантуу

Аллах даргахында мусулманга жасалуучу эң баалуу нерсе – жакшылык кылып мусулманды кубантуу. Хадиси шарифтерде мындай деп айтылат: **«Парздардан кийинки эң баалуу амал – бир мусулманды кубантуу».** (Табарани)

«Аллах даргахында эң баалуу амал – мусулмандын карызын төлөө же кыйынчылыгына көмөктөшүү аркылуу аны кубантуу». (Табарани)

«Эң баалуу амал – бир мусулмандын кемчилигин жашыруу, курсагын тойгузуу же бир муктаждыгына көмөктөшүү аркылуу аны кубантуу». (Исфахани)

«Бир мусулманды кубанткан адам мени кубанткан

болот. Мени кубанткан адам Аллах даргахында бир убада алган болот. Аллахтан убада алган адамга от эч качан тийишпейт». (Абушшайх)

Аллах даргахында дин бир тууганын кубантуудан бааалуу нерсе жок». (И. Нажжар)

«Бир мусулмандын кыйынчылыгына көмөктөшүп, аны кубанткан адамды Аллаху таала кыяматта эң кыйын учурларда кыйынчылыктардан куткарат». (Бухари)

«Мусулман мусулмандын бир тууганы, аны капалантпайт, аны кыйынчылыкта калтырбайт. Дин бир тууганынын кыйынчылыгын чечкен адамдын кыяматта Аллаху таала кыйынчылыктарын чечет». (Насаи)

«Бардык нерсенин ачкычы бар. Бейиштин ачкычы – кедейлерди жакшы көрүү». (И. Адий. И. Нажжар)

«Бир адам мусулман бир тууганын кубанткан кезде бир периште бул адамга ар дайым дуба кылат. Ал адам өлүп кабырга коюлган кезде периште жанына келип: «Мени тааныйсынбы?» - дейт. Өлгөн адам: «Жок» дегенинде: «Мен сенин бир мусулманга берген кубанычыңмын. Бүгүн сени кубантуу үчүн келдим. Кабырда жаныңда боломун, кыяматта да сага шапаат кылып, Бейиштеги макамыңды (даражаңды) **көрсөтөмүн» - дейт».** (И. Абид-дуния)

Динде өзүңдөн жогоруну кара

Адам напсине багынган сайын эч нерсеге канааттанбайт, эч нерсеге ыраазы да болбойт. Анткени, адамдын напси кудай болууга умтулат. Өзү менен тең даражалуу адамдын болуусун да көтөрө албайт. Ошол үчүн колдогу бар нерсеге канаат кыла албайт. Көзү ар качан өзгөнүн мал-мүлкү менен мансабында болот. Дүнүйө-мүлк, мансап, даражасы боюнча өзүнөн жогоруларды көрүп-көрө албоочулуктун айынан кыжыры кайнайт. Аларды кызганып, жамандап, ушак кылат. Каталык артынан каталык кетирет. Өзүнүн да өзгөнүн да жанына тынчтык бербейт. Бул тууросында Пайгамбарыбыз

«саллаллаху алейхи васаллам» мындай деп айткан: **«Динде** (дин иштеринде) **өзүңдөн төмөн болгон адамга караба, анткени, менменсинип өзүңдү курутасың. Дин жагынан өзүңдөн жогору болгон адамга кара, анткени, ал сенден да кайырлуу. Дүнүйө-мүлкү көп болгон адамга караба, Аллаху тааланын берген насибине наразылык кылган болосуң. Азыгын кыйналып, маңдай тери менен таап жүргөн адамга кара, ошондо Аллаху тааланын сага берген ниматына шүгүр кыласың.»**

Динибиздин аалымдары шакирттерине ар дайым мындай деп насыят айтышкан: «Дүнүйө-мүлкү силердикинен аз, абалы төмөн болгондорго карагыла. Ошондо колуңардагыга жана ушул абалыңарга шүгүр кыласыңар. Ал эми акырет үчүн буга тескерисинче жасагыла. Акырет үчүн мээнет кылып бергенине шүгүр кылуу менен бирге андан да көбүн тилегиле. Акырети бизден жогору, үстөм болгондорго карап ошолор сыяктуу болууга тырышкыла. Алар (акырети жогору болгондор) – Ахли сүннөт аалымдары. Ушундай кылганда өзүнөрдү менменсинүүдөн куткарып текеберликке түшпөйсүнөр жана да туура жолдогулардын изи менен жүргөн болосунар.»

Мал-мүлктүн, акчанын көп болуусу, даражанын, мансаптын жогору болуусу адамды бакытка алып барбайт. Түбөлүк азаптан куткарбайт. Булар Аллаху тааланын ыраазылыгына жараша колдонулса эсеби болот, болбосо азабы болот. Анткени, Пайгамбарыбыз «саллаллаху алейхи васаллам»: **«Дүнүйөсү тынч болгон адамдын дининде кемтиги болот», -** деген. Ислам аалымдары бул хадиси шарифти: «Дүнүйө лаззаттарына жетишүү үчүн Исламдын чегинен сыртка чыккан адам акырет лаззатына жете албайт», - деп түшүндүрүшкөн.

Хазрети Абдуррахман бин Махди: «Кимде ким илим жагынан өзүнөн жогору адам менен кезиксе муну бир олжо деп билүүсү керек. Анткени, анын илиминен пайдаланат. Өзү менен илими тең адам менен кезиксе, билгендерин бири-бирине үйрөтүп, бири-биринен пайдаланышат. Өзүнөн

илими төмөн болгон адам менен кезиксе карапайымдыгын көрсөтүп, билгендерин ага үйрөтөт», - деп, адамдын ар-кандай абалдан пайдалана ала тургандыгын жана ушундайча бакытка жетише ала турганын билдирген.

Хазрети Вахб бин Мунаббих: «Бул үч нерсе зулумдук болуп саналат: Өзүнөн жогору адамдарга каршы чыгып, буйруктарын орундабоосу. Өзүнөн төмөндөргө күчүн колдонуп акыларын тебелөө. Заалымдарга жардам кылуу», - деген.

Хазрети Абу Бакир Варрак мындай дейт: «Кул жашыруун болсун, ачык болсун бардык убакта Аллаху тааланын буйруктарына багынат. Анын буйругунан чыкпайт. Жамандык кылганга жакшылык менен жооп берет, напсинин каалоолорун ээрчибейт, нимат берилген убакта шүгүр кылат, кыйналганында сабыр кылат. Өзүнөн төмөндөргө ызаат көрсөтөт. Акыл сурап келгендердин сөзүнө кулак салат.»

Хазрети Абу Сулейман Дарани: «Дүнүйөнү кууган адамдан дүнүйө качат, андан качкан адамды кууйт. Качкан адамды кармап алса жаралайт. Дүнүйөнү каалап ага байланган адамды өлтүрөт. Анткени, дүнүйө менен күрөшүүгө болбойт. Күрөшкөн адамды жеңет, далысын жерге тийгизет. Дүнүйөгө байлануу – Аллаху тааланын ыраазылыгына жетүүгө кедерги боло турган парда. Ал эми акыретти ойлоо көңүлдүн жандануусуна себеп болот. Дүнүйө махабаты орун алган көңүлдөн акырет ойу көчүп кетет», - деген.

Дүнүйөгө кол жеткизүү үчүн динин берүү акылдуу адамдын жасай турган иши эмес. Дин аалымдарыбыз: «Сухбати агниядан, тактап айтканда, дүнүйөгө берилген адамдын кеп-сөзүнөн качуу керек», - дешкен. Андай болгон соң аларга окшошуп өзүн бактысыз кылуу акылдуу адамдын иши эмес. Хазрети Абу Сулейман Дарани: «Акыретти ойлоо акылдуулуктун жана көңүлдүн тирүү экендигинин белгиси. Аял, бала-чака, мал-мүлк сыяктуу айланадагылардын кайсы-бири сени Аллаху тааланы эске алуудан алаксыта турган болсо ал кайырсыз (жакшы эмес). Аллаху тааланы таанып билгенден кийин башкага моюн сунбагыла!» - деп буюрган.

Хазрети Жалаледдин Давани жүрүм-турум адептерин жана адамдардын арасында орундалуусу керек болгон адептерди түшүндүрүп жатып: «Бир жыйынга барганда өзүнөн төмөн же жогору болгондордун ордуна отурбоо керек. Бирок, ал жыйналыштагылардын эң улуусу болсо каалаган жерине отурса болот. Бул орундарга байкабай отуруп алган болсо эсине түшкөн кезде ыңгайлуу бир орунга алмашып алуусу керек. Ал жерде бош орун болбосо, эч кимди ынгайсыз абалга калтырбай артка кайтуусу керек», - дейт.

Хазрети Мухуммед бин Алийан: «Жоомарт адам өзүнүн жоомарттыгын төмөн деп санамайынча жана өзүн кабылдап жаткан адамды жогору деп санамайынча сопу боло албайт», - деп жасагандарыбызды көп деп билүүнүн жана өзгөлөрдүн мал-мүлкүнө, мансабына көзү тигүүнүн жаман нерсе экендигин түшүндүрүүдө жана жан ырахатынын, чыныгы бакыттын кайда экендигин бизге көрсөтүүдө.

Хазрети Имам Шафии мындай деген: «Илим үйрөнүүнү өзүн жогору саноо үчүн каалагандардын эч кимиси кутулган эмес. Бирок, илим үйрөнүүнү карапайымдык үчүн жана адамдарга кызмат кылуу үчүн каалагандар албетте кутулат.»

Туура жолдо болуунун өлчөмү

Даанышман заттар мындай деген:

Имам Раббани хазреттери: **«Аллаху тааланын ыраазылыгын алуу үчүн Анын буйруктарын Ал буюргандай орундоо керек. Ушундай кылган адам Раббына кулчулук кылган болот. Ал эми Анын буйруктарын өзү каалагандай орундаган адам өз напсине кул болгон болот. Напсине кул болгондор Тозокко, ал эми Раббына кул болгондор Бейишке кирет», -** деген.

Мамлекеттер стандарттуу система түзөт. Эгер бардык жарандар ошол стандарттуу системага баш ийсе баары тынч өмүрүн сүрүшөт. Ал эми Аллаху таала ыраазы болгон туура жолдун стандарты, өлчөмү – ыраазы болгон олуялары көрсөткөн жол менен жүрүү. Хадиси шарифте билдирилген 73

агымдын ар бири өзүнүн туура жолдо экенин айтууда. Бирок, туура жолдо болуунун, тактап айтканда, кутулуу жолунун белгиси – Асхабы кирамдын (сахабалардын)Адам көңүл менен ыйман келтирет, көңүл менен жакшы көрөт, көңүл менен ниет кылат. Булардын баары көз менен, кулак менен аткарылбайт. Демек, көңүлдө ыйман, ниет жана махабат сакталуу. Ибадатта парз, важип, сүннөт жана мустахабдарды аткарганда мүчөлөр көнүлгө багынат. Көңүл болсо Раббынын ыраазылыгына ниет кылса Раббыбызга кулчулук кылган, ибадат кылган болот. Ыймандын алты шартында өлчөм көңүл, ал эми Исламдын беш шартында өлчөм дене мүчөлөрү. Көңүлдүн мүчөлөр менен байланышы бар. Ибадат ыймандын бир бөлүгү болбосо да ыйманга байланышы бар. Мисалы, намаздын, орозонун парз экендигине ишенүү ыймандан. Бирок, намаз окуу, орозо кармоо – ибадат.

Убайдуллах Ахрар хазреттери мындай деген:

«Бүткүл кереметтер, адаттан тыш жагдайлар бизге берилсе, бирок, көңүлүбүз Ахли сүннөт ишеними менен коолдолбогон болсо өзүбүздү куруган жана ишибиз бүткөн деп билебиз. Бүткүл кыйынчылыктар менен балээлер үстүбүзгө жааса, бирок, көңүлүбүз Ахли сүннөт ишениминде болсо анда эч кайгырбайбыз.»

Ушундай үстөмдүк менен бирге өлчөм катары Ахли сүннөт ишенимин алып жатат. Антпесе ал « Менин өз ыңгайыма ылайык бир ыйман өлчөмүм бар, мен ушундай ыйман келтиремин» дебеди.

Адамдардын эң жакшысы жана эң жаманы

Даанышман заттар мындай дешкен:

Бир адам адамдардын оюндагыны түшүнө ала турган болсо, жоголгон нерселердин кайда экенин билсе, ар кылган дубасы кабыл болсо, бул таң калаарлык абалдар Аллаху тааланын жакшы көрө тургандыгынын белгиси эмес. Ыйманы, ишеними туурабы? Харамдардан сактанабы? Парздарды, сүннөтөрдү аткарабы? Тактап айтканда,

динибизге моюн сунабы? Аллаху тааланын жакшы көрө тургандыгынын белгилери мына ушулар. Антпесе, таң калаарлык абалдарды көрсөткөн ар адам олуя боло бербейт. Мындай абалдар эгер капырларда, жаман адамдарда байкалса «истидраж” (сыйкыр) деп аталат. Мусулмандарда байкалса «керемет” деп аталат. Истидраж да, керемет да, экөө тең риязат, тактап айтканда, көп кыйынчылык тарткандарда болот. Кыйынчылык көрбөгөндөрдө да байкалуусу мүмкүн.

Чыныгы аалым Ахли сүннөт аалымдарынын китептери боюнча аракеткылат, фыкых китептерине ылайык сүйлөйт. Ал эми олуя адам фыкых китептери менен катар устаздарынан келген фейздерге, марифаттарга да ылайык сүйлөйт.

Зулумдук жана азап менен өлгөн мусулман шейит болот жана Жаннатка кирет. Капырлар жабырлануу менен өлсө да шейит боло албайт. Шейиттик бир гана мусулмандар үчүн. Жаннаттын эшиги – ыйман, ыйманы болбогон адам Жаннатка кире албайт.

Курани каримге өз алдынча маани берген адамдарды ээрчүү, аларды угуу жаиз эмес. Сүйүктүү Пайгамбарыбыз: **«Кимде-ким Аллахтын сөзүнө өз акылы менен, өзүнүн оюндай маани бере баштаса, өз акылынан тафсир кылса, ал адам капыр болот», -** деген.

Кутулуу жолу – Ахли сүннөт аалымдарынын жолу. Имам Раббани хазреттери: «Ахли сүннөт жолунан кылдай айрылган адам Тозокко түшөт», - деген. Ахли сүннөт аалымдарынын жолунан кыл чамасындай айрылган дин адамдарына «аалым” эмес, «дин-ыйман каракчысы” деп айтылат. Пайгамбарыбыз (алейхиссалам): **«Адамдардын эң жакшысы – аалымдардын жакшылары. Адамдардын эң жаманы да – аалымдардын жамандары», -** деген. Аалымдардын жамандары – өз акылдары боюнча фатва бергендер, өз көз-карашын динге кошкондор.

Дүнүйөдөгү эң чон нимат – туура ыйман. Ошондой эле, кол жеткизүүгө эң кыйын болгону да – туура ыйман, тактап айтканда, Ахли сүннөт ишенилиминде болуу. Анткени, Пайгамбарыбыз: **«Менин үммөтүм 73 агымга**

бөлүнөт. Алардын 72-си Тозокко түшөт. Ишеними туура болгондуктан жалгыз бир жол гана кутулат. Ошол кутулгандар – менин жамаатыма жана сүннөтүмө багынгандар», - деген. Бул жердеги жамаат – Асхаби кирам (сахабалар) деген сөз. «Сүннөт” сөзү сүйлөмдө жалгыз колдонулган кезде «Ислам дини” дегенди билдирет. «Ахли сүннөт вал жамаат» сөз айкашы ушундан келип чыккан.

Напсини алсыратуу үчүн ибадат кылуу керек

Даанышман заттар мындай дешкен:

Эң баалуу ибадат – намаз. Анткени, намаз Аллаху тааланы эске түшүрө турган зикир. Зикир – эске алуу, ойлоо деген сөз. Беш убакыт намаз болгону беш жолу гана эске түшүрбөйт. «Намазга канча убакыт калды, бир саат калды, жарым саат калды, он мүнөт калды, даарат алайын» деген сыяктуу ойлор аркылуу Аллаху таала күнүнө беш жолу, бирок, ар биринде бир нече жолу эске алынган, зикир кылынган болот. Ушундайча намаз Аны зикир кылууга себеп болууда.

Жүрөктүн (көнүлдүн) эми – зикир. Аллахка болгон сүйүү Аллахты зикир кылгандардын жүрөктөрүнө орношот. Буга себеп боло турчу нерсе – намаз. Намаздын ибадаттар арасында эң баалуу болуусу ушул себептен. Аллахты зикир кылган жүрөктөрдөн дүнүйөгө болгон сүйүү чыгат. Дүнүйөгө болгон сүйүү жүрөктөн чыккан кезде Аллахка болгон сүйүү өзү эле келет. Дүнүйөгө болгон сүйүүнүн жүрөктөн чыгуусу үчүн Аллаху тааланын ысымын көп айтуу, Аны эске алуу керек, же болбосо бир муршиди камилди жакшы көрүү керек. Муршиди камил башка мамлекетте болсо да, кайтыш болуп кетсе да фейз берет. Ошондой бир муршиди камилди, мисалы, Имам Раббани хазреттери, Сейид Абдулхаким Арваси хазреттери сыяктуу Силсила-и алийа аалымдарынын бирин өтө жакшы көрүү керек. Ал эми аларды жакшы көрүү үчүн алардын китептерин күнүгө аз болсо да окуу

керек. Окуган кезде аларга деген сүйүү жүрөккө орнойт.

Напис – Аллахтын душманы. Ар адамдын эң чоң душманы – өз напси. Нафси аммара (тарбия корбогон напси) өлбөөсү керек. Анткени, анын да пайдасы тиет. Написке каршы жасалган жихадда жеңген адам периштелерден жогору болот. Ошондуктан, напис өлбөө керек, тарбиялануу керек, алсыроосу керек. Алсыраган кезде ал адамды алдай албайт. Напсини алсыратуу ибадат кылуу менен ишке ашат. Напсинин эң чон душманы – ибадат. Аллаху таала мусулмандарды өтө жакшы көргөндүктөн намаз окууну буйрук кылды. Намаз окуу – Аллаху тааланын ушундай мээрими, ар намазда напси кор болот, алсырайт, адамдын жүрөгүн алдай албай тургандай болот. Ушундайча адам напсинин зыянынан кутулат.

Ибадаттардын кабыл болуусу үчүн Аллах үчүн орундоо, ал эми сахих болуусу үчүн шарттарына ылайык орундоо керек. Мисалы, намаздын сахих болуусу үчүн алгач гусул менен даараттын сахих болуусу керек. Даарат ката алынган болсо намаз да ката болот. Ошол себептен алгач ибадаттардын шарттарын үйрөнүп, ошого ылайык орундоо керек. Кабыл болуусу үчүн, же убада кылынган чоң соопко жете алуу үчүн ихлас менен, б.а., жалгыз гана Аллах үчүн орундоо керек.

Эне-ата дубасы

Бизде өтө чоң акысы бар үч кишиден бири - дүнүйөгө келүүбүзгө себеп болгон эне-атабыз. Экинчиси – динибизди туура үйрөнүүбүзгө себепчи болгон устаз. Дагы бири – материалдык ырыскыбызга себепчи болгон, жумуш берген киши.

Бир мусулман өтө ийгиликтүү болсо, кармаган нерсеси алтынга айланып жаткан болсо ал иштин түбүндө сөзсүз эне-атасынын ыраазылыгы, дубасы бар, аларды абдан ыраазы кылган. Себеби, Расулуллах «саллаллаху алейхи

ва саллам»: «Эне-атанын баласына кылган дубасы Пайгамбардын үммөтүнө кылган дубасы сыяктуу, артка кайтарылбайт», - деп айткан. Алардын баддубасы (каргышы, жаман дубасы) дагы ушундай.

Бир бала эне-атасынын, бир жумушчу өзүнө жумуш берген башчысынын дубасын, ыраазылыгын ала албаса Аллахтын ыраазылыгын ала албайт. Б.а., бизге келген жакшылыкка себепчи болгон адамга рахматыбызды билдирбесек ал жакшылык үчүн кыла турчу шүгүрүбүздү Аллаху таала кабыл кылбайт. Себеби, хадиси шарифте: «Өзүнө жакшылык кылган адамга рахмат айтпаган адам Аллахка шүгүр кылган болбойт»,- деп айтылууда.

Эне-атабыздын көзү тирүү болсо колдорун өөп, көңүлдөрүн кубантууга, дубаларын алууга аракет кылуубуз керек. Жада калса, «Жаннат энелердин таманынын алдында» деген хадиси шарифке моюн сунуп апабыздын таманын өбүшүбүз керек. Ошол кезде биздин балдарыбыз дагы керек болгон урматын көрсөтүшөт. Адам эмнени эксе ошону бычат, эмне кылса да өзүнө кылат.

Балдарыбызга мал-мүлктү, таш-топуракты эмес намазды осуят-керээз кылышыбыз керек. Пайгамбарыбыздын жана бардык олуя заттардын осуяты намаз болгон. Себеби, туура окулган намаз - ар дарттын дабасы. Улуу бир заттын кичине уулуна кылган осуятындагы эки нерсе: 1-Эстен тануу жана акылдан адашуудан башка эч бир убак намазың казага калбасын. Атаң катары сага кылган керээзим-осуятым жерде, асманда, сууда, каерде болсоң дагы Аллахтын буйругу болгон намазды таштабайсың. 2-Эгер эң жогорку мектепти бүтүрүп бир кесип ээси болбосоң сени кечирбейм. Себеби, мен сага жакшы дин тарбиясын бердим. Бул алган тарбияңды ала турчу илим жана маданият менен бириктирсең өтө пайдалуу инсан болосуң. Диний тарбия жана илим эки кол, эки бут, эки көз сыяктуу. Бирөө кем болсо адам дагы кем болот.»

Көз жумар алдында уулуна айткан экен: «Уулум, китептериңди ал, мобул жерден көз алдымат өт! Мен акыретке кетип жатам. Аллахтын хузуруна барганда айтам: Эй, Раббим, мен көздөрүмдү уулумду илим үйрөнүүгө жиберип жатып жумдум.»

Жылан жандын душманы, ал эми жаман дос...

Жылан адамды өлтүрүп жанын алуусу мүмкүн. Ал эми жаман дос адамдын жанын да, ыйманын да алып, балээге жетелейт. Анткени: **«Адамдын дини – досунун дини сыяктуу», -** деп айтылат.

Адам өзүнүн жана бүткүл болмуштун жаратуучусун таанууга ылайык жаратылган. Жаратуучусуна ибадат кылуу жана Ага жакындоо деген каалоо ар бир адамда болот. Бирок, бул тартылуунун жана каалоонун эч кандай баркы жок. Анткени, напси, шайтан жана жаман дос адамды алдап жаратылышындагы бул касиеттерин басаңдатып, жоюп жиберет.

Дин даанышмандары мындай дешкен: «Ыймандын төрт душманы бар: Оң жакта жаман дос, сол жакта напси каалоолору, алдыда дүнүйөгө берилүүчүлүк жана артта шайтан бар, бардыгы тең ыйманды уудагысы келет. Жаман дос дегенибиз адамдын жалгыз гана мүлкү менен акчасына кол салып, дүнүйөсүн алгысы келгендер эмес. Достун эң жаманы, эң зыяндуусу – адамдын динин, ыйманын, адебин, уятын, ахлагын бузууга тырышкандар, тактап айтканда дүнүйөсү менен акыретине, түбөлүк бакытына чабуул жасагандар.

Хазрети Ахмед Намык Жами жакшы достун кандай боло тургандыгын түшүндүрүп жатып мындай дейт: «Көрүшүп, бирге жүргөн адамдын жакшы дос же жаман дос экенин билүүдөгү маанилүү нерселер булар: Көрүшүп жүргөн адамыңар силердин Аллаху тааланы эске алууңарды жана унутпооңорду камсыз кылып, муну жаңылап, жүрөгүңөрдү сергитсе бул жакшы дос деген сөз. Ал эми бирге жүргөн

адамыңар силерге Аллаху тааланы жана Аны зикир кылууну унуттуруп жатса ал жаман дос деген сөз. Андай адамдан жырткыч айбандан качкандай качуу керек. Анткени, жырткыч айбан ашып кетсе адамдын жанын алат, бирок, ыйманына зыян келтире албайт. Жаман дос болсо адамдын ыйманынын да, жанынын да кетүүсүнө, анын түбөлүк балээлерге учуроосуна себепкер болот.»

Жакшы досту тапкан кезде көп шүгүр кылуу керек жана ар дайым жакшы адамдар менен бирге болуу керек, ошондо кыяматта өкүнүчтө болбойбуз. Адамдын башына келүүчү ар бир балээ жаман достун айынан келет. Андайлардан оолак болуу керек.

Жакшы дос адамды төмөндөн жогоруга жетелейт. Жаман дос болсо мунун тескерисин кылат. Туш келген адам менен дос болбоо керек. Сүйлөшүп жаткан адамдын акылы менен түшүнүгүнө карап сүйлөө керек.

Текеберленбөө жана сырын ар кимге айта бербөө керек. Ар адамдын сөзүнө алданбоо керек. Адамдардын сөзүнө эмес ишине кароо керек. Өзүнө-өзү пайдасын тийгизе албай жүргөн адамдан сактануу керек. Андай адамдын башкага кантип пайдасы тийсин? Жаман адам менен дос болгон жакшы адам аны өзүнө буруп, жакшы адам кыла алса эң сонун болот, эгер муну кыла албай, өзү дагы ошол адам сыяктуу бузулуп кетсе эң жаманы мына ушул.

Ибрахим бин Абу Талиб Бетаихидиндин айтып бергени:

«Хазрети Абу Бакр бин Каввамдын ал-абалын сурайын деп жолго чыктым. Жолдо бир кербенге кездештим, ошол кербендегилер менен дос болуп бирге жол жүрүп келдик. Алар жол бою арак-шарап тууралуу шилекейлери агып маектешип келишти. Абу Бакр бин Каввам хазреттеринин алдына барганымда менден:

-Эй, Ибрахим, бул абалың эмне? – деп сурады.

-Менин абалым эмне болуптур устазым?

-Колуңда шарап кармап турган сыяктуусуң.

-Жолдо келе жатып кербендегилер менен жолдош болгон элем. Алар келгенче шарап жөнүндө сүйлөшүштү. Демек,

маектери мага таасир берген го, - дегенимде, бул сөзүмө хазрети Абу Бакр бин Каввам:

Балам жакшы адамдар менен бол! Жаман адамдардан колуңдан келишинче оолак жүр! Анткени, алар менен сүйлөшүү дүнүйөдө да, акыретте да жүзүңдү карартат, - деп айтты.

Стамбулда жашаган даанышман-олуялардын бири болгон Мухаммед Мурад хазреттери өзүнүн шакирттерине дайыма мындай насыйкат айткан: «Даанышмандар менен олуялар бул маанилүү кырдаалды айтып эскертишкен: Бул үч адам менен дос бол. Биринчиси: Илимдүү жана колунда өнөрү бар адам менен дос бол. Дүнүйө менен акырет бакытына жетүүң оңой болот. Экинчиси: Көркөм (жакшы) мүнөздүү адам менен дос бол. Анткени, мындай адамдар достун кемчилигин көрбөгөндүк кылып жашырат жана бул камчиликтерди насыйкат менен түздөйт. Бул жолдо көп тер төгөт. Үчүнчүсү: Жаман ниети болбогон, дүнүйөгө берилбеген, ишенимдүү, адал жана ыкластуу адамдар менен дос бол.

Бул үч түрлүү адамдан сактануу керек: Биринчиси фасык жана азгын, күнөө кылган, напсин ээрчип Аллаху тааланын буйругунан чыккан адамдар. Мындай адамдар менен дос болуу бул дүнүйөдө ырахат таптырбайт жана акыретте да рахметке жеткирбейт. Экинчиси: Калпычы жана кыянатчы болгондор. Мындай адамдар менен достук курулай оор азапка жана балээге себеп болот. Сенден башкага, башкадан сага сөз ташыйт. Үчүнчү түрдөгү адамдар: Акмактар. Мындай адамдардын сөзүнө маани берилбейт. Булардан адамга пайда да келбейт, адамды зыяндан да арачылап кала албайт. Алардын жакшы дегендери жаман, жаман дегендери жакшы болот. Зыяндуу дегендери – пайдалуу болуп чыгат.»

Хазрети Фудайл бин Ийад: «Мага жаман мүнөздүү адамдын дос болгонунан көрө күнөөкөр болсо да жакшы мүнөздүү адамдын дос болгону артык", - деген.

Давуди Таи хазреттери: «Сенден кемчилик издеген жаман адамдар менен дос болбо!" – деп эскерткен.

Жыйынтыктап айтканда жаман достун бардык

түрүнөн сактануу керек. Хазрети Мухаммед бин Фадлдын айтканындай: «Жаман дос өкүнүч менен кайгы дегенди билдирет.»

Көңүл оорусунун эмделүүсү

Оорулар физикалык жана руханий болуп экиге бөлүнөт. Дененин ооруга чалдыгуусу физикалык ооруга жатат. Ал эми көңүлдүн ооруга чалдыгуусу руханий ооруларга жатат жана бул физикалык оорудан алда канча маанилүү. Анткени, көңүлдүн оорусу – Аллаху тааланы тааныбоо, куфр жана күнөө кылуу. А бул өз кезегинде адамды түбөлүк балээге алып барат. Улуу ислам аалымдарынын бири болгон хазрети Имам Раббани бул туурасында мындай деген:

«Алгач ооруну эмдөө тууралуу ойлоо керек. Андан кийин пайдалуу тамак берип, баштапкы кубатына, абалына кайтарууну ойлонуу керек”.

Ушу сыяктуу **«Көңүлдөрүндө оору бар»** деген маанидеги аяты карималарда билдирилген көңүл оорусуна чалдыккандардын эч бир ибадаты жана кулчулугу пайда бербейт. **«Көп Курани карим окугандар бар, Курани карим аларды наалат кылат»** деген хадиси шариф белгилүү. **«Көп орозо кармагандар бар, алардын орозодон көрө турган пайдасы болгону ачкалык менен суусуздук»** деген хадиси шариф да сахих. Көңүл ооруларынын эмчилери, билермандары болуп саналган тасаввуф олуялары да оболу ооруну жойуу үчүн жасала турган нерселерди буйрук кылышууда. Көнүл оорусу – Аллахтан башканы сүйүп, ага байлануу же өзүнө байлануусу. Анткени, бардык адам бүт нерсени өзү үчүн гана каалайт. Баласын өзүн жакшы көргөнү үчүн жакшы көрөт. Дүнүйө-мүлктү, атак-даңкты, мансапты жалгыз өзү үчүн каалайт. Анын сыйынганы өзүнүн напси. Напсинин каалоолору менен жүрөт. Көңүл бул байланган нерселеринен кутулмайынча адамдын кутулуусу өтө кыйынга турат.”

Көңүл оорусунун эми – Ислам динине моюн сунуу

жана Аллаху тааланы көп зикир кылуу, тактап айтканда, ысымдарын жана сыпаттарын эскерип көңүлгө орнотуу. Дин аалымдарынын сухбаттарын угуу жана китептерин окуу бул эмди жеңилдетет. Мындай сухбаттар менен китептерге жетүү дүнүйө жана акырет бакытына жетүүгө себеп болот.

Хазрети Саид бин Жубейр мындай дейт:

«Мухаммед сүрөсүнүн **«Көңүлдөрүндө оору болгондорду көрдүң»** деген жыйырманчы аяты мунафыктарды ачык көрсөтүп турат. Анткени, көңүлдүн үч түрү бар: Биринчиси мусулмандын көңүлү, бул тазалык жана махабат менен Аллаху таалага байланган. Экинчиси катуу жана өлгөн көңүл. Булардын эч кимге боору оорубайт. Үчүнчүсү ооруга чалдыккан көңүл. Бул оору – мунафык оорусу. Аллаху таала бул үч көңүлдү да Хаж сүрөсүнүн элүү бешинчи аятында билдирүүдө. Бул үч көңүлдүн экөөсү азап тартат. Бирөөсү кутулат. Мусулмандын көңүлү салим (илдетсиз) болуп саналат. Аллаху таала салим көңүлдү мактоодо. Шуара сүрөсүнүн сексен сегизинчи аятында: **«Ал күнү балдар менен дүнүйө-мүлк пайда бербейт. Жалгыз гана көңүлү салим болуп келген пайда табат», -** деп айтылды.”

Хазрети Имам Раббани: «Тасаввуф жолунда жүрүүнүн максаты – напсини жана көңүлдү оорулардан куткаруу. Бакара сүрөсүндө: **«Көңүлүндө оору бар»** аяти каримасы билдирген оору эмделмейинче чыныгы ыйманга кол жетпейт. Ушундай бактысыздык болуп туруп көңүлдө акыл жолу менен пайда болгон ыйман – ыймандын жөн гана бейнеси. Анткени, напси ыйманга каршы нерсе кылып куфурлук кылуусун токтотпоодо. Чыныгы ыйман напсини муунтуп, көңүлдү ишендиргенден кийин көңүлдө пайда болот”, - деп айткан.

Пайгамбарыбыздын «алейхиссалам” убагында бул көңүл оорусу Пайгамбарыбыздын «алейхиссалам” сухбаттары менен эмделүүчү эле. Башка жол менен кыйналып айыктыруу кажети жок эле. Сахабалар ошол сухбаттардын берекети менен Пайгамбарыбыздын «алейхиссалам» мубарек жүрөгүнөн пейз алышчу эле. Ушундайча тасаввуфтун эң бийик даражаларына жетишкен.

Зикир – бардык иште Аллаху тааланы эске алуу жана өзүн гафлеттен куткаруу. Гафлет дегенибиз Аллаху тааланы унутуу дегенди билдирет.

Зикир жалгыз гана таухид калимасын айтып кайра-кайра Аллах-Аллах деп айтуу эмес. Кандай жол менен болсо да өзүн гафлеттен куткаруу зикир болот. Исламдын буйруктарын аткаруу жана тыюуларынан сактануу да зикир болуп саналат.

Ислам дининин буйруктарына шай жасалган соода да зикир болот. Динге шай кыйылган нике да, талак да зикир болот. Анткени, буларды кылып жатканда буйруктар менен тыюулардын ээси болгон Аллаху таала эске түшүүдө. Аллаху таала Курани каримдин Рад сүрөсүнүн отузунчу аятында: **«Көңүлдөр Аллаху тааланы зикир кылуу менен ыйманга жана ырахатка жетээрин жакшы билгиле!»** - деп билдирген.

Пайгамбарыбыз «алейхиссалам" да: **«Аллахты зикир кылууну сүйүү Аллахты сүйгөндүктүн белгиси», -** деген.

Азизи тафсир ээси Дахр сүрөсүн ачыктаганда мындай дейт:

«Зикир Аллахтан башкага болгон махабатты, аларга болгон кумарды көңүлдөн чыгаруу үчүн кылынат. Көңүлдүн жаратылгандар менен байланышын үзүүнүн эң жакшы дарысы зикир кылуу экендиги тажырыйбалар менен аныкталган. Хадиси шарифте: **«Зикир кылуу аркылуу көңүлдөрүнүн жүгүн жеңилдеткендердин жолунда болгула!»** - деп буйрук кылат. Ошондуктан, Аллахка, Аллаху тааланын махабатына жетүү үчүн көңүлдүн жаратылгандар менен байланышын үзүп, дүнүйө кызыктарына кумар болуудан куткаруу керек. Көңүлдү куткаруу үчүн зикирден артык эм жок."

Хазрети Абу Саид Абул-Хайр да: «Зикир – Аллаху тааланы ойлоп, эске түшүрүү жана андан башканы унутуу", - деген.

Хазрети Абул-Хасан Харкани: «Ниматтардын эң жакшысы - эмгек менен табылганы. Достордун эң жакшысы - Аллаху тааланы эске түшүргөнү. Көңүлдөрдүн эң нурлуусу - ичинде дүнүйө махабаты болбогону", - деп айткан.

Дуба дартта

Дүнүйө ырахат үчүн, лаззат үчүн жаратылбады. Ырахаттануу, лаззат алуу үчүн жаратылган мекен – акырет. Дүнүйө менен акырет бири-биринин каршысы. Бирин кубантуу экинчисин таарынтууга себеп болот. Тактап айтканда, биринен ырахат издөө, экинчисинде кыйынчылык тартууга себеп болот. Дүнүйөдө ниматтары, лаззаттары көп болгондор булардын шүкүрүн аткарбаса акыретте катуу азап чегет. Дүнүйөдө коркунучтардан сактанып, көп эмгек кылганы менен көп кыйынчылык тарткан мусулмандар акыретте көптөгөн лаззаттарга жетет. Ошондуктан, пайгамбарлар жана алардын жолунда жүргөндөр дайыма дарт жана балээлер ичинде өмүр сүрүшкөн. Жада калса **«Балээлер, кыйынчылыктар эң көп пайгамбарларга, анан олуяларга, анан буларга окшогондорго келет”** деп айтылган.

Ыйман ниматы менен сыйлангандар дүнүйөдө бир нече күн дартка, балээге чалдыкпаганында Жаннат лаззаттарынын кадырын түшүнө алышпас эле жана түбөлүк ниматтардын кадырын билишмек эмес эле. Ачкалык көрбөгөн адам тамактын лаззатын түшүнө албайт. Кыйналбаган адам болсо жыргалчылыктын кадырын биле албайт.

Дарт, балээлер, кыйынчылыктар жахил адамдар үчүн кыйынчылык болуп көрүнгөнү менен пайгамбарларга жана алардын жолунда болгондорго кыйынчылык эмес. Анткени, сүйгөн адам сүйүктүүсүнөн келүүчү бардык нерсени жактырат. Дин аалымдарына сүйүктүүсүнөн келүүчү бардык нерсе таттуу болуп сезилет. Алар ниматтардан лаззат алган сыяктуу балээлерден да лаззат алышат. Дүнүйөдө дарт, балээ болбогондо алардын көзүндө дүнүйөнүн эч кандай кадыры болмок эмес. Дүнүйөнүн ачуу кубулуштары болбогондо аны бош, куру-бекер деп билишмек эле.

Хазрети Абдуллах Дахлевинин бир нече оорусу бар эле. Ошол ооруларынын азабынан намаздарын үзүр менен окучу. Муну көрүп жүргөн шакирттеринин бири чыдай албай:

«Устаз! Адамдар ооруларынан айыгуу үчүн сизден дуба сурап келип жатышат. Аллаху таала дубаларыңызды кабыл кылууда. Келген ар бир адам алдыңыздан шыпаа таап кетип жатат. Бирок, сиздин ооруларыңызды көрүп жүрөбүз. Дуба кылып ушул илдеттериңизден кутулсаңыз болбойбу?» - деп сурайт. Хазрети Абдуллах Дахлеви: «Алар оорудан кутулуу үчүн дуба сурашууда. Ал эми биз Аллаху тааланын берген бул дарт, балээлерине Ал жибергендиги үчүн ыраазыбыз. Дарт жана балээлер «кеменди махбух" болгондуктан Аллаху таала бул дарттарды сүйүктүү кулдарынан каалагандарына берет. Ошол үчүн дарттардын бизден кетүүсүн эмес, бизге жиберилүүсүн каалайбыз», - деп жооп берет. (Кеменди махбух - Аллаху тааланын сүйүктүү кулдарын өзүнө тартуу үчүн жиберген себептери, дарт жана балээлери.)

Хазрети Хаммад бин Муслим мындай деген: «Аллаху таалададан башка бардык нерсеге деген сүйүүсүн жок кылгысы келген адам Андан келүүчү бардык нерсеге, дарт жана балээлерге ыраазы болуусу керек.»

Хазрети Сейфеддини Фаруки да: «Эгер Аллаху таала кулдарына эч кандай дарт, кыйынчылык бербегенде же өтө аз бергенде адамдар ага ибадат кылуудан жана Аны зикир кылуудан гафил болушмак эле. Адамдын дүнүйө жана акырет бакытына, Аллаху тааланын мээримине жетүүсү үчүн ибадат жана жакшылык кылуудан жана зикирден кайтпоолору шарт. Бардык адамдар Аллаху тааланын мээримине муктаж. Жакшылап ойлоно турган болсо дарт жана кыйынчылыктар чындыгында нимат экендиги, Аллаху таалага тартуучу себеп экендиги ачык болот», - деп айткан.

Бул дүйнө – сыноо. Мында тууралык менен каталык, чындык менен жалган аралаш. Аллаху таала дүнүйөдө досторуна кыйынчылыктарды, балээлерди бербегенинде, балээни бир гана душманына бергенинде дос менен душман ажырап, белгилүү болор эле. Сыноонун пайдасы болмок эмес. Жада калса, бир хадиси шарифте: «**Жасалма алтынды от менен текшерген сыяктуу Аллаху таала адамдарды дарт, балээлер менен сыноого алат. Кээ бирлери балээ**

отунан таза болуп чыгышат. Кээ бирлери болсо бузук болуп чыгышат», - деп айтылган.

Муса алейхиссалам катуу кыйналып жүргөн оорулуу адамды көргөндө «Йа Раббым! Бул кулуңа мээрим кыла көр!» деп дуба кылды. Аллаху таала: **«Мээримиме жетүү үчүн жиберген себептеримдин ичинде турган кулума кандай мээрим кылайын. Анткени, анын күнөлөрүн үшүл ооpу менен кечиремин. Жаннаттагы даражасын ушундай көтөрөмүн»**, - дейт.

Аллаху таала мээрим кылган кулдарына дарт, кыйынчылык жиберүү аркылуу гафилдиктен ойготот. Анткени, адамдын ден-соолугунун дайыма жакшы болуусу Аллаху тааланы унутууга, ага каршы чыгууга, харам иш кылууга себеп болот. Ошондуктан, хадиси шарифте: **«Мусулмандарда бул үч нерсенин бири болот: Кыллет, б.а., айтканда кедейлик, иллет, б.а., ооpу-дарт, зыллет, б.а., кадыр-баркынын тебеленүүсү»**, - деп билдирилген.

Муса алейхиссаламдын заманында өмүр сүргөн Фараондун адамдардын өзүнө сыйынуусун каалаганына, 400 жыл өмүр сүрүүсү жана ушул мезгил ичинде бир да жолу башынын оорубаганы, дене температурасынын көтөрүлбөгөнү себеп болгон. Бир гана жолу башы ооруганында мындай адепсиздик оюна да келмек эмес. Ошондуктан, дин улуктары: «Мусулманга кырк күн ичинде сөзсүз түрдө бир таарыныч, ооpу, коркунуч же мал-мүлкүнө зыян келет» - дешкен.

Бардык нерсе Аллаху тааланын тагдыры менен болууда. Досторуна дүнүйөдө да, акыретте да ырахаттык берүүсү мүмкүн эле. Бирок, адаты андай эмес. Дүнүйөнү сынак мекени кылып жараткан жана бардык адамдар ушул сынактан өтүшөт.

Башка түшкөндөргө ыраазы болуу

Ыраазылык – Аллаху таала тарабынан келген бардык нерсеге ыраазы болуу жана балээлерге сабыр кылуу дегенди

билдирет. Чыныгы кул Аллаху таала тарабынан балээ келсе буга ыраазы болот жана эч кимге арызданбайт. Бул ар адамдын колунан келүүчү нерсе эмес. Бирок, муну кыла алган адам – камил (жетилген) адам. Мындай адамдарда пайгамбарларга таандык сабыр жана чыдам бар деген сөз. Аллаху тааланын улуулугуна ишенген адам мындай чыдам менен ыраазылыкты көргөзө алат.

Аял олуялардан болгон Хазрети Рабия Адвия ооруп калган эле. Абалын сурап келгендер: «Эй, Рабия! Бул илдет оорутуп, сыздатып сени катуу кыйнап жатат. Дуба кыл, Аллаху таала оорунду жеңилдетсин", - дегендеринде Хазрети Рабия: «Бул оорунун кыйынчылыгын көрүүмдү Раббим каалаган", - деди. Алар: «Макул, андай болсо сенин эч кандай тилегиң, каалооң жокпу?" - деп сурашканда: «Аллаху таала мен тууралуу эмне каалаган болсо жана мага эмне жазган болсо ошого ыраазы болууну каалайм", - деп жооп берет.

Кулдун кожоюнунун ишине, буйругуна ыраазы болуудан башка чарасы жок. Анткени, адам бул дүнүйөдө калуу үчүн эмес эмгектенүү, тиричилик кылуу үчүн жаратылган. Хазрети Имам Раббани мындай дейт:

Күнүмдүк жашоодо адамдын башына келүүчү нерселердин бардыгы Аллаху тааланын каалоосу жана жаратуусу менен болууда. Ошондуктан өз каалообузду Анын каалоолоруна шайкеш кылуубуз керек. Башка түшкөн нерсенин баарын өзүбүз издеген, каалаган нерсебиз деп билүүбүз жана ага кубануубуз керек. Чыныгы кулдук ушундай болот. Өзүбүздү кулбуз деп эсептесек ушундай болуубуз керек. Мындай болбоо кулдукту кабыл кылбоо жана кожоюнга каршы чыгуу дегенди билдирет. Аллаху таала хадиси кудсиде: **«Тагдырым менен казама ыраазы болбогон, жактырбаган, жиберген балээлериме сабыр кылбаган адам менден башка Кудай издесин! Жер бетинде кулум катары жүрбөсүн», -** деп билдирет.

Хазрети Ахмед Рафаиден жакшы кул кандай болуу керек деп сурашканда: «Жакшы, салих болгон кул Аллаху тааланын өкүмүнө моюн сунат, башына түшкөн кайгы,

кырсыкка жана балээлерге сабыр кылат, азга канаат кылат. Аллаху таaладан гана коркот жана эч кимден эч нерсе күтпөйт. Жалгыз гана Аллаху таaладан тилейт. Адамдарды жогорку даражага көтөрүүчү да, төмөндөтүүчү да, кадырлуу кылуучу да, кор кылуучу да Аллаху таала экенин билет. Салих адам Пайгамбарыбыздын «алейхиссалам" сүннөтүнө толук моюн сунат. Мындай адамдар соңку демден коркушат. Алар аз сүйлөшөт, ачуусун ичинде кармашат жана шахват кумарларын жеңишет. Напсинин каалоолорун орундашпайт», - деп жооп берген экен.

Аллаху тааланын тагдыры менен казасына ыраазы болуу напси үчүн эң оор нерсе. Анткени, тагдырга ыраазы болуу жана Аллаху тааланын өкүмүнө моюн сунуу напсинин каалоолоруна каршы нерселер. Напси буларды каалабайт. Бакытка напсинин ыраазылыгын таштап, Аллаху тааланын ыраазылыгына умтулуу менен гана жетүүгө болот.

Хазрети Абу Сулейман Дарани мындай дейт:

«Аллаху таaладан ыраазы болуу жана Анын кулдарына мээримдүү, күйүмдүү болуу – Пайгамбарлардын ахлагынан. Башка түшкөндөрдүн бардыгынан ыраазы болуу даражасына жеткендер – ирфан ээлери, аалымдар. Мурунку пайгамбарлардын баарына Аллаху таала вахи менен бул нерсени билдирди: «Жабраил алейхиссалам жер бетине түшкөн кезинде ибадат кылып жаткан бир адамды көрөт. Анын бул кылганын жактырган Жабраил алейхиссалам: «Эй, Раббим! Бул кандай жакшы кул", - деди. Аллаху таала: «Эй, Жабраил, Лавхул махфузду (тагдырлар китебин) кара!" - деди. Жабраил алейхиссалам Лавхул махфуздан ал адамдын тозоктуктардын арасында жазылганын көрдү. Аллаху таaладан: «Эй, Раббим! Мунун хикматы (сыры) эмнеде?" - деп сурады. Аллаху таала: «Жасаган нерселерим үчүн эч кимге жооптуу эмесмин. Кулдарым жөнүнүдөгү илимимди түшүнүүгө эч кимдин акылы жетпейт (эч ким түшүнө албайт)", - деп жооп берди. Жабраил алейхиссалам: «Эй, Раббим! Уруксат берсең ал адамга барып абалын билдирейин", - деди. Уруксат берилгенден кийин ибадат кылып жаткан адамга барып:

«Сенин кылган ибадаттарыңды Аллаху таала кабыл кылбады, Лавхул махфуздан сенин тозоктуктардын арасында экениңди көрдүм", - дегенде алиги адам эсинен танып калды. Жабраил алейхиссалам анын эсине келүүсүн күттү. Эсин жыйгандан кийин ал адам: «Эй, менин Аллахым! Сага шүкүр кылбадым. Шүкүр кылган күлдарың сага кандай шүкүр кылса мен да дал ошондой шүкүр кыламын", - деди. Андан соң Жабраил алейхиссаламды карап: «Биздин Раббибиз болсо бардык илим кудуретинин камили менен, мээримдүүлүгү менен жана шапааты менен менин абалымдын ушундай болуусун туура деп чечкен экен. Буга да шүкүр кыламын. Ал мени менден да жакшы билет", - деп кайрадан сажда кыла баштады. Саждада туруп Аллаху тааланы тасбих кыла баштады. Жабраил алейхиссалам болгон окуяны Аллаху таалага айтып, ал адамдын абалынан тынчсызданганын билдирди. Ошондо Жабраил алейхиссаламга Аллаху таала дагы бир жолу барып Лавхул махфузду кароосун буйрук кылды. Бул жолу Лавхул махфузда алиги адамдын бейиштик экендиги жазылып турган эле. Жабраил алейхиссалам Аллаху тааладан мунун сырын сураганында: «Менин иштеримди кулдарымдын акылы түшүнө албайт", - деп жооп берди. Жабраил алейхиссалам бул жагдайды тиги адамга кайрадан билдиргиси келди, ага уруксат берилди. Ибадат кылып жаткан адамдын жанына келип: «Сага сүйүнчү! Сен бейиштик болдуң", - деди. Ал адам бул айтылгандарга таң калбады, жүзүндө да эч өзгөрүү байкалбады. Отурган жеринде Аллаху таалага шүкүр жана тасбих этүүсүн уланта берди.

Хазрети Абу Амр Осман бин Марзук шакирттерине бул нерселерди көп айтчу эле: «Аллаху тааладан келген бардык нерсеге ыраазы болуу керек. Кимде-ким Аллаху тааладан ыраазы болсо Аллаху таала да ал адамдан ыраазы болот."

Ахли сүннөт акыйдасы өтө баалуу казына

Ким дүйнөдө бири-бирин жакшы көрсө, бирге болсо, акыретте да бирге болот. Акыретте кимдер менен бирге

болууну, кайда болууну кааласак муну дүнүйөдө тандап, ошого карап чечим чыгаруу керек. Тактап айтканда, ким болгонубуз эмес кимдер менен бирге болгонубуз маанилүү.

Бир жакшылыктын аткарылуусуна себепчи болуу ал жакшылыкты аткарган менен бирдей болот. Бир адамдын хидаятына (ыйман келтирүүсүнө) себепчи болуу, бир адамга көмөкчү болуу эң баалуу ибадат. Кээ бир адамдарга Аллаху таала өзгөчө жөндөм берген. Аларды өзгөчө милдет менен жараткан. Бул адамдар жылуу жүз, жылуу сөз менен башка адамдардын хидаятына (туура жолду табуусуна) себепкер болот, элге дин улуктарын, аалымдарды таанытат... Алар «түбөлүк оттон бир адамды болсо да кантип куткара алабыз" деп аракеттенишет, элге ахли сүннөттү үйрөтүүгө аракеттенишет, кимди жакшы көрүү керек экенин, кимди жаман көрүү керек экендигин айтышат, миңдеген мусулмандардын «Силсилеи алиййа" деп аталган улуу улама, олуялардын жолун таануиларына себепчи болушат. Көптөгөн мусулмандардын акыйкатты көрүүлөрүнө себепкер болушат.

Дин аалымдары мындай дешкен: «Ахли сүннөт акыйдасы өтө баалуу казына. Аллаху таала бул баалуу казынаны таштандыга таштабайт... Бир гана кадырлуу көңүлдөргө орнотот. Ошондуктан, ушундай баалуу казынага ээ болгон мусулмандар өтө баалуу болушат.»

Аллаху тааланын динине кызмат кылууга умтулуу ар бир мусулмандын моюнунда милдеттүү түрдө болуусу керек. Эгер андай болбосо ыйманында кемчилик бар дегенди билдирет. Анткени, ыймандын толук болуусу же болбоосу аны башкаларга жеткирүүгө байланыштуу. Мисалы, Абу Бакр Сыддык «радыйаллаху анх" ыйман келтирип оозунан чыккан алгачкы сөзү «Йа, Расулаллах, менин дагы алты досум бар, алып келейин алар да мусулман болушсун» деген сөз болгон. Адам эмнеден ырахат алса башкалардын да ошол ырахатты алуусун каалайт. Адам эмнени жакшы көрсө башкалардын да ошону жакшы көрүүсүн каалайт. Шексиз, Аллаху таала бизге мубарек адамдарды жана ахли сүннөт аалымдарын жакшы көрүүнү насип кылды. Биздин да жакшы көргөн динибизге

кызмат кылуубуз жана динибизди башкаларга да жакшы көрсөтүүбүз негизги милдетибиз болот. Булардын сообун өлчөө мүмкүн эмес...

Мусулманга эң биринчи керек болгон нерсе – ыйман. Ыймандан кийинки керек нерсе – илим. Илим үйрөнүү - аял-эркек бардык мусулмандарга парз. Адамдардын өзүн куткара ала тургандай өлчөмдө илим үйрөнүүсү парз. Үйрөнгөндөн кийин үйрөнгөндөрүн башкаларга үйрөтүү да парз, ошону менен катар үйрөнгөнү боюнча амал кылуу да парз. Бир мусулман бир ибадатты кылбаса күнөөгө кирет, ал эми ошол ибадаттын кандай кылына турганын билбесе экинчи күнөөгө дагы кирет. Илим үйрөнбөө балээ, үйрөтпөө да балээ, илим менен амал кылбаган болсо эң чоң балээ.

Дин аалымдары айтышат: «Динге байланыштуу бир маселени үйрөтүү же үйрөтүүгө себепчи болуу жүз жолу умра кылуунун сообунан да көп. Ахли сүннөт акыйдасы жазылган бир китепти (мисалы, сайтыбыздагы намаз китебин) алып башкаларга берүү өтө баалуу иш. Китеп окуганда да өтө кылдат болуубуз керек. Китептин ичиндеги маалыматтардан мурда китептин жазуучусу маанилүү. Көңүлдөн чыккан нерселер көңүлгө таасир берет. Акыйдасы бузук адамдардын жазган китептерин окуган адамдардын жазуучудан таасирленип, акыйдасы бузулуусу мүмкүн. Дин аалымдары: «Кир кудуктан шыпаа келбейт”, - дешкен. Денебизге кирген тамактын таза болуусуна маани бергенибиз сыяктуу рухубуздун да азыгына этият болуубуз керек, жада калса, жеген тамактан да бетер сак болуубуз керек. Рухтун азыгы - илим, дин, ибадат. Денеге бузулган тамак берген убакта дене өлүүсү мүмкүн, бирок, рухуна бузулган азык кирген адам ыйманын жоготот. Тамактардын тазалыгына кандай маани берип жүргөн болсок дал ошол сыяктуу окуган китептерибизди да жакшы тандообуз керек. Мындай болгон соң, ар түрдүү королдуктардын этегин өөп жүргөн акыр заман шейхтери менен мазхабсыз эки жүздүүлөрдүн сандырактарын ислам китеби экен деп окуп алданып калбоого аракеттенүү керек.

Ыйман базарда сатылбайт

Ыйман – Пайгамбарыбыз Аллаху тааладан бүткүл адамзатка алып келген жана билдирген буйруктарынын бардыгына ишенүү жана ыйман келтирүү дегенди билдирет.

Аллаху таала бүткүл адамдарга ыйман келтирүүлөрүн буйрук кылды. Адамдар арасынан каалагандарына мээримдүүлүк кылып, булардын акылга баш ийүү аркылуу ыйманга келүүлөрүн насип кылды. Бул кулдарынын көңүлдөрүн ыйманга толтурду. Юнус сүрөсүнүн жыйырма бешинчи аятында: **«Аллаху таала кулдарын саламаттык, бактылуулук мекени болгон Жаннатка чакырууда. Каалаган адамын бул жолго жеткирет», -** деп айтылган.

Акылдарына моюн сунбай Аллаху тааланын чакыруусун кабыл кылбагандардын каалагандарын өзүнүн бузук абалында калтырууда, каалагандарына ихсан (мээрим) кылып каалаган убакытында хидаятка жеткирүүдө. Өз абалында калтыргандардан гафлеттен (караңгылыктан) ойгонуп, туура жолду издегендерге да мээрим кылып хидаятка жеткире турганын убада кылган. Анкебут сүрөсүнүн соңку аятында: **«Напсилерин ээрчигендерден туура жолду издегендерин бакытка алып баруучу жолдорго жеткиремин», -** деп айтылган.

Туура жолду издебей напсилерин ээрчип ыйман келтирбегендерге, заалымдарга Тозокто түбөлүк азап бере тургандыгын билдирген. Исламды укпаган көп адамдар салим акылга ээ болгондугу үчүн бузулган, ойдон чыгарылган дин адамдарына алданышпаган, астрономияда, жаратылыш таануу (физика, математика ж.б.) илимдерде, айрыкча медицина илимдеринде көргөн системалуу, айкалышкан кубулуштардын бири-бири менен байланыштарын ойлонуп жаратылыштын сырларын, бул сансыз системалардын акыйкатын түшүнгүлөрү келишкен. Булар салим акылдарынын аркасында Исламдын билдирген көркөм мүнөзүнүн көбүнө ээ болуп ,мусулман сыяктуу өмүр сүрүшкөн. Өздөрүнө жана башкаларга пайдалуу болушкан. Аллаху тааланын Анкебут

сүрөсүндө убада кылганындай булар ыйман келтирүүгө себеп боло турчу кабарчыларга жана китептерге жетүүдө. Аллаху тааланын кулдарына ихсан кылган эң чоң ниматы – ыйман же Мусулманчылык. Ушул эң чоң ниматты тандалган кулдарына гана берет. Аллаху тааланын тандоосун жактырбай өз жактырганын максат кылуу кандай гана акылсыздык. Адам ушул эң баалуу ниматтын кадырын билбесе бул нимат да колунан алынат, тактап айтканда, ыйманын жоготуп муртад болот, өзүнүн мындан кабары да болбойт. Аллаху таала бул эң чоң ниматтын шүгүрү кандай кылына турганын Курани каримде **«Бири-бириңерди жакшы көргүлө»**деп билдирген. Мусулман мусулманды жакшы көрүүсү керек, жада калса, бул жакшы көрүү ашыктык даражасында болуусу керек. Анткени, Аллаху таала бул кулун тандаган, ага ыйман ниматын берген. Ошол себептен бир мусулман башка мусулман менен кездешкенде аны капа кылып албоосу үчүн, ага кылган мамиледе кемчилик кылып алуудан абайлоосу керек.

Аллаху тааланын бир кулуна ихсан кылып берген бул чоң ниматтын шүгүрү – бул нимат менен сыйлангандарды, тактап айтканда, мусулмандарды жакшы көрүү болуп саналат, бул өтө маанилүү.

Ал эми ыйман ниматына жеткен адамдардын туура ыйман менен сыйлануусу болсо андан да ашкан нимат жана ниматтардын эң жогорусу. Бул бакыттан башка нерселерди үмүт кылуу - төмөн, пас болгон нерселерди каалоо деген сөз жана өзүн тунгуюкка калтыруу дегенди билдирет. Аллаху таала: **«Ниматтарымдын кадырын билсеңер көбөйтөмүн, кадырын билбесеңер колуңардан алып, өзүңөргө оор азап беремин»,** - деп билдирген.

Ошондуктан, жеткен ниматтарыбызга шүгүр кылуубуз керек, колубуздан кетпөөсү үчүн катуу коркуубуз керек. Бул Аллаху тааланын убадасы, Аллаху таала убадасынан кайтпайт, сөзсүз түрдө орундайт.

Бардык нерсени акчага сатып алууга болот, бирок, ыйман акча менен сатылып алынбайт. Хазрети Сейийд Абдулхаким

Арваси шакирттерине ар дайым: «Аллах бир кулуна ыйман берген болсо ага башка эмне бербеди..? Ыйман бербеген болсо ага эмне берди..?» - деп айтчу.

Хазрети Хаким Тирмизиден:

- Ыймандын кетүүсүнө эң көп себеп болуучу күнөөлөр кайсы? – деп сурашканда мындай деп жооп берди:

- Үч күнөө бар. Биринчиси - Ыйман ниматына жеткенде шүгүр кылбоо. Экинчиси - ыймандын кетүүсүнөн коркпоо. Үчүнчүсү - мусулмандардын көңүлүн оорутуу жана аларды жабыр тарттыруу. Муну билип жүргүлө, Пайгамбарыбыз: **«Адилетсиздик менен бир мусулмандын көңүлүн оорутуу Каабаны жетимиш жолу кулатуудан да ашкан күнөө», -** деп айткан.

Жыйынтыктап айтканда, ыйман ниматынын кетпөөсү үчүн катуу коркуу керек, ыйманды коргоого аракеттенүү керек. Анткени, ыйман жана ыйман нимaты менен сыйланган мусулман өтө баалуу. Бул ниматтардын кадырын билүү керек. Анткени, ыйман базарда, дүкөндө сатылбайт, мураска да калбайт. Жакшылыкка ылайык болбогон адам пайгамбарды көрсө да мусулман боло албайт. Ыйман ниматына жеткен адамды Аллаху таала тандайт. Мусулман дегенибиз Аллаху таала тандаган, Өзүнө дос кылган адам деген сөз. Ушуларды эсте тутуу менен аракет кылуу керек жана алардын (мусулмандардын) кадырын билүү керек.

Хазрети Яхия бин Муаз Рази мындай дейт:

«Эң көп кубанган жана эң көп жакшы көргөн нерсем Аллаху тааланын мага ихсан жана сыйлык кылып берген ыйман ниматы. Ал эми эң көп корккон нерсем ал ыймандын менден кетүүсү.»

Ыкылас адамдын иштеринен билинет

Ыкылас (ихлас) – дене менен же мал-мүлк менен кылына турган парз же нафил бүткүл ибадаттарды, мисалы, жакшылык кылууну, мусулмандарды кубантууну, аларды кыйынчылыктардан куткарууну, зикирди, истигфарды

(астагфируллах айтууну) Аллах ыраазычылыгы үчүн кылуу деген сөз.

Намаз окуунун максаты - Аллаху тааланын улуулугун ойлоп, Анын алдында өзүнүн төмөндүгүн, алсыздыгын түшүнүү. Муну түшүнгөн адам ар дайым жакшылык кылат, эч качан жамандык кылбайт. Напсине моюн сунган адамдын окуган намазы сахих болсо да жемишин көрбөйт. Анткени, адамдардын жанында сүннөттөргө ылайык окуп, ал эми жалгыз калган кезде адептерине маани бербей окулган намаз рия болот. Пайгамбарыбыз: **«Адамдарга көрсөтүү үчүн намазын жакшы окуп, ал эми жалгыз кезинде минтип окубаган адам Аллаху тааланы мазактаган болот»,** - деп билдирген. Күнүгө беш маал Раббынын алдында туруууга ниет кылган адамдын көңүлү ыкыласка толот. Анткени, намазда аткарылуусу буйрук кылынган ар бир аракет көңүл менен денеге түрдүү пайдаларды келтирет. Мечиттерде жамаат менен намаз окуу мусулмандардын көңүлдөрүн бири-бирине байлайт жана бири-бирине бир тууган экендиктерин түшүнүшөт. Улуулар кичүүлөргө мээримдүү болушат. Кичүүлөр да улууларга урмат көрсөтүшөт. Байлар кедейлерге, күчтүүлүр алсыздарга көмөкчү болушат. Дени соолор ооруп калган бир тууганын мечитте көрбөсө үйлөрүнө издеп барышат жана **«Дин бир тууганына жардамдашуу үчүн жүгүргөн адамдын көмөкчүсү Аллах болот»** деген хадиси шарифтеги сүйүнчүгө жетүү үчүн аракеттенет.

Хазрети Шейх Абдулкуддус баласына мындай деп насыят айтат:

«Убакыттын кадырын бил! Күнү-түнү илим үйрөнүүгө аракеттен! Ар дайым даараттуу жүр! Беш маал намазды сүннөттөрү менен, тадил эрканы менен, хушу менен, Аллаху тааалаaны көрүп тургандай жана Пайгамбарыбыз билдиргендей окууга аракет кыл! Буларды аткарсаң дүнүйөдө жана акыретте сансыз көп ниматтарга жетесиң. Илим үйрөнүү ибадат кылуу үчүн керек. Кыямат күнү амалдар суралат, «Көп илим үйрөндүңбү?” деп суралбайт. Ал эми амалдар менен ибадаттар болсо ыкыласты табуу үчүн керек.

Бардык нерсени Аллаху тааланын ыраазылыгы үчүн аткаруу болуп саналган ыкылас болсо чыныгы илах жана шартсыз бар болгон Аллаху тааланы жакшы көрүү үчүн керек.

Мал-мүлк, урмат, кадыр-баркка жетүү үчүн кылынган ибадаттарда ыкылас болбойт, рия болот. Мындай ибадаттарга сооп берилбейт, тескерисинче күнөө болот, азапка учурайт. Бидатчылар, харам иш кылгандар жана дин душмандары менен достук кургандардын көңүлдөрүндө ыкылас калбайт жана көңүлдөрүндө зулумдук, кара тактар пайда болот.

Туура, салих мусулман боло алуу үчүн ахли сүннөт аалымдары билдиргендей ыйман келтирүү, ибадаттарды туура жана ыкылас менен аткаруу керек. Аллаху таала туура жана ыкылас менен ибадат кылгандарды жакшы көрө турганын, булардын көңүлдөрүнө дүнүйөдө фейз, нурларды жаадыра турганын, ал эми акыретте сооп жана жакшылык бере турганын убада кылган. Хадиси шарифте мындай делинет: **«Аллаху таала мындай деди «Менин шеригим жок. Мага шерик, ортомчу кошкон адам соопторун андан сурасын.” Ибадаттарыңарды ыкылас менен аткаргыла! Аллаху таала ыкылас менен кылган иштерди кабыл кылат.»**

Ибадатттардын туура болуусу үчүн кандай аткарылышын үйрөнүү керек жана үйрөнгөндөрүнө ылайык орундоо керек. Аллаху таалага жакын болуу, тактап айтканда, Анын сүйүүсүнө жетүү үчүн ыкылас менен Исламга моюн сунуу керек. Ал эми Исламга моюн сунуу үчүн алгач ахли сүннөт аалымдары билдиргендей ыйман келтирип, кийин харамдардан сактанып жана парз болгон ибадаттарды ыкылас менен аткаруу керек.

«Эшбах” китебинде мындай деп жазылган:

«Бир ибадатта сооп пайда болуусу үчүн бул ибадаттын сахих болуусу шарт эмес. Халис ниет кылынуусу шарт. Халис ниет кылынып аткарылган ибадат билбегендиктен фасид болсо (бузулса) сахих болбойт. Бирок, ниет кылынганы үчүн көп сооп берилет. Мисалы, даараты бар деген ой менен дааратсыз окулган намаз сахих болбойт. Бирок, ниети үчүн

көп сооп берилет. Нажис экенин билбеген сууну таза деп ойлоп аны менен даарат алып окулган намаздын шартында кемчилик болгону үчүн сахих болбогону менен ниетинин болгону үчүн сооп берилет. Шарттарына ылайык окулганы үчүн сахих болгон намаз рия көрсөтүү үчүн окулса сооп пайда болбойт.

Бир күнү Пайгамбарыбыз: **«Бир адам ыкылас менен «ла илаха иллаллах" десе Жаннатка кирет»,** - деп айтат. Муну уккан сахабалар: «Йа, Расулаллах, муну ыкылыс менен айтканыбыздын кандай белгиси бар?» - деп сурашты. Расулуллах алейхиссалам: **«Силерди Аллаху тааланын харам кылган нерселеринен тыйуусу»,** - деп жооп берди.

Жыйынтыктап айтканда, ыкылас - бардык нерсени Аллах ыраазылыгы үчүн кылуу деген сөз жана бул абал адамдын иштеринен билинет. Хазрети Жунайд Багдадинин айтканындай: «Бир адам кылган ибадаттарын ыкылыс менен аткарса Аллаху таала ал адамга бош нерселерден, керексиз кызыкчылыктардан кутулуу ниматын ихсан кылат (берет).»

Кыйынчылыксыз нимат болбойт

Адамдардын дүнүйөдө тынчтыкта, амандыкта, дени соо, бактылуу, кубанычтуу өмүр сүрүүлөрүнө жана акыретте чыныгы бакытка жетүүлөрүнө себечи боло турган пайдалуу нерселер **нимат** деп аталат. Аллаху таала кулдарына мээрим кылып, алар үчүн керектүү бардык ниматтарды жаратты жана буларды кандай колдонуу керектигин пайгамбарлары аркылуу жиберген китептеринде билдирди. Мусулман болсун, капыр болсун, ким болсо да бул китептерге ылайык өмүр сүрө турган болсо дүнүйөдө бакытка жеткендей эле акыретте да түбөлүк бакытка жетет.

Ыйман келтирип, диндин буйруктарын аткарып, тыюу салган нерселеринен сактанган адам дүнүйөдө да, акыретте да бакытка жетет. Аллаху таала ниматтарын белгилүү бир себептер, кыйынчылыктар аркылуу ихсан кылууда (берүүдө). Буйруктарды аткаруу, тыюулардан сактануу адамдардын

напсилерине оор келүүдө. Аллаху таала буларды да кыйынчылык кылып жиберүүдө. Бакытка жетүү үчүн ушул кыйынчылыктарга чыдоо керек.

Бул дүнүйө сыноо жери. Мында туура ката, чындык менен жалган аралаш. Эгер ыймандууларга кыйынчылыктар, балээлер берилбегенде, жалгыз гана каршы чыккандарга (капырларга) гана балээ келгенде дос менен душман ажырап билинип турмак жана сыноонун пайдасы, мааниси болмок эмес. Аллаху таала ыйман келтиргендерди кыйынчылык ичинде кылып көрсөтүп, каршы чыккандардын көздөрүн пардалаган. Дүнүйө ушундайча сыноо болду.

Адам алейхиссалам эч нерсеси жок дүнүйөгө келди, жүз жылдап кыйынчылык тартты. Кийин эки баласынын бири экинчисин өлтүрдү. Ата үчүн бул өтө оор абал.

Нух алейхиссалам 950 жыл динге чакырды. Коому ага ишенбей, көп азап тарттырды. Ар жолу денесине зыян беришип, өлдү деп таштап кетишчү эле. Жабраил алейхиссалам жараларын дарылачу, кийин кайрадан динди насаат кылууга чыгуучу.

Ибрахим алейхиссалам отко ыргытылды. Ал эле эмес Исмаил алейхиссаламды курмандык кылуу буйругу берилди, анткени, Ибрахим алейхиссалам Аллаху тааланын халили (досу) эле.

Муса алейхиссалам да көп кыйынчылык көрдү. Туулган жылында бардык балдары өлтүрүлдү. Көп жылдар бою койчу болуп жүрдү.

Аййуб алейхиссалам канчалаган жылдар бою ооруду, курттабаган жери калган эмес. Юсуф алейхиссалам кудукка ташталды. Закария алейхиссалам жыгачтын ичинде жыгач менен бирге араланды. Иса алейхиссалам да көп кыйынчылык тартты. Булардын баары пайгамбарлар эле. Эмне үчүн мынчалык кыйынчылык тартышкан? «Ла илаха иллаллах" дегендери үчүн, элди эң жогорку нимат болгон ыйманга чакыргандыктары үчүн.

Пайгамбарыбыз: **«Эч бир пайгамбар мен тарткан азабымды тартпады, мен капалан сыяктуу капаланбады»,**

- деп айткан.

Хазрети Абу Бакр да көп азап чекти, канча жолу сабоодо калды. Негизинде ал баарынан мурда ыйман келтирген болчу, малын жана жанын ушул бакыт жолуна курман кылган эле. Хазрети Омар намаз окуп жатканда, Хазрети Осман Курани карим окуп отурганда шейит кылынды. Хазрети Алинин тарткан азаптары, Хазрети Хусейндин башынан өткөндөрү баарына балгилүү.

Хазрети Имам Раббани мындай дейт:

«Кыйынчылыктардын келүүсү көрүнүшүндө (сырттан караганда) өтө оор, өтө ачуу болсо да буларды нимат деп билүү керек. Бул дүнүйөнүн эң баалуу казынасы – машакат менен таарынычтар. Дүнүйө дасторконунун эң даамдуу, эң таттуу тамагы дарт менен кыйынчылыктар. Бул таттуу ниматтар ачуу дарылар менен капталып, сыноо жолуна салынган. Багы бар, акылдуу адамдар булардын ичиндеги таттуулукту көрөт. Аларга бетиндеги ачуу кабыктары да таттуу болуп сезилет. Ачуулардан ырахат алат. Эмнеге таттуу болбосун, сүйүктүүңөн келүүчү бардык нерсе таттуу болот эмеспи? Көңүлүндө оорусу барлар мунун ырахатын сезе алышпайт. Көңүлдүн оорулуу болуусу – Аллаху тааладан башка нерселерге байлануусу. Бакыт ээлери сүйгөнүнөн келүүчү кыйынчылыктардан ушунчалык көп ырахат алышкан, керек болсо кубанычтуу абалдардан да анчалык ырахат алышпаган. Экөөсү тең сүйүктүүдөн келгени менен кыйынчылыктардан адамдын напси үлүш албайт. Ал эми кубанычтуу абалдарды напси да каалайт.

Жыйынтыктап айтканда, бардык ниматтардын өтөөсү – кыйынчылык. Ыйман келтиргендер дүнүйөдө бир нече күн кыйынчылык, дарт, балээ көрбөгөндө Жаннат ырахаттарынын кадырын түшүнө албас эле, түбөлүк ниматтардын кадырын билбес эле.

Ыйманды кубаттандыруу үчүн

Ыйманды кубаттандыруучу көп нерсе бар. Булардан бир

нечесин билдирели:

1-Жакшы мүнөздүү болуу.

2-Ар дайым Аллаху тааланы эстөө.

3-Ыкыластуу болуу.

4-Жоомарт болуу.

5-Өзүнүн эркинен сырткары чоң балээлерге туш болуу. (Салих адамдар үчүн)

6-Харамдардан сактануу.

7-Куфурга түшүүдөн катуу коркуу.

8-Жакшы көргөн адамын Аллах үчүн жакшы көрүү, жаман көргөн адамын Аллах үчүн жаман көрүү.

9-Салих болуу.

10-Намазга бекем маани берүү.

Бул темадагы хадиси шарифтерде мындай делет:

«Ыйманы эң кубаттуу мусулман – жакшы мүнөздүү болгону. Адамдар жанына оңой жакындай алат, келип-кетүүчүлөрү көп болот. Бардык адамдар менен жакшы карым-катнашта болот. Айланасындагылар менен батыша албаган адамда жакшылык болбойт.» (Табарани)

«Кайда болсо да Аллаху тааланы унутпаган адамдын ыйманы кубатуу». (Байхаки)

«Аллах үчүн кылган иштеринде адашуудан коркпогон, амалдары ыкыластуу болгон, эки иштин бири акыретке, бири дүнүйөгө пайдалуу болсо, акыретке пайдалуу болгонун тандаган адамдын ыйманы кубаттанат.» (Дайлами)

«Куран окуу жана Аллахты зикир кылуу ыйманды кубаттандырат.» (Дайлами)

«Эң оор балээ пайгамбарларга, олуяларга жана аларга окшогондорго келет. Адамдын ыйманы кубаттанган сайын балээге учурайт. Ыйманы мыкты болсо балээси оор болот. Ыйманы алсыз болсо балээси жеңил болот.» (Тирмизи)

«Жоомарт мусулмандын ыйманы кубаттуу болот.» (Дайлами)

«Аллахтан коркуп харамды карабаган адам

ыймандын ырахатын сезет.» (Табарани, Хаким)

«Аллахты жана Расулуллахты бардык нерседен жогору көргөн адам, жалгыз гана Аллахтын жакшы көргөндөрүн жакшы көргөн жана куфурга түшүү коркунучу отто күйүү коркунучунан да катуу деген адам ыймандын ырахатын сезет.» (Бухари)

«Үч нерсе ыймандын ырахатын арттырат: Аллах жана Расулуллахты бардык нерседен артык жакшы көрүү, өзүн жакшы көрбөгөн мусулманды Аллах ыраазычылыгы үчүн жакшы көрүү жана Аллахтын душмандарын жакшы көрбөө.» (Табарани)

«Жакшылык кылганына кубанып, күнөө кылганына өкүнгөн адам ыймандуу.» (Табарани)

Эртең менен жана кечинде бул дубаны окуган адам ширкке түшүүдөн кутулат жана ыйманы кубаттанат:

«Аллахумма инни а'узу бика мин ан ушрика бика шай-ан ва ана а'ламу ва астагфирука лима ла а'ламу иннака алламул-гайуб.» (И.Ахмед)

Руханий оорлардын башы

Руханий оорулардын башы – дүнүйөлүк нерселерди жакшы көрүү. Жамандыктардын бардыгы дүнүйөлүк нерселерге болгон сүйүүдөн башталат. Адамдарды көрө албастыкка, бири-бирине өчөшүүгө жана текебердикке тартат. Адамдарга күмөндүү нерселерди, жада калса, харам болгон нерселерди да кылдырат. Андан да жаманы куфурга түшүүгө да себеп болот.

Пайгамбарлардын көбүнө ыйман келтирбегендер дүнүйө-мүлкүнөн, кадыр-баркынан айрылып каламын деген коркунучтан улам куру калышкан. Антпесе, алар пайгамбарлардын акыйкатты айтып жатканын билишчү. Фараон ыйман келтиргенинде Мысырга башчылыгын жүргүзө алмак эмес. Намруд момундардын бирине айланганда Намруддугун кантип ишке ашырмак?!

Бир күнү Сахабалардын бири сүйүктүү Пайгамбарыбыз

«алейхиссаламга” келип: «Мага бир амал үйрөтүңүз, мен ал амалды аткарганда Раббим да, адамдар да мени жакшы көрүшсүн», - дейт.

Пайгамбарыбыз мындай деп жооп берет:

«Дүнүйөнү жакшы көрбө, ошондо Раббибиз сени жакшы көрөт...»

Раббибиз дүнүйөнү да, дүнүйөнү сүйгөндөрдү да сүйбөйт. Дүнүйөдөн башка эч бир жерде Ага каршы чыгуу, багынбастык болбойт. Ошол үчүн да дүнүйөнү жакшы көрбөйт.

«Бирөөнүн колундагы нерсеге көз артпа, ошондо адамдар сени жакшы көрүшөт...»

Адамдар өзүнөн бир нерсе сураган адамды жактырышпайт.

Кандай гана акмактык!...

Дүнүйөгө болгон сүйүү акыретти унуттурат. Кандай гана акмактык! Адам таштап кете турганы айдан ачык болгон бул дүнүйөгө ушунчалык маани берет да, ал эми ал жакта түбөлүк кала турганы айдан ачык болгон акыретке кайдыгер карап унутат. Байлыгынын, мал-мүлкүнүн көбөйгөнүнө кубанат, бирок, өмүрүнүн кемип жатканына өкүнбөйт... Бул байлык өлгөндөн кийин эмнеге жарайт?...

Касиеттүү динибиз иштеп акча табууну, бай болууну жаман деген эмес. Тескерисинче, бай болууну колдойт. Зекет менен садака берүүнү буйрук кылууда. Бергендердин чоң ниматтарга, түбөлүк бакытка жете тургандыгы билдирилүүдө. Булардын бардыгын акча менен аткаруу мүмкүн болот. Адамды жаңы туулгандай күнөөсүз кылуучу ажылык ибадаты да акчасыз ишке ашпайт. Ажылык байларга парз болуп саналат. Орозо кармаган адамга ооз ачырган адамдын орозо кармагандай соопко ээ болоорун да баарыбыз билебиз.

Муса алейхиссаламдын заманында кедей бир адам бар эле. Муса алейхиссаламга келип: «Сен Калимуллахсың, Раббибиз менен сүйлөшөсүң. Раббибизге менин абалымды билдир, көп мал-мүлк берсин», - дейт. Муса алейхиссалам ал адамдын жагдайын Раббибизге билдирет. Раббибиз: **«Ал**

кулума айт, кааласа бул дүнүйөдө, кааласа акыретте берейин», - дейт. Тиги адам бул дүнүйөдө берилүүсүн каалайт. Муса алейхиссалам ага: **«Үч күндүк дүнүйөнү эмнеге каалап жатасын? Бир күнү бардыгын таштап кетесин да. Сен акыретти танда, ал жакта түбөлүккө каласын»,** - дейт. «Раббим мага тандоо укугун берди, а мен бул байлыктын дүнүйөдө берилүүсүн тандаймын», - дейт ал адам. Ошентип ал аз убакыттын ичинде бай болот. Байлыгы бир жагынан агылып келип жатты, ал да бир жагынан бул байлыгын Аллах жолунда жакшылыктарга жумшап жатты. Кез келген кедейге жардам кылат, карызга баткандардын карыздарын төлөйт. Жетимдерди бооруна басып, кубанычка бөлөйт. Ошентип жүрүп бир күнү кайтыш болот...

Муса алейхиссалам ал адам үчүн Бейиште бийик сарай дайындалганын көрдү да, Аллаху таалалдан мунун хикматын сурайт:

«Йа Раббим, бул кулуң мал-мүлктүн дүнүйөдө болуусун тандады, сен болсо бердиң. Ал бул сарайга кандайча жетти?»

«Туура айтасың, ал бул дүнүйөдө сурады, биз болсо бердик. Бул сарайды ал акчасына сатып алды».

Акчаны көңүлдө сактабоо керек!

Касиеттүү динибиз «беш убакыт намаз окуу" шарты менен кайсы адамга болсо да кол алдындагылардын (үй-бүлөсүнүн) нафакасын камсыздоо үчүн жумуш кылуусун ибадат деп билдирген жана ошол иши үчүн чоң сооптор убада кылынган.

Ар бир кызматчы кызмат кылган үйүндө, ар бир жумушчу жумуш ордунда, ар бир сатуучу дүкөнүндө иштеп жатып ары акча табат, ары соопко да ээ болот...

Дүнүйө үчүн иштөөнү, акча табууну ибадатка теңеген динибиз дүнүйө табууну эмес, дүнүйөгө деген сүйүүнү, көңүлдү дүнүйөгө байлоону жамандаган...

Кеме суусуз сүзбөйт. Сүзүү үчүн алдында суу болуусу керек, ичинде эмес. Ичине суу кире турган болсо чөгөт. Суу кеменин алдында болгон кезде гана пайдасы тийгениндей акча дагы адамдын жүрөгүндө эмес чөнтөгүндө болгон кезде

гана пайдасын тийгизет. Хазрети Абдулкадир Гейлани бир сухбатында мындай дейт:

«Халал жол менен тапкан акчаларыңарды сандыкта да сактагыла, чөнтөктө да сактоого болот. Болгону көңүлдө (жүрөктө) сактабагыла.”

Берген кол алган колдон жогору

Адам колу ачык, берешен болууга үйрөнүүсү керек. Анткени, бир күнү эң кымбат нерсеси болгон жанын, рухун берет. Эгер адам жоомарттыкты адатка айландырса жан тапшыруусу оңой болот. Динибиз алууну эмес берүүнү буйрук кылууда. Адамдардан келүүчү зыяндарга сабыр кылуу, алардын көрсөткөн кысымдарына чыдоо, адамдарга көмөк көрсөтүү, ооруларын жеңилдетүү жана ушул сыяктуулардын бардыгы өз ырахатын өзгөлөр үчүн курмандык кылуу, тактап айтканда, берешендик болуп саналат. Хадиси шарифте мындай делет: «Бул үч нерсе үчүн ант кыламын: Садага берүү менен дүнүйө-мүлк эч качан кемибейт. Мындай болгон соң садага бергиле! Зулумдук кылган адамды Аллах ыраазылыгы үчүн кечирген адам дүнүйөдө да, акыретте да жогору болот. Андай болгон соң кечиргиле! Тилемчиликтин эшигин ачкан адамга Аллаху таала кедейлик эшигин ачат.»

Бийик мартабага, бийик даражаларга жеткен адамдар ал даражаларга колундагыны берүү аркылуу жетишкен. Динибиздин негизи өзгөгө жүк болуу эмес өзгөнүн жүгүн көтөрүү. Башкалардын оорчулугун, жүгүн көтөргөн адам – жетилген, адамкерчилик кесиеттерге ээ боло баштаган адам дегенди билдирет. Пайгамбарыбыз «саллаллаху алейхи васаллам”: **«Берген кол алган колдон жогору»**, - деген.

Хазрети Абу Али Журжани мындай деген: «Ариф (камил адам) – көңүлүн (жүрөгүн) толугу менен Аллаху таалага, денесин элине кызмат кылуу жолуна тапшырган адам.”

Бардык нерсени жаратуучу, бардык нерсени ихсан кылуучу, берүүчү жалгыз – Аллаху таала. Адам баласы Ага каршы чыгып буйруктарын аткарбаса да Ал ырыскы берүүсүн

токтотпойт. Хазрети Имам Раббани мындай дейт:

«Бүткүл макулуктарга бардык ниматты, жакшылыктарды берүүчү жалгыз гана Аллаху таала. Бардык нерсени жоктон бар кылган, бар болуу ниматын берген – Аллах. Бардык нерсенин ар убакта бар болуп туруусун да Аллаху таала камсыз кылууда. Камилдик, жакшы касиеттердин бардыгы адамдарга Анын мээримдүүлүгү менен берилген. Өмүр сүрүү, илим үйрөнүү, угуу, көрүү, күч-кубат жана сүйлөө сыяктуу аракеттерибиздин бардыгы Аллаху тааладан берилген. Сансыз ниматтардын бардыгын жалгыз Аллах берүүдө. Адамдарды кыйынчылыктардан куткаруучу да - Аллаху таала. Анын мээримдүүлүгү ушунчалык, күнөө кылса да кулдарынын ырыскыларын токтотпойт. Кечирими менен мээриминин көптүгү ушунчалык, күнөө кылгандардын беттерин ачып жарыя кылбайт. Хилминин (сабыры менен жумшактыгынын) көптүгү да ушунчалык, кулдарын жазалоого ашыкпайт.”

Пайгамбарыбыз «саллаллаху алейхи васаллам” хадиси шарифинде: **«Аллаху тааланын ахлагы мененахлактангыла!» -** деп айткан. Мисалы, Аллаху тааланын сыпаттарынын бири – Саттар. Тактап айтканда, күнөөлөрдү жабуучу (жашыруучу). Мусулман адам да диндеш бир туугандарынын айыбын, кемчиликтерин жашыруусу керек. Аллаху таала кулдарынын күнөөлөрүн кечирүүчү. Мусулмандар да бири-биринин кемчиликтери менен күнөөлөрүн кечирүүлөрү керек. Аллаху таала – карим, рахим, камкордугу менен мээрими мол. Мусулман адам дагы жоомарт жана мээримдүү болуусу керек. Хазрети Рислан Димашки: «Мүнөздөрдүн эң көркөмү – күчү жетип туруп кечирүү жана өзүнө керек болгон нерсени жоомарттык кылып берүү”, - деген.

Хазрети Абдуллах Ансари мындай дейт:

«Бирөө жакшылык кылса анын кулундай болосуң. Анын алдында ийилип, урмат көрсөтүп жүрөсүң. Ал эми сен бирөөгө жакшылык кылсаң мунун тескериси болот. Ошол үчүн ар дайым адамдарга жакшылык жасап, аларга пайдалуу болууга аракеттенүү керек. Бир хадиси шарифте: **«Берген кол алган**

колдон жогору турат», - деп айтылат.”

Берген адам ар дайым таасирдүү, кадырлуу болот. Алууну, суроону (тиленүүнү) адат кылган адам кор болот. Анткени, Пайгамбарыбыз «саллаллаху алейхи васаллам”: **«Канааттанбагандан, сурануудан** (тиленүүдөн) **сактангыла! Ачкөздүк дегенибиз кедейликтин дал өзү»**, - деп айткан.

Көрө албаган адамдар тарабынан Хазрети Абулхусейн Нуринин жана аны менен замандаш болгон бир нече олуялардын үстүнөн халифага жалаа жапкан арыз түшөт. Иштин чоо-жайы аныкталбастан аларды өлүм жазасына тартууга буйрук кылынат. Башын алууга биринчи болуп арасынан бирөөнү чакырат. Ушул убакта Хазрети Абулхусейн Нури алдыга атып чыгып:

-Биринчи болуп менин башымды кескиле,- дейт.

-Мынчалык умтулгудай кылыч жакшы нерсе эмес. Эмнеге шашасың? Сенин кезегиң али келе элек, - дейт баш кесер.

-Биздин жолубуз исар жолу. Досуңдун амандыгын өз башыңдын амандыгынан жогору койуу жолу. Эң таттуу жана эң кымбат нерсе – жан. Мен өз жанымды курмандык кылып бул турган бир туугандарымдын бир нече көз ирмем болсо да өмүр сүрүүлөрүн каалайм, - деп жооп берди Хазрети Абулхусейн Нури.

Бул абалды көргөн халифа булардын иштерин кайрадан текшертет. Натыйжада бул адамдардын Аллах адамдары экендиктерин түшүнүп, кечирим сурап боштондукка чыгарат.

Мусулман нан сыяктуу болуусу керек. Ар дайым ага болгон муктаждык байкалып туруусу керек. Адамдарга берүүнү, таратууну адат кылып, башканын жүгүн өз мойнуна алуучу адам нан сыяктуу керек болот. Ал эми дүнүйөлүгүн ойлогон, адамдардан алууну гана көздөгөн адамдын башы уруш-талаштан чыкпайт. Максаты акырет болгон инсан адамдардын оорун жеңилдетүү жолунда болот, алардын жүгүн көтөрүп, ар дайым кандай да болсо бир көмөк көрсөтүүнү ойлойт, эл менен таттуу мамиледе болот.

Адамдардан келүүчү оорчулуктарга, кыйынчылыктарга

сабыр кылуу чыныгы көркөм мүнөз болуп саналат. Ошол үчүн ар бир мусулман өзү тууралуу: «Кандай гана жакшы адам" деп айттырууга умтулуу керек. Кимде-ким өзү тууралуу айланасындагыларга ушундай айттыра алса ага сүйүнчү болсун!!!

Кимде-ким өзүн таарынткан адамдарга жакшылык жасай алса, аларга кайрымдуу боло алса жаны ырахаттыкка бөлөнүп, бактылуу болот. Дин улуктары: «Жүрөктү эң көп нурландыруучу нерсе – таарынткан адамыңа дуба кылуу", - дешкен.

Футувват же марттык – сени жактырбаган адамга сый-сыяпат көрсөтүү жана сага жакпаган адамга жылуу мамиле көрсөтүү. Бир нерсе берүүнү билбеген, жоомарттык кыла албаган, колу тар сараң адам башкалардын урматына эч качан ээ боло албайт. Сөздүн негизи дин даанышмандары айтышкандай: «Башкага жүк болгон адам кор болот."

Напсиге оор тийүүчү нерсе

Напсинин демин басып коюучу жана ага эң оор тийүүчү нерсе - бирөөнүн айткан чын сөзүн кабылдап «ооба, туура" деп айтуу. «Алхикам-ул Атаиййа" китебинде: «Эки иштин напсине оор келгенин кыл! Анткени, туура (чындык) иш напсиге оор келет», - деп айтылат. Хадиси шарифте мындай делинет: **«Амалдардын эң жогоркусу – напсиге эң оор тийгени».**

Хазрети Юсуф бин Асбат: «Карапайымдыктын белгилеринин бири – айткан адам ким болсо да хак сөздү кабыл кылуу", - деген.

Фудайл бин Ияд хазреттери да: «Чындыкка башыңды ий, чындыктын артынан жүгүр, ким айтса да чындыкты кабыл кыл", - деп айткан.

Хазрети ибн Ата мындай дейт: «Карапайымдык – ким айтса да чындыкты кабыл кылуу."

Кыйын болгон ишти аткаруу напсиге оор тийет. Мындай иштер напсини басып, алсыратат. Ибадаттар напсини алсы-

ратуу үчүн, каалоолорун жоюш үчүн буйрук кылынды. Анткени, напси адамдын да Аллаху тааланын да душманы болуп саналат. Аны алсыратып, каалоолорунун алдын алуу керек.

Кандай иш болсо да напсиге канчалык аз моюн сунулса ал иштин пайдасы ошончолук көп болот. Тактап айтканда, Аллаху тааланын ыраазылыгына тез жеткирет. Ислам дининин буйруктары менен тыйуулары напсини жазалап, алсыратуу үчүн берилген. Анткени, напси - Аллаху тааланын душманы. Хадиси кудсиде:

«Напсиңе душман бол! Анткени, ал - Менин душманым», - деп буйрук кылынат.

Адамдардагы «аммара” (тарбияланбаган) напси дин илимдерине ишенбейт. Анын табияты, жаратылышы Ислам динине баш ийбөө. Ошондуктан, Ислам динине баш ийүү напсиге өтө оор келет. Напси ага моюн сунгусу келбейт. Напсини эң кыйноочу, ага оор тийүүчү нерсе – Исламдын буйруктарына моюн сунуу жана тыйуу салган нерселерден сактануу. Напсини басып алсыратуу, тарбиялоо үчүн Исламга моюн сунуудан башка жолу жок.

Напсинин каалоолору адамды Аллах жолунан адаштыра тургандыгы Курани каримде билирилген. Анткени, напси толугу менен Аллаху таалага каршы келип, Аны жокко чыгаргысы келет. Кайсы иште болсо да напсиге моюн сунуу напсиге сыйынуу болуп саналат. Напсине моюн сунган адам куфурга түшө баштайт же бидатчы болуп баштайт же болбосо харам иш кыла баштайт. Хазрети Абу Бакр Табистани: «Напсиге баш ийүүдөн кутулуу – дүнүйөдөгү ниматтардын эң чоңу. Анткени, напси Аллаху таала менен кулдун арасындагы пардалардын эң чоңу”, - деген. Хазрети Сахл бин Абдуллах Тустари да мындай дейт: «Ибадаттардын эң жогоркусу – напсиге баш ийбөө.”

Ислам бин Юсуф Балки деген адам Хазрети Хатамул-Асамга бир нерсе белек кылган эле. Хатамул-Асам бул сыйлыкты кабыл кылганында айланасындагылар андан: «Бул нерсени кабыл кылууң напсиңе баш ийгениң болбойбу?» – деп сурашты. «Бул сыйлыкты кабыл кылуу аркылуу өзүмдү

төмөн кылып, аны жогору чыгардым. Кайра кайтарганымда аны төмөн, өзүмдү жогору санаган болоор элем. Бул напсиме жакмак», – деп жооп берди Хатамул-Асам хазреттери.

Пайгамбарыбыз алейхиссалам узун бир хадиси шарифинин аягында:

«Адамды балээге сүйрөөчү үч нерсе бар: Сараңдык, напсиге моюн сунуу, өзүн жактыруу», - деп айтты.

Напсиге баш ийип, тообо жана истигфар кылбай, жеңилдик күтүп Жаннатты үмүт кылуу акмактык болот. Анткени, хадиси шарифте: **«Акылдын белгиси – напсини жеңип ага бийлигиңди жүргүзүү жана өлгөндөн кийин керек болуучу нерселерди дайындоо. Акмактыктын белгиси – напсиге баш ийип, Аллахтан кечирим менен мээримдүүлүк күтүү»**, - деп айтылган.

Напсине баш ийген адам ар дайым Ислам коргонунун сыртына шыгып кете берет. Жаныбарларда акыл менен напси болбогону үчүн керектүү муктаждыктарын тапкан жеринде кандырып кете берет. Жалгыз гана денелерине зыян берүүчү же өздөрүнө зыян тийгизүүчү нерселерден оолак жүрүшөт. Ислам дини ырахат менен бактылуу өмүр сүрүү үчүн керектүү нерселерге жана дүнүйө лаззаттарынын пайдаларына тыюу салбаган. Болгону, буларга жетүү жана бул нерселерди колдонуу учурунда акыл менен динге моюн сунууну буйрук кылган.

Ислам дини адамдардын бул дүнүйөдө да, акыретте да ырахат жана бактылуу өмүр сүрүшүн каалайт. Ошондуктан, адамдарга акылга баш ийүүнү буйрук кылды. Напсиге моюн сунууну тыйды. Акыл жаратылбаганда адам бүтүндөй напсинин айтканын кылып, балээлерге учураар эле. Ал эми напси болбогондо адам өмүр сүрүү, өсүп-өнүгүү үчүн керектүү нерселерге умтулууда бош болуп, напсиге каршы жихад кылуу сообунан куру калар эле. Периштелерден да жогору болуу жолу ага жабык калар эле. Хадиси шарифте мындай делинет:

«Жаныбарлар акыретте боло турчу абалдарды силер сыяктуу билишкенде жеш үчүн алардын денесинен бир

кесим эт табалбас элеңер.»

Тактап айтканда, жаныбарлар акыретте болуучу азаптардан корккондуктан жеп-ичүүдөн тыйылар эле. Териси менен сөөгү гана калар эле. Адамдарда напси болбогондо алар да ошол жаныбар сыяктуу коркунучтан жеп-иче албай, өмүр сүрө алмак эмес.

Адамдардын өмүр сүрүүлөрү напсинин ыклассыздык менен дүнүйөгө берилгендигинин аркасында ишке ашат. Напси эки тараптуу курч бычакка же өтө уулуу дарыга окшойт. Аны дарыгердин айтканы боюнча колдонгон адам мындан пайдаланат. Туш келгениндей максатсыз колдонгон адам дүнүйөсүн да, акыретин да күйгүзөт.

Ислам напсини жоюп, жок кылууну эмес, аны тарбиялап жолго салып, анын күчүнөн пайдаланууну буйрук кылууда.

Ыймандуу адам уурулук кылбайт

Уурулук – башканын мүлкүн уурдоо, уруксатсыз алуу, өзгөнүн менчигин акысыз (адилетсиз) түрдө өз ээлигине өткөрүү дегенди билдирет. Уруксатсыз алынган жана уурдалган нерселер аз болсо да өкүмдөрү бир жана харам болуп саналат. Ар адамдын колундагы менчиги анын менчиги эмес экендиги далилденмейинче өзүнүн мүлкү болуп кала берет. Уурулук, күч менен тартып алуу, зулумдук, паракорлук, пайыз, каракчылык жана кыянат менен ээ болгон мүлк менчик болбойт. Мындай нерсени сатып алуу, жеп-ичүү жаиз эмес. **Хадика** китебинде мындай делинет: «Күч менен же уурулук, кыянат сыяктуу харам жолдор менен ээ болгону белгилүү нерсени белекке, садака жана акыга төлөм иретинде алуу, карызга алып колдонуу халал эмес. Бир гана мураскердин мураска калган нерселердин ээсин билбеген абалда ошол нерселерди алуусу халал болот. Мүлктүн ушул сыяктуу харам экени толук маалым болбосо бардык адамдын алуусу жаиз болот.”

Уурулук кылуу – чоң күнөөлөрдүн бири. Эркектерден да, аялдардан да бул күнөөгө чалынгандар өтө көп. Уурулуктун

тузагынан кутула алган адам өтө аз. Ошондуктан, уурулуктун эмне экенин билип, андан сактануу керек. Аялы-күйөөсү бири-биринин буюмдарын уруксатсыз алуусу, колдонуусу уурулукка болот, ушундайча чоң күнөө жасалууда. Бул абал көп адамдарда бар. Аллаху таала сактаган өтө аз гана адамдар бул нерседен кутулган. Кээ бир адамдар мунун уурулукка жата турганын, күнөө экенин да билбейт. Жада калса, халал деп ойлошот. Ушундай ойлоп, ишенип ыймандарын коопко түшүрүүдө. Мындай ишенген аял-күйөөлөр бири-биринин буюмдарын уруксатсыз алууну адатка айландырышкандыктан башкалардын буюмдарын уруксатсыз колдонуунун жаман экенин ойлоп да койбойт. Ушунун кесепетинен көпчүлүк адамдар башка бирөөнүн мүлкүнө тартынбай кыянат жана уурулук кылышууда. Ниса сүрөсүнүн 29-аятында: **«Эй ыйман келтиргендер, бири-бириңердин менчигиңерди араңарда туура эмес жолдор менен жебегиле. Тактап айтканда, Ислам харам кылган пайыз, кумар, уурулук жана күч менен тартып алуу сыяктуу туура эмес жол менен жебегиле. Жалгыз гана бири-бириңерге ыраазы боло турган түрдө соода жолу менен болсун»**, - деп айтылган.

Жалган айтуу, ушак айтуу, гыйбат (ушак) кылуу, жалаа жабуу, уурулук, куулук, кыянат кылуу, адамдарды таарынтуу, фитна (бүлүк) чыгаруу, башканын буюмдарын уруксатсыз колдонуу, жумушчунун, жүк ташуучунун эмгек акыларын бербөө күнөө болот. Буларды мусулман болбогон адамга карата да, мусулман болбогон мамлекетте да кылуу күнөө болот. Ибадаттардын кабыл болуусу үчүн уурулук, куулук жана кыянат сыяктуу күнөөлөрдөн тыйылуу керек.

Чакырылбаган жерге баруу өзүн-өзү кордоо болуп саналат. Хадиси шарифте: **«Чакырган жерге барбоо күнөө болот, чакырбаган жерге баруу уурулук кылууга жатат»**, - деп айтылат.

Бир күнү Хазрети Бахлул Дананын үйүнө ууру кирип, тапкан нерселеринин бардыгын алып кетет. Таң атканда Хазрети Бахлул Дана туруп, көрүстөнгө барып, көрүстөнгө

кирүүчү эшиктин алдына отуруп алат. Бул абалды уккандар: «Эмне үчүн уурунун изине түшпөдүң, эмнеге бул жерге келип отурасың?» – деп сурашат. Хазрети Бахлул Дана: «Жолунан адашкан ал адамды ушул жерде күтүп отурамын», - деп жооп берет. Бул сөзгө ал жердегилер күлүшөт. «Аллах андан кайтарсын, ал адам бул жерге келип эмне кылсын?» – дешти алиги адамдар. Аларга Хазрети Бахлул Дана: «Силер тынчсызданбагыла, ал сөзсүз бул эшикке келет. Ажал аны бул жерге алып келет», – деп жооп берди. Бул сөздү укканда ал жердегилер терең ойго чөмүлүштү.

Ахли сүннөт акыйдасында амал ыймандын бөлүгү эмес. Эринчээктик менен буйруктарды аткарбай жана напсине азгырылып күнөө кылуудан тыйылбагандардын ыйманы кетпейт, капыр болуп калбайт. Чоң күнөө кылган мусулмандар бул дүнүйөдө тообо кылбай, акыретте да шапаатка жете албаса, күнөөлөрүнүн өлчөмүндө Тозокто күйөт, андан кийин өздөрүндө болгон ыйман нурунун себеби менен Аллаху тааланын кечиримине жетет.

Аманатка кыянат – эки жүздүүлүктүн белгиси

Кыянат – өзүн башкаларга ишенимдүү, адал киши катары көрсөтүп, кийин ошол артылган ишенимди актабай турган мамиле кылуу деген сөз. Бул өтө жаман мүнөздөрдүн бири. Кыянатчы – аманатка кыянат жасай турган, жамандык кылуучу адам. Мусулман болсун, капыр болсун туш келген адамга кыянат кылуу чоң күнөө болот. Хадиси шарифте: **«Ишенимдүү болбогон адамда ыйман жок. Убадасына турбаган адамда дин жок»,** - делинет.

Бул хадиси шарифти ахли сүннөт аалымдары «аманатка кыянат жасаган адамдын ыйманы толук болбойт, бул нерсеге маани бербесе ыйманы кетет” деп түшүндүрүшкөн.

Кыянат кылуу адамдарды капаланууга алып келет, бул өз кезегинде харам жана мунафыктыктын (эки жүздүүлүктүн) белгиси болуп саналат. Кыянаттыктын тескериси – аманат, ишенимдүү болуу. Аманат менен кыянат буюмда, мүлктө

болгону сыяктуу сөздө да болот. Хадиси шарифте: **«Акыл суралган адам – ишенимдүү адам», -** деп айтылган.

Акыл суралган адамдын туура нерсени айта турганына жана суралган нерсени өзгөлөрдөн жашыра турганына аманат кылынып, ишенилет. Адам мүлкүн ишенген адамына аманат кылганындай (тапшырганындай) эле туура айтаарына ишенген адамынан акыл, жол сурайт. Али имран сүрөсүнүн 159-аятында: **«Жасай турган ишиңди алгач акылдаш** (кеңеш)**!**», - деп буйрук кылынган.

Акылдашуу же кеңешүү адамды өкүнүүдөн коргоочу чеп сыяктуу. Акыл суралуучу адам элдин абалын, заманын жана мамлекеттин шарттарын билүүсү керек. Бул саясат илими деп аталат. Ошону менен катар акылдуу, зирек ойлуу (туура пикирлүү), келечекти болжой алган, керек болсо дени соо болуусу керек. ийиш. Акыл суралган адамдын билбегенинин же билгенинин тескерисин айтуусу күнөө болот. Жаңылышып ката айтуу күнөө болбойт.

Хазрети Абдуллах бин Масуд мындай деген: «Динибизден эң алгач айрылып калуучу, жоголуучу нерсеңер – аманат. Эң аягында айрылуучу нерсеңер намаз болот. Дини болбосо да намаз окугандар пайда болот.”

Хазрети Суфйан Саври насыят сураган адамга мындай дейт:

«Ардактуу бир тууганым! Көркөм адеп менен көркөм мүнөзгө бекем карман! Жамаатка каршы чыгып алардан ажырап калба! Анткени, жакшылык жамаатта. Бирок, жамаат дүнүйөгө берилип, дүнүйөлүк иштер менен үбара болуп жатса аларга моюн сунба. Дин тууралуу сенден бир нерсе сураган ар бир мусулманга жардамыңды тийгиз! Аларга жол көрсөт! Аларга насыят айт! Аллаху таала жактырган ишти сени менен акылдашууга келген адамдан эч нерсе жашырба! Мусулманга кыянат кылуудан сактан! Кимде-ким бир мусулманга кыянат кылса Аллаху таала менен Расулуна кыянат кылган болот. Мусулман бир тууганыңды Аллах ыраазылыгы үчүн жакшы көрө турган болсоң жаның менен малыңды андан аяба.”

Юсуф аттуу бир адам Хазрети Зиннун Мысринин «Исми а’зам” дубасын билгендигин угуп, Мысырга барып, ага бир жыл кызмат кылат. Бир күнү Юсуф Хазрети Зиннун Мысриге: «Эй устазым, сизге бир жыл кызмат кылдым, эми акымды берүүңүз керек. Сиздин «Исми а’зам” дубасын билгениңизди уккан элем. Аны менден башка эч кимге ишенип тапшыра албай турганыңызды билет чыгарсыз», – дейт. Хазрети Зиннунн Мысри ага үн катпай жоопсуз калтырды. Арадан алты ай өткөндөн кийин Хазрети Зиннун Мысри алиги шакиртин чакырып, ага оозу жабылган бир идиш берип: «Фустаттагы баланча досумду тааныйсынбы?» – дейт. Шакирти: «Тааныйм устазым», – деп жооп берет. «Мына бул идишти ошол адамга алып барып бер», – дейт. Шакирти оозу жабык идишти алып жолго аттанат. Жолдо бара жатып «Хазрети Зиннун Мысри сыяктуу улуу адам белек жиберди. Бул эмне болду экен? Канчалык баалуу нерсе болду экен?» деген ойлор келет. Кызыгуусун токтото албай оозу жабылган идишти ачат. Ачаары менен ичинен бир чычкан атып чыгып, качып барып көздөн кайып болду. Эмне кылаарын билбеген шакирти Хазрети Зиннун Мысриге келип болгон жагдайды айтып берет. Хазрети Зиннун Мысри шакиртине: «Балам, биз сени сынадык. Сага бир чычканды аманат кылдык, сен ага кыянат кылдың. Мындан кийин сага «Исми а’зам”ды ишенип аманат кыла аламынбы?» – дейт.

Жыйынтыктап айтканда, мусулман – аманатты, ишенимди актай турган, кыянат кылбаган адам деген сөз. Өзүнө аманат кылып тапшырылган эч бир нерсеге кыянат кылбайт. Пайгамбарыбыз айткандай: **«Мунафыктын** (эки жүздүүнүн) **үч белгиси бар: Калп сүйлөйт, сөзүнө турбайт жана аманатка кыянат кылат.»**

Өлүм алдында болгон абалдар

Өлүү жок болуп кетүү эмес, дүнүйөдөгү өмүрдөн чыгуу деген сөз. Аллаху таала адамды белгилүү болгон ажалы жеткенче, ырыскысы бүткөнчө бул дүнүйөдө кармап турат.

Адам өзүнө жазылган ырыскысы менен амалы бүткөн кезде бул дүнүйөдөн чыгып кетет, ошол абалды адамдын өлүмү деп атайт.

Адамдын өлүм оозундагы абалын Хазрети Имам Газали мындай билдирет:

«Адамдын өлүмү жакындаган кезде төрт периште келет. Адамдын рухун ушул периштелердин бирөөсү оң бутунан, бирөөсү сол бутунан, дагы бирөөсү оң колунан, бири сол колунан тартат. Көбүнчө, руху алкымына келе электе ал адам периштелер ааламын көрө баштайт. Периштелерди, алардын жасап жаткан иштеринин акыйкатын алардын ааламында туруп көрөт. Эгер ал адамдын тили сүйлөй турган болсо периштелердин көрүнүшүнөн кабар берет. Көбүнчө көргөн нерселерин шайтандын иши экен деп ойлоп калат. Тили буулуп, кыймылсыз калат. Бул абалда да ошол периштелер рухун манжаларынын учтарынан тартышат. Дем алуусу кырылдап калат. Күнөөкөрдүн руху сууланган жүнгө салынган тикендин сууруп алынганындай алынат. Муну адамзаттын эң жогорусу болгон Пайгамбарыбыз алейхиссалам кабар берди. Бул абалда өлгөн адам ичин тикен менен толтурулгандай сезет. Рухун ийненин көзүндөй тешиктен чыгарып, көк менен жер биригип, өзүн ошонун арасында эзилип кысылып сезет. Хазрети Каабдан: «Өлүм кандай болот?» – деп суралганда: «Топ тикенди бир адамдын ичине салып койгон. Күчтүү бир адам ошол тикенди оозунан сууруп алууда. Тикендер кескен жерин кесип, калганы калат. Мына, өлүм ушундай болот», – деп жооп берди.

Пайгамбарыбыз мындай деп айтты: **«Албетте, өлүм азаптарынын бир бөлүгүнүн оордугу үч жүз жолу кылыч менен чапкандан да оор».** Мына ошол убакытта адамдын денеси тердейт. Көздөрү тез ылдамдык менен эки жакты карайт. Мурдунун эки таноосу тартылат. Көкүрөк сөөктөрү көтөрүлөт, деми кысылат, өңү саргаят. Руху жүрөккө келгенде тили байланат. Руху көкүрөгүнө келгенде эч ким сүйлөй албайт. Мунун эки себеби бар. Биринчиси: бул иш өзгөчө оор болгондуктан көкүрөк дем кысылып, тарып калат.

Адамды көкүрөккө урган кезде эсинен танып калаарын көрбөйсүңөрбү?! Бир аздан соң гана эсине келет. Көпчүлүк учурда сүйлөй албайт. Адамдын кайсы жерине сокку урсаң да үн чыгарат. Көкүрөккө урсаң ошол замат үнүн чыгарбай өлгөн сыяктуу кулайт.

Экинчи себеби: үн өпкөдөн чыккан абанын кыймылынан пайда болот. Жан көкүрөккө келгенде дем калбайт. Демин ала албаган үчүн дененин жылуулугу калбай сууй баштайт.

Рух тартылып соңку байланышы үзүлөөр кезде ага бир нече фитналар (сыноолор) берилет. Иблис жана анын жардамчылары ал адамдын тынчын алат. Аллаху таала бир кулунун хидаяты менен ыйманын каалаcа, ал адамга рахмети илахи (Аллахтын рахматы) келет. Рахмети илахи шайтанды алыстатып, оорулуунун жүзүнөн кыйынчылыкты кетирет. Ошол убакытта ал адамдын көңүлү сергийт, күлүмсүрөйт.

Өлүм учурунда эң акыркы жоголуучу сезим – угуу сезими. Анткени, рух жүрөктөн бөлүнгөн кезде жалгыз гана көрүү сезими бузулат, бирок, угуу сезими жан толугу менен чыгып кеткенге чейин жоголбойт. Ошондуктан, Пайгамбарыбыз «саллаллаху алейхи васаллам”: **«Өлүм төшөгүндө жаткандарга эки шахадат калималарын, тактап айтканда, «Ла илаха иллаллах, Мухаммадун Расулуллах” сөзүн айттыргыла!»** - деп айткан.

Эгер өлгөн адамдын оозунан шилекейи аккан, эрини шалбыраган, жүзү карарган, көзү аңтарылган болсо, ал адамдын шаки (бетпак) экенин билип ал. Ал акыреттеги бактысыздыктарын көрдү деген сөз.

Эгер оозу бир аз ачылган, күлүп жаткандай, жүзү жадыраган, көздөрү да толук жумулбаган болсо, ал адамга акыретте болуучу бакыты тууралуу сүйүнчү берилгенин билип ал...»

Натыйжада, адам бул дүнүйөдө калуучу эмес, жолоочу, өткүнчү болуп саналат. Ошондуктан, ыйман менен өлүү үчүн күнүгө дуба кылуу керек. Анткени, өлүм менен адамдын бул дүнүйөдөгү өмүрү бүтөт. Өлүм – рухтун дене менен байланышынын үзүлүүсү, рухтун денеден ажыроосу. Адам

өлгөн кезде рух менен жүрөк жок болуп кетпейт. Өлүм – адамдын бир абалдан башка абалга өтүүсү, бир үйдөн башка үйгө көчкөнгө окшойт. Хазрети Омар бин Абдулазиздин айтканындай: «Силер түбөлүк үчүн гана жаратылдыңар. Бирок, бир үйдөн экинчи үйгө көчөсүңөр.”

Дуба кылбоо - кайгылардын эң чоңу

Дуба – тилөө, жалынып-жалбаруу, суроо дегенди билдирет. Ар адамдын өз каалоолорунун жүзөгө ашуусу үчүн же башка адамдын өз тилегине жетүүсү үчүн Аллаху таалага жалбарынуу деген сөз. Аллаху таала Мумин сүрөсүнүн алтымышынчы аятында: **«Мага таза** (ыкыластуу) **жүрөгүңөр менен дуба кылгыла. Дубаңарды кабыл кыламын», -** деп айткан. Пайгамбарыбыз «саллаллаху алейхи васаллам”: **«Аллаху тааланы унутуп, гафлет менен** (ыкылассыздык менен) **кылынган дуба кабыл болбойт»,** - деген.

Дубанын кабыл болуп-болбогонуна эмес дуба кылганда аткарылуусу керек болгон шарттарынын аткарылып-аткарылбаганына тынчсыздануу керек. Анткени, шарттарына ылайык кылынган дуба сөзсүз түрдө кабыл болот. Муну аяттар менен хадиси шарифтер билдирүүдө. Хазрети Мавлана Халид Багдади мындай дейт: «Жалгыз гана дуба кылып өзүбүздү өзүбүз алдабайлы. Аллаху тааланын жараткан мыйзамдуулуктарына моюн сунбай, себептерине жабышпай, эмгек кылбай дуба кылуу мужиза тилөө деген сөз. Мусулманчылык ары эмгек кылуу менен, ары дуба кылуу менен ишке ашат. Алгач себебине жабышуу керек (тактап айтканда, максатыңа жеткирүүчү себептерди аткаруу керек), андан кийин дуба кылуу керек.»

Хазрети Имам Газали: «Дубанын адептеринин бири – өзүңдүн алсыз экениңди билдирүү, тунук ой менен, хушу менен (ыкылас менен, кемчиликсиз, башка эч нерсе ойлобой, берилип), Аллахтан коркуп, дубанын кабыл боло турганын үмүт кылып, тилегиңди туруктуу түрдө жалбарып суроо», - деген.

Кул ар убак Ээсине, Жаратканына муктаж. Аллаху таала бардык нерсени себептер менен байланыштырып жаратканы үчүн себептерге жабышуу буйрук кылынды. Себептерге жармашабыз жана дуба кылабыз. Анткени, дуба кылуубузду Өзү каалап буйрук кылууда. Ниматка жеткен кезибизде да, балээге учураган кезибизде да дуба кылуубуз буйрук кылынды.

Хазрети Имам Раббани мындай дейт: «Дуба кылуубуз буйрук кылынды. Кулдун Раббине дуба кылуусу, жалынып-жалбаруусу, сыйынуусу, ыйлоосу Раббине жагымдуу келет.»

Балээ келгенде Аллаху таалага жалбарбоо, дуба кылбоо – келген балээден да чоң өкүнүч, андан да өткөн кайгы болуп саналат. Хазрети Мухаммед Масум мындай дейт: «Балээ Аллаху тааладан келет. Балээден куткаруучу да - Аллаху таала. Ар нерсенин белгилүү бир убакыты бар. Убакыттарын өзгөртүү мүмкүн эмес. Арызданyy пайда бербейт. Ага сыйынып дуба кылынса эч кандай кайгы, кыйынчылык калбайт. Дуба кылбоо – кайгылардын эң чоңу.”

Шарттарына ылайык кылынган дубанын натыйжасынан тынчсызданбоо керек жана бул тууралуу ашыкпоо керек. Бир күнү Пайгамбарыбыз: **«Кул күнөө кылбаса же сила-и рахимди таштабаса** (туугандары менен карым-катнашын үзбөсө) **жана ашыкпаса дубасы кабыл болот»,**- деп айткан. Ошол жердеги сахабалардын кээ бирөөлөрү: «Йа Расулаллах, ашыгуу кандай болот?” - деп сурагандарында, Пайгамбарыбыз: **«Дуба кылдым, бирок, кабыл болгонун көрбөдүм деп дуба кылууну жыйыштырып койот», -** деп жооп берет.

Дуба кылганда Аллаху тааланын сүйүктүү кулдарын ортого коюп, алардын урматы үчүн деп дуба кылуу керек. Анткени, Пайгамбарыбыз: **«Аллахумма инни асалука билхаккисса-илина алайка, же Йа Раббим! Сенден сураганда тилегенин берген адамдарыңдын урматы үчүн сураймын деп дуба кылуучу жана ушундай дуба кылгыла!» -** деп айтчу.

Хазрети Абдулкадир Гейлани мындай дейт: «Аллаху тааладан дүнүйө менен акыреттин жакшылыктарын тиле.

«Мен тилеп жүрөм, бирок, Аллаху таала бербей жатат, эми мындан кийин тилебейм" дечү болбо. Дуба кылууну токтотпо. Эгер тилеген нерсең таптакыр тагдырыңа жазылбаган болсо тилегениңден кийин Аллаху таала аны сага берет. Эгер сураган ырыскың тагдырыңа жазылбаган болсо Аллаху таала сени ал нерсеге муктаж кылбайт жана Өзүнүн келгендерге ыраазы болуу ниматын ихсан кылат. Эгер Аллаху таала сен үчүн кедейлик менен оору-сыркоо каалаган болсо сен кедейлик менен оору-сыркоодон кутулуу үчүн Аллаху таалага жалбарасың. Ошондо Аллаху таала сага сени ыраазы кылуучу жана канааттандыруучу абал берет. Эгер карыз болууң тагдырга жазылган болсо жана сен карыздан кутулуу үчүн дуба кылсаң Аллаху таала сенин карыз алган адамыңды сени менен жаман мамиледе болуу абалынан баш тарттырат. Жада калса, карызыңды азайтып же карызыңды бүтүндөй сага тартуу кылуу абалына алмаштырат. Эгер бул дүнүйөдө карыз болгон абалыңдан куткарбаса мунун ордуна көп сооп берет.»

Бир күнү Хазрети Ахмед бин Алавинин бир шакиртинин баласы кайтыш болот. Шакирти буга катуу кайгырат. Баласын кучагына алып устазынын алдына алып келет да: «Устазым, Аллаху таалага дуба кылыңызчы, баламды тирилтсин же менин да жанымды алсын", - дейт. Хазрети Ахмед бин Алави шакиртине: «Сен үчүн кайырлуу болуучу дуба кыламын. Балам, тагдырга ыраазы болууң керек. Аллаху таала бул балаңды сага аманат кылып берди. Эми кайра алып жатканында сага көп сооп, жакшылык берет, сага сени аяп туура жолдо жүрүүңдү, жогору даражага көтөрүлүүңдү ихсан кылат. Мындай мээримдүүлүккө жана ихсанга жете алуу үчүн сабыр кылып, Анын жазганын жактырууң керек. Ачууланып, ызы-чуу чыгарсаң соопко жете албайсың. Анын буйругуна ыраазы болуп, маңдайыңа жазылганга ыраазы болуу керек", – деп жооп берди да, дуба кылат.

Дуба кылууну таштабоо керек, бирок, шарттарына ылайык жасоо керек. Анткени, Хазрети Али Рамитани мындай дейт: «Дубаңардын кабыл болуусу үчүн Аллаху таалага эч качан

каршы келбеген тилиңер менен дуба кылгыла.»

Хазрети Яхья бин Маин: «Аллаху таалага моюн сунуу казынага окшойт. Бул казынанын ачкычы – дуба. Бул ачкычтын тиши – адал тамак”, - деген.

Куфурга кас болбогон ыйманга дос болбойт

Аллаху тааланын душмандарын жакшы көрүү, адамды Аллаху тааладан алыстатат. Эки карама-каршы нерсенин биринен алыстамайынча экинчисине жакындоо мүмкүн эмес. Кимде-ким Аллаху тааланы жакшы көрөмүн десе, бирок, Анын душмандарынан алыс жүрбөсө бул айткан сөзүнө ишенүүгө болбойт. Анткени, Али Имран сүрөсүнүн жыйырма сегизинчи аятында: **«Капырларды жакшы көргөн адамдарды Аллаху таала азабы менен коркутууда»** , - деп айтылган. Адамдын жүрөгүндө ыйманынын бар экендигинин белгиси – анын куфурдан качуусу жана Аллаху тааланы тааныбоодон, Жаратканды тааныбагандарга таандык аракеттерди жасоодон тыйылуу болуп саналат. Куфурдан качуу дегенибиз Аллаху тааланын душмандарын жакшы көрбөө деген сөз.

Ибрахим алейхиссаламдын ушунчалык даражада жогору болуусу жана бүткүл адамзаттын ичинен «экинчи” болуусу жана пайгамбарлардын атасы деген ат менен даңкталуусу Аллаху тааланын душмандарын жакшы көрбөгөнүнүн аркасында болду. Аллаху таала Мумтахина сүрөсүндө: **«Эй момундар! Ибрахим алейхиссаламдын көрсөткөн көркөм жолу менен жүргүлө! Тагыраагы, силер да ал сыяктуу жана аны менен болгон мусулмандар сыяктуу болгула! Алар капырларга айтышты: Бизден мээримдүүлүк күтпөгүлө! Анткени, силер Аллаху тааланы тандабай башка нерселерге сыйынып жүрөсүңөр. Сыйынган нерселериңерди да жакшы көрбөйбүз. Силердин ойдон чыгарылган диниңерге ишенбейбиз. Бул айырмачылык арабызда душмандык туулуусуна себеп болот. Силер Аллаху тааланын бир экенине ишенмейинче жана**

буйруктарын кабыл кылмайынча бул айырмачылык жүрөгүбүздөн өчпөйт, ар жерде өзүн көрсөтөт,» - делген.

Хазрети Абдуллах бин Омар мындай дейт: «Өмүр бою орозо кармасам, уктабай түндөрүмдү ибадат менен өткөрсөм, дүнүйө-мүлкүмдүн бардыгын жалгыз Аллах жолунда таратсам жана ушул абалым менен өлсөм, бирок, көңүлүмдө Аллахка моюн сунгандарга болгон махабат жана Аллахка каршы чыккандарга болгон жек көрүүчүлүк болбосо, бул кылгандарымдын эч кандай пайдасын көрбөймүн.”

Хазрети Фудайл бин Ияд: «Эй адам! Фирдаус Бейишинде Пайгамбарыбыз жана Сыддыктар менен бирге болууну каалайсың, бирок, сен мындай каалоо үчүн кандай жакшы амал кылдың? Напсиңдин кайсы каалоосун артка кайтардың, кайсы ачууңду жеңдиң, сага келбеген кайсы тууганыңа бардың, дин бир тууганыңдын кайсы кемчилигин кечирдиң, Аллахты тааныбаган кайсы жакыныңдан жүзүңдү бурдуң жана Аллахка дос болгон кайсы таанышың менен дос болдуң?” - деген.

Хазрети Абу Идрис Хавлани Хазрети Муаз бин Жабалга: «Сени Аллах үчүн жакшы көрөмүн», – деди. Хазрети Муаз бин Жабал ага: «Сага сүйүнчү болсун! Бир күнү Пайгамбарыбыздын «алейхиссалам” «**Кыямат күнү Аршы а-ланын айланасында бир топ адамдарга курси курулат. Бул адамдардын жүздөрү айдын он төртү сыяктуу жаркырайт. Башкалар убайымга түшүп жатышканда алар убайым тартышпайт. Башкалар коркуп жатышканда алар коркушпайт. Алар – коркуу менен кайгысыз, муңсуз болгон Аллахтын чыныгы достору»** дегенин уктум», - деди. Муну уккан Хазрети Абу Идрис Хавлани: «Ал адамдар кимдер?» – деп сурады. Хазрети Муаз бин Жабал: **«Алар – бири-бирин жалгыз Аллах үчүн жакшы көргөндөр»,** – деп жооп берди.

Махабат сүйүктүүнүн досторун сүйдүрүп, душмандарына душмандык кылдырат. Мындай махабат менен душмандык садык жана адал мусулмандын колунда эмес. Эмгектенип, тер төкпөй эле өзүнөн өзү

пайда болот. Достун достору жакшы көрүнүп, душмандары болсо жийиркеничтүү, жаман болуп көрүнөт. Сүйгөн адам сүйгөнүнүн душмандары менен арасын үзмөйүнчө «жакшы көрөм" деген сөзүнө турган болуп эсептелбейт. Булар мунафык же эки жүздүү деп аталат.

Аллаху тааланын душмандарын жакшы көрүү адамды Аллаху таалададан алыстатат. Эки карама-каршы нерсенин биринен алыстамайынча экинчисине жакындоо мүмкүн эмес. Пайгамбарыбыз «саллаллаху алейхи васаллам": **«Ибадаттардын баалуусу – мусулмандарды мусулман болгондору үчүн жакшы көрүү, ал эми капырларды капыр болгондору үчүн жакшы көрбөө»,** - деген.

Хазрети Абдулкадир Гейлани шакирттеринин бирине мындай насыят кылат:

«Акыретти негизги байлыгың деп бил, бул дүйнөнү ошол байлыгыңа жумшап табуучу табыш булагыңа айландыр. Убактыңды алгач акыретти табуу үчүн жумша. Калган убактыңды күн көрүү үчүн жумша. Эч качан дүнүйөңдү негизги байлык, ал эми акыретиңди анын табышына айландыра көрбө. Эгер ушундай кыла турган болсоң акыретиңе дүнүйөлүктөн ашкан убактыңды жумшай турган болосуң. Намаздарыңды ушул убакытта окуй турган болосуң. Бирок, тезирээк окуп бүтүрөйүн деп рукундарга маани бербей каласың. Андан кийин дүнүйө иштеринен чарчап жыгыласың. Чарчаганыңдан өлүү сыяктуу жатып алып, күндүздү пайдасыз өткөрөсүң. Напсинин каалоолоруна, жада калса, шайтанга да багынасың. Дүнүйөлүк үчүн акыретти сатасың. Напсиңдин кулундай болосуң. А негизи, сага напсиңди тарбиялоо, ага каршы чыгып аны менен күрөшүп жеңип, аны оң жолго салуу буйрук кылынды. Сен напсиңдин айткандарын аткарамын деп жүрүп өзүңө зулумдук кылдың. Өз мойнуңа жип салып, аны напсиңдин колуна тапшырып койдуң. Дүнүйө менен акыретиңди коркунучка таштадың. Андай болгон болсо, кыямат күнү дин менен дүнүйө айынан эң көп зыян тарткан сен болосуң. Эгер напсиңди акырет жолуна тартып, акыретиңди өмүрүңдүн негизги максатына айландырга-

ныңда дүнүйө менен акырет бакытын табаар элең. Напсинин жамандыктарынан сактаныл, жакшы адамдардын катарында болоор элең.»

Максатты туура тандоо

Ахли сүннөт даанышмандары мындай дешкен:

Алдыга коюлган максат туура тандалса ошого карата ибадаттар, жумуштар, кызматтар өз жолуна түшөт. Негизги максат – Раббибиздин ыраазылыгы. Башкалардын ыраазы болуп-болбоосу маанилүү эмес. Адамдар кадырлаган, жогору туткан нерселерин кадырлаган адам – барксыз болот. Аллаху таала барктаган нерселерин жогору туткан адам – кадырлуу болот. Ар адам өз тандоосуна карата мамиле көрөт. Акыретте Аллаху таала чоң үмүт менен келген кээ бир кулдарын өкүнүчкө ороп, жазалайт, аларга мындай деп айтат:

«Эй кулум, кылган иштериңди Менин ыраазылыгым үчүн кылдыңбы же адамдардын сени мактоолору үчүн же акча табуу үчүн кылдыңбы? Сен адамдар үчүн кылдың, адамдар дагы сени макташты, акча да таптың, максатыңа жеттиң. Бирок, Мен үчүн эмне кылдың? Досторумду Мен үчүн жакшы көрдүңбү? Душмандарыма мен үчүн душмандык кылдыңбы?»

Аллахтын душмандарына душмандык кылуу көңүл менен (жүрөк менен) болот, антпесе, алар менен уруш-талашка түшүп, аларга тил тийгизип, сөз талашылбайт. Бирок, Аллах душмандарына деген урмат, жакшы көрүү көңүлдө орун албоосу керек. Чыныгы сүйүү – Аллахка болгон сүйүү жана Аллах үчүн болгон сүйүү. Душмандык да напси үчүн эмес Аллах үчүн болуусу керек. Себеби, Аллахка күфур келтирген же Ал жиберген Ислам динине, Пайгамбарыбызга, Курани каримге ишенбеген адамдарга карата жүрөгүндө жакшы көрүү сезими болгон адам Тозокто ошол адамдар менен бирге болот.

Аллаху таала аткарган амалыбызга эмес ошол амалды кандай ниет менен аткарганыбызга карайт. Динибизде ниет

аткарылган амалдан да маанилүү болуп саналат. Мисалы, чоң бир кеменин бардык жагы ишенимдүү, ыңгайлуу, сапаттуу болуп, бирок, компасы, багытты туура эмес көрсөтө турган болсо, ал кеменин капитаны кемедегилерди эч жакка алып бара албайт. Мындай учурда бул кеменин ишенимдүүлүгү, ыңгайлуулугу, сапаты эч нерсеге татыбайт. Бул жерде кичинекей бир куралга (компаска) зарылдык бар. Мына, жүрөктөгү ниет да ушул компас сыяктуу. Дене, акыл канчалык баалуу болсо да, аткарылган иштер канчалык баалуу болуп көрүнсө да, эгер ниет ката болсо, тактап айтканда, максат Аллах ыраазылыгы болбосо, адам өзүн же айланасындагыларын алдаган болот жана акыры зыянын тартат.

Пайгамбарыбыз «алейхиссалам" : **«Амалдар ниетке байланыштуу. Мусулмандын ниети амалынан да кайырлуу. Аллаху таала силердин жүзүңөргө, ишиңерге эмес жүрөгүңөр менен ниетиңерге карайт»**, - деген.

Ар бир мусулман үйүнө бара жатканда үйүнүн, жумушка бара жатканда жумушунун багытына бет алганы сыяктуу акыретте бара турган жеринин багытына да азыртадан бет алуусу керек. Ал жакта Бейиш менен Тозоктон башка баруучу жер жок. Ошого карап жол азыгын дайындоосу керек. Үйгө бара жатканда эч качан адашпайбыз, жаңылып башка бирөөнүн үйүнө кирип кетпейбиз. Болгону акылы кемдер же эс-учу жок мас болгондор гана адашуусу мүмкүн. Акылы бар адам, акылын колдоно алган адам жашаган жерин, билген жерин адашпай таап бара алат. Мына ушул сыяктуу адам баласы бул дүнүйөдө да акылын колдонууга тийиш, дүнүйө-мүлк, атак-даңкка болгон сүйүүгө мас болбоосу керек. Жыйынтыктап айтканда, акыретке барчу жолдо максатыңдан адашпооң керек...

Чыныгы ийгилик

Бир мусулман туура себепке жармашса, туура натыйжа алат. Ал эми жаңылыш себепке жармашкан адам жаңылыш

натыйжа алат. Бирок, себепке жармашкан кезде ал себептин туура же жаңылыш экенин айырмалоо өтө кыйын. Пайгамбарыбыздын «алейхиссалам" мындай дубасы бар: **«Аллахумма аринал хакки хаккан ва аринал батили батилан»**. Мааниси - «Йа Раббим мага тууранЫ туура кылып, жаңылышты жаңылыш кылып билдир". Бул - Пайгамбарыбыздын дубасы. Адам баласынын өмүрдө башынан өткөрө турган эң кыйын нерсеси – ката себептерге жармашып жагымсыз натыйжага ээ болуусу. Андай болсо туура себепке кантип жармашууга болот, туура натыйжага ээ болуу үчүн эмне кылуу керек?... Бул суроонун жообу (формуласы) Ахли сүннөт аалымдарынын китептеринде билдирилген. Анда минтип айтылат: «Эки формула беремин. Кимде-ким ушул эки формула боюнча аракет кылса, ишин туура аткарса да, ката кылса да туура натыйжага ээ болот. Бул жалгыз гана туура натыйжага алып баруучу формула. Биринчиси: Бир ишти баштаар алдында бирөөнү кубантуу, же садага берүү, андан соң дуба кылуу. «Йа Раббим, мен ушул ишти жасагым келет, мага ушул иште ийгиликке жетүүмдү насип кыла көр" деп дуба кылуу керек. Бул биринчи себеп. Экинчиси болсо жетимиш жолу «астагфируллах мин күлли ма карихаллах" деп айтуу. Жетимиш жолу айттык, садаканы бердик, дуба кылдык, ошентип жумушту баштадык дейли… Ошентсе да кыйынчылыкка учурадык!... Туура себепке жармашсак жакшы натыйжа алабыз дегенибиз кайда?! Динибиздин улуулары мындай дейт: «Ар кандай ийгиликтерге жетүүгө, адамдар менен жакшы мамиледе болууга, ар кандай бакыт жана ырахатка ээ болууга адамдын өз напси тоскоол болот. Анткени, напсинин Аллахка, Пайгамбарга, бизге да душман экендиги айтпаса да белгилүү. Адамдын бул өмүрдө башына келүүчү кыйынчылыктары, кайгы-муңдары жана дагы ушул сыяктуу азаптары болсо, бардыгы напсиге баш ийгендикти билдирет, тагыраак айтканда, ийгиликтердин баарына тоскоол болуучу нерсе – напси."

Капырлардын ийгиликке жетүүлөрүнүн себеби суралганда даанышмандар мындай деп жооп беришкен:

«Силердин ийгилик дегениңер эмне, ийгилик дегенде эмнени түшүнөсүңөр? Чыныгы өмүрдөгү ийгиликпи же болбосо түштөгү (уйкудагы) ийгиликпи? Түштөгү ийгиликти айткан болсоңор, ал ийгилик эмес. Анткени, адам түшүндө каалаган нерсени кыла алат, кедей да, бай да боло алат, не бир түрлүү бийик имараттарды да тургуза алат. Бирок, ойгонгондо, тактап айтканда, өлүп тиги дүйнөгө барганда ошол жасагандарынын эсеби суралат, «буларды ким үчүн жасадың?» деп суралат. Ошол себептен, ар бир ишиңерде өлгөндөн кийин Раббимдин ыраазылыгына кантип жетем, бул ишиме Раббим ыраазы болобу деп ойлой турган болсоңор, анда кылган иштериңердин бардыгы Аллаху тааланын ыраазылыгына ылайык кылынган болот. Чыныгы ийгилик деген мына ушул.”

Эгер ийгилик дегендеги максатыңар бай болуу, атактуу болуу, адамдарга жагуу, элдин сен тууралуу сөз кылуусун, мактоосун каалоо болсо, анда буларга да жетесиңер. Бирок, бул ийгиликтериңер өлгөндөн кийин кыйынчылыкка айланат. Чыныгы ийгилик – Аллаху тааланын ыраазылыгы, же өлгөндөн кийин да өзүнүн баалуулугун жоготпой турган нерсе. Аллаху тааланын ыраазылыгы ушул эки шарттын аткарылуусуна байланыштуу. Андай болсо, садака берип, дуба кылып, жетимиш жолу истигфар айтып кылынган дүнүйөлүк иштерде ийгиликке жеттиң эмне, жетпедиң эмне... Бирок, бул Аллаху тааланын ыраазы болуучу иши экендигин сөзсүз билүү керек. Анткени, өз акылыбызды колдонбой, билдирилген себепти аткарганыбыз үчүн бул жерде напсинин үлүшү болбойт. Напсинин үлүшү болбосо иншаллах кылынган иштердин натыйжасы кайырлуу (жакшы) болот.

Эгер дубабыз кабыл болсун десек башкалардын дубасын алуубуз керек, башкаларды кубантуубуз керек. Бир замандарда Мысырда жут болуп, жамгыр да жаабай койот. Эл жамгырдын жаашы үчүн чара издеп, дуба кылат, бирок, жамгыр эч жаабайт. Салих бир адам мечитте жамаатка карап: «Мен мунун чарасын, жамгырды кандай жаадыруу керек экенин билемин. Ар бир адам садака берсин, ошондо дуба

кабыл болот», - дейт да: «Менин бул чапанымдан башка эч нерсем жок, мен чапанымды беремин», - деп чапанын чечип ортого койот. Андан кийин адамдар эмнеси бар болсо ортого жыйнап, муну кедейлерге таратышат. Кийин колдорун жайып «Йа Раббим, кулдарыңды кубанткан адамдардын дубасын кабыл кылаарыңды билдиргенсиң, биз сенин кедей кулдарыңды кубанттык, Йа Рабби» деп жатканда көпкөк ачык асман дароо кара булуттар менен капталып жамгыр жаай баштайт... Эгер дубаларыбыздын кабыл болуусун кааласак башкаларды кубантып, башкалардын дубаларын алуубуз керек. Бир адам бир олуяга келип: «Балам ооруп калды, шыпаа таап, айыгып кетүүсү үчүн дуба кылыңызчы", - дегенинде олуя адам: «Баланча жерде бир кедей жашайт, алгач ошону кубантып анан кел", - дейт. Кедейди кубанткандан кийин айтылган дуба менен бала айыгып ордунан туруп кетет. Аллаху тааланын дубабызды кабыл кылуусу үчүн, бизди жакшы көрүүсү үчүн дубанын шарттарына баш ийүүбүз жана Анын кулдарын кубантуубуз керек.

Аллаху таала бул дүнүйөдө Анын ыраазылыгы үчүн кылынган ибадаттар менен амалдарды кабыл кылат. Адамдарга көрсөтүү (мактануу) үчүн, адамдарга жагынуу үчүн кылынган амалдарды кабыл кылбайт. Ошондуктан, ибадаттарыбыздын, амалдарыбыздын, иш-аракеттерибиздин бардыгын ыкылыс менен аткаруубуз керек. Хазрети Имам Раббани мындай дейт: «Акыретте Аллах ыраазылыгы үчүн кылынган ибадаттардан башка амалдардын эч бири кабыл кылынбайт. Ошондуктан, аз да болсо туурасын кылуу керек, тагыраагы, Аллах ыраазы болуучу амалдарды кылуу керек. Эң маанилүү нерсе Аллах ыраазылыгы. Шейх Саади Ширазинин «Гүлистан" аттуу китебинде: «Алинин пайдасына жумуш кылып, акысын Валиден сурабагыла, ким үчүн кызмат кылсаңар акысын ошондон сурагыла», - деп жазылат. Кылган амалдарыбызды адамдар көрсүн, «кандай жакшы" деп мактасын деген ой менен эмес, Аллаху таалага жаксын деп аткаруубуз керек.

Сабырдын түбү - сары алтын

Сабыр - Аллаху тааланын тагдырына ыраазы болуу, жазганына, бергенине каршы чыкпоо дегенди билдирет. Арыздануу ниетисиз башка түшкөн кыйынчылыктарды айтуу сабырсыздык болбойт.

Сабыр - бардык жакшылыктардын ачкычы. Дүнүйөгө келгенден баштап бардык ийгиликтерге сабыр менен гана жетүүгө болот. Баланын чоңойуусу, илим алуусу, жетилүүсү сабыр кылууга байланыштуу. Жакшы адам болуу, жакшы мусулман болуу сабыр менен ишке ашат. Динибиздин улуулары: «Сабыр - бүткүл жакшылыктардын, ал эми шүгүр - бүткүл берекелердин ачкычы. Кимде ушул касиеттер болсо эң бийик руханий даражаларга жетет», - деп айтышкан.

Хазрети Абдуллах ибни Аббас кызынын кайтыш болгонун укканда алгач: «Инна лиллах ва инна илайхи ражиун» деп, анын артынын «Ал махрам эле, Аллаху таала аны пардалады; жардамга муктаж эле, камкорлугуна алды; биз үчүн зыяпат эле, аны бизден мурда жиберди», - деди да эки рекет намаз окуду. Намаз окугандан кийин «Аллаху тааланын Бакара сүрөсүнүн кырк бешинчи аяти каримасындагы **«Сабыр кылып жана намаз окуп жардам сурагыла”** деген буйругун аткардык», - деген.

Сабыр - диндин жарымы. Намаз болсо - диндин тиреги. Бул экөөнө жармашкан адам көздөгөнүнө, максатына жетет. Пайгамбарыбыз алейхиссалам: **«Сабыр кылган адам жеңишке жетет»,** - деп айткан.

Хазрети Абдуллах Муртайиш: «Бүткүл иштердин натыйжасынын пайдалуу жана саламаттуу болуусу үчүн эки шарт бар. Алар - сабыр жана ыкылас», - деп билдирген.

Хазрети Исмаил Факируллах: «Тобокел кылуу, таслим болуу, сабыр кылуу жана ыраазылык билдирүү Аллаху таалага баруучу жолдун негиздери», - деп билдирген.

Ал эми Яхья бин Муаз хазреттери: «Кыямат күнү кедейлик жана байлыктын өзү өлчөнбөйт. Кедейликке канчалык сабыр кылганына жана байлыкка канчалык шүгүр кылганына карап

адам эсепке тартылат. Маселе өтө кедей же бай болгонунда эмес, көп сабыр кылганында жана көп шүгүр кылганында», - деген.

Абу Али Даккак хазреттеринен: «Сабыр деген эмне?» - деп суралганда, жообунда мындай дейт: «Сабыр – дары катары колдонулуучу ачуу бир дарактын аты. Сабырдуу адамдар дүнүйө менен акыреттин үстөмдүгүнө ээ болуп кутулат. Анткени алар «Аллаху таала менен бирге болуу" даражасына ээ болушкан. Ошондуктан, Аллаху таала Тур сүрөсүнүн төртүнчү аятында: **«Аллах күмөнсүз сабыр кылуучулар менен бирге»**, - деп айтылган.

Сабырдын аныктамасы жана чек арасы – тагдырга каршы чыкпоо. Бир адамдын өз башына түшкөн бактысыздыктарын башкага айтуусу эгер арызданууу максаты менен болбосо, бул сабырсыздык болбойт. Аллаху таала Аййуб алейхиссалам кыссасында: **«Биз анын сабырдуу экенин көрдүк, ал кандай гана керемет кул», -** деп мактаган. Анткени менен, Анбия сүрөсүнүн 83-аятында Аййуб алейхиссаламдын кабар берүү максаты менен **«Башыма бул дарт келди»** дегенин да айткан. Бул үммөттүн алсыздары уруксат кылынган гана нерселер менен амал кылып кысылбасын деп жана өздөрүн эркин сезсин деп Аллаху таала Аййуб алейхиссаламдын **«Башыма бул дарт келди»** дегенин билдирип, мындай нерселерди кабар берүү максаты менен айтууну харам кылбады.»

Абдулкадир Гейлани мындай дейт: «Кулдун Аллаху таалага болгон сүйүүсү чыныгы же алдамчы экенендиги башына кыйынчылык келген кезде белгилүү болот. Башка кыйынчылык келгенде сабырдуулук көрсөтүп, тынчтыгын сактай билсе, ал кул Аллаху тааланы чындап сүйөт дегенди билдирет. Кыйынчылык менен кедейлик келгенде сабырдуулук көрсөтө билүү бул сүйүүнүн белгиси жана далили. Бир адам Пайгамбарыбызга «саллаллаху алейхи васаллам" келип: «Мен сени жакшы көрөмүн", -дегенинде, Пайгамбарыбыз: **«Анда кедейликке дайын бол», -** деп айткан.

Абалыңарды арызданбагыла. Сабыр кылгыла, жалакайлык кылбагыла. Аллаху тааланын ыраазылыгы үчүн көрсөтүлгөн сабыр менен чыдамкайлык эч качан жоопсуз калбайт. Ошондуктан, бир жолу болсо да сабыр кылгыла, ошондо сөзсүз түрдө узак жылдар бул сабырдын жакшылыгын көрөсүңөр. Өмүр бою «баатыр" атанып, аты чыккан адамдар бул аттакка бир көз ирмемдик баатырдыгынын аркасында ээ болушкан.»

Ахмед Йакдест Журйани хазрети мындай деген: «Бул дүнүйөнүн негизи кыйынчылыктан куралган. Кыйынчылыктын сабыр кылуудан башка дабасы жок, чыдоодон башка кутулуу жолу жок. Сабырдын өзгөчө бул үч түрү өтө маанилүү: Хакка ибадат кылуудагы сабыр, күнөө кылбоого сабыр, балээ менен кыйынчылык учурундагы сабыр.»

«Адамдын күнүгө башына келүүчү бардык абалдары Аллаху тааланын каалоосу жана жаратуусу менен болууда. Ошондуктан, өз каалоолорубузду Анын каалоолору менен шайкеш келтирүүбүз керек. Туш болгон ар бир абалыбызды өзүбүз талап кылып, издеп тапкан нерсебиз деп билүүбүз керек жана буга жеткенибизге кубануубуз керек. Чыныгы кулчулук ушундай болмок. Эгерде кул болсок, ушундай болуубуз керек! Антпесе, кулдукка моюн сунбаган жана Жаратуучуга каршы чыккан болобуз. Аллаху таала хадиси кудсиде: **«Менин белгилеген кырсык жана тагдырыма ыраазы болбогон, жактырбаган жана жиберген балээлериме сабыр кылбаган кул менден башка Кудай издесин. Жер бетинде кулум катары жүрбөсүн!»** деп буйрук кылган.»

Билип жана ыкылас менен кылынган ибадат

Билип жана ыкылас менен (ихлас менен) кылынган ибадат адамды дүнүйөдө куфурдан, күнөөдөн куткарат жана кадырлуу кылат. Ал эми акыретте тозоктун азабынан куткара турганын Аллаху таала Маида сүрөсүнүн тогузунчу аятында жана Аср сүрөсүндө убада кылган. Анкебут сүрөсүнүн

45-аятында: **«Туура окулган намаз адамды фахшадан** (чоң күнөөлөрдөн**) жана мүнкардан** (каршы чыгуудан) **сөзсүз түрдө алыстатат», -** деп айтылган.

Адамды жамандыктардан алыстатпаган намаз туура намаз эмес, көрүнү гана намаз. Намаз ибадатынын туура болуусу үчүн алгач намазга тийиштүү өкүмдөрдү үйрөнүү керек жана аларды билип, аткаруу керек. Шарттарына ылайык окулган намаз адамды бардык жамандыктардан алыстатат. Анткени, бул - Раббибиздин убадасы. Пайгамбарыбыз: **«Билип кылынган аз ибадат билбей кылынган көп ибадаттан да пайдалуу!»** - деп билдирген.

Хазрети Имам Газали мындай деген:

«Көп даарат алгандар бар, бирок, даааратын туура алышпайт жана көп намаз окугандар бар, сурабаса да элге намазын айтып жар салышат. Намазын хушу менен окубайт. (хушу: ыкылас менен, кемчиликсиз, башка нерсени ойлобой, берилип окуу). Эгер намазда кумурска тиштеп алса, намаздарын таштап кумурска менен убара болот. Ал эми Аллаху тааланын улуулугун билип, тааныгандардын колу-буттарын кесип алса да кебелбейт. Анткени, алардын ибадаттары Аллаху таала үчүн. Аллаху тааланын алдында турган адам Анын сүрүн, улуулугун билгениндей, таффаккур кылганындай хушу кылат, коркот. Бир падышынын алдында турган кишини чаян чагып алат, ал сабыр кылып, эч кимге билдирбейт. Падышага болгон урматын, адебин көрсөтөт. Ал эми Аллаху тааланын алдында турган адам албетте андан да ашыгы менен хушу ичинде болууга милдеттүү.»

Аллаху таалага жакын болуу үчүн же Анын сүйүүсүнө жетүү үчүн ыкылас менен Исламга моюн сунуу керек. Исламга моюн сунуу алгач Ахли сүннөт аалымдары билдиришкендей ыйман келтирүү, андан соң харамдардан качуу жана парз болгон ибадаттарды ыкылас менен аткаруу дегенди билдирет.

Бардык ибадаттардын кабыл болуусу адал тамактануууга байланыштуу. Хазрети Ахмед бин Абдуллах Исфахани мындай деген: «Дин улууларынын көбү мындай дешкен:

«Ибадаттар он бөлүктөн турат, тогузу халал жол менен тамак табуу, калган бир бөлүгү бардык ибадаттарды аткаруу болуп саналат.»

Ошол себептен адал тамак табууга тырышуу керек. Харамдардан жана күмөндүү нерселерден узак болуу керек. Пайгамбарыбыз: **«Аллаху таалага ант беремин, бир үзүм арам тамак жеген адамдын кырк күн ибадаттары кабыл болбойт»,** - деп айткан.

Хазрети Суфйан Саври мындай дейт:

«Харам акча менен жакшылык, кайрымдуулук кылуу – кирди заара менен жууп тазалаган менен бирдей.»

Хазрети Абу Хурайра мындай дейт:

Расулуллах алейхиссаламдан уктум:

«Аллаху таала адеми. Адеми ибадаттарды гана кабыл кылат. Аллаху таала пайгамбарларына буйрук кылганын момундарга да буйрук кылды жана мындай деп айтты: «Эй пайгамбарларым! Адал тамак менен тамактангыла жана салих, жакшы амалдарды кылгыла!" Момундарга да буйрук кылып мындай деди: «Эй ыйман келтиргендер! Силерге берген ырыскылардын халал болгондорун гана жегиле!" Расулуллах алейхиссалам сөзүн улап мындай деди: **«Узак жолдон келген, чачы, сакалы уйпаланган, жүзүн чаң баскан адам колдорун көккө көтөрүп дуба кылат. Йа Раббим! деп жалбарат. А бирок, жеген-ичкени харам, азыгынын баары харам. Анын дубасы кантип кабыл болот?»** Тактап айтканда, харам жеген адамдын дубасы кабыл болбойт деп айтты.

Ошондуктан, харамды, халалды, кумөндүү нерселерди жана пайызды билбеген адам, буларды бири-биринен ажырата албаган адам харамдардан кутула албай кылган ибадаттары бошко кетет.

Исламдын буйруктарына баш ийип, тыйууларынан сактанган адамга сооп, ал эми буйруктарын аткарбай, тыйууларынан сактанбагандарга азап бар. Ыйман ниматына ээ болгон адамга ибадат кылуу буйрук кылынган. Ибадат – Аллаху тааланын бар экенин, Анын пайгамбарларын жана

акыреттеги ниматтарды жана азаптарды кабыл кылуу менен жана ишенүү менен башталат. Буларга ишенип, ибадаттарды аткаруу менен үч нерсе пайда болот:

Биринчиси, адам шахватына багынуудан кутулат. Көңүлү, руху тазарат. Ачуулануудан тыйылат. Анткени, шахват менен ачуулануу жаратканды эске алууга кедерги болот.

Экинчиси, адамда материалар менен кылынган тажрыйбалар жана сезүү мүчөлөрү менен ээ болгон билимдерине байланышы болбогон башка руханий илимдер, өздөштүрүүлөр пайда болот.

Үчүнчүсү, жакшылыктарга ниматтар, жамандык кылгандарга азап бериле турганын ойлогондо адамдар арасында адилеттик орнойт.

Көңүлдүн напсиге алданып жаман мүнөздүү болбоосу үчүн көңүлдү кубаттандыруу жана напсини алсыратуу керек. Акылдын кубаттануусу Ислам илимдерин окуп үйрөнүү менен ишке ашканы сыяктуу көңүлдүн күбаттануусу, тактап айтканда, тазаруусу да Исламга баш ийүүсү менен ишке ашат. Исламга баш ийүү үчүн ыкылас керек. Ыкылас – иштерди, ибадаттарды Аллаху таала буйрук кылганы үчүн кылуу, башка эч кандай пайданы ойлобоо дегенди билдирет.

Парздарды аткарбай калтыруу (таштоо) чоң күнөө. Бул күнөөлөрдөн кутулуу үчүн ибадаттарды шарттарына ылайык кылып жана ыкылас менен аткаруу керек. Билип жана ыкылас менен кылынган ибадат адамды дүнүйөдө куфурдан жана күнөөдөн коргоп даражасын жогорулаткандай эле акыретте да түбөлүк бакытка жетүүгө себепчи болот. Ал эми ибадат кылбастан Жаннатка кирүү үчүн дуба кылуу күнөө болот. Хадиси шарифте: **«Акылдуу адам напсин ээрчибейт жана ибадатын аткарат. Акмак адам напсин ээрчип, анан Аллахтын мээримин күтөт», -**деп айтылат.

Фыкх илимин үйрөнбөө - адашуунун белгиси

Фыкх – Исламды билүү, түшүнүү дегенди билдирет. Ислам өкүмдөрүн билген аалымдар факих деп аталышат.

Фыкх илими адамдардын кылуусу керек болгон нерселерди кылууга болоорун же болбой турганын үйрөтөт. Фыкх илимдери Курани каримден, Хадиси шарифтен, ижма-и үммөттөн жана кыястан куралат. Хадиси шарифте: **«Фыкх илими үйрөтүлүүчү мажилисте болуу бир жылдык ибадаттан да пайдалуу болот»,** - деп айтылат.

Хазрети Ибни Абидин: «Фыкх аалымынын мусулмандарга келтирген пайдасынын сообу жихад сообунан да көп болот», - деген.

Хазрети Имам Малик: «Фыкхты үйрөнбөй туруп тасаввуф менен алектенген адам динден чыгып, зындык болот. Фыкхты үйрөнүп, тасаввуфтан кабарсыз калгандар бидатчы, адашкан агымдарга түшөт. Экөөнү тең өздөштүргөн акыйкатка жетет», - деп айткан. Хазрети Абу Бакр Варрактын да ушундай дегени китептерде жазылган.

Фыкхты туура үйрөнгөн жана тасаввуфтун даамын алган адам камил, жетик адам болот. Хазрети Ибн Абидин мындай деген: «Фыкх илими нан сыяктуу баарына керек. Бул илимдин данын эккен Хазрети Абдуллах ибни Масуд эле, сахабалардын эң улууларынан жана эң улуу аалымдарынан эле. Анын шакирти Алкама бул дандарды сугарып бышкан абалга келтирди жана анын шакирти Ибрахим Нахаи бул эгинди орду, же бул илимдерди бир жерге жыйнады. Хаммад Куфи данын ажыратты жана анын шакирти болгон Имам Азам Абу Ханифа тегирменден өткөрдү. Абу Юсуф камыр кылып, имам Мухаммед бышырды. Ушундай жол менен даярдалып бизге жеткен азыктар менен адамдар азыктанууда. Тагыраагы, бул илимдерди үйрөнүп дүнүйө жана акырет бакытына жетүүдө.»

Фыкхты үйрөнбөй жалгыз гана хадис жаттоо - адашуунун белгиси. Анткени, парздарды, харамдарды аалымдардан же алардын жазган китептеринен окуп үйрөнүү парз болуп саналат. Өзү аткарып жана башкаларга да үйрөтүү үчүн фыкх китептерин окуу нафил намаз окуудан да чоң сооп болот. Хадиси шарифте: **«Илим үйрөнүү бүткүл нафил ибадаттардан да көп сооп болот. Анткени, өзүнө да,**

үйрөткөн адамына да пайдалуу болот», - деп айтылат.

Хазрети Абдулгани Наблуси мындай деген: «Ахли сүннөт акыйдасын, парздарды жана харамдарды үйрөнүү парз болуп саналат. Буларды үйрөтүү, өзүнө керектүү өлчөмдөн ашыгы менен үйрөнүү жана Курани каримдин тафсирин, хадис илимин үйрөнүү фарз-ы кифая болот. Намаз окугандай өлчөмдө Курани каримден сүрөлөрдү жаттаган адамдын бош убактарында андан да көп жаттоосу нафил намаз окугандан да көп сооп болот. Ал эми ибадаттарында жана күнүмдүк иштеринде керектүү болгон фыкх илимдерин үйрөнүү андан да көп сооп болот. Керегинен ашыкча фыкх үйрөнүү нафил ибадаттардан артык сооп болот. Керегинен ашык фыкх илимин үйрөнгөндө тасаввуф илимдерин же Аллаху тааланын марифатына ээ болгондордун сөздөрүн жана өмүр баянын окуу, үйрөнүү да мустахаб болот. Буларды окуу адамдын көңүлүндө динге болгон ыкыласын көбөйтөт. Ислам аалымдары фыкх илимдерин, өкүмдөрүн аяти карималардан жана хадиси шарифтерден чыгарган. Ошондуктан, буларды фыкх китептеринен жана фыкх аалымдарынан гана үйрөнүү керек.»

Хазрети Жалаледдин Руми баласы Султан Валадга мындай деп насыят айткан: «Балам! Дайыма илим, адеп жана такыбаалыкты карманууңду осуят кылам. Ар дайым өткөн дин аалымдарынын эмгектерин окуп, үйрөнүп, Ахли сүннөт вал-жамаат жолунан айрылбоону өзүңө милдет деп бил. Фыкх жана хадиси шариф үйрөн, сабатсыз сопуларга окшобо. Намазды ар дайым жамаат менен оку. Атак-даңкка кумар болбо, анткени, атак адамды оопатка түртөт. Мансапка байланба, көп сүйлөбө. Аз сүйлө жана адамдардын жаманынан, бузукуларынан арстандан качкандай кач, алыс тур. Халал тамактанып, күмөндүүлөрдөн оолак бол. Дүнүйө мүлкүнө кызыкпа. Дүнүйө кумарлыгы диндин бошко кетүүсүнө себеп болот. Сыртыңды кооздобо. Анткени, сырттын кооздугу ичтин, көңүлдүн, рухтун төмөндүгүн көрсөтөт. Адамдар менен талашып-тартышпа, эч кимден эч нерсе сураба. Эч кимге жүк болбо, эч кимди өзүңө кызмат

кылдырба. Аалымдарга, олуяларга жан дилиң менен, мал-мүлкүң менен кызмат кыл. Алардын олуялык даражаларына сен мункир (ишенбөөчү) болбо. Анткени, ишенбегендер эки дүнүйөдө тең кутула алышпайт.»

Фыкхтын ибадат бөлүмүн кыскача үйрөнүү - ар бир мусулманга парз. Мунакахат жана муамалат бөлүмдөрүн үйрөнүү - фарз-ы кифая. Тагыраагы, ошол жагдайлар башына келген адамдардын үйрөнүүсү парз болот.

Тафсир, хадис жана калам илимдеринен кийинки эң баалуу илим фыкх илими болуп саналат. Хадиси шарифте мындай делинет:

«Ар бир нерсенин таянган бир тиреги болот. Диндин негизги тиреги - фыкх илими.” (Байхаки)

«Ибадаттардын эң баалуусу – фыкх үйрөнүү жана үйрөтүү.” (Ибн Абдилбарр)

Хазрети Имам Раббани мындай деген: «Дүнүйө жана акырет бакыттарына жетүү үчүн дүнүйө жана акыреттин султаны Расулуллах алейхиссаламга моюн сунуу керек. Ага моюн сунуу үчүн Ахли сүннөт аалымдарынын билдиргендери боюнча акыйданы, ишенимди түздөө керек. Андан кийин бул аалымдардын Курани каримден жана хадиси шарифтерден түшүнүп бизге билдирген халал, харам, парз, важип, сүннөт, макрух, мубах илимдерин үйрөнүп, бүткүл аракеттерибизди ушуларга ылайык кылуубуз керек.»

Өз билгенин кылган өкүнүп калат

Хазрети Шахи Накшибанддын бир шакирти устазынан напсинин жамандыктарын угуп, бир күнү тоонун түбүндөгү көздөн далдаа жерге келип: «Сенин жамандыктарың үчүн», - деп башын ар жерге ургулап, өзүн чапкылап баштайт. Ал жерге бир салих адам келип: «Эмне кылып жатасың балам?» - дегенде, өз напсин жазалоо үчүн өзүн кыйнап жатканын айтат. Ошондо ал киши: «Балам, напсиң сага эмес Аллахка душман, Пайгамбарга душман, динге душман! Эгер сен напсиңе душмандык кылгың келсе анын жолу бар. Напсиң

сени кайсы жагынан алдап жатса сен да аны ошол жагынан карма. Сен алгач душмандын кайсы жерден чабуул кылаарын билип алып, ошого жараша чарасын камдашың керек! Анын душмандыгынан сактануу үчүн диниңди үйрөн! Сен өзүңдү уруу аркылуу аны андан да көбүрөөк күлдүрүп, кубантып жатасың», - дейт. Анан: «Менин бул айткандарымды Аллах ыраазылыгы үчүн аткара турган болсоң ошондо напсиң тарбияланат.

1-Ыйман келтирип, ахли сүннөт ишениминде бол!

2-Илим үйрөн, ушундайча напсиңдин чабуулунан коргон жана башкаларга диниңди үйрөт!

3-Харамдардан сактан!

4-Парздарды аткар!

5-Ар ишти акылдашпастан, кеңешпестен кылба! Анткени, напсини эң көп алсыратуучу нерсе - бирөөнөн акыл суроо. Себеби, напси ар дайым «мен билемин" дейт», - деп сөзүн бүтүрөт. Шакирт: «Макул, ата", - деп башын көтөрүп караса алиги салих адам ордунда жок болот. Ал мубарек адам Хызыр алейхиссалам экен. Шакирт медресеге кайтып келгенде Хазрети Шахи Накшибанд күлүмсүрөп, андан эмне болгонун сурайт. Шакирт болгондорду айтканда: «Хызыр алейхиссалам бизди өтө жакшы көргөндөй шакирттерибизди да жакшы көрөт. Сага келип акыйкатты айтыптыр», - деп, анан мындай дейт:

-Бешинчисинде сага эмне деген эле?

-Сурабай туруп эч нерсе жасаба деди.

-А сен өзүңдү уруудан мурда келип менден сурадыңбы?

-Жок.

-Андай болсо мындан кийин сурабай, кеңешпей туруп эч нерсе кылбайм деп мага убада бер...

Хак таала: **«Эй, хабибим, бир чечим кабыл алардан мурда кеңеш, акыл сура жана сурагандан кийин чечимиңен кайтпа», -** деп айткан. Хазрети Имам Абу Юсуф мындай деген: «Өз акылы менен иш кылган адам өкүнөт. Улуулардын жолунда «Устазымды таптым, акылымды таштадым" деген сөз бар. Сурабаган болсок сөзсүз түрдө

өкүнөбүз. Өз акылы менен иш кылган адам бул дүйнөдө же акыретте шексиз зыянын көрөт. Олуялардын сөзү бекерге айтылган эмес.»

Хазрети Омар бин Абдулазиз куптан намазынан чыгып үйүнө барчу жолдо ырдап, теңселип келе жаткан бир масты көрөт. «Менин халифалыгымда алдыма мастын чыгып турганы кандай», - деп дароо тартип сакчыларына «камагыла муну» деп буйрук берет. Сакчылар аны кишендеп алып бара жатканда: «Аллах жана Мухаммеддин урматына мени Халифанын алдына алып баргыла, ага айтаар бир ооз сөзүм бар», - деп жалбарат. Сакчылар халифага келип: «Таксыр, алиги мас сизге айтаар сөзүм бар деп жатат, эмне кылалы?» - дешет. Халифа: «Келсин, айтсын!» - дейт. Мас киши Халифанын алдына келип жакындап, капилеттен жүзүнө түкүрүп жиберет. Муну көргөндөр: «Болду, мунун иши бүттү, эми кутулбайт", - деп ойлошот. Бирок, Халифа: «Кечирдим, бошоткула!» - дейт. Ошондо жанындагылар: «Таксыр, буга эки эсе жаза берүүнүн ордуна эмне үчүн кечирдиңиз?» - деп сурашат. Хазрети Омар бин Абдулазиз мындай деп жооп берет: «Эртең акыретте амалдар Аллаху тааланын алдында эки түрдө коюлат. Аллах үчүн жасалгандар жана напси үчүн болгондор. Менин ал маска бермек болгон жазам Аллах үчүн болчу. Бирок, ал түкүргөн кезде напсим да аралашып өч алууга аракет кылды. Эгер өзүмдү кармабаганымда напсим үчүн жаза берген болмокмун, мунун эсебин акыретте бере алмак эмесмин. Адам эмне иш кылса да бардыгынын эсебин берет. Алардан бир гана Аллах үчүн жасагандары кутулат. Эми мен эмне үчүн бир мастын айынан Раббимдин алдында кыйынчылыкка түшөйүн?»

Аллахты таанып Ариф болгондор жалгыз Аллах тууралуу айтып, калган адамдарды да бакытка жеткирүү үчүн алектенишет. Андай Арифтердин башкалардан айырмачылыгы - алар бир адамдын көңүлүнө назар салганда анын салих же фасык экендигин дароо түшүнөт. Буларды ахи марифат дешет (марифат ээлери). Ал эми ахли керемет (керемет, ажайып касиет ээлери) болсо Аллахтан да

макулуктарды көбүрөөк тааныганы үчүн сөздөрү да, иштери да макулуктарга, адамдарга жайылган болот. Башкача айтканда, алар дүнүйөлүк нерселер менен алектенишет, жоголгон нерселерди, келечектеги жана өткөн убактагы нерселерди билүүгө, ачууга аракеттенишет. Алар макулуктарга таандык сырларды билүү менен алектенишет. Ал эми ахли марифат болгон Арифтер мындай убактылуу нерселерди таптакыр ойлоруна да албайт. Ошол себептен адамдар Жаннатка жана Аллаху тааланын ыраазылыгына алып баруучу сырларды үйрөткөн марифат ээлерине маани беришпейт. Тескерисинче, макулуктардын, адамдардын сырларын билип айтуучу касиет ээлерине көбүрөөк маани беришет, ошолордун артынан ээрчишет. Андайлардын Аллаху таала менен болгон байланыштары анча жакшы болбогондуктан акыреттеги жагдайлары да эки анжы. Марифат ээлери дүнүйөгө жана дүнүйөнүн ичиндеги таң калыштуу нерселерге, атак-даңкка, байлыкка таптакыр маани бербегендиктери үчүн дайыма аз санда болушат. Таң калаарлык нерселерди көрсөткөн кишинин айланасында эл көп болот, эл аларды улуу адамдар деп ойлошот. Марифат ээлеринин айланасында ар дайым аз адам болот, алардын кадырын билгендер да аз болушат...

Хазрети Шахи Накшибанд: «Анык керемет – ахли сүннөт жолу менен жүрүү болуп саналат», - деп айткан. Андай болсо, Исламдан, такыбаалыктан, напсини тарбиялоодон, зикирден көздөлгөн максат макулуктардын сырларын билүү эмес, чыныгы мусулман болууну билүү деген сөз. Чыныгы мусулман болуу үчүн өз билгениндей амал кылгандар дүнүйөдө да, кыяматта да өкүнүшөт. Мусулмандар башы бош жаратылган эмес. Чыныгы аалымдардын китептерин окуп, алардын насыятттарына кулак салмайынча Пайгамбардын жолун кармануу мүмкүн эмес. Пайгамбардын айтканы боюнча жүрбөгөндөр болсо Аллаху таалага баш ийбеген болушат.

Аалымдардын булагына арык болгон адам чыныгы мусулман болуп саналат. А эгер өзү булак болууга тырышса ал булактан кир аралаш суу агат. Аалымдардын булагына арык болгондор таза болушат, ал суунда кир болбойт, микроп болбойт. Бул арыктын суусунун азайып-көбөйүүсү кол менен башкарылбайт. Аалымдарга болгон урматы, махабаты канчалык көп болсо бул

арыктан суу ошончолук көп агат. Башкача айтканда, суунун агуусу күрөк себеби менен эмес, урмат себеби менен болмок.

Дубанын кабыл болуусу үчүн

Дуба – Аллаху таалага жалбарып, тилегин, каалоосун суроо деген сөз. Аллаху таала дуба кылып жүргөн кулун жакшы көрөт. Дуба кылбаган кулуна ачууланат. Дуба - мусулмандын куралы, диндин негизи, тиреги жана жер менен көккө жарык чачкан нур болуп саналат. Дуба – башка келген балээлерди кайтарат, келбегендеринин келүүсүнө тоскоол болот. Аллаху таала Курани каримде: **«Мага халис** (таза) **көңүл менен дуба кылгыла! Мындай дубаларды кабыл кыламын»** , - деп айткан.

Аллаху таала бардык нерселерди себеп менен жаратууда, ниматтарын себептери аркылуу жиберүүдө. Ошол сыяктуу зыяндарды, дарттарды кетирүү үчүн жана пайдалуу нерселерди берүү үчүн да дубаны себеп кылган. Бардык пайгамбарлар дуба кылышканы сыяктуу үммөттөрүнө да дуба кылууну буйрук кылышкан.

Дубанын кабыл болуусу үчүн алгач кунөөлөргө өкүнүп, тообо кылуу керек, истигфар (астагфируллах) айтып, садака берүү керек, ишенимди ахли сүннөт аалымдарынын билдиргендерине ылайык түзөлтүү керек, дубанын кабыл боло турганына ишенүү керек, тизелеп кыбылага карап отуруп, алгач хамд (шүгүр) жана салават айтуу керек. Ушундай кылынган дуба кабыл болбосо да сообу көп болот. Дубанын кабыл болуусу үчүн адал жеп, адал кийүү керек. Арам тамак жеген адамдын дубасы кырк күн кабыл болбойт.

Дуба кылганда көңүл ойгоо, ой жыйнактуу болуусу керек. Эмне айтканынан кабары болбогон гафил адамдын, көңүлү башка жакта болгон адамдын дубасы кабыл болбойт. Дубанын кабыл болуусу үчүн шашылбоо керек, дуба кылууну токтотпоо керек, жалкпоо керек. Аллаху таала дуба кылууну жана дуба кылган адамды жакшы көрөт. Дубаны кабыл кылганы менен да суралган нерсени кечиктирип, дубанын жана сообунун көп болуусун каалайт. Дубаны эч болбогондо 7 жолу кайталоо керек. Ырахаттык, тынчтык кезинде көп дуба кылган адамдын

дарт, балээ келген кездеги дубалары тез кабыл болот.

Бир замандарда Мысырда жутчулук болуп, жамгыр да жаабай койот. Эл жамгырдын жаашы үчүн чара издеп, дуба кылышат, бирок, жамгыр жаабайт. Салих бир адам мечиттеги жамаатка карап: «Мен мунун чарасын, жамгырды кантип жаадыруу керектигин билем. Бардык адамдар садака берсин, ошондо дубалар кабыл болот», - дейт да: «Менин бул чапанымдан башка эч нерсем жок, мен чапанымды беремин», - деп чапанын чечип ортого койду. Андан кийин эл эмнеси бар болгон болсо ортого жыйнап, буларды кедейлерге таратышты. Анан колдорун жайышып: «Эй, Раббибиз, кулдарыңды кубанткан адамдын дубасын кабыл кылаарыңды билдиргенсиң, биз Сенин кедей кулдарыңды кубанттык», - деп жаткан кезде ачык асман дароо кара булуттар менен капталып жамгыр жаай баштайт.

Себептерине карабай кылынган дуба «пайдасыз таманни" деп аталат. Үмүттөнбөй суралган нерсе «таманни" деп ааталат. Үмүттөнүп суралган нерсе «ража" деп аталат. Дубада суралган нерсенин себептерине жеткирүүсүн тилөө керек. Хадиси шарифте: **«Эмгек кылбастан дуба кылган киши куралсыз согушка аттанган киши менен барабар», -** деп айтылган.

Дары ичүү, аяти карималарды окуу, дуба кылуу адамдардын өмүрүн узартпайт, өлүмүнө кедерги боло албайт, ажалын кечиктирбейт. Бирок, ажалы келбеген адамдын дарттарын кетирип, оорусун жеңилдетип, дени соо, ырахат жана кубанычта өмүр сүрүүчүнө себепкер болот. Сыркоолуу адамга соо адамдын органдарын алып салуу сыяктуу операциялар, вакциналар, медициналык иштер өлүмгө тоскоол болбойт, болгону өмүрү барларга пайдалуу болот. Ажалы келген көп адамдын операция убагында өлгөндөрүн билбеген адам жок.

Дубанын кабыл болуусу үчүн сураган нерсенин себебине жабышуу керек. Аллаху таала бардык нерсени себептери менен жараткан. Дуба кылуу менен бирге чарасын камдоо, себебин издөө керек. Дуба кылганда Аллаху таала адамды ошол тилеген нерсесинин себебине жеткирет жана себебине таасир, кубат берет. Намаздардан кийин кылынган, Пайгамбарыбыздын жана олуялардын кабырларынын жанында, алардын урматына деп айтылган дубалар тез кабыл болот.

Эгер дубаларыбыздын кабыл болуусун кааласак шарттарына

моюн сунуубуз, бирөөнүн дубасын, ыраазылыгын алуубуз керек, бирөөнү кубантуубуз керек. Бир адам жубайы менен бир салих, мубарек адамга келип: «Устаз, балабыз катуу ооруп жатат, сакайып кетүүсү үчүн дуба кыласызбы?» - дегенде, ал адам: «Баланча жерде бир кедей бар, алгач ошону кубанткыла, анан келгиле», - дейт. Кедейди кубанткандан кийин айтылган дуба менен бала сакайып бутуна турат. Аллаху тааланын дубабызды кабыл кылуусу үчүн, бизди жакшы көрүүсү үчүн дубанын шарттарына баш ийүүбуз жана Анын кулдарын кубантуубуз керек.

Өлүүдөн мурда өлүү

Расулуллах алейхиссалам: **«Муту кабла ан тамуту»,** башкача айтканда, **«Өлүүдөн мурда өлгүлө»,** - деп айткан. Аяти карималарды Пайгамбарыбыз чечмелеп түшүндүргөндөй Пайгамбарыбыздын сөздөрүн да мужтахид болгон Ислам аалымдары чечмелеп түшүндүрүшкөн. Бул хадиси шарифти Ислам аалымдары мындай деп ачыкташкан:

«Дүнүйөдө ишенген, ыйман келтирген нерселер өлгөндөн кийин көрүнөт. Адам өлүп, акыйкаттарды көргөндө кандай абалда боло турган болсо, тирүү кезде кайсы амалдарды орундап койгон болууну каалай турган болсо анда азыртадан орундоосу «өлүүдөн мурда өлүү" деп аталат.

Амалдардын, ибадаттардын баасы ыймандын даражасы менен өлчөнөт. Ибадаттардын нурдуулугу ыкыластын чени менен өлчөнөт. Ыйман канчалык камил, жетик болсо, ыкылас да ошончолук көп болот. Амалдар да ошончолук даражада нурдуу болуп кабыл болот. Ыймандын камил болуусу жана ыкыластын толук болуусу марифатка, башкача айтканда, Аллаху тааланы таанууга байланыштуу. Ал эми марифат менен чыныгы ыйман өлүүдөн мурда өлүүгө байланыштуу. Бул абал кимде көп болсо анын ыйманы ошончолук камил, жетик болот. Ошондуктан, Хазрети Абу Бакрдын ыйманы бардык мусулмандардын ыймандарынан жогору болду. Пайгамбарыбыз Хазрети Абу Бакр тууралуу: **«Кимде ким жер үстүндө тирүү өлүктү көргүсү келсе Абу Кухафанын уулун карасын!»** - деп айткан.

Өлүүдөн мурда өлгөн адам эч ким менен талашып

картышпайт, жалган жана ушак айтпайт, эч кимди капалантпайт, эч кимдин мал-мүлкүнө, мансабына көз артпайт. Акыретте берүүчү эсебин, ал күнү кандай абалда боло турганын ойлойт жана дүнүйөдө туруп өз эсебин көрөт. Ансыз да Пайгамбарыбыз: **«Өлүүдөн мурда өлгүлө. Эсепке тартыла электе өзүңөрдү эсепке тарткыла!»** - деп буюрган.

Өлгөндөн кийин болуучу нерселерди ойлогон адамдан жана ал күнү кор болбоо үчүн өзүн Исламга ылайык алып жүргөн адамдын үстүнөн эч ким арызданбайт. Бул адам да эч кимди арызданбайт. Эч кимден арыз келбейт, эч кимге да арыз түшпөйт. Анткени, өлгөн кишиден эч кимге зыян келбейт... Пайгамбарыбыз: **«Өлүмдү көп эстегиле. Өлүмдү эстөө адамды күнөө кылуудан коргойт жана акыретте зыяндуу болгон нерселерден сактанууга себеп болот»,** - деп айткан.

Хазрети Имам Раббани мындай деген:

«Жаханнамдан кутулгусу келген адам «халал» жана «харам» эмнелер экендигин жакшы үйрөнүүсү керек, ырыскысын адал жолдон таап, арамдардан качуусу керек. Дин ээсинин тыюу салган нерселеринен сактануусу керек. Исламдын чектөөлөрүнөн сыртка чыкпоосу керек. Гафлет (караңгылык) уйкусу качанкыга чейин созулмак, кулактагы кебез качан алынмак? Ажал келгенде адам ойгонот, көздөрү, кулактары ачылат. Бирок, ал кездеги өкүнүчтүн пайдасы болбойт. Кордуктан башка колго тийер нерсе болбойт. Баарыбызга өлүм жакындап келе жатат. Акыреттин сансыз азаптары адамдарды күтүүдө. Адамдын өлгөнү анын кыяматынын келгенин билдирет. Өлүм ойгото электе, эшик кагыла электе ойгонолу! Аллаху тааланын буйруктарын жана тыюуларын үйрөнүп, бир нече күндүк өмүрүбүздү буларга ылайык өткөрөлү. Өзүбүздү акыреттин азаптарынан куткаралы! Тахрим сүрөсүнүн 6-аятында: **«Эй ыйман келтиргендер, өзүңөрдү жана бала-чакаңарды оттон коргогула, ал оттун отуну адамдар менен таштар",** - деп айтылат.»

Ыймандуу, акылдуу жана балакат жашына толгон эркек менен аял «мукаллаф» (жоопкер) деп айтылат. Мукаллаф адамдардын өлүмдү эске алуусу сүннөт болуп саналат. Анткени, өлүмдү көп эске алуу, Аллаху тааланын буйруктарын жакшылап кармануунга жан тыюуларынан сактанууга себеп болот. Харам

кылууга болгон батылдыкты азайтат. Пайгамбарыбыз мындай деген**: «Лаззаттарды, оюн-зоокту токтоткон өлүмдү көп эстегиле!»**

Бул дүйнө адамдын конок үйү. О дүйнө менен салыштырганда зындан сыяктуу. Дүнүйө фани (өткүнчү), убактылуу көрүнүш. Көлөкөгө окшоп акырын-акырын өчүп жоголот. Хадиси шарифте мындай делинет: **«Адамдар уйкуда, өлгөндө ойгонушат!»**

Дүнүйө өмүрү түш сыяктуу. Өлүм ойготкондо түш бүтөт, чыныгы өмүр башталат. Мусулмандын өлүмү – өмүр. Болгондо да чексиз өмүр!

Бир адамга:

- Сен өлөсүң - дешкен экен.

- Өлгөндөн кийин кайда барамын? - деп сурайт:

- Аллаху таалага - дешет. Ошондо алиги адам мындай дейт:

- Андай болсо жакшылыктар жалгыз гана Өзүнөн келүүчү Раббиме жеткирүүчү өлүмдөн эч коркуум калбады.

Адамдын алектенип жаткан иштери ага негизги максатын унуттурбоосу керек. Негизги максатыбыз байлык, мансап, атак-даңк ээси болуу эмес, акыретти колго алуу болуп эсептелет. Ар убакта соңку демдин убайы менен өмүр сүрүү керек. Коркпостон, убайымсыз өмүр сүрүү кооптуу. Негизи суунун аккан багытына карай баруучу жери белгилүү болот. Бирок, миллиондо бир ыктымалы болсо да мунун тескериси да болуусу мүмкүн. Ошондуктан, коркуу керек. Анткени, Пайгамбарыбыз**: «Акылдуу адам өлүүдөн мурда эсебин көргөн, өлүмдөн кийин өзүнүн пайдасына жароочу нерселерди кылган адам»,** - деп айткан.

Өзүн жакшы көргөн адам башканы жакшы көрө албайт

Дарыгерлер мындай дешет: «Оорулуу адам диета кармоосу керек. Сакайгыча ага майлуу, таттуу тамактар пайда бербейт. Мындай тамактар анын оорусун андан да күчөтүүсү мүмкүн. Ошондуктан, тамактан мурда адамды оорудан айыктырууну ойлоо керек. Андан кийин гана жеңил тамак берип мурдагы күчүн калыбына келтирүүгө болот.» Ушул сыяктуу **«Көңүлдөрдө** (жүрөктөрдө) **оору бар**» деген аяти каримада билдирилген

көңүл оорусуна чалдыккан адамдардын да эч бир ибадатынан пайда келбейт, тескерисинче зыяны тийет.

«Көп Курани карим окугандар бар, Курани карим буларга наалат айтат» деген хадиси шариф белгилүү.

«Көп орозо кармагандар бар, алардын орозодон алчу пайдасы - жалгыз гана ачкалык жана суусуздук» деген хадиси шариф да сахих.

Көңүл ооруларынын адиси болгон тасаввуф аалымдары алгач оорудан айыгуу үчүн кылынуучу нерселерди буйрук кылышкан. Көңүл оорусу дегенибиз - көңүлдүн Аллахтан башкага байлануусу, берилүүсү, же өзүнө ашык болуусу. Анткени, адамдар бардык нерсени жеке башынын камын ойлоп кылышат. Ата-эненин баласын жакшы көрүүсүнүн негизи да өздөрүн жакшы көрүүсү болуп саналат. Бардык адамдар мал-мүлккө, атак-даңкка өз напсинин кыялдарына жетүү үчүн умтулат. Андайлардын сыйынган кудайлары – өздөрүнүн напсилери. Алар напсинин каалоолорунун артынан жүгүрүп өмүрүн өткөрүшүүдө.

Көңүл ушул байлануулардан арылмайынча адамдын кутулуусу өтө кыйын. Демек, өзүн акылдуу, маданияттуу, билимдүү деп эсептеген адамдар баарынан мурда дал ушул оорудан кутулууну ойлонуулары керек.

Кулдун тилектери жана каалоолору жалгыз гана Ээси жана Ээсинин каалоолору болуусу керек. Кулдун башка эч кандай каалоолору болбоого тийиш. Антпесе ал Аллахка болгон кулдук боосун үзүп, кулдуктан качкан болот. Назиат сүрөсүнүн 40-аятында: **«Кимде-ким Раббинин улуулугунан коркуп, өзүн напсинин каалоолорунан кайтара турган болсо, барар жери шексиз - Жаннат», -** деп айтылган.

Дайыма жеке башынын лаззаттарына, талаптарына, кыялдарына жетүүнү көздөгөн кул өзүнүн, рахаттарынын жана напсинин кулуна айланат. Эми ал наалаттанган шайтандын буйруктарын аткарат.

Напсинин арам ойлоруна, каалоолоруна жетүү үчүн иш кылып акча табуу жолунда адал-арамга маани бербөөсү, элдин акысын жеши, алган карыздарын кайтарбоосу дүнүйөгө көңүл бергендигинин белгиси. Дүнүйөгө көңүлүн берүү бардык диндерде чоң күнөө болуп саналат.

Аллаху тааланы таанууда Ага жетүүчү жолго бөгөт болгон адамдын эң чоң душманы - өз напсинин каалоолору. Напсинин мындай жийиркеничтүү каалоолору эч качан бүтпөйт. Тарбия көрбөгөн напсинин каалаган нерселери адамга жамандык гана алып келет. «Кумарың - кудайың» деген накыл сөз бар. Жасия сүрөсүнүн 23-аятында: **«Напсинин каалоолорун кудай кылып алган адамды көрдүңбү?»** деп ушул абал тууралуу кабарлаган.

Эгер адамдын максаты ага жетүү үчүн кандай да болсо кордукка, төмөкдүккө да барууга себеп болсо, анда бул максат адамдын кудайына айланды деп билсе болот. Ошол жолдо ар түрдүү корлуктарга ыраазы болуусу анын ибадаты деген сөз. Анткени, ибадат кордук менен төмөндүктүн эң акыркы даражасы болуп саналат.

Аллаху тааладан башка кудайды тааныбоо үчүн адамдын Андан башка максаты, Андан башка мураты болбоосу керек. Ал үчүн «Ла илаха иллаллах» дегенде Андан башка максатынын жок экенин билүүсү керек.

Бир адам максатына жетүү үчүн (Аллах сактасын) диндин чегинен чыкса, парздардын бирин таштаса, арам иш кылса, мисалы: намазын, орозосун таштаса же спирт ичимдигин ичсе бул максаты анын кудайына, теңирине, сыйынуучу бутуна айланган болот. А эгер максаты үчүн диндин чегинен чыкпаса, ага жетүү үчүн арам иштерге кылбаса динибиз ал максатына тыюу салбайт жана аны максат деп да көрбөйт. Анын максаты жалгыз гана Аллаху таала жана Анын динине баш ийүү дейт. Ал адамда ушул максатка болгон бир каалоо пайда болгон болсо да бул каалоосу динибизге болгон каалоонун өлчөмүнө жетпейт.

Максаты дүнүйөлүк болгон адамдын кесири, зыяны бүткүл ааламга тийет. Өзү да бардык нерсени арыздана берет. Элге зыян келтирген адам текебер жана мактанчаак болот. Эч нерсеге көңүлү толбойт, арыздана берүүсү да ошол текеберлигин билдирет. Адамдын өзүнө болгон махабаты, куштарлыгы, өзүн жактырып менменсинүүсү да ошол текеберлигинин айынан. Өзүн жактырып жерге-сууга батыра албай мактануусу адамдын өзүнө көңүлүнүн байланганын көрсөтөт. Андай өзүн жакшы көргөн адамдар башкаларды жакшы көрө албайт, урматтай албайт, көңүлүн бере албайт.

Адамдарды жакшы көрө алуу үчүн өзүн жакшы көрбөө керек. Ал дагы жалгыз гана карапайым адамдарда болот. Карапайым адамдагы бул касиет өзүн жактырбагандыктан, мактанчаак, текебер болбогондуктан, элди жогорудан карабагандыктан пайда болот. Ошол себептен мындай карапайым, сыпайы адамдар башкаларды жакшы көрүшөт, адамдар да аларды жакшы көрүшөт. Карапайым дегенибиз өлгөн дегенди билдирет. Өлгөн адам эч кимдин үстүнөн арызданбайт, өлгөн адамды дагы эч ким арызданбайт.

Демек, топурактай карапайым болгондор көп ниматка жетет. Деңгээли көтөрүлгөн топуракка суу турбагандай адам баласы да көкүрөгүн көтөрсө ал жерде адамдык сапат турбайт. Дин аалымдарынын, олуялардын фейз жана берекелерине жетүү үчүн топурактай карапайым болуу керек. Рахматка, жакшылыкка жетүү үчүн топурак сыяктуу болуу керек.

Пайгамбарыбыз (алейхиссалам) бир хадиси шарифте мындай деген: **«Акылдуу адам напсин тебелеп, акыретте керек болуучу нерселер үчүн эмгек кылат. Ал эми акмак болсо напсинин буйруктарын аткаруу менен алектенип, Жаннатка киргизүү үчүн Аллахка дуба кылат.»**

Жамандыктардан кутулуунун жолу

Аллаху таала өлүмдөн башка бардык оорулардын дабасын, шыпаасын жараткан. Бардык кыйынчылыктардын, бардык кайгынын чарасы бар. Бир нерсеге жеткиси келген адам ал нерсенин себебине жармашат. Ар нерсенин себебине жармашкан адам ошол нерсенин натыйжасына жетет.

Бардык дарттын, оорунун, кыйынчылыктын дарысы, чечими бар болгон сыяктуу жамандыктардан кутулуунун да жолу, чечими бар. Туура окулган намаз бардык жамандыктардан кутулуунун жолу болуп саналат. Анткени, Анкебут сүрөсүнүн 45-аятында: **«Туура окулган намаз адамды чоң күнөөлөрдөн жана Аллаху тааланын ыраазы болбогон нерселеринен кандай да болсо алыстатат», -**деп айтылган.

Аяти каримадагы **«кандай да”** деген сөз сөзсүз түрдө деген маанини билдирет. Башкача айтканда, намаз адамды жамандыктардан сөзсүз түрдө алыстатат деген сөз. Бирок»туура

окулган намаз” деп айтылган.

Шарттары толук аткарылып, туура окулган намаз бардык жамандыктардан кутулуунун чарасы болуп саналат. Адамды ар түрдүү жамандыктардан тазалайт. Буга ишенүү керек. «Ишенбеген куру калат» деген накыл сөз бар. Ишенип, шарттары толук аткарылып окулган намаз адамды жамандыктардан сөзсүз түрдө куткарат. Намаз окуп жүрүп жамандыктардан кутула албаган адам кемчиликти өзүнөн издөөсү керек. Гусулун, дааратын жана намаздарын текшерүүсү керек. Сөзсүз түрдө бир жеринде катасы бар. Анткени, Аллаху тааланын бул маселе туурасындагы шарты анык: «Туура окулган намаз адамды харамдардан жана төмөндөгү нерселерден алыстатат!»

Адамды жамандыктан тыйбаган, тыя албаган намаз туура намаз эмес. Ал болгону сырттан караганда намаз болуп көрүнгөндүктөн көрүнүштө гана намаз. Анткени менен туура намазга жеткенге чейин көрүнүштөгү намазды да колдон чыгарбай окуп жүрүү керек.

Намаз тараза сыяктуу. Ким таразаны толтуруп туура өлчөсө, намазын китептегидей толуктап окуса соопторго, зыяпатка жетет. Кимде-ким кем өлчөсө, тактап айтканда, намазын шарттарына жана сүннөттөрүнө ылайык окубаса, Аллаху тааланын дайындаган тозогун эстесин.

Ошондуктан, эне-аталардын балдарына намаздын маанилүүлүгүн үйрөтүүсү жана сөзсүз түрдө намаз окутуулары керек. Балдардын намаз окуусуна тоскоол болуучу бардык нерсе, алардын балээсине да себеп боло турганын билүүлөрү керек. Балдардын балалык чагын кепилге алуу аларды жакшы мусулман кылып тарбиялоо менен гана ишке ашат. Жалгыз жогорку билимдүү деген диплом менен баланын бала чагы кепилге алынган болбойт. Тарбия көрбөгөн адамдын колуна диплом берүү акмактын колуна бычак берүү менен барабар. Демек, балага алгач мусулмандыкты үйрөтүү, андан кийин жогорку окуу жайга берүү керек. Жакшы мусулман болгондон кийин гана дипломдун пайдасы тийет. Ошондо гана адам өзүнө да, элге да пайдалуу боло алат.

Эгерде бир ата-эне баласына намаз окутпаса, бул аны өз колу менен Жаханнамга таштап жатат дегенди билдирет. Адамды дүнүйөдө жана акыретте балээлерден, кыйынчылыктардан

куткаруучу жалгыз амал – намаз. Муминун сүрөсүнүн башындагы аяти каримада: **«Мусулмандар сөзсүз түрдө кутулат. Алар намаздарын хушу менен окугандар», -** деп айтылат. Хушу – намазды кемчиликсиз, берилип окуу деген сөз.

Дүнүйө иштеринде бир кыйынчылыкка туш болгон адам истигфарга жана намазга көңүл буруусу керек. Туура окулган намаз бардык дартка даба болот.

Дүнүйөлүк кыйынчылыктарды шылтоо кылып намазга кайдыгер кароо акылдуу адамдын иши эмес. Кыйын күндөрдөгү чарасыз абалдардын таасирине түшпөө керек. Жакшы мусулман болууга аракеттенүү керек. Өмүрдө болуп туруучу кыйынчылыктар менен балээлерге сабырсыздык кылбоо керек. Дүнүйөнүн кубанычы да, кайгысы да, кеңдиги да, тардыгы да түбөлүк эмес. Дүнүйөнүн бул өткүнчү абалына алданбоо керек. Буларды шылтоо кылып бардык жамандыктардан куткаруучу дары болгон жана дагы эң негизгиси Раббибиздин буйругу болгон намазды калтырбоо керек.

Ар күнү беш убакыт намаз окуу кыйын эмес. Күнөө кирлери менен көңүлдөр (жүрөктөр) карарган кезде кыйын болуп сезилет. Намаз окуу Аллаху тааладан корккон мусулмандарга оңой болот, кыйынчылыгы келбейт. Анткени, Бакара сүрөсүнүн 45-аятында: **«Намаз окуу мусулмандарга гана, Аллаху тааладан корккондорго гана оңой болот»,** - деп айтылган. Хазрети Имам Раббани мындай дейт:

«Парздардын эң жогоркусу намаз болуп саналат. **«Намаз – мусулмандын миражы”** жана **«Кулдун Аллаху таалага эң жакын болгон кези - намазда турган кези!..”** деген хадиси шарифтер мындан кабар берүүдө. **«Аллаху таала менен ушундай убакыттарым бар..”** деп башталуучу хадиси шарифте билдирилген Расулуллах алейхиссаламдын эң баалуу убакыттары - намаздагы убакыты. Намаз – күнөөлөрдү пардалайт, адамды жаман, ыплас нерселерди кылуудан коргойт. Пайгамбарыбыздын **«Эй, Билал, мени ырахатка бөлө!”** деп көңүлүн жайландыргысы келген нерсеси намаз эле. Диндин тиреги – намаз. Мусулмандык менен капырлыкты бири-биринен ажыратуучу да намаз болуп саналат.»

Хазрети Абдуллах Дахлави мындай дейт:

«Бүткүл ибадаттар намаз ичинде жыйналган. Курани карим

окуу, тасбих айтуу, башкача айтканда, «субханаллах” деп айтуу, Расулуллах алейхиссаламга салават айтуу, күнөөлөргө истигфар айтуу жана муктаждыктарды жалгыз Аллаху тааладан гана сурап, Ага дуба кылуу намаз ичинде бириккен. Дарактар, чөптөр намазга тургандай тик турушат. Жаныбарлар «руку” абалында, жансыздар «желседе” отургандай жерге төшөлгөн. Намаз окуган адам булардын ибадаттарынын бардыгын аткарат. Намаз окуу мираж түнү парз болду. Ошол түнү миражга чыгуу менен сыйланган Аллаху тааланын сүйүктүү Пайгамбарына баш ийүүнү ойлоп,<=»»>көтөрүлөт.» Кыскача айтканда, намаз - мусулмандын миражы, бардык дарттын жана жамандыктардын дабасы болук саналат.

Бардык жамандыктардын башы

Бардык жамандыктардын башы, негизи арак экендиги аяти каримада жана хадиси шарифтерде билдирилген. Хак таала Курани каримде: **«Эй, ыйман келтиргендер! Арак, кумар, сыйынууга коюлган таштар** (буттар)**, төлгө ачуучу буюмдар шайтандын иши болуп саналган нажастар. Ошондуктан, кутулуу үчүн булардан сактангыла!»** - деп буюрууда. (Маида 90)

Хадиси шарифтерде да спирт ичимдиктери катуу түрдө жамандалган. Ислам аалымдары спирт ичимдиктеринин зыяндуулугун мындай билдирген:

Арак ичкен адам жиндинин бир түрүнө айланат. Элдин шылдыңдоосуна себепчи болот. Айланасындагы адамдардын алдында кадыры болбойт. Адамдын уятын, ар-намысын жок кылат. Анткени, хадиси шарифте: **«Арак ичкен адамдын уят пардасы жыртылат, шайтан ага жолдош болот, ар кандай жамандыктарга жол ачат жана жакшылыкка тоскоол болот»,** - деп айтылат.

Спирт ичимдиги адамдын акыл-эсине да, чөнтөгүнө да зыяндуу. Акчанын жаман жолдо короп, ысырап болушуна себеп болгонундай эле акыл-эстин кемүүсүнө да себеп болот. Пайгамбарыбыз: **«Арак мал-мүлктү жок кылат, акылдан аздырат»,** -Арак достордун, ага-туугандардын арасында душмандыкка себеп болот. Анткени, Аллаху таала курани

каримде: **«Шайтан арак жана кумарда араңарда душмандык жана бузукулук салууну гана көздөйт»** - деп айтылат.

Спирт ичимдиги адамды Аллахты эске алуудан жана намаз окуудан алыстатат. Аллаху таала: **«Шайтан аракта жана кумарда силерди Аллахты эске алуудан жана намаз окуудан алыстатат»,** - деп билдирет.

Арак шахватты (кумарды) күчөтөт, адамды зинага алып барат. Хадиси шарифте **«Арак зинадан да жаман»,** - деп айтылат.

Ошондой эле ичкиликке берилген никелүү эркек өзү да байкабай нике боосун үзүүчү сөздөрдү айтуусу мүмкүн.

Спирт ичимдиги - бардык жамандыктардын ачкычы. Анткени, мас адамдын туш келген күнөөнү кылуусу оңойго турат. Ичкен кишинин акылы кеткени үчүн харамды, халалды, тууранны, жаңылышты ажырата албайт. Хадиси шарифте: **«Арактан сактангыла! Дарактын бутак жайганы сыяктуу арак да жамандык жаят»,** - деп билдирилет.

Спирт ичимдигин ичкен адам пивоканага баруусу аркылуу жана үстүндө арак жыты чыгып жүрүүсү аркылуу ар убак жанында болуп, жакшылыктары менен жамандыктарын жазуучу Хафаза периштелерине жапа чектирген болот. Рахмат периштелери андан узак болот. Хадиси шарифте: **«Рахмат периштелери мас адамдан узак болот»,-** деп айтылат.

Спирт ичимдик ичкен адам жакшылыктардан, дубадан өзүн жапкан болот. Анткени, спирт ичимдигин ичкен адамдын жакшылыктары жана дубасы кабыл болбойт. Ошондуктан, арак ичүү тургай арак ичилип жаткан жерден да узак туруу керек. Анткени, хадиси шарифте: **«Аллахка жана акыретке ишенген адам арак ичпесин, арак ичилген дасторконго да отурбасын»,-** деп айтылат.

Арак ичкен адамдын абалы кооптуу болот. Өлүм алдында анын бул абалы ыймансыз кетүүсүнө себеп болот. Анткени, өлүмдүн качан келээри белгисиз. Хадис шарифте: **«Арак менен ыйман бир жерде болбойт, бири экинчисин алыстатат»,** - деп билдирилген.

Бул аталган зыяндар болгону дүнүйөдөгү жазалары. Ошондой эле, акыретте да жазалары бар. Булар айтып бүткүс көп. Дүнүйөдөгү зыяндары менен салыштырып болбойт жана

өтө оор. Ошону менен катар бири убактылуу, бири чексиз. Акыл-эси бар адамдын бул дүнүйөнүн бир нече ырахатын акыреттин түбөлүк, чексиз ырахаты менен алмаштыруусу мүмкүн эмес.

Сахабалардан хазрети Абдуллах Ибни Масуд: «Өкүнүчтөрдүн эң чоңу жана эң зыяндуусу – кыямат күнүндөгү өкүнүч. Азыктардын эң жакшысы – такыбаа. Ичимдик - күнөөлөрдүн чакыруучусу. Жаштык - жиндиликтин тармагы, бөлүгү», - деген.

Бир жолу Хазрети Осман Исламды жаңыдан кабылдаган бир коомго мындай деп насыят айтат:

«Эй, адамдар! Арак ичүүдөн сак болгула. Эч күмөнсүз, арак бардык жамандыктардын атасы болуп саналат. Бир замандарда силерден мурдагы коомдордун биринде бир салих адам болот. Ар дайым ибадаттары менен алек болуучу. Бир күнү бир айылдан өтүп бара жатып жаман аялга кезигет. Аял бир шылтоо менен аны алдап үйүнө киргизет. Үй ичинде кичине бала жана бир идиште арак бар эле. Жаман ниеттүү аял эшикти жакшылап кулпулагандан кийин ниетин айтат: «Же мени менен кошуласың, же аракты ичесиң, же бул баланы өлтүрөсүң. Булардын бирин кылмайынча бул жерден чыга албайсың. Болбосо, ызы-чуу чыгарып, үйүмө кирип мени зордуктаганы жатат деймин. Андай эместигин эч кимге ишендире албайсың! Сени уятка калтырамын", – дейт. Кара ниеттүү аялдын бул коркутуусунан кийин алиги адам ойлонуп, өз ичинен «Зина кыла албаймын. Баланы да өлтүрө албаймын. Жеңилирээк күнөөнү, аракты ичейин, кийин тообо кыламын", - дейт да аракты аз-аздап ичет. Бир аздан кийин башы айлана баштайт. Аял дагы куюп берет. Көп өтпөй катуу мас болуп, арактын берген азгырыгынан аял менен зина кылат. Кийин, көргөндөрүн элге айтып коет деп баланы да өлтүрөт.

Эй адамдар! Көрүп тургандыбыздай, арак адамга эң жаман нерселерди жасатат. Ошондуктан, арактан өтө алыс болгула. Анткени, арак - бардык жамандыктардын негизи. Аллахка ант кылып айтамын, адамдын көңүлүндө арак менен ыймандын бирге болуусу кыйын. Арак ичип жүрүп убакыттын өтүүсү менен арак ичүү көнүмүш, калыптанган абалга айланат. Ошондуктан, биринин келүүсү менен экинчисинин ал жерден кетүүсүнөн коркуу керек!»

Дарт менен жаңжалдардын себеби

Адамдар канчалык динден алыстаган сайын бири-бири менен ошончолук мамилеси сууп, жокчулукка учурап, жабыр тартып, ар түрдүү жамандыктардан кутула албай жатышат. Дүнүйөлүк илим-техникада таң каларлык өнүгүүлөр ишке ашып жатса да, жер бетиндеги бактысыздыктын, кайгы-муңдун азайбаганы, ал тургай көбөйүп жатканы да ачык көрүнүүдө.

Аллаху таала адамдардын бакытына себеп болуучу нерселерди буйрук кылган. Балээге себеп болуучу нерселерге тыюу салган. Ыймандуубу, ыймансызбы кимиси болсо да билип же билбей ушул буйруктар менен тыюуларга ылайык жашаган сайын дүнүйөдө тынчтык жана бакытка толгон өмүр сүрөт. Бул – өзүнө пайдалуу дарыны билип же билбей ичкен адамдын оорудан айыгып кетүүсүнө окшойт. Динсиз адамдардын ошондой эле динсиз элдердин көп иштерде ийгиликке жетип жатышканын көрүүдөбүз. Алар өздөрү билбесе да Курани каримдин талаптарына ылайык эмгек кылып жаткандыктары үчүн ийгиликке жетишүүдө. Бирок, акыретте да бакытка жете алуу үчүн Курани каримге ыйман келтирип, ниет кылып ошого ылайык өмүр сүрүү керек.

Бакытка, жетиштүү жашоого жетип, бардык адамдар менен жакшы карым-катнашта болгусу келген адам көздөрүн акыретке каратуусу керек. Көзү дүнүйөдө болгон адамдын бактылуу болуусу, адамдар менен жакшы мамиледе болуусу өтө кыйын. Анткени, жүзүн дүнүйөгө бурган адам өз напсин жакшы көргөндүктөн өзүнөн башканы жакшы көрө албайт, башкалар менен жакшы мамиледе боло албайт. Себеби, өз напсине ашык, напсинин ар айтканын дароо аткарган, напси менен шайтандын артынан түшкөн адам өзүнөн башка эч кимди ойлобойт. Мындай адамдар диний китептерден жана дин аалымдарынан пайдалана албайт. Ал эми пайдаланган адам эч кимге жүк болбойт, тескерисинче, башкалардын келтирген оорчулугуна сабыр кылат жана бардык адамдар менен жакшы мамиледе болот.

Өз напсин жек көргөн адамдын көңүл көзү ачылат. Мындай адам харамдардан, көкүрөк көтөргөн текеберликтен жана

бардык жаман сапаттардан тыйылат. Жамандыктан тыйылган адамдын көңүлүнө (жүрөгүнө) рахмат нуру тамчылай баштайт. Жүрөгүнө рахмат нуру кирген адам диний китептер менен дин аалымдарынан азыгын ала баштайт. Пайда көрүп жаткандыгынын белгиси ал адамдын эч кимге жүк болбой, башкалардын жүгүн көтөрө баштоосу жана ар бир адам менен жакшы мамиледе болуусунан билинет. Мындай адамды достору жана айланасындагылардын жакшы көрүүсү ушунчалык, суусап турган адам суу ичкенде кандай суусуну кана турган болсо, бул адамды да дал ушундай даражада жакшы көрүшөт.

Бардык адамдардын оюнда башчы болуу, башкаруу, буйрук берүү деген каалоолор болот. Анткени, бул жагдай адамдын жаратылышында бар. Бул абал жүзүн акыретке бургандарда гана болбойт. Исламдагы кулк-мүнөздүн көптөгөн аныктамалары бар, бирок, дин аалымдарыбыздын эң көп берген аныктамасы мындай: «Эч кимге жүк болбоо, тескерисинче, башкалардын жүгүн көтөрүү”

Ырахаттык менен бакыт Ислам дининин ичинде. Ислам дининин сыртынан бакыт издөө чөлдөн суу издөө сыяктуу. Бир күнү бардык адамдар мунун акыйкатын түшүнүшөт, бирок өтө кеч болот.

Адам Аллаху таалага ибадат кылса, Аллаху таала ал адамдын бул дүнүйөдөгү иштерин жеңилдетет, кабырда мээрим көрсөтөт, акыретте, махшар аянтында кечирет. Ошондуктан, дүнүйөдө жана акыретте Аллаху тааланын биз менен кандай мамиледе болуусун кааласак, биз да анын кулдары менен, башкача айтканда, адамдар менен ошондой мамиледе болуубуз керек.

Адамдын жүрөгүндө дүнүйөгө болгон махабат көбөйсө аны жакшы көргөн адамдардын ага болгон жакшы көрүүсү ошончолук алсырайт. Жүрөгүндө дүнүйөгө, акчага, башчы болууга болгон кумары бар адамдын жаны өрттөнөт. Кимде бул кумар аз болсо, азыраак күйөт, көп болсо көп күйөт.

Уруш-талаштар ар дайым эки тирүү адамдын арасында болуп келген. Тирүү менен өлүү арасында мындай уруш-талаш эч качан болгон эмес, болуусу да мүмкүн эмес. Эки өлүктүн арасында да уруш-талаштын болуусу мүмкүн эмес. Хазрети Раби бин Хайсам эч ким менен урушчу эмес, эч кимге катуу

сөз айтчу эмес эле. Бир күнү өзүнө катуу сөз айткан адамга: «Айткандарыңды Аллаху таала угуп жатат. Эгер мен ортодогу өткөөлдөрдү өтүп Бейишке кирсем сенин айткан сөздөрүңдүн мага зыяны жок. Сырат көпүрөсүнөн өтө албасам сенин айткандарыңдан да жаман адам экенимди түшүнөм", - дейт.

Хазрети Абдуллах Дахлави мындай дейт:

«Дин жолунда чындап илгерилегиси, жогорулагысы келген чыныгы садык адам мурда кылган күнөөлөрүнөн уялып башын көтөрө албайт, ар ишинде Аллахтан коркуп титирейт. Аллаху тааланын сүйүүсүнө жеткирүүчү амалдарды аткарууга тырышат. Ар бир ишинде сабыр кылат. Адамдар менен келише албай калганда, кыйналганда кемчиликти өзүнөн издейт. Ар деминде Аллахты ойлойт. Гафлет менен өмүр сүрбөйт. Эч ким менен талашып-тартышпайт."

Шайтан адамдын жанында гана эмес ичинде да болот. Адамдын ичиндеги шайтаны – анын күч-кубатынын ашып-ташуусу. Кубаты көбөйгөндө адамда текеберлик жана менменсинүү пайда болот. Жаман касиеттердин эң төмөнкүсү – текеберлик. Текеберлик бардык жакшылыктарга кедерги болуу менен бирге бардык кыйынчылыктардын да башы болуп саналат. Хазрети Имам Газали: «Жүрөк периштелерге таандык мекен. Ал эми ачуулануу, шахват, хасад (көрө албоочулук), текеберлик сыяктуу жаман мүнөздөр улуган итке окшойт. Ит болгон жерге периштелер кирбейт. Хадиси шарифте: **«Ит менен сүрөт болгон үйгө периштелер кирбейт»**, - деп айтылат. Бул хадиси шарифтеги үйдүн жүрөк, иттин жаман мүнөз экенин айтып жатканым жок. Ачык маанилерине ишенүү менен катар жогорудагы маанилерин да кошуп жатам", - деген.

Мусулман суудай болуусу керек

Адам денесинде статикалык электр тең салмагы болот. Дененин саламаты ушул электр тең салмактуулугунун деңгээли менен түздөн-түз байланыштуу. Бул тең салмактын бузулуусуна психологиялык оор кырдаалдар, климат, кийим-кече, жашоо шарттары жана жумуш ордундагы ыңгайсыздыктар таасир кылат. Бул электр тең салмактуулугу ачууланган убакытта нормадан төрт эсе артып кетет. Адам ачууланганда сөздөрүнө

да, кыймылына да ээ боло албай калат жана мындай абал адамды куфурга түшүрүүсү мүмкүн. Ошол себептен Расулуллах алейхиссалам: **«Ачуу ыйманды бузат», -** деп айткан.

Ачуулануунун катаалын, чектен чыккан зыяндуу убагын жанкечтилик (долулук) деп айтат. Мындай адам ызалуу, орой болот. А мунун тескериси жумшактык деп аталат. Ак көңүл, жумшак мүнөздүү адам ачууланууга себеп болуучу жагдайда ачууланбайт, ачууга алдырбайт. Ачуулуу адамдын ары өзүнө, ары башкаларга зыяны тиет. Хадиси шарифте: **«Бир мусулмандын боюнда үч касиет табылса Аллаху таала аны коргойт, ага камкор болот, жакшы көрөт жана мээримин төгөт. Бул үч касиет: ниматка шүгүр кылуу, өзүнө зулумдук кылган адамды кечирүү, ачууланган кезде ачуусун жеңүү», -** деп айтылат.

Катаалдык адамдардын коркунучу менен үрөйүн алат, ал эми жумшактык жылуулукту, мээримди жана сүйүүнү пайда кылат. Коркутуу аркылуу жеткен ийгиликтер бузулуп жок болууга, ал эми сүйүү жана мээрим менен колго келген нерселер көбөйүүгө, чоңойууга себеп болот. Ошондуктан, Пайгамбарыбыз: **«Аллаху таала мээримдүү. Жумшактыкты жакшы көрөт. Оройлук кылгандарга бербеген нерселерин жумшак мүнөздүү болгондорго берет. Башкаларга бербейт»**, - деп айткан.Хазрети Анас бин Малик: «Расулуллах алейхиссаламга он жыл кызмат кылдым. Бул мезгил ичинде мага ачууланганын, катуу сүйлөгөнүн көрбөдүм», - деп айткан.

Пайгамбарыбыздын бул көркөм мүнөзү Али имран сүрөсүнүн 159-аяти каримасында: **«Жаныңдагыларга жумшактык жана көркөм мүнөз менен мамиле кылууң Аллаху тааланын сага берген сыйлыгы жана мээрими. Эгер жаман мүнөздүү, катуу болгонуңда айланаңдагылар тарап кетишер эле»**, - деп макталууда.

Бир такыба адам эч ачууланчу эмес, досу менен да душманы менен да бирдей мамиледе болчу. Анын бул мүнөзүнүн абалын түшүнө албагандар: «Мынчалык жумшактыктын, элге болгон мынчалык сабырдуулуктун мааниси эмне?", - деп сурашканда: «Жооштук менен жумшактыктын кылычы темир кылычтан, жада калса, жүз жеңишке себеп болгон кылычтан да өткүр болот", - деп жооп берген.

Дин улуулары шакирттерине жана өздөрүн жакшы көргөндөргө дайыма: «Мусулман суудай болот, бирок, ташкын сыяктуу эмес. Динибиздин эң үстөмтарабы канды суу менен жуу, кан менен эмес. Албетте, каршылашың уудай болот, сен да уудай болсоң эм боло албайсың. Сен<=»»>ушундай болуусу керек.

Хазрети Имам Раббани мындай деген:

«Аллаху тааланын буйруктарын аткаруу, тыюуларынан качуу керек болгону сыяктуу адамдардын акыларын өтөө жана алар менен жакшы мамиледе болуу да керек. **«Аллаху тааланын буйруктарын улуу деп билүү жана Анын жараткандарына мээримдүү болуу керек”** деген хадиси шарифте ушул эки акыны аткаруу керектигин көрсөтүүдө. Бул эки акынын бирөөсүн гана орундоо кемчилик болот. Мындан адамдардан келүүчү кыйынчылыктарга сабыр кылуу, чыдоо керектиги түшүндүрүлөт. Адамдар менен жакшы мамиледе болуу - важип. Ачуулануу, катаалдык көрсөтүү жакшы эмес, мусулманга жарашпайт.»

Расулуллах алейхиссалам Аллаху тааланын кулдарына мээримдүү, ырайымдуу жана жумшак мүнөздүү болуучу. Дүнүйө үчүн ачууланганын эч ким көргөн эмес. Бирок, Аллах үчүн, акырет иштери үчүн каталыктарга каршы ачууланууучу эле. Ачуулуу адам жанындагы адамдын да, өзүнүн да каршылык көрсөтө турганын алдын ала ойлоосу керек. Ачууга алдырган адамдын көңүлү бузулат. Бул бузуктук сыртынан да байкалып,Ачууну жеңүү - өтө чоң сооп. Ачуусун жеңген адамга Жаннат сүйүнчүлөнгөн. Аллах ыраазылыгы үчүн ачуусун жеңген адам маңдайындагы адамды кечирип, ага каршы мамиле көрсөтпөсө Аллаху таала аны өтө жакшы көрөт. Жаннаттын ушундай адамдар үчүн дайындалганы билдирилген. Хадиси шарифте: **«Кимде-ким Аллаху тааланын ыраазылыгы үчүн ачуусун кайтарса, Аллах андан азабын кайтарат»**, - деп билдирилген.

Хазрети Имам Газали: «Жоош, жумшак мүнөздүү болуу ачуусун жеңүүдөн да баалуу», - деп айткан.

Ниматка шүгүр кылуу - аны Исламга ылайык колдонуу деген сөз. Хадиси шарифте: **«Ачууланган адам каалаган нерсесин кылууга күчү жетип туруп, жумшак мүнөз көрсөтсө, Аллаху**

таала анын көңүлүн амандык жана ыйман менен толтурат», - деп айтылат.

Пайгамбарыбыз: **«Йа Раббим! Мага илим бер, мени жооштук жана жумшактык мүнөзү менен коздо, такыбаалык бере көр! Афият менен мени коздо!»**, - деп дуба кылчу эле.

Аалымдардын катасы капитандын катасы сыяктуу

-Тообонун акыйкаты – өткөн күнөөлөргө өкүнүү, келе турчуларына истигфар кылуу жана кечиримин тилөө.

-Ар таңда жана кечте тообо кылбаган адам өзүнө зулумдук кылган болот.

-Ыклас – бардык иштерди адамдарга жагынуу үчүн эмес Аллаху тааланын ыраазылыгы үчүн орундоо.

-Аалымдын катасы капитандын катасына окшош. Кеме чөксө аны менен бирге калган адамдар да чөгүшөт.

-Олуянын сухбатында болгон адам Аллаху таалага жеткирген жолду табат.

-Үч күн өткөндө досуңузду издеңиз! Ооруп калган болсо зыярат кылыңыз! Эгер бир иш менен алек болгон болсо жардам кылыңыз!

-Сараңдык - бардык адамдар үчүн сүйкүмсүз жана жийиркеничтүү сыпат.

-Оорулуу адамдын дары колдонуусу себеп болуп саналат. Шифааны берет турчу Аллаху таала.

-Дүнүйө – фундаменти кыйынчылык үстүндө курулган үй. Ал жерде кыйынчылык болбостон жашоо мүмкүн эмес.

-Орундуу сөз сүйлөгөн адам кечирим суроого мажбур болбойт.

-Өзүн ашыкча мактаган адам башка адамды дагы ошончолук жамандайт. Башка адамды ашыкча жамандаган адам өзүн дагы ашыкча мактайт.

-Күнөө жана дүнүйөлүк сүйүү менен ооруган көңүлдөрүңөрдү дүнүйөдөн сууп жана күнөөлөрдөн баш тартуу менен эмдегиле.

-Сабыр – бул Аллаху таалага таянып тынчтык табуу жана башка түшкөн кыйынчылыкты көңүл кубанычы менен тосуу.

-Аллаху тааладан жана Анын досторунан бет бурган көңүл ооруга чалдыккан.

-Мечиттер – Аллаху тааланын үйү. Зыярат кылынгандын зыярат кылганга сый берүүсү улуу мартабасынан болуп эсептелет.

-Ким илим издесе үйрөнөт. Илим үйрөнгөн адам күнөө кылуудан коркот.

-Ооздон чыккан жакшы-жаман ар бир сөздүн эсеби бар.

-Жаханнамды билип турса дагы күнөө кылган адамга таң калууга болот.

-Ким бидат ээлерин жактырса Аллаху таала анын амалын жок кылат жана көңүлүнөн Ислам нурун чыгарат.

-Напсинин алдоосуна, дүнүйөнүн жалганчы жана өткүнчү даамына берилген адам жакшылыктын даамын сезе албайт.

-Жакшы нерсе үйрөнсөңөр аны башка адамдарга да үйрөткүлө! Ушундайча бул жакшылыктын жемиштеринен пайдаланасыңар.

-Сабак алына турчу окуялар абдан көп. Бирок, булардан сабак алган адамдар өтө аз.

-Ким илимди издеп үйрөнсө күнөө иш кылуудан качат. Күнөөдөн качкан адам болсо Кыямат күнү жазасынан кутулат.

Адам баласы эмне үчүн жаратылды

Имам Раббани хазреттери буюрууда:

Бардык барлыктардын хуласасы, б.а., өзү болгон адам ойноп-күлүү үчүн, ичип-жеп, кыдырып-жатып, жыргал сүрүү үчүн жаратылбады. Кулдук милдеттерин орундоо үчүн, Раббине моюн сунуу, алсыздыгын, муктаждыгын көрсөтүү, Ага сыйынып-жалбаруу үчүн жаратылды. Мухаммед алейхиссалам билдирген ибадаттардын бардыгы адамдарга пайдалуу нерселер. Адамдардын пайдасы үчүн буйрук кылынган. Болбосо, эч бир ибадаттын Аллаху таалага пайдасы жок. Жан-көңүлдөн рахмат айтып ибадат кылып, толук таслим болуу менен буйруктарды орундоого жана тыюу салынган нерселерден качууга аракет кылуу керек. Аллаху таала эч бир нерсеге муктаж болбосо дагы кулдарын буйрук жана тыюуларды берүү менен кадырлуу кылды. Бүткүл нерсеге

муктаж болгон биз, кулдардын бул чоң ихсанга көп-көп рахмат айтуубуз, бул үчүн буйруктарды аткарууга көңүлүбүз менен жабышуубуз керек. **(73. Мектуб)**

Аллаху таала бардык нерсенин себепсиз, шартсыз малиги, баарыбыздын Ээси. Бардык адамдар – Анын кулдары. Кулдарына берген ар бир буйругу жана ар бир нерсени каалаганындай колдонуусу орундуу жана пайдалуу. Мында зулум болбойт. Кызматчылар башчыларына, кулдар кожоюнуна буйруктардын, иштердин себептерин сурай албайт. Акылга туура келчү мындан дагы ачык бир нерсе жок.

Бардык адамдарды Тозокко салып, чексиз азап кылса да бир нерсе айтууга кимдин акысы болуусу мүмкүн? Себеби, өзү жараткан, өстүргөн мүлкүн колдонууда. Анын мүлкүнө кол салынды, зулумдук кылынды делингидей башкасы жок. Адамдар колдонуп, меники деп мактанган малы-мүлкү акыйкатта алардыкы эмес, бардыгы Аныкы. Биздин буларга кол салуубуз, кийлигишүүбүз акыйкатта зулум. Аллаху таала бул дүнүйөнүн тартиби үчүн жана кээ бир пайдаларга жол ачуусу үчүн буларды бизге мүлк кылган болсо да акыйкатта бардыгы тең Аныкы. Андай болсо биз буларды асыл Ээси мубах кылган, уруксат берген өлчөмүндө колдонуубуз орундуу болот. **(266. мектуб)**

[Азыр деле Аллаху тааланы кабылдабаган, Исламиятты жактырбаган, жахилдиги берген батымдуулугу жана чектен чыгуусу менен мактанган жамияттардын Аллаху тааланын буйруктарынын көбүн кабылдашкандыгы көзгө илинүүдө. Бардык адамдар дин ахлагынан алыстаган сайын ынтымаксыздык, ач-жылаңач калуу, азап менен алпурушкандыктары көрүнүүдө. Илим-техника, маданият каражаттары таң калтырарлык даражада өнүккөнү менен дүнүйөдөгү тынчсыздыктын, инсаныяттагы кыйынчылыктын азайбастан көбөйүп жаткандыгы чоң ибрат (сабак) болуп көрүлүүдө.]

Адамдын илими көбөйгөн сайын коркуусу да көбөйөт

Адамдын кадыры (абройу) илими жана адептүүлүгү менен өлчөнөт. Дүнүйө-мүлкү, мансабы же теги менен

эмес. Пайгамбарыбыз «алейхиссалам”: **«Адамдардын эң кадырлуусу – мусулмандардын аалымдары», -** деп айткан.

Өзүн Аллаху таала ар убакта көрүп турганын билген адам күнөө кылуудан уялат, Анын азабы жана жазасынан катуу коркот. Кылган бардык нерселеринен Аллаху тааланын эсеп ала турганын билгени үчүн ар бир демин бошко кетирбейт. Хазрети Мавлана Жалаладдин Руминин аялы мындай баяндайт:

Кечире көр, эй, Раббим

«Бир күнү Хазрети Мавлана намазга турду. Ыкылас менен моюн сунган калыбында таазим жана урмат менен Курани карим окуп отурду, көздөрүнөн жаш агып турган эле. Үйдөгүлөр менен бирге анын бул абалына таң калып карап отурдук. Намаздан кийин адаттагыдай таспих тартып, узакка отуруп Аллаху таалага жалбарына дуба кылды. Анын бул абалы мага катуу таасир берди. Ыйлай баштадым. Ошондон кийин:

-Эй, мырзам, дүнүйө менен акыретте биз, күнөөкөрлөрдүн үмүтү - сизсиз. Көп ибадат кылсаңыз да ушунчалык коркуп, ыйлап жалбарынсаңыз, анда биз бул жагдайыбыз менен кыямат күнү эмне кылабыз? – деп сурадым. Ошондо ал:

-Аллаху тааланын мага берген ниматтарынын, сыйлыктарынын жанында менин ибадаттарым, жалбарынгандарым жана бардык амалым кемчиликтен башка

Адам напсин канчалык төмөндөтсө Аллах даргөйүндө кадыры ошончолук жогору көтөрүлөт. Өзүн кадырлуу, баалуу деп санаган адамдын Аллах даргөйүндө кадыры болбойт. Адамдын илими арткан сайын Аллаху тааладан коркуусу да артат. Күнөө кылууга батына албай турган болот. Ошондуктан, Пайгамбарлар карапайым болушчу. Аллаху тааладан катуу коркушчу эле. Аларда текеберлик, ужб (ибадаттары менен менменсинүү) сыяктуу жаман мүнөздөр болгон эмес. Фатр сүрөсүнүн 27-аятында: **«Аллаху тааладан илим ээси гана коркот», -**делинген.

Ким болсо да илими көбөйгөн сайын, олуялык даражасына жогорулаган сайын Аллаху тааладан коркуусу да көбөйөт. Хужурат сүрөсүнүн 13-аятында: **«Аллаху тааланын даргөйүндө эң жогоруларыңар – Андан эң катуу коркконуңар», -** деп айткан. Ошондуктан, Пайгамбарыбыз «алейхиссалам” Аллаху тааланын сүйүктүүсү, Расулу жана кабыл кылынган кулу болсо

да: **«Аллаху тааланы эң жакшы тааныган жана Андан эң катуу корккон - менмин»,** - деген.

Пайгамбарыбыз асманда булут көрсө: **«Эй, Раббим! Бул булут менен бизге азап жибере көрбө!»**, шамал жүрсө: **«Эй, Раббим! Бизге кайырлуу шамал жибере көр!»** жана күн күркүрөсө: **«Эй, Раббим! Бизди ачууң менен өлтүрө көрбө, азабың менен курута көрбө жана мындан мурда бизге амандык бере көр!»** - деп дуба кылуучу эле.

Пайгамбарыбыз намаз окуганында көкүрөгүнөн ыйлаган адамдын ичин тарткан сыяктуу добуш чыгчу эле. Кураны карим окуганында да ушундай абал болчу: **«Менин көкүрөгүмдү көрсөңөр аз күлүп көп ыйлайт элеңер»,** - деп айтчу.

Дүнүйө – жөн гана көлөкө

Натыйжада адамдын акчасы көбөйгөн сайын душманы, ал эми илими көбөйгөн сайын Аллаху таааладан коркуусу көбөйөт. Багытын кабырга, акыретке бурган адам кандай кесип менен алектенсе да тынчтык табат. Ал эми багытын дүнүйөгө жана адамдарга бурган адам болсо иштебесе да дайыма кыйынчылык көрөт. Дүнүйөнүн харамдары менен макрухтарына берилбегендер, акырети үчүн кам көргөндөр акыреттеги өмүрүндө муктаждык көрбөйт. Аллаху тааланын ыраазылыгы үчүн кылынган кызматтарынын акысын, пайдасын дүнүйөдө да, акыретте да көрөт жана айланасындагылар аларды унутпайт.

Максаты, көздөгөнү дүнүйө болгон адамдын ибадатында да, дүнүйөсүндө да кайыры болбойт. Ар бир мүнөтү зыянда болот. Ээ болгусу келген дүнүйөсү, ар жолу эми ээ болдум дегенинде закымга окшоп алыстайт. Дүнүйө дегенибиз жөн гана көлөкө, бул көлөкөгө эч ким жете алган эмес, жетүү да мүмкүн эмес. Эгер дүнүйөдөн жүз бурсак, жарыкка карай бурулсак, көлөкө артыбызда калат. Биз качкан сайын ал кууп, бирок, бизге жете албайт. Хазрети Яхья бин Муаз Разид айткандай: «Аллаху тааланы канчалык жакшы көрсөң бардыгы сени ошончолук жакшы көрүшөт. Аллаху таааладан канчалык корксоң, бардыгы сенден ошончолук коркот. Аллаху таалага канчалык кулчулук кылсаң, бардыгы сага ошончолук жардам кылат.”

Адам баласынын үстөмдүгү

Суроо: Куранга карата адам баласы ар тараптан үстөм жана төгөрөгү төп, кынтыксыз жаратылган. Бүгүнкү күндө маймылдын эске тутумунун адамдыкынан да кубаттуу экендиги билинди. Адамдын кынтыксыздыгы каерде?

ЖООП

Курани каримде: **«Ар тараптан үстөм, ар тараптан кынтыксыз жараттык», -** делген жок. **«Биз адамды эң жакшы шекилде жараттык», -** деп айтылууда. (Тин 4) Бул аяти кариманын тафсири мына мындай: Биз адамды ахсен-и таквим, б.а., эң жакшы келбетте, бойлуу, келбети сулуу, органдарынын орду, саны, эң жакшы, колдонулууга ыңгайлуу абалда, ааламдын бардык өзгөчөлүктөрүн ичине камтый тургандай шекилде жараттык. **(Байдави)**

Аллаху таала жараткан ар нерседе сөзсүз бир сулуулук, чеберлик, төп келүүчүлүк бар. Мындан да мыктысын ойлоо мүмкүн эмес. Бир аяти кариманын мааниси: «Аллах бардык нерсени мыкты жаратты». [Сажда 7]

Бир канча мисал берели: Мүйүз кийик үчүн керектүү жана жарашыктуу болсо да эшек үчүн керектүү жана жарашыктуу эмес. Адамга да мүйүздүү болуп орундуу болбойт. Пилдин мурду ага керектүү, анын колу сыяктуу, бирок, адамдын же башка бир айбандын буга муктаждыгы жок, керексиз дагы болот.

Кенгуру балдарын курсагындагы баштыгына салып, ошол жерде эмизип чоңойтот. Баштыктын койдо же башка жаныбарда болбоосу бул жаныбарлардын баасын түшүрбөйт. Арстан - жырткыч жаныбар.Койдо, кийикте дагы бул өзгөчөлүктүн болбоосу алардын баасын түшүрбөйт. Шайтан бир заматта дүнүйөнүн бир четинен экинчи четине бара алат. Жиндер ар кандай келбетке кире алышат. Булар адам менен салыштырылбайт. Адамдар жиндерден дагы үстөм.

Балык деңиздин түбүндө сүзөт, бирок, кочкор сүзө албайт. Кочкорго сууда сүзө албоо кемчилик болуп эсептелбейт. Себеби, кочкордун деңизде иши жок. Бүркүт асманга көтөрүлүп уча алат. Аюу, түлкү уча албайт. Кырк бут деген жаныбардын буттары көп, жылан болсо бутсуз. Аары бал жасайт, жылан уу чачат. Ар жаныбардын өзүнө тийиштүү өзгөчөлүктөрү бар. Ал өзгөчөлүктөр өзү үчүн ылайыктуу. Керексиз эмес. Ошол эле

өзгөчөлүктүн башка жаныбар үчүн керексиз болуусу мүмкүн. Төөнүн өркөчү адамдан бийик, маймылдын эске тутуусу адамдыкынан да кубатуу, иттин жыт сезүүсү, ителги куштун көрүүсү, жарканаттын туюму адамдыкынан да күчтүү болгону менен эч бири адамдын даражасына көтөрүлө албайт. Айбан айбан, адам адам.

Айбандарда эске тутум жана инстинг болгону менен акыл жок. Айбандарда жана адамдарда жандуулук берген айбаний рух бар. Каалоо менен кыймылдарды кылдырган мына ушул рух. Адамдарда айбандарда жок болгон айрыкча бир рух бар, рух деген кезде ушул рух түшүнүлөт. Акылды колдонуу, ойлонуу жана күлүү сыяктуу нерселерди аткарган, адамды үстөм кылган ушул рух. Ушул жагынан алып караганда канчалык үстөм өзгөчөлүгү болсо дагы айбан адам баласынан үстөм боло албайт. Адам менен айбандардын арасындагы эң чоң айырма – адамдын акылы жана руху. Адамдык кадыры ушундан келип чыгат. Айбандар адамдар сыяктуу сүйлөшсө дагы акыл жана рухтары болбогондуктан адамдардан үстөм боло алышпайт. Аллаху таала адамды башка макулуктарынан үстөм кылып жараткан.

Аятал курси окуу

Даанышман заттар айтышкан:

Аятал курсини ыклас менен окугандын адам жана айбан акылары жана фарз карыздарынан башка бардык күнөөлөрү кечирилет. Башкача айтканда, тооболору кабыл болот. Пайгамбарыбыз «саллаллаху алейхи ва саллам”: **«Бир момун бир Аятал курси окуп бардык өлгөндөрдүн рухтарына багыштаса момундардын кабырлары көз көрө албай тургандай кеңейет жана өлгөндөр дагы анын рухуна дуба кылышат”,** - деп айткан. Хазрети Али дагы: «Кабыр азабынан кутулуу үчүн Аятал курсини көп окуш керек”, - деген.

Дин улуктары дайыма үйдөн чыгарда сөзсүз Аятал курсини окушчу. Аятал курси сөзсүз коргоочу. Бир күнү Имам Раббани хезреттери жубайы менен отурганда терезеден өткөн-кеткен адамдарды карап жатып күлөт. Жубайы: «Эмне үчүн күлдүң?” – деп сураганда айтат:

«Бир мусулманды көрдүм, өтүп бара жатканда шайтан оң жагынан кол салды, ал жердеги периште башына бир чокмор урду, сол тарабына өттү. Ал жерден дагы кол салды, сол жактагы периште дагы чокмор урду, алдына өттү. Дагы бир чокмор жеди, аркасына өттү. Ал жерден да бир чокмор жегенде маскара болду, качып жок болду. Ал адамга зыян бере албады. Себеби, бул момун үйүнөн чыгып жатканда Аятал курси окуган эле. Аятал курси окулганда периштелер анын айланасында бир айлана курат, шайтан жолой албайт. Жатарда окуса да шайтан жакындай албайт. Кол салгысы келгендерди дагы периштелер мына ушундай кылат. Ошондуктан, үйгө кирип-чыгарда, жатарда

Диндин буйругу мезгилге жараша өзгөрбөйт

Суроо: «Диндин буйругу башка, Арап салттары башка нерсе. Аравия өтө ысык болгондуктан ал жерде жашаган адамдар ысыктан сактануу максаты менен оронушкан. Бул Исламияттан мурдагы араптардын салты, дин менен байланышы жок. Кийин диндин буйругу болсо дагы Курандагы кээ бир өкүмдөр өзгөртүлө алат" деген пикирдин чындык пайы барбы? Тасаттур (аялдардын динге ылайык кийинүүлөрү) диндин буйругубу же арап салтыбы?

ЖООП

Бул пикирде кымындай дагы чындык жок, айтылган нерсенин бардыгы жаңылыш.

Биринчиси: Дүнүйөнүн бардык жеринде ысыктан ыңгайсыз болгондор чечинип жатышат. Аравияда тескерисинче кийинип, оронууларын айтуу кызык эмеспи?

Экинчиси: Арап салты деп айтуу өтө жаңылыш. Себеби, араптар Исламияттан мурда Каабаны дагы жылаңач таваф кылышчу. Б.а., жылаңач ачыктык жана уятсыздык даңазаланчу. Исламият келгенде жылаңач басып жүрүүгө тыюу салды.

Үчүнчүсү: Курани карим жана хадиси шариф менен билдирилген өкүмдөр мезгилге карата, убакыттын өтүүсү менен өзгөрбөйт. Салтка тийиштүү болгон өкүмдөр убакыттын өтүүсү менен өзгөрүшү мүмкүн. Тасаттур тууралуу буйрук салт эмес, диндин өкүмү. Курани каримде мындай мааниде айтылууда:

«Момун аялдарга айт: [Чоочун эркектерди кароодон]

сактанышсын, намыстарын коргошсун, [кол, жүз сыяктуу] **көрүнгөн бөлүктөн тышкары зыйнаттарын** [Чач жана моюнга тагылчу кооздук зыйнат тагылган жерлерди] **көрсөтүшпөсүн, жоолуктарын жакаларына чейин** [чач, кулак жана тагылчу кооздук буюмдарын] **жабышсын.”** [Нур 31]

Бул аяти каримадан аялдардын жоолуктарын бир гана жакасын жаба тургандыгы, баш жана денесинин калган жерлерин жабуунун керек эместиги түшүнүлүшү мүмкүн. Көздү эмнеден сактайт, намысын кантип коргойт, зыйнаттан максат эмне! Кына, сүрмө боёкпу, алтын күмүш сыяктуу зыйнаттарбы? Бул маселелер хадиси шариф менен билдирилген. Бир аяти кариманын мааниси мындай:

«Эй, Наби, аялдарыңа, кыздарыңа жана момундардын аялдарына [тышка чыгарда] **жилбабдарын** [тыш кийимдерин] **кийүүлөрүн айт! Бул алардын таанылып, жабырланбоолору үчүн дурусураак.”** [Ахзаб 59]

Бул котормону карап «Аял таанылып, жабырланбоосу үчүн тыш кийим кийет. Таанылып, жабырланбаса жылаңач басып жүрө алат” дегендер дагы чыккан. Бул аяттарды Расулуллахтын «саллаллаху алейхи ва саллам” кандайча ачыктагандыгын караш керек. Хадиси шарифте айтылды:

«Аялдын [жүз жана эки колунун алакан бөлүгүнөн башка] **бардык денеси аврат”** [Межмаул-энхур, Эл-мугни]

Бул хадиси шарифте аялдын оромолу ачыкча билдирилүүдө. Курани каримдин 17 жеринде Расулуллахка: **«Айт, мага моюн сунгула”,** - деп буюрулууда. Аллаху тааланын Расулуна моюн сунуп, Ал билдиргендей оромолго көңүл оодаруу керек! Хазрети Эсма ичке кийим менен келгенде Расулуллах «алейхиссалам” балдызын карабады. Мубарек жүзүн буруп, мындай деди:

«Йа, Эсма, бир кыз намаз окуй турган жашка келгенде жүз жана колдорунан сырткары денесин эркектерге көрсөтө албайт.” [Абу Давуд]

Хазрети Аиша энебиз дагы айткан:

«Алгачкы мухажир аялдарга Аллах рахмет кылсын! Тасаттур аяты түшкөндө дароо чүпөрөктөрүн жыртып баштарын жаап, оронушту.” [Бухари, Несаи]

Куранды өз көз карашы менен тафсир кылып, тасаттур (оронуу) фарзын четке кагуу куфур болот, ыйманды кетирет.

Бир аял ачык жүрсө капыр болбойт. Бирок, динге ылайык жамынып, оронуунун керексиз экендигин айтса ыйманы кетип капыр болот.

Кайгылуу адамдардын дубасы кабыл болот

Даанышман заттар мындай дешкен:

Пайгамбарыбыз алейхиссалам: «Оору – Аллаху тааланын моюнга сала турчу арканы, ал эми кедейлик болсо – зынданы. Мунун экөөнү тең сүйүктүүлөрүнө берет”, - деген. Кээ бир олуялар оорунун ыздырабына чыдай албай, чарасыз калган кездеринде **«Ирхам йа Рабби – Мага мээримдүүлүк кыл, йа Раббим” деп Аллаху таалага сыйынышчу. Мусулмандар ушундай кылуулары керек. «Мен кайгылуу, көңүлү ооруган адамдын жанындамын” деген хадиси кудси «Оорулуулардын, дарттуулардын, береселүү адамдардын дубаларын кабыл кыламын” деген сөз. Көңүлү ооруган адамдардан дуба алууга аракет кылуу керек.**

Буйрук берген сыяктуу «Мага дуба кыл!” деп кыйнап дуба кылдыруу туура эмес. Бизге дуба кылуу ал адамдын көңүлүнөн каалап чыга тургандай бир аракет жасоо керек. Бирок, мындай дуба алуу оңой эмес. Негизинде кабыл боло турганы, туурасы дагы мына ушул.

Убайдуллах Ахрар хазреттери ар көрүшкөн адамынан дуба алчу эле. Бир күнү базардан керектүү нерселерин алып жатканда сатуучунун дубасын албастан айылына кайтып кетет. Ошентип, кайрадан ошол кишинин жанына барып, андан дуба суроону унуткандыгы үчүн кайтып келгендигин айтканда алиги киши колдорун ачып: «Йа Раббим, бул адамдын көңүл көзүн ач!” – деп дуба кылат. Убайдуллах Ахрар хазреттери ошол даражасына мына ушул дуба аркылуу жетти.

Көпчүлүктүн сүйүктүүсү, кадырлуусу болгон атактуу бир адам бир олуяны зыярат кылып келет. Сухбатташып отурганда ал адам: «Мырзам, бул кандай болгону? Мен атак-даңкы, мансабы жогору болсо да башкаларды мындай урматтабаймын, бирок, сиздин атыңыз аталар замат урматтаймын жана ичимен сизге деген мээримим келет”, -

деп сурайт. Олуя киши эненин дубасын алуунун маңызын айтып берип, мындай дейт:

«Алты жашымда илим үйрөнө баштадым. Энем кайтыш болгон күнгө чейин бир да жолу колун сүйбөстөн үйдөн чыкпадым. Бир күнү автобуска кечигип жаткан элем. Шашылыш менен үйдөн чыгып кетип, жарты жолго жеткенде энемдин колун сүйбөгөндүгүм эсиме түштү. Дароо артка кайттым. Үйгө келгенимде энем: «Эмне болуп кетти, бир нерсе унуттуңбу?" – деп сурады. «Ооба, өтө маанилүү бир нерсени унуттум. Колуңузду сүйүүнү унутупмун", - дедим. Буга энем: «Акылыңан адаштыңбы балам, автобус кетип калды да", - деди. Мен: «Кетсе кете берсин, колуңузду сүйөйүн", - дедим. Энем колундагы ачкычты жерге таштап, колун жайып, **«Йа, Раббим, мен баламан ыраазымын, сен да ыраазы бол!"** – деп көзү жашылданып дуба кылды. Мына ушул дубанын аркасында көптөгөн ниматтарга жеттим."

Бул өмүрдөн өткөн адамдарды дагы унутпоо керек. Сүйүктүү Пайгамбарыбыз: «Өлгөн адамдын мазардагы жагдайы «жардамга!" деп кыйкырган, деңизге кулап түшкөн адамдын жагдайына окшойт. Чөгөйүн деп турган адам өзүн куткара турган адамды күткөндүгү сыяктуу өлгөн адам дагы атасынан, энесинен, туугандарынан, досторунан келе турчу дубага үмүт кылат", - деген. Жок дегенде Фатиха сүрөсүн окуу керек. Эгер биз өткөндөрүбүзгө окусак, бизден кийинкилер дагы биз үчүн окушат.

Карылык нималы

Суроо: Мусулман болуп карыгандык өтө фазилаттуу делүүдө. Бул тууралуу түшүндүрмө бере аласызбы?

ЖООП

Мусулман – ниматтарга конгон адам. Бир адамдын мусулман болуп жашап чачын агартуусу андан да чоң нимат. Хадиси шарифтерде буюрулду:

«Аллаху таала буюрууда: Карылык – нурум. Нурума нарым менен [Жаханнам оту менен] **азап кылуудан уяламын. Андай болсо силер дагы менден уялгыла!» [Абушшейх]**

«Хак таала мусулман болуп карыган адамга азап

кылуудан тартынат». [Хатиб]

«Аллаху таала 40 жашка келген мусулманды жиннет, жуззам, барас сыяктуу оорулардан сак кылат. 50 жашка келгенде эсебин жеңилдетет. 60 жашка жеткенде аны кереми менен ырыскыландырат. 70 жашка келгенде аны көктөгүлөргө сүйдүрөт, 80 жашка келгенде жакшылыктарына сыйлык берет, жамандыктарын кечирет. 90 жашка барганда анын өткөн жана келе турчу күнөөлөрүн магфират кылат жана өзүн үй-бүлөсүнө шапаатчы кылат, бир үн ага: «Бул - дүнүйөдө Аллаху тааланын коргоосуна кирген адам», - дейт. [Абу Йа'ла]

«Мусулман болуп карыган адамды сыйлаган Нух алейхиссаламды сыйлаган сыяктуу сооп алат. Нух алейхиссаламды сыйлаган адам болсо Аллаху тааланы сыйлаган болот.) [Хатиб]

«Такбири, тахмиди, таспихи себеби менен мусулман болуп карыган бир момундан да жакшы бирөө жок.» [И. Ахмед] [**Такбир** – Аллаху акбар, **тахмид** – Алхамдулиллах, **таспих**– Субханаллах, **тахлил** – ла илаха иллаллах деп айтуу.]

1- Кырк жашка чыккан мусулман жиннет, жуззам, жана барас ооруларынан сак болот.

2- Элүү жашка келген адамдын эсеби жеңилдейт.

3- Алтымышка кирген салих мусулман шейит болуп өлөт.

4- Жетимишке киргенди Аллаху таала жана периштелери сүйөт.

5- Сексенге киргендин күнөөлөрү жазылбайт, сооптору жазылат.

6- Токсонго киргенден эсеп суралбайт. Үй-бүлө мүчөлөрүнө шапаатчы болот. **(Дайлами, Абу Йа'ла**)

«Аллаху таала ант кылып: «Мусулман болуп карыган адамга азап кылуудан уяламын», - деп буюрду». Расулуллах алейхиссаламдын ыйлаганы көрүндү. Себеби суралганда: «Аллаху таала андан уялым жаткан болсо да Андан уялбаган адамга ыйлоодомун», - деди. (Байхаки) [Бул жерде билдирилгендер кул акысы жана парз карыздарынан башка күнөөлөрү үчүн.]

Суроо: Карыгандыгыбызды көрсөтпөш үчүн агарган чачтарыбызды бойоо же ак чачтарды жулуу жаизби?

Ж О О П

Бир адамдын мусулман абалда чачынын агаруусу жакшы. Хадиси шарифтерде буюрулду: **«Агарган кылдарды жулбагыла! Себеби, бир адамдын мусулман болуп агарган ар кылы кыяматта өзү үчүн бир нур болот. Ал кыл себеби менен бир күнөөсү кечирилет, бир сооп жазылат.»** [Тирмизи]

«Агарган кылдарды жулбагыла! Ал – мусулмандын нуру». [Тирмизи]

«Карылыкты жашыруу үчүн жулунган ак кылдар кыяматта ага сайылыш үчүн шиш болот.» [Дайлами]

«Чачын, сакалын мусулман болуп агарткан кечирилет.» [М.Раббани]

Мусулман болуп каруу мына ушундай жакшылык болуп турса эч себепсиз чачтарды бойоо жакшы эмес. Хадиси шарифтерде буюрулду:

«Аллаху таала чачы-сакалын карага бойогондун бетин кыяматта карабайт.» [Ибни Саид]

«Чачы-сакалын жулгандын же карага бойогондун Аллах алдында насиби жок. [Таберани]

Ислам аалымдары эркектердин чачын, сакалын карадан башка бойокко бойоолорунун жаиз экендигин билдиришкен. Жада калса, жамалдуу болуу үчүн карага бойоонун жаиз экендигин билдирген аалымдар да бар. Хадиси шарифте: **«Аллах жамил, жамил ээлерин сүйөт.»** [Б.а., Аллаху таала жамалдуу жана жамалдуу болгондорду сүйөт.] Текебердик үчүн кийинүү же бул максатта чачын бойоо – харам. Жамал үчүн болсо жаиз. Жамал – бирөөлөрдүн жийиркенүүсүнө себеп боло турчу нерселерди кылбоо, буларды жок кылуу дегенди түшүндүрөт. **(Хадика**, **Энвар**,**Бахр**)

Кимди сүйсөң акыретте аны менен бирге болосуң

Дин улуктары менен бирге болуш үчүн аларды сүйүү жеткиликтүү. Бирок, эч бир ибадат кылбаган жана эч бир күнөөдөн сактанбаган адам улууларды эч качан сүйө албайт. Сүйгөн адам сүйүктүүсүнө баш ийет. Алар сыяктуу боло албайбыз, бирок, колубуздан келгенин кылуубуз шарт. Диндин

буйрук жана тыюу салган нерселерине моюн сунбастан бир гана сүйөм деп айтуу жалган болот. Себеби, анда гаухар жок. Сүйүү жогорудан келет. Улуулар аны сүйбөсө, ал адам улууларды сүйө албайт.

Асхабы кирамдан биринин өтө кайгырып турганын көргөн Пайгамбарыбыз «саллаллаху алейхи ва саллам" сурайт:

-Мынча эмнеге кайгырып жатасың?

Ал адам айтат:

-Йа, Расулуллах, сиздин айткандарыңызды толук аткара албай жатабыз, абалыбыз кандай болот.

Ушундайча кайгы азап ичинде турганда Пайгамбарыбыз ошол жерде бир сүйүнчүнү билдирет:

«Эль меру меа мен эхаббе"

Сен дейт**, кайгырба, бул жерде кимди сүйсөң акыретте аны менен бирге болосуң.**

Демек, ким экендигибиз эмес кимди сүйгөндүгүбүз маанилүү.

Сөз ташуу, ушакчылык кылуу

Даанышман заттар буюруудa:

Намима, б.а., сөз ташуу аманатка кыянат кылгандык болот. Жалган сөз, гыйбат (ушак) жана кыянаттыктан узак туруу керек. Акылдуу болгон адам жалган сүйлөбөйт. Момун адам гыйбат кылбайт. Мына бул үч нерсе Аллаху тааланы өтө капа кылат:

1-Убакытты бошко өткөрүү,

2-Адамдарды мазактоо,

3-Гыйбат кылуу.

Бирөө тууралуу бирөө бир нерсе айтып жаткан болсо анын жакшылыктарын жана зыянын ойлонуңуз, жакшылыктары көп болсо жакшы адам дейбиз жана жамандыктарын көрбөйбүз. Аллаху таала дагы акыретте тараза курат, сооопторду оң тарабына, күнөөлөрдү сол тарабына коёт. Сооптору көп боло турган болсо күнөөлөрдү кечирет. Аллаху таала кулуна ушундай мамиле кылып жаткан болсо биз дагы ошондой кылуубуз керек эмеспи? Дароо жамандыгынан сөз кылуу эмес жакшылыктарын жана жамандыктарын ойлонуу керек. Жакшылыктары көп болсо жамандыктарын дагы кечириш керек.

Бизге башка бирөө тууралуу сөз алып келген адамга хузнизан кылып ишенебиз дагы сөз кылынган адамдар тууралуу эмне үчүн хуснизан кылбайбыз? Дин жагынан бири бирөө тууралуу бир нерсе айтса кабыл кылынбайт. Намиманы кабыл кылуу, б.а., тыңдоо айтуудан дагы жаман. Б.а., бирөө келип бизге бирөө тууралуу бир нерсе айтса муну тыңдоо аны айтуудан дагы чоң күнөө. Себеби, тыңдоо айтуусуна уруксат берүү болуп саналат. Айтылган сөз туура болсо гыйбат, жалган болсо ифтира болот.

Бизге сөз алып келгендерди душман көзү менен кароо керек. Себеби, бизди дагы күнөөгө киргизүүдө, дин бир тууганыбыздын дагы кемчилигин ортого чыгарып анын кадыр-баркын кетирүүгө аракет кылууда. Эгер жалган дагы бар болсо Аллаху таалага каршы чыгып, шайтанга моюн сунуп жатат деген сөз. Пайгамбарыбыз алейхиссалам: **«Эң жаманыңар сөз ташыган, достордун ортосун бузганыңар жана айып-кемчилик издегениңер»,** - деп буюрууда.

Бизге бирөө тууралуу бир нерсе айта турган болушса мына бул алты нерсени кылыш керек:

1-Алгач ишенбөө керек, себеби, сөз алып келген адам фасык (ачыктан ачык күнөө кылган адам). Фасыкка ишенилбейт. Анын сөзүнө карап иш кылынбайт.

2-Аны тыйуу керек, себеби, харам иш кылууда. Харамга тоскоол болуу болсо – парз.

3-Аллах үчүн аны сүйбөө керек, себеби, ал аси, б.а., күнөө кылды, аси адамды сүйбөө – важиб. Жамандалган адамды жаман деп билбөө керек, себеби, суизан кылуу харам.

5-Кабар берген нерсени изилдебөө керек, себеби, сөз ташыган адамдын берген кабарын изилдөө – харам.

6-Ал сыяктуу сөз ташуучулук кылбашыбыз керек, б.а., уккан нерселерибизди кайра барып башка бирөөнө айтып билдирбөө керек.

Сыр сактаган муратына жетет

«Ибадат он бөлүк, тогузу – унчукпоо, бири болсо – жаман достон узак туруу.»

«Тил – ирфан казынасынын ачкычы, көп сүйлөгөн көңүлдөгү

кызмат гаухарын түгөтөт.»

«Аз сөз - адеп, жакшы амалдарды коргоого себеп.»

«Киши тилинин алдында сакталган. Сыр сактаган муратына жетет.»

Булбул ителги кушка айтат экен:

Экөөбүз тең куш болгонубуз менен сен падышанын сарайындасың, мен болсо бакчанын тикен баскан жериндемин. Сен түркүн куштарды кармап жейсиң, падышанын жанында кадырлуу болуп каалаганыңа жетесиң. Куштардын султаны болосуң. Мен болсо күн санап, ар түнү таң аткыча гүлдүн ачылуусун күтөм. Мен уктамайынча ал ачылбайт, ойгонгон кезде ачылганын көрөм. Ачылганын көралбайм, муратыма жеталбайм. Тикен арасында муратсыз ыйлап, жүрөгүмдү сыздатам.

Ителги минтип жооп берет экен:

Мен бир мурат алам, бирок, бирөөнө айтпайм. Сен бир мурат алалек жатып миң жолу сүйлөйсүң. Сөз сактаган мурат алат, сайраган муратсыз калат.

Бала сүйүүсү

Чоң-кичине балдарыбызга сүйүү жана мээрим көрсөтүү, жүзүнөн сүйүү сүннөт. Расулуллах «салаллаху алейхи ва саллам" үйүнө келген кичине балдарды өөп, башын сылап, үй ичинде ойноолоруна уруксат берчү. Энес бин Малик хазреттери айтат:

Расулуллах балдарга карата адамдардын эң мээримдүүсү эле. Уулу Ибрахимдин сүт энеси Мединанын бир четинде турчу. Аялдын күйөөсү темирчи эле. Расулуллах менен бирге бул үйгө тез-тез барып турчубуз. Барганда темирчинин түтүнгө толгон үйүнө кирип, баланы кучактап, сүйүп, бир канча убакыттан кийин кайтчу. Бир небереси жана өз уулу Ибрахим көз жумганда ыйлап: **«Мээримимен ыйлап жатам. Аллаху таала бир гана мээримдүү болгонго рахмет кылат",** - деп айткан.

Хадиси шарифте айтылды:

«Балдарыңарды көп өпкүлө, ар өпкөн сайын Жаннаттагы даражаңар жогорулайт." [Бухари]

«Бала жыты – Жаннаттын жыты." [Таберани]

«Бала - дүнүйөдө нур, акыретте ырахат.” [Шира]

«Балдарды сүйүп, башынан сылагыла, алар – көңүл жемиши, көз нуру.” [Абу Йала]

«Балдарыбыз - кубанычыбыз.” [Б.Арифин]

«Бала сүйүүсү Жаханнам отуна каршы парда. Балдарга жакшылык кылуу сыратты өтүүгө себеп. Алар менен бирге ичип-жеш Жаханнамдан кутулуу.” [Шира]

«Жаннаттагы «Кубаныч сарайына” бир гана балдарды кубанткандар кирет.” [И.Адий]

«Балдарыңарды сыйлагыла, эне-атаңардын силерде кандай акысы бар болсо балаңардын да силерде ошондой акысы бар.” [Таберани]

«Баласына жакшылык кылуу үчүн жардамчы болгон атага Аллах рахмет кылсын!” [И.Хиббан]

«Ла илахе иллаллах дегенге чейин баланы тарбия кылган эсепке тартылбайт.” [Таберани]

«Баласыз бир үйдүн берекеси болбойт.” [Эбушшейх]

Бир айылдык адам: «Йа, Расулуллах, сиз балдарды сүйүп өбүүдөсүз. Биз эч өппөйбүз”, - дегенде ага: **«Мээримдүүлүк сезими болбогонго эмне дейин?”** – деди. (Бухари)

Ахнеф бин Кайс хазреттеринин бир атага насыяты мындай:

«Балдар көңүлүбүздүн жемиши, аркабыздын таянычы. Биз алардын буттарынын алдында жумшак жер, башынын үстүндө көлөкө болуп, алар үчүн ар кандай мүшкүлдүккө чыдайбыз. Эмне кааласа берип, ачуулана турган болсо ачуусун таркатууга аракет кылабыз. Сага болгон сүйүүлөрү сени ыраазы кылсын. Сенден алыстабоолору үчүн кыйынчылык тарттырба же сенден тажап өлүмүңдү каалашпасын!”

Бир кызматка дайындалган бир адам хазрети Умардын баласын өпкөндүгүн көрүп айтат:

- Менин бир нече балам бар, бирок, эч бирин өппөйм.

Хазрети Умар болсо айтат:

- Сенин кичинелерге мээримиң жок экен, чоңдорго кантип мээрим көрсөтө аласың? Сага берген кызматты кайра алдым.

Абу Салама айтат:

Бала кезде дасторкондогу тамакты баарынан мурда жегенге аракет кылчумун. Дагы бир жолу ушундай кылганда Расулуллах назиктик менен Бисмиллах айтууну, оң кол менен өз алдынан

алып жешти айтты.

Небере сүйүүсү

Небере сүйүүсү бала сүйүүсүнөн дагы алдыда болот. Расулуллах «саллаллаху алейхи ва саллам" намаз окутуп жатканда саждада небереси Хазрети Хасан мубарек ийнине чыгып отурду. Расулуллах алейхиссалам сажданы создуктурганда сахабадан «хак буйругу орундалып кайтыш болду бекен" деп ойлонгондор болду. Намаздан кийин сажданы эмне үчүн создуктурганын сурагандарга айтты:

«Саждага барганда неберем ийниме чыкты. Көңүлү канганга чейин түшүрбөгөндүктөн сажда создукту." [Несаи]

Пайгамбарыбыздын Хазрети Хасанды өпкөндүгүн көргөн бир зат: «Он уулум бар, эч бирин өппөйм", - деди. Расулуллах: **«Мээримдүүлук кылбаган мээримге ээ боло албайт",** - деди. [Бухари]

Расулуллах Хазрети Хасанды бир тизесине, хазрети Хусейнди экинчи тизесине отургузуп, көкүрөгүнө кысып, кийин: **«Йа, Рабби, буларга рахметиңди ихсан кыл, буларды сүйүп, буларга мээримим келүүдө"**, - дечү. (Бухари)

Пайгамбарыбыз Хазрети Хасанды өпкөндөн кийин Асхабы кирамга айтты:

«Бала тартынчаак болот, абалы билинбейт, балким көңүлү ооруган болуу мүмкүн." [Б.Арифин]

Курани каримде мал-мүлктүн, баланын фитна, б.а., сыноо экендиги билдирилүүдө. (Тегабун)

«Йа, Рабби, душмандарыма көп мал-мүлк, көп бала бер"деген хадиси шариф мал-мүлк жана бала жакшы болбогон учурда жамандык боло тургандыгын билдирүүдө. **(Барика)**

Мал-мүлк, бала жана аял ибадаттардан алаксытуу мүмкүн. Дыкаттуу болуу керек. Пайгамбарыбыз: **«Акыр заманда силердин эң жакшыңар бала-чакасы болбогонуңар",** - деп айтууда. Эң жакшылардан болгондорго сүйүнчүлөр болсун! Ошондуктан, бир Ислам аалымы: «Бул доордо баласы болбогон адам шүгүр саждасын кылсын", - деп буюрган.

Бардык жамандыктардын жалгыз дарысы

Бардык жамандыктардын жалгыз дарысы бар. Бул дары

Курани каримде ачык билдирилүүдө. Бул дарыны колдонгон ар бир мусулман көнүмүш болуп калган чоң күнөөлөрдөн сөзсүз кутулат. Анкебут сүрөсү 45-аятында: **«Намаз мункар жана фахштан** [адепсиздиктен, акылга сыйбаган жана динге туура келбеген, баңгизат, ичкилик, зина, ливата сыяктуу ар түрлүү жамандыктардан] **кайтарат”, -** деп билдирилди.

Бир жаш жигит намаз окучу, бирок, ар түрдүү жамандыктарды да кылчу. Бул жаш жигиттин абалы тууралуу Расулуллахка билдиришти. Пайгамбарыбыз алейхиссалам: **«Бир күн келет, намаз аны башка күнөөлөрдү кылуудан кайтарат”,** - деп айтты. «Харам иш кылып жаткан болсо, намаз окубасын” деп айтпады. **«Намаз окууну улантсын”, -** деди. Арадан көп убакыт өткөн жок. Ал жаш жигит күнөөлөрүнө тообо кылды, жакшы абалга ээ болду. Ошондуктан, сөзсүз намаз окуу зарыл!

Намаз окуунун пайдалары абдан чоң. Хадиси шарифтерде айтылды:

«Бейиштин ачкычы – намаз.” [Дарими]

«Намаз окуган адам Кыяматта кутулат, окубаган адам куруйт.” [Табарани]

«Намаз Аллаху таала жактырган амалдардын эң фазилаттуусу. Сыраттан чагылган сыяктуу өткөрөт. Ыймандын башы жана Тозоктон куткаруучу.” [Мифтах-ул-Жанна]

«Аллаху таала беш маал намазды фарз кылды. Кемчиликсиз орундаган адамды Бейишке киргизе турганын убада кылды. Намаз окубаган адамга эч кандай убадасы жок. Мындай адамга кааласа азап берет, кааласа Бейишке киргизет.” [Абу Давуд]

«Мусулман адам намаз окуганда күнөөлөрү башынын үстүнө коюлат. Ар сажда кылганда башынан төгүлөт. Намазды окуп бүткөндө эч бир күнөөсү калбайт.” [Табарани]

«Момун Аллах ыраазычылыгы үчүн намаз окуганда бактан жалбырактардын төгүлгөнү сыяктуу күнөөлөрү төгүлөт.” [И. Ахмед]

«Ар намаз убактысы келгенде периштелер: «Эй, адамдар! Күнөөңөрдөн улам пайда болгон отту намаз окуп өчүргүлө!” – деп айтышат.” [Табарани]

Бир адам: **«Ыйман келтирип, намаз окуп, зекет берип, орозо кармап жана башка ибадаттарды орундасам кимдерден**

болом?" – деп сураганда, Пайгамбарыбыз алейхиссалам: **«Сыддык жана шейиттерден болосуң" –** [Табарани]

«Намаз окубаган адам Кыяматта Аллаху тааланы ачуулуу түрдө көрөт. " [Баззар]

Береке жана берекесиздик

Береке – бул аз оокаттын көп пайдага жароосу. Аз оокат берекелүү болгондо көп адамдын ырахат болуусуна, жакшы иштердин кылынуусуна жарайт. Ээсинин дүнүйөдө жана акыретте жамандыкка кирүүсүнө себеп болчу берекелүү болбогон көп оокат болот. Ошондуктан, мал-оокаттын көп болуусун эмес берекелүү болуусун тилеш керек!

Ырыскы эч өзгөрбөйт, азайбайт жана көбөйбөйт. Эч ким эч кимдин ырыскысын жей албайт. Эч ким өз ырыскысын жеп бүтүрмөйүн өлбөйт. Ким эгер Аллаху таала буйрук кылгандыгы үчүн эмгек кылып, ырыскысын халал жолдон издесе эзелде белгиленген ырыскысына жетет. Бул ырыскы ага берекелүү болот. Эгер ырыскысын Аллаху таала тыйуу салган жерден издесе анда деле эзелде белгиленген ырыскысына жетет. Бирок, бул ырыскы ага кайырсыз, берекесиз болот. Ырыскысына жетүү үчүн тапкан күнөөлөрү дагы аны жамандыкка тартат.

Ислам аалымдары айтышкан:

«Үйгө мусхаф койуу – береке. Жакшылык кылган адамдын мал-мүлкү берекелүү болот. Асхабы Кахфтын жана Асхабы Бадрдын ысымдары жазылган кагазды үйдө жана өзү менен алып жүрүүдө береке бар. Талааны дааратсыз айдоо берекесиздикке себеп болот. Устазына урмат кылбагандын дагы тапканында береке болбойт. Сахур маалында туруу береке."

Хадиси шарифтерде айтылган:

«Тамакты чогулуп жегенде береке бар." [Ибни Маже]

«Бисмиллах менен желген тамак берекелүү болот." [Ибни Маже]

«Береке тамактын ортосуна түшөт. Ошондуктан, четинен алып жегиле, ортосунан жебегиле!" [Тирмизи]

«Сахурда жана сахур тамагында береке бар." [Таберани]

«Тамактан мурда жана кийин колун жууган адамдын үйүнүн берекеси көбөйөт!" [И.Э.Шейбе]

«Ысык тамакта береке болбойт.” [Дайлами]

«Балда береке жана шифаа бар.” [Таберани]

«Сиркеде(уксуста), **хурмада, сүттө береке бар.”** [Ибни Маже]

«Ырыскысына ыраазы болгондун берекеси көбөйөт, ыраазы болбогондуку берекесиз болот.” [Ахмед]

«Соода-сатыкта көп ант ичүү товардын берекесин кетирет.” [Муслим]

«Соодада береке бар, соодага жалган, кыянаттык аралашканда берекеси кетет.” [Бухари]

«Береке улууларыңарда.” [И.Рафии]

«Эки баласынын кыз болуусу аялдын берекесинен.” [Ибни Асакир]

«Кыз бала – береке.” [Дайлами]

«Баласыз үй берекесиз болот.” [Эбушшейх]

«Үйүңө киргенде үй калкына салам бер, үйүңдүн жакшылыгы жана берекеси көбөйсүн!” [Хараити]

«Дуба өмүрдүн берекесин арттырат.” [Тирмизи]

«Куран окулган үйдүн берекеси көбөйөт. Куран окулбаган үй берекесиз болот.” [Дарими]

«Конок миң береке жана миң рахмет менен келет.” [Нисаб-ул ахбар]

«Үйүнөн эрте чыккан адамдын иши берекелүү болот.” [Беззар]

«Жолго чыгып жатканда достору менен коштошкон адам алардын дубалары менен берекеге ээ болот.” [Дайлами]

«Эне-атасына кызмат кылган адамдын өмүрү берекелүү, аларга каршы келгендердики берекесиз болот.” [И.Ахлагы]

«Мухаммед ысымдуу адам болгон үйдө жана жерде береке болот.” [Дайлами]

«Багымдаттын сүннөтүн үйдө окуу ырыскынын берекесине себеп болот.” [Имад-ул-ислам]

«Намаз окуган адамдын ырыскысы берекелүү болот.” [М. Жанна]

«Мөөнөттүү соода-сатыкта, карыз берүүдө жана арпа аралаш нанда береке бар.” [Ибни Маже]

«Үйдө мусурдун болуусу берекесиздикке себеп болот.” [Дайлами]

«Ырчы жана пайызчылардын тапканында береке болбойт.” [Дайлами]

«Бир жамиятта бири сүйлөп жатканда экинчиси үн чыгарбай отурбаса ал жер берекесиз болот.” [Байхаки]

Достун акысы

Мусулман бир адамдын кыла турган вазыйпаларынын бирөө досунун акыларын сактоо. Ошондуктан, дайыма жакшы салих адамдар менен достук куруусу керек. Себеби, жаман дос ар адам үчүн өтө зыян. Бардык жамандыктардын башында жаман дос болот. Жаман дос адамды дүйнөдө да акыретте да балээлерге жетелеп барат. Бул балээге түшпөш үчүн дос тандап жатканда өтө дыкат мамиле кылуу керек. Кишинин дини досунун дини сыяктуу болот. Кишинин бактысы же жамандыкка кирүүсү тапкан досторуна байланыштуу болот. Дос тандап жатканда көңүл бөлө турчу нерселер мына булар:

1-Тандаган досуң туура ишенимде, ахли сүннөт (сүннү) жана диндар, акылдуу болушу керек.

2-Жакшы мүнөздүү болушу керек.

3-Оюнан, колунан, тилинен жамандык түшпөгөн, күнөө кылган бирөө болбошу керек.

4-Жалган сүйлөгөн адам болбошу керек.

5-Сараң болбошу керек.

Үч түрлүү дос бар: Биринчиси тамак сыяктуу. Ал сага дайыма керек болуп турат. Экинчиси дары сыяктуу, кээде керек болот. Үчүнчүсү оору сыяктуу, сен аны каалабасаң да сага жабышат. Чыныгы дос тамак сыяктуу сага керек болгон дос. Булар салих, таза жана пайдалуу достор. Мындай досторду табыш үчүн аракет кылуу керек, издеш керек. Хазрети Али айтат: «Жакшы досу болбогон адам оң колу жок адамга окшош.”

(Рух-уль баян)да Зумер сүрөсүнүн үчүнчү аятынын тафсиринде мындай деп айтылат: «Адам өзүн жана бардык нерсенин Жаратуучусун таанууга ылайык болуп жаратылган. Жаратуучусуна ибадат кылуу, ага жакындоо деген каалоо, арзуу ар адамда болот. Бирок, напси, шайтан жана жаман дос адамды алдап анын жаратылышында орун алган бул арзуусун жок кылат.”

Адамдын бул өмүрдө тапкан эң чоң табылгаларынан бири

садык (чынчыл) достору. Мээримдүү, вафакар (опаачыл), садакаттуу (чынчыл) дос бүтпөс, түгөнбөс казына. Садык дос өмүр жолундагы ар түркүн кыйынчылыктарда жардамчы болот.

Достук акысын көзөмөлдөө өтө чоң милдет. Доско мал-оокат менен жана мүмкүн болгон ар нерсе менен жардамчы болуш керек.

Достун сырын сактап, айып-кемчиликтерин жашыра билүү керек. Кыйын болгон ишти айтпай, кыйын жагдайда турган болсо көңүлүн көтөрүүгө аракет кылуу керек. Ага карата дайыма мээрим менен мамиле кылуу керек. Ар түрдүү кыйынчылыгын кетирүүгө жардам кылып, күнөө кылуусуна тоскоол болуп, башына мүшкүл иш түшсө кол кармашып ага жардамчы болуу керек. Мусулман мусулманды дос кылуусу керек. Ыйманы жок капырдан дос күтпөсүн. Ал-и Имран сүрөсүнүн 118чи аятында: «Эй, момундар! Момун болбогон каапырлар менен досдук курбагыла!” жана Мужаделе сүрөсүнүн 2чи аятында: «Аллаху таалага жана акырет күнүнө ишенген адам Аллахтын жана Расулунун душмандарын сүйбөйт” жана Маида сүрөсүнүн 54чү аятында: «Эй, ыйман келтиргендер! Яхудийлерди жана христиандарды сүйбөгүлө” жана Мумтахина сүрөсүнүн биринчи аятында: «Эй, ыйман келтиргендер! Менин жана силердин душмандарыңарды сүйбөгүлө” жана Тауба сүрөсүнүн 72-чи аятында: «Момундардын эркектери жана аялдары бири-бирин жакшы көрүшөт”, - деген мааниде билдирилген. Бул аяти карималар капырларды сүйүүнү харам кылууда.

Момун момундун күзгүсү сыяктуу. Адам өз кемчиликтерин түшүнүүсү кыйын. Ишеничтүү досунан сурап кемчилигин билип алса болот. Салих болгон дос аны кооптуу нерселерден коргой алган дос. Мына ушундай досту табуу өтө кыйын. Ошондуктан, Имам Шафии айтат: «Садык дос жана калыс Кимя чанда чыгат, эч издебе!” Хазрети Умар радиаллаху анх да айтат: «Досум айыбымды эскертти, бир туугандык сүннөтүнүн негизи ушу!

Адамдын төрт душманы болот: Оңдо жаман дос, солдо напсинин каалоолору, маңдайында дүнүйөгө берилгендик жана аркасында шайтан, ыйманын качан тартып алам деп күтүп турушат. Жаман дос бир гана сенин мал-мүлкүңдү алууну каалагандар эмес. Достун эң жаманы, эң зыяндуусу – диниңди,

ыйманыңды, адебиңди, уятыңды, ахлак мүнөзүңдү бузуу менен алектенгендер. Мына ушундайча сенин акыретиңе, түбөлүк бактылуулугуңа кол салгандар, балта чапкандар. Аллаху таала бул душмандардын зыядарынан жана Ислам душмандарынын алдап кетүүлөрүнөн бизди сактасын. Амин.

Исламиятта эркектин чоочун кыз менен достук куруусуна уруксат жок.

Кимдир бирөө менен жолдо дос боло турган болсоң ал канчалык басса ошончолук бас. Аны менен сүйлөшүп жатканда оңду-солду караба! Анын жанынан узап кете турган болсоң эртерээк кайтып бар, аны күттүрбө! Достун акысына көңүл бөл, капалантпа, иренжитпе! Намазыңды аны менен жамаат болуп оку! Жанынан айлылып жатканда аны менен адалдаш.

Адам досун дүнүйөлүк пайда күтпөстөн жакшы көрүүсү керек.

Аллах үчүн сүйүү

Аңгеме: Бир адам дин бир тууганын зыярат кылыш үчүн бара жаткан эле. Аллаху таала анын жанына бир периште жиберет. Периште андан сурайт:

-Каерге баратасың?

-Баланча дин бир тууганымды зыярат кылууга.

-Аны менен бир ишиң барбы?

- Жок!

- Бир тууганыңбы?

- Жок!

- Сага жакшылык кылды беле?

- Жок!

- Анда эмне үчүн баратасың?

- Аллах үчүн баратам. Аны Аллах ыраазылыгы үчүн жакшы көрөм.

Периште айтты: Аллаху таала мени сага сени сүйгөндүгүн сүйүнчүлөш үчүн жиберди. Аллаху таала сага Бейишти убада кылды.

Дүнүйө акыреттин талаасы

Өлүмдөн мурда болгон бардык нерсе дүнүйө деп аталат. Булардын өлүмдөн кийин пайдалуу болгондору дүнүйө эмес

акыреттик болуп саналат. Анткени, дүнүйө акырет үчүн талаа. Акыретте пайдасы тийбей турган дүнүйөлүк нерселер өтө зыяндуу. Дүнүйө динге ылайык колдонула турган болсо гана акыретте пайдалуу болот. Дүнүйө лаззаттарына да, акырет ниматарына да жеткен болот. Жакшылык жана жамандык мал-дүнүйөдө эмес, мал-дүнүйөнү колдонгон адамда. Андай болсо жаман деп саналган дүнүйө Аллаху таала ыраазы болбогон, акырет үчүн пайдасыз жерлерде колдонулган нерселер дегенди билдирет.

Раббсин унутуп, напсине берилген адам жолдо атынын ээри, жеми менен алектенип, жолдошторунан артта калып кеткен жолчуга окшойт. Чөлдө жалгыз калып кетип өлөт. Адам дагы эмне үчүн жаратылганын унутуп, дүнүйө зыйнаттарына алданып, акыретке даярданбаса түбөлүк балээлерге дуушар болот. Дүнүйөгө берилүү акыретке даярданууга тоскоол болот.

Дүнүйө менен акырет чыгыш менен батыш сыяктуу. Бирөөнө жакындаган сайын экинчисинен алыстайт. Бир адам ибадатын кылбаса жана иштеринде Аллаху тааланын буйруктарын сактабаса дүнүйөгө берилген болуп саналат. Аллаху таала бардык адамдардын көңүлүн андан суутат.

Дүнүйө - акыреттин талаасы. Бул жерде дан экпеген, ошентип бир дандан мол түшүм ала албаган адам кандай бактысыз! Туугандын тууганынан, эненин баласынан кача турган ал күн үчүн даярданбаган адам дүнүйөдө дагы, акыретте дагы алданган жана зыянга учураган болот. Акылдуу адам бул дүнүйөнү мүмкүнчүлүк деп билет. Бул кыска заманда дан эгип, б.а., Аллаху таала жактырган иштерди кылып, мол түшүм алат. Аллаху таала бул кыска заманда кылына турган кайырлуу иштерге жана ибадаттарга чексиз ниматтарды ихсан кылат.

Марифетнаме китебиндеги хадиси шарифтерде айтылат:

«Дүнүйө эки күндүк: Биринчиси кубануу, экинчиси кайгы күнү. Булар убактылуу. Андай болсо убактылуу болгонду таштагыла, түбөлүк болгон ниматтарга ээ болуу үчүн эмгек кылгыла!”

«Дүнүйө үчүн дүнүйөдө кала тургандай, акырет үчүн акыретте кала тургандай эмгек кыл! Аллаху таалага муктаждыгыңа жараша баш ий! Тозок отуна чыдай алышыңа жараша күнөө кыл!”

«Дүнүйө - көпүрө, андан дароо өткүлө! Аны оңдоого аракет кылбагыла, жолуңарды уланткыла!”

«Максаты акырет болуп, акырет үчүн эмгек кылган адамга Аллаху таала дүнүйөнү кызматчы кылып коёт.”

«Бир гана дүнүйө үчүн эмгек кылган адамга бир гана насиби келет, иштери аралаш жана кайгысы көп болот.”

«Акыреттин түбөлүк экенине ишенген адамдын бир гана ушул дүнүйөгө жармашып алуусу абдан таң калыштуу нерсе!”

«Дүнүйө сиздер үчүн жаратылды. Силер дагы акырет үчүн жаратылдыңар! Акыретте болсо Бейиш жана Тозоктон башка жер жок!”

«Дүнүйөгө берилүү адамдын акыретине зыян берет. Акыретин сүйгөн адам дүнүйөдө харамдардан сактанат. Бул мындай болгондон кийин сиз убактылуу нерсени эмес түбөлүк болгон нерсени тандаңыз!”

Дүнүйөнүн таттуу нерселери жана убактылуу ниматтары качан гана динибизге баш ийүүгө жардамчы болгондо пайдалуу жана халал болот. Дүнүйөлүк табыш акыреттик табыш менен бирге болгондо гана бир нерсеге жарайт. Акыретти табууга жардамчы болбогон дүнүйөнүн жыргалы шекер капталган уу сыяктуу. Дүнүйө жыргалы денеге, напсиге таттуу келген нерселер. Ал эми инсан жалгыз бул үчүн гана жаратылган эмес.

Дүнүйө жаманбы?

Дүнүйө – бул харам жана макрухтар. Дүнүйө, мал-мүлк, байлык, дүнүйөлүк, ырыскы сыяктуу маанилерди дагы билдирет.

Имам Раббани хазреттери буюрду:

Дүнүйө сени Аллаху тааладан алыстаткан нерселер болуп саналат. Аял, бала, мал, чин, бийликке болгон арман Аллаху тааланы унуттура турганчалык ашыкча болсо дүнүйө болот. Чалгы аспаптар, оюндар, пайдасыз бош нерселер менен убакыт өткөрүү (кумар, жаман достор, жаман фильмдер, бош аңгеме романдар) мунун бардыгы дүнүйө болуп саналат. Дин менен дүнүйөнү бирге табуу мүмкүн эмес. Акыретти тапкысы келген адам дүнүйөдөн баш тартуусу керек.

Бул заманда дүнүйөнү толугу менен таштап салуу жеңил эмес. Жок дегенде өкүм менен таштоо, б.а., таштаган болуп эсептелүү керек. Бул дагы ар иште Исламиятка баш ийүү болуп саналат. Тамак-ашта, кийим-кечеде жана үй салууда Исламият кандай билдирген болсо ошондой кыймылдоо керек.

Дүнүйө акыретти таба турган жер. Табышкерлик кылып жаткан жерди жамандоого болбойт. Харам болгон табыштар жамандалат. Дүнүйөнү жамандаган хадиси шарифтерге дагы ушундай көз караш менен кароо керек.

Хадиси шарифтерде буюрулат:

«Дүнүйөгө болгон сүйүү бардык каталардын башы болуп саналат.” [Хаким]

«Дүнүйө малун. Бир гана Аллах үчүн болгондор мындай эмес.” [Ибни Маже]

«Дүнүйөнүн аркасынан жүгүргөн адам ач көз болот, дайыма жоктук ичинде айланып-тегеренип, иштери кыйындайт, насибинен көп нерсеге жете албайт. Акырет үчүн эмгектенген адамдын иштери жеңилдейт, көңүлү байыйт, баш тарткан дүнүйөлүк нерселер да ага таважжух кылат.” [Тирмизи]

«Ой-арманы дайыма дүнүйө болгон адамдын Хактын алдында баасы жок. Мунун машаы түгөнбөйт, кедейликтен кутула албайт, байлыкка жет албайт, чеги бүтпөс бош нерселер менен алектенет.” [Таберани]

«От отунду жегендиги сыяктуу дүнүйөгө болгон сүйүү дагы ыймаңарды жейт.”[И.Газали]

«Көңүлүнөрдү дүнүйө тууралуу сөз кылып алагды кылбагыла!” [Байхаки]

«Дүнүйө көтөргөн бардык нерсени Аллаху таала басмарлайт.” [Бухари]

«Аллаху таала бир адамга акыретти табуусу үчүн дүнүйөнү берет, бирок, дүнүйө үчүн акыретти берүүнү каалабайт.” [Дайлами]

«Аллаху таала дүнүйөнүн акыбетин желген тамактын акыбетине окшоткон.”[Таберани]

«Аллаху таала сени сүйүүсү үчүн дүнүйөдөн жүзүңдү бур! Элдин колун караба сени жакшы көрүшсүн.” [Ибни Маже]

«Акыреттен дүнүйөнү тандаган адам үч нерсеге дуушар болот. Кыйынчылыктары эч кемибейт, жоктуктан кутула албайт жана тою дегенди билбеген бир кумарга чалдыгып, эч качан бош убакыт таба албайт.” [Таберани]

«Бейишти каалаган адам жакшылыкка жүгүрөт, Тозоктон корккон адам харамдардан качат. Өлүмдү күткөн адам дүнүйө лаззаттарын таштайт. Дүнүйөгө берилгендерге азаптар жаайт.” [Ибни Хиббан]

«Аллаху таала бир кулуна жакшылык мурат кылганда аны дүнүйөдөн алыстатат, акыретке үндөйт жана кемчиликтерин өзүнө көрсөтөт.”[Дайлами]

«Билимсиз илимге, жол башчысыз хидаятка жетүүнү каалаган адам дүнүйөдөн баш тартсын!” [И.Газали]

Байлык жана бийлик

Мал жана бийлик ээси болуу башка, мал жана бийлик сүйүүсү болуу башка. Дүнүйө жана акырет саадатына жетүү жана адамдарга кызмат кыла алуу үчүн мал жана бийлик ээси болуу өтө жакшы. Бүткүл дүнүйө бир адамдыкы болсо малы менен мактанбай динге ылайык сарптаса өтө чоң сооп табат. Сулайман алейхиссалам чоң байлык жана салтанат ичиндн сүзсө дагы Женаб-ы Хак Курани каримде: **«Ал кандай жакшы кул”,** - деп мактоодо. (Сад 30)

Пайгамбарыбыздан кийин адамдардын эң жогорусу болгон Хазрети Ибрахимдин талааларга толгон койлору, жанында эле жарым миллион уйлары бар эле. Мал-мүлк жана бийликти жаман нерсеге колдонуу зыяндуу. Адамга жакшылык кылуусуна тоскоол болгон бардык нерсе дүнүйө болуп эсептелет. Курани каримде Бейиштин бийлик кумары менен өзүн өйдө көтөрбөгөн адамдарга бериле тургандыгы билдирилген. Хадиси шарифтерде: «Ла илахе иллаллах **деген адам дүнүйөнү динден жогору көрмөйүнчө Аллаху тааланын ачуусунан жана азабынан кутулат. Динди таштап дүнүйөгө** [харамдарга] **жармашса Аллаху таала ага:** «Жалган айтып жатасың” **деп буюрат.** [Хаким]

«Дүнүйө үчүн капаланган адам Аллаху таалага каршы ачууланган болот.” [Таберани]

Жактырбаган нерсебиз балким биз үчүн жакшы чыгар

Дүнүйө кыйынчылыктардын үстүнө курулган. Сабыр кылуудан башка чарасы жок. Үч сабыр өтө сүйүктүү: күнөө кылбоого сабыр, азап жана кайгыларга сабыр.

Баласынын өлүүсү, мал-мүлкүнүн колунан чыгуусу жана көз, кулак сыяктуу органдардын көрбөөсү жана укпоосу сыяктуу адамдын каалоосу менен башланышы болбогон кайгыларга сабыр кылуудан да жогору сабыр жок. Азаптарга сабыр кылуу – бул сыддыктардын даражасы. Ошон үчүн Пайгамбарыбыз мындай деп дуба кылар эле:

«Йа, Рабби, азаптар мага жеңил боло тургандай йакиин бер!” [Тирмизи]

Бир адам: «Эй, Аллахтын Расулу, малым жок болду, акчам жок болду, денем оорукчан болду”, - дейт. Ал адамга мындай деп буюрду:

«Малы жок болбогон, акчасы бүтпөгөн жана оорубаган адамда кайыр жок. Себеби, Аллаху таала сүйгөн кул азапка дуушар болот.” [Абу Давуд]

Ибни Мубарек хазреттери буюрду:

-Кайгы бир. Кайгы-касрет келген адам кыйкырып, ыйлап-сыздаса эки болот. Бири кайгынын өзү, экинчиси сооптун кетүүсү. Экинчиси биринчисинен да чоң. Сабыр кылган адамдарга берилген сооптун санын Аллаху тааладан башкалар билбейт.

Шакик-и Балхи хазреттери буюрду:

-Кайгыга сабыр кылбай кыйкырган адам Аллаху таалаган каршы келген болот. Ыйлап-сыздоо кайгы жана азапты артка кайтарбайт.

Кул дайыма напсине жаккан же жакпаган бир иштен айры болбойт. Экөөндө тең сабырга муктаж. Мал, жакшылык, мартаба, ден-соолукка жана ушуга окшош нерселерде өзүн кармабастан бул жакшылыктарга батып, көңүлүн буларга байлай турган болсо жана дйыма ушундай жүрө берсе анда жакшылыктарга ого бетер чөмүлүү, четен чыгуу пайда болот. «Баары кайгыга чыдайт, бирок, сыддыктардан башка афиййатка сабыр кылгандар өтө аз”, - деп айтышкан. Асхаб-ы кирам: «Кайгы жана кыйынчылык ичинде болгон кезде сабыр кылуу бүгүнкү жакшылык жана байлыктарга сабыр кылуудан жеңил

эле”, - дешкен. Ошон үчүн Аллаху таала: **«Мал-мүлк жана балдарыңар бир гана сыноо үчүн”,** - деп буюрду. Жакшылыкка сабыр - көңүлдү ага байлабоо, ага кубанбоо болуп эсептелет.

Жакшы амалдарды аткаруу сыяктуу өз каалоосу менен боло турчу нерселерде да сабырга муктаждык бар. Себеби, ибадаттардын намаз сыяктуу бир бөлүгү жалкоолуктан, зекет сыяктуу кээ бирлери сараңдыктан, ажылык сыяктуу кээ бирлери болсо эки себептен улам орундоо кыйын болот жана сабырсыз аткарылбайт. Ар бир жакшы амалдын башында, ортосунда жана акырында сабырга муктаждык бар. Башында болгон ниетти ихлас менен кылуу, рияны көңүлдөн чыгаруу керек. Булар оор. Ибадат учурунда сабыр кылуу болсо шарт жана адептерин эч бир нерсе менен аралаштырбоо болуп саналат. Мисалы, эгер намазда болсо эч бир тарапка карабоо, эч нерсе ойлонбоосу керек. Ибадаттан кийинки сабыр болсо кылган нерсесин көрсөтүүдөн, айтуудан качуу жана муну менен ужб кылуудан (кылган ибадаттарын жактыруудан) сабыр кылуу болуп саналат.

Күнөөлөргө келе турган болсок сабыр кылбастан андан колду тартуу мүмкүн эмес. Шахват канчалык кубаттуу жана күнөө кылуу канчалык жеңил болсо ал күнөөнү кылбоого сабыр кылуу да ошончолук кыйын болот. Ошондуктан, тил менен кылынган күнөөлөргө сабыр кылуу дагы да оор. Себеби, тилдин кыймылы жеңил. Анын үстүнө көп сүйлөй турган болсо адат болуп калат. Тилдин учуна келип, башкаларга өзүн жакшы көрсөтө турчу бир сөзгө сабыр кылуу кыйын болот.

Адамдардын колу менен болбосо тили менен кыйынчылык тарттыруулары сыяктуу өз ыктыяры менен болбогон , бирок, каршылык берүүсү өз ыктыяры менен болгон нерселерде каршылык бербөө үчүн же каршылык берүүдөн чектен чыкпоодо да сабырга муктаждык болот.

Асхаб-ы кирам: «Биз адамдардан келе турчу кыйынчылыктарга чыдаган ыйманды ыйман деп эсептечү эмеспиз”, - деп айтышкан. Аллаху таал Пайгамбарыбызга: **«Алардын кыйынчылыктарына алдырба жана тобокел кыл”,** - деп буюруда. (Ахзаб 48)

Тагдырда болгон нерсе башка келет, эгер сабыр кыла турган болсо сыйлыгын көрүлөт. Сабыр кылынбай, ызы-чуу кылынса күнөөгө кирилет жана тынчтык кетет. Кыйынчылык канча

ачуу болсо дагы сабыр кылына турган болсо жакшылык боло тургандыгы билдирилген. Курани каримде мындай мааниде билдирилет:

«Жактырбаган нерсеңер силердин жакшылыгыңарга, жактырган нерсеңер да жамандыгыңарга болушу мүмкүн. Силер билбейсиңер, Аллах билет.” [Бакара 216]

Хадиси шарифтерде да буюрулду:

«Момун адам шамал менен чайпалган буудайдын машагы сыяктуу жыгылып – турат. Туура тургусу келгенде жыгылат. Фажир адам болсо карагай сыяктуу кесилгенге чейин дайыма тик турат.” [Бухари]

«Үч күн ооруп жаткан момун жаңы туулгандай күнөөдөн тазаланат.” [Эбушшейх]

«Жырткыч айбан сыяктуу оорубоону жана кайгырбоону каалап жатасыңарбы?” [Байхаки]

«40 күн ичинде момунга кайгы, бир оору же бир коркуу, же мал-мүлкүнө зыян келет” жана «Момунда 3 нерседен бири болот: Кыллет, иллет жана зыллет.” (К.Саадат) [Кыллет - кедейлик, Иллет- илдет, оору, Зыллет – урматсыздык, абройсуздук.]

Имам Газали хазреттери мындай деп буюрат:

«Фараон 400 жыл жашаган. Бир да жолу башы оорубаган, температура болгон эмес. Бир жолу башы ооруганда адамдардын бардыгынын өзүнө сыйынууларын каалоо акылына да келмек эмес.” [К.Саадат]

Ифтар берүүнүн пазилети

Ифтар берүү чоң сооп. Жолдо бараткaнда бир орозолуу адамга бир хурма же бир зейтун берилсе дагы ифтар берүү сообуна ээ болот. Пайгамбарыбыз алейхиссалам: **«Бир адам бул айда бир орозолууга ифтар берсе күнөөлөрү кечирилет. Ошол орозолуунун сообунчалык ага да сооп берилет”**, - деп айтканда Асхабы кирамдан кээ бирлери бир орозолууга ифтар жедире ала тургудай бай эмес экендиктерин айтышат. Аларга жообунда: **«Бир хурма менен ифтар бергенге да, бир гана суу менен ооз ачтырганга да, бираз сүт бергенге дагы бул сооп берилет”,** - деп айтты. (Байхаки)

Дагы бир хадиси шарифте: **«Рамазанда бир конокко орозо ачтырган адамга Сырат көпүрөсүн өтүү жеңилдейт”,** - деп айтылды. (В. Нажат)

Тамак жедирүү - өтө сооптуу иш. Айрыкча орозолуу адамга тамак берүү андан да сооптуу. Орозо кармаган адамдын сообунчалык сооп алат, орозолуунун сообу кемибейт.

Пайгамбарыбыз алейхиссалам: **«Рамазан айында бир орозолуу адамды суу менен ифтар кылдырган адам энесинен туулган күндөгүдөй күнөөсүз болот”**, - дегенде Асхабы кирам: **«Суунун баасы аз болсо дагыбы”** – деп сурашты. Аларга жообунда: **«Кааласа дарыянын жээгинде берсин, окшош”**, - деп айтты. (В. Нажат)

Тамак жедирүүнү нимат деп билүү керек! Хадиси шарифтерде айтылган:

«Амалдардын эң фазилаттуусу бир момундун айыбын жашыруу, курсагын тойгузуу жана бир муктаждыгын орундоо менен аны кубантуу.” [Исфахани]

«Аллаху таала тамак жедирген жоомарт адам менен периштелерине мактанат.” [Имам Газали]

«Конок дасторкондо отурган убакыт бою периштелер үй ээсине дуба кылат.” [Таберани]

«Жаннатта ушундай сулуу сарайлар бар, булар таттуу сүйлөгөн, тамак жедирген жана баары уктап жатканда намаз окугандар үчүн.” [Тирмизи]

«Досуна сүйгөн тамагын тартуулаган адамдын күнөөлөрү кечирилет.” [Беззар]

Достор менен тамактануу

Досторго тамак берүү садага берүүдөн жакшыраак.

Хазрети Али айткан:

«Досторго жедирген бир наным кедейлерге берген беш нандан да баалуу. Достор менен желген тамак кул азат кылуудан да жакшыраак!”

Тамакта күнөө кылынган чакырыктарга барууга болбойт. Кедейлердин чакырыгына барбай байлардыкына баруу текеберликтен улам болот. Өзүнөн төмөн болгондорду зыярат кылуу - карапайымдыктын белгиси.

Той тамагына чакырылганда баруу - сүннөт, башка сый чакырыктарга баруу - мустахаб.

Кээ бир аалымдар: «Той тамагына баруу - важиб, калган чакырыктарга баруу - сүннөт", - дешкен.

Бир мусулмандын экинчи мусулмандан беш акысынын бири анын чакырыгына баруу болуп саналат. Б.а., чакырыгын кабыл алып, баруу болуп саналат. Хадиси шарифте: **«Чакырыкка баргыла"**, - деп буюрулду. (Муслим)

Ашыкча убаракерчиликке кирген адамдын чакырыгына баруу керек эмес. Сараң адамдын дагы чакырыгына барбоо керек! Пайгамбарыбыз бул тууралуу: **«Жоомарттын берген тамагы шифа, саранդын берген тамагы оору"**, - деп айткан. (Дайлами, Хаким, Ибни Лал, Даре Кутни, Хатиб)

Чын көңүлдөн чакырган жерге баруу керек! Хадиси шарифтерде айтылды:

«Мусулман тууганын сыйлаган адам Аллаху тааланы сыйлаган болот." [Исфахани]

«Эки киши бир убакта чакырса эшиги жакын болгонуна бар! Себеби, эшиги жакын болгонунун акысы биринчи турат." [Бухари]

«Чакырыкка барбаган адам Аллахка жана Расулуна каршы келген болот." [Бухари] (Динибиздин бул маселедеги буйругуна моюн сунбаган болот.)

Кимде ушул үч нерсе бар болсо

Шакик-и Балхи хазреттери:

«Кыйынчылыкка сабыр кылууга бериле турчу сыйлыкты билген адам кыйынчылыктан кутулууну каалабайт», - деп буюрган. Кыйынчылыктарга жооп катары бериле турчу ниматтарды эстеп кыйынчылыкты жеңилдетүүгө болот. Чындыгында, Аллаху тааланы сүйгөндөр көптөгөн азаптарга чыдашкан, жада калса, ал азаптарды сезишкен да эмес, Сыррыйи Секати хазретлери айтат: «Аллаху тааланы сүйгөн адамдар Андан келген кыйынчылыктардын азабын сезишпейт. Бир эмес жетимиш кылыч урулса да анын азабын сезишпейт.» Анысы кандай, Мысырдын эли Хазрети Юсуфтун сулуу жүзүн көрүп өздөрүн унутуп коюшкан. Өзгөчө Мысырдын алдыңкы аялдары сулуулугун көрүшкөндө колдорун кантип кесип алышкандыгын да сезишкен эмес. **[Юсуф сүрөсү 31]**

Балээ жана кыйынчылыктар күнөөлөргө каффарат болот. Куран-и каримде буюрулду:

«Силерге келген кыйынчылык өз колуңар менен жасап тапкан күнөөлөрүңөрдүн айынан келет. Муну менен бирге Аллах көбүн кечирет, кыйынчылыкка учуратпайт.» [Шура 30]

Демек, кылган күнөөлөрүбүздүн бир бөлүгүнө жаза катары кыйынчылык келүүдө. Ушундайча акыретке калбастан, күнөөлөрүбүздүн жазасын дүнүйөдө өтө жеңил тартуудабыз.

Имам Раббани хазретлери мындай деп буюрган:

«Адамдын алдына чыккан ар бир нерсе Аллаху тааланын тилеги менен болот. Ошондуктан, өз эркибизди Анын эркине ылайыкташыбыз керек. Биз кездештирген ар нерсени биз издеген нерсе ушул эле деп кабылдообуз керек жана буга кубануубуз керек. Кулдук деген ушундай болот.»

Келген балээлерге, кыйынчылыктарга сабыр кылуу өтө чоң нимат. Сабыр кылбаган адам азапка дуушар болот. Бир оору, бир жамандык келгенде ызы-чуу салуу пайда алып келбейт. Тескерисинче, зыяндуу болот. Мунун бир гана чарасы Аллаху таала берген тагдырга ыраазы болуу. Сабырсыз адам ийгиликке жете албайт. Кимде ким башына түшкөн кыйынчылыктарга сабыр кылбай турган болсо дайыма тынчсызданып, ырастап ибадат кыла албайт. Ким Аллахтан коркуп, сабыр кыла турган болсо кыйынчылыктардан кутулат. Сабыр кылган адам муратына жетет. Ар бир жакшылыкка сабыр менен жетүүгө болот.

Хадис-и шарифте айтылды:

«Кимде ушул үч нерсе болгон болсо дүнүйө жана акыреттин жакшылыгына жеткен болот: казага ыраазылык, балээге сабыр, ырахаттыкта дуба.» [Дайлами]

Демек, балээлердин жакшылыкка айлануусу ал балээге сабыр кылууга байланыштуу. Башка балээ келгенде ызы-чуу салып, алдына чыккан адамга Раббисин даттанган адам жакшылыктан куру калат, азапка ылайык болот. Балээге сабыр кылуу пайгамбарлардын өзгөчөлүктөрүнөн болуп саналат. Хадис-и шарифте айтылды:

«Аллахтын сүйгөндөрү балээге дуушар болушат. Сабыр кылган сыйлыкка ээ болот, сыздаган болсо жазага.» [И.Ах-

мед]

«Дартын ашкерелеген адам сабыр кылган болбойт.» [И. Маверди]

«Башына келген балээни жашырган адамдын күнөөлөрү кечирилет.» [Таберани]

«Кыйын жагдайда турганда «Хасбийаллаху ла илахе иллаху, алейхи тевеккелту ве хуве Раббул-аршил-азим» - деп айткан адамдын кыйынчылыктарын Аллаху таала кетирет.» [Шира]

Достуктун белгиси достун [Аллахтын] балээсине сабыр кылууда. Сабыр кылынып, балээнин жакшылык экендиги билингенден кийин балээлер дагы да жакшы болот экен деген ойдо болбоо керек. Эч качан балээни тилөөгө болбойт.

Орозо кармаган ден-соолук табат

Раббибиз бизге эмнени буйрук кылган болсо ошол нерседе биздин материалдык жана руханий пайдаларыбыз бар. Кайсыларын бизге арам кылган болсо эч күмөнсүз ошол нерселерде өтө көп зыяндарыбыз бар. Муну бүгүн түшүнбөгөн болсок дагы эртең, күн өткөн сайын түшүнөбүз. Биз билбейбиз, ал билет...

Бизди жараткан жана жашаткан, өз энебизден дагы биз үчүн мээримдүү болгон Раббибизди уксак, буйруктарын аткарып, тыйуу салган нерселеринен качсак дүнүйөдө, кабырда, акыретте ырахаттык, бактылуулук ичинде болобуз. Болбосо үч өмүрүбүз тең кыйынчылык, кайгы-азап менен өтөт.

Орозонун санап бүткүс пайдалары бар. Бирок, биз орозону бул пайдалары үчүн эмес динибиздин буйругу болгондугу үчүн кармоодобуз. Орозо кармай турган болсок ден-соолук табабыз.

Азык жыйнагычтар ээрийт!..

«Орозо кармагыла, ден-соолук тапкыла» Орозо кармаган адам ден-соолук табат. Күнү бою иштеген жана чарчаган оргaндарыбызды түнү уктап жатканда дем алдырабыз. Дем алалбаган кээ бир органдар бар: Аш казаныбыз, ичегилерибиз жана тамак сиңирүү системабыз... Булар дем алуу эмне экенин билбейт, токтобостон иштеп турат. Тойо жеп жатсак дагы

ойгонгон кезибизде ачыка болгонубузду сезебиз. Биз өзүбүздү жоготуп уктап калабыз, бирок, тамак сиңирүү системабыз уктабай дайым иштеп турган болот. Бул тынымсыз иштөө аларды чарчатат.

Уктап жаткан кезде көзүбүз, кулагыбыз, колубуз, бутубуз жана мээбиз дем алат. Дем алалбаган органдарыбызга дагы жок дегенде жылда бир ай бир гана күндүзү орозо кармоо аркылуу дем алдыруу мүмкүнчүлүгүн берген болобуз...

Ден-соолук жагынан дагы бир пайдасы – бул боордогу азык бириктиргичтердин ээрүүсү болуп саналат. Доктурлардын айтуулары боюнча боорубуз бир өлчөмдө азык кампасы болуп саналат. Денебиз муктаж болгон азыкты зарыл болор замат автоматтык түрдө керектүү өлчөмүн берүүдө. Орозо кармабагандар бул муктаждыктарын жеген азыктары менен камсыз кылып алгандыктары үчүн боорундагы бириккен азык козголбойт. Алар тура берип эскирүүдө, зарыл болгон кезде дагы керектүү натыйжа бере алышпайт...

***

Орозонун сабыр, шүгүр, напси тарбиясы сыяктуу башка ибадаттар менен дагы байланышы бар. **«Орозо сабырдын, сабыр болсо ыймандын жартысы»** деген хадиси шариф орозо кармаган адамдын сабырдуу болгондугун билдирүүдө... Сабыр кылууну буйрук кылган жана ага үндөгөн 70тен ашык аяти карима бар, эң чоңу: «Раббибиз сабыр кылгандар менен бирге» деген сүйүнчү. Сабыр кылуу адамдарга тийиштүү. Периштелер сбыр кылышпайт, себеби, алар жешпейт, ичишпейт, оорушпайт. Айбандарда сабыр тууралуу айтуу орундуу эмес, себеби, аларда акыл жок, жоопкер эмес. Адам уулу бул эки барлыктын ортосунда. Акылы бар периштелер сыяктуу, напси бар айбан сыяктуу. Акылын жогору кармай турган иболсо периштелер сытуу болуп көтөрүлөт, жада калса, аларды да өтөт. Себеби, периштелер каалайбы каалабайбы жакшы. Адам баласы болсо напси менен күрөшүү аркылуу көтөрүлө алат. Эгер аны напси жеңип ала турган болсо айбандашып төмөндөйт, жада калса, алардан да төмөнгө түшүшү мүмкүн. Себеби, айбандар жоопкер эмес.

Орозо кармоо менен периштелер сыяктуу болуудабыз. Белгилүү болгондой алар дагы жешпейт, ичишпейт.

Раббибизге шүгүрдү акысына жараша толук кыла алуубуз мүмкүн эмес. Жакшылыктардын Андан келип жаткандыгын билүүбүз жетиштүү.

Хазрети Хусейин айткан: «Йа, Рабби, бизге жакшылыктарды бердиң, ага шүгүр кылбадык. Кыйынчылыктарды, ооруларды, кайгыларды бердиң ага сабыр кылбадык. Шүгүр кылбадыңар деп жакшылыктарыңды токтотподуң, сабыр кылбадыңар деп кыйынчылктарыбызды дагы да узартпадың. Сен керимсиң, керимден керем пайда болот...»(б.а., Аллаху таала жоомарт, жакшылык кылуучу, жакшылык ээсинен жакшылык келет...)

Сабыр үч түрдүү

Кадырлуу китептерде жазылган: «Сабыр үч түрлүү. Бири – ибадатттарды орундоодо кездеше турчу кыйынчылыктарга сабыр. Намаз окууда, орозо кармоодо кээ бир кыйынчылыктарга туш келишибиз мүмкүн. Буларга сабыр кылабыз. Экинчиси – күнөө кылбоого сабыр. Күнөө кылбоого сабыр кылуу отто күйүүгө караганда алда канча жеңил. Үчүнчүсү – ооруларга, кайгыларга, жамакдыктарга сабыр кылуу.»

Оору, жамандык суралбайт, келсе кутулууга аракет кылуу керек, дарылануу керек, бирок, мунун бардыгы натыйжа бербей турган болсо сабыр кылуудан башка чарабыз калбайт. Бул үч сабырга бериле турчу сыйлыктын өлчөмү жок. Биз дүнүйөгө ушул үчүн келдик, бардыгыбыз сынак бере турчу бөлмөдөбүз. Раббин тааныган, Анын буйруктарын кадырлаган, арамдардан сактангандар менен өзүн жараткан жана жашаткан затты тааныбаган, буйрук жана тыйууларына кулак аспагандардын бири-биринен ажыроолору керек. Киши кылган нерселеринин акыбетин көрөт, жакшылар түбөлүк бакытка, жамандар болсо ылайык болгон азапка туш болот..

Сабыр

Сабыр үч түрдүү болот. Алардын эң маанилүүсү күнөө кылбоого сабыр кылуу. Хадиси шарифте мындай деп айтылган:

«Сабыр үч түрдүү болот: 1. Кайгы дартка сабыр. 2. Динин үйрөнүүдө жана ибадат кылууда сабыр. 3. Күнөө кылбоо үчүн сабыр кылуу. Кайгы дартка сабыр кылган адамга 300, ибадат кылууга сабырга 600, күнөө кылбоого сабыр

кылууга 900 даража жакшылык берилет.” [Эбушшейх]

Курани каримде сабыр кылуунун мааниси көптөгөн аяттарда айтылган. Үч аятта мына булар айтылат:

«Сабыр кылгандарга эсепсиз жакшылыктар берилет.” [Зумер 10]

«Эй, ыйман кылгандар, Аллахтан сабыр жана намаз менен жардам сурагыла. Аллаху таала, албетте, сабыр кылгандар менен бирге болот.” [Бакара 153]

«Эй, Расулум, капырлардын кыйынчылыктарына улулазм пайгамбарлар сыяктуу сабыр кыл.” [Ахкаф 35]

Сабыр тууралуу хадиси шарифтер:

«Хак таала сүйгөн кулуна кайгы дарт берсе, ал адам да ага сабыр кыла турган болсо андан ыраазы болот.” [Дайлами]

«Жаман кошунанын кыйынчылыктарына өлгөнгө чейин сабыр кылган адамды Аллаху таала сүйөт.” [Хаким]

«Аллаху таала айтты: «Кимдин денесине, бала-чакасына, мал-мүлкүнө балээ келсе, ал адам да эң жакшы сабыр кыла турган болсо Кыяматта ал адамдан эсеп суроодон тартынам.” [Хаким]

«Хак таала өзүн өзү сабыр кылууга кыйнаган адамды бул иште ийгиликке жеткирет.” [Бухари]

«Сүйбөгөндөрүңөргө сабыр кылмайынча сүйгөндөрүңөргө жете албайсыңар.” [Маверди]

«Кыйынчылыкка сабыр кылып, башка түшкөн дартты башкалардан жашыра билүү жана эч кимге даттанбоо – бул адамдын Аллаху тааланы жакшы тааныгандыгынан.” [И. Газали]

«Эң жогору ибадат – кыйынчылыктарга сабыр кылуу” [Тирмизи]

«Жашоо кыйынчылыгына сабыр кылган адамды Аллаху таала Фирдаус Бейишине киргизет.” [Эбушшейх]

«Эки көзүнөн айрылган адам ага сабыр кыла турган болсо Бейишке кирет.” [Хатиб]

«Момундун куралы – сабыр жана дуа.” [Дайлами]

«Аллаху таала айтты: «Менин өкүмүмө ыраазы болбогон жана Мен берген кыйынчылыкка сабыр кылбаган адам Менден башка Рабби издесин.” [Таберани]

Сабыр - казына

Сабыр кылуу кутулууга жана ийгиликке себеп боло турган жакшы мүнөз. Сабыр пайгамбарлардын өзгөчөлүктөрүнөн болгон. Ошондуктан, аталарыбыз: «Сабыр ачуу болсо да жемиши таттуу.”, «Сабыр – саламат”, «Сабырдын түбү сары алтын”, - ж.б., даанышман акылдарын айтышкан.

Сабырсыз бир фарзды аткаруу же бир күнөөдөн качууга болбойт. Себеби: «**Ыйман деген эмне?” -** деп сурашканда, Пайгамбарыбыз: **«Сабыр”**, - деп жооп берген. [Дайлами]

Сабырдын улуктугу жана фазилатынан улам Курани каримде жетимиштен ашык жерде сабыр жана сабыр кылгандарга бериле турчу сооптор билдирилген. Аяттарда айтылат:

«Сабыр кылгандардын сыйлыгын, кылып жаткандарынын дагы да жакшысын беребиз.” [Нахл 96]

«Аллах сабыр кылгандарды жакшы көрөт.” [Ал-и Имран 146]

«Эййубдун [малына жана жанына келген кыйынчылыктарга карата] **сабыр кылгандыгын көрдүк. Ал кандай жакшы кул эле, дайым Аллахка умтулуп, ага сыйынчу эле.”** [Сад 44]

«Эй, ыйман келтиргендер, сабыр кылгыла, сабыр кылууда бири-бириңер менен жарышкыла!” [Ал-и Имран 200]

Сабырдын фазилаты өтө бийик болгондуктан Аллаху таала сабырды өтө баалуу кылды. Ар ким сабыр ниматына жете албайт. Хадис-и шарифте буюрулду: **«Сабыр - Жаннат казыналарынан бир казына”.** [Имам Газали]

«Эгер сабыр адам болгондо өтө керим жана жоомарт болмок.” [Таберани]

«Жактырылбаган нерсеге сабыр кылууда өтө чоң жакшылык бар.” [Тирмизи]

«Ибадаттын башы - сабыр”. [Хаким]

«**Сабырдын ыймандагы орду баштын денедеги орду сыяктуу”.** [Дайлами]

«Хак таала сабырдуу жана ихластуу болгон адамды суракка тартпастан Жаннатка киргизет.” [Таберани]

«Эң жакшы курал – сабыр.” [Хаким-и Тирмизи]

«Аллаху тааланын сабыр кулдун сабыры менен бирге болот.” [Эбу Нуайм]

«Бузук бир ишти оңдой албасаңар сабыр кылгыла! Аллаху таала аны оңдойт.” [Байхаки]

«Орозо сабырдын, сабыр болсо ыймандын жартысы.” [Эбу Нуайм]

«Ашыктыгын жашырып, намысын коргоп сабыр кылган адам Бейишке кирет.” [Ибни Асакир]

«Ыймандын жартысы сабыр, калган жартысы болсо шүгүр.” [Байхаки]

Таттуу тилдин жана күлүмсүрөөнүн мааниси

Даанышман заттар айтышкан:

Мусулман адамдын жүзү жылмайган болот, мунафык адамдын кабагы түйүлгөн болот.

Күлүмсүрөө бекер, алган адамды бактылуу кылат, берген адамды капа кылбайт.

Тынчтыктын, ырахаттыктын ачкычы – күлүмсүрөө.

Күлүмсүрөй албаган адам алсыз адам.

Күлүмсүрөөнүн отунда ээрибеген темир жок.

Күлүмсүрөөнү билүү эки дүнүйөдө бакытка себеп болот. Исламият - сүйүү, күлүмсүрөө, таттуу сөз, чынчылдык жана жакшылык дини.

Досторго чындыкты айтып, душмандарга күлүмсүрөө жана таттуу тил менен мамиле кылуу керек.

Ийгиликтин сыры күлүмсүрөө, таттуу тил жана илим саясаты болуп саналат. Илим саясат бардык адамдардын ыраазы болуусу дегенди билдирет.

Душмандарыңарга жакшылык кылгыла, белек бергиле. Таарынган досуңузга жакшылык кылгыла, тажаган адамыңарга күлүмсүрөө менен мамиле кылгыла. Буларды орундасаңар ырахат болосуңар.

Бир адамдын олуя экендиги таттуу тили, көркөм мүнөзү, күлүмсүрөгөн жүзү, жоомарттыгы, талашып-тартышпоосу, кечиримдерди кабыл кылуусу жана бардык адамдарга мээрим көрсөтүүсү менен белгилүү болот.

Көркөм мүнөздүү адам - адептүү адам, аз сүйлөйт, катасы аз, гыйбат кылбайт, Аллах үчүн сүйөт, Аллах үчүн душмандык кылат, аманатка бекем болот, кошуна жана досун коргойт.

Көркөм мүнөздүү бир заттан жаман мүнөздүү аялы менен кантип тил табышып жашашкандыгын сурашканда: «Жакшы мүнөздүү адам менен бардык адамдар тил табыша алат. Ал эми анык марифат болсо жамаш мүнөздүү адам менен тил табыша алуу болуп саналат. Анын жаман мүнөзүнө сабыр кыла албасам менин жакшы мүнөздүү экендигим каерден белгилүү болот», - дейт.

Хадиси шарифтерде айтылды:

«Момун досунун жанында кабагын бүркөп турган адамга периштелер лаанат кылат.” [Хатиб]

«Жакшылыкты жылуу жүздүү адамдардан талап кылгыла.” [Байхаки]

«Момун бир тууганынын жүзүнө карап күлүмсүрөө - садага.” [Ж.Сагир]

«Дин тууганына күлүмсүрөө, жакшы нерселерди үйрөтүү, жамандык кылуусуна тоскоол болуу - ар бири садага болот.” [Тирмизи]

«Мал-мүлкүңөр менен ар кимди ыраазы кыла албайсыңар. Күлүмсүрөө жана таттуу тил менен, көркөм мүнөз менен ыраазы кылууга аракет кылгыла!” [Хаким]

«Салам берип жатканда күлүмсүрөгөн адам садага сообуна ээ болот.” [И.Э.дунйа]

«Жакшылыкты жылуу жүздүүлөрдүн арасынан издегиле!” [Бухари]

«Мүнөзү жана жүзү жылуу болгон дүнүйө акырет жакшылыгына ээ болот.” [Ибни Шахин]

Үй-бүлө бакыты үчүн

Үйлөнүү эркекти дагы, аялды дагы бактылуу кылган касиеттүү биримдик болуп эсептелет. Адистер айтышат:

«Депрессияга кирген бир аялды бактылуу кылгыңар келсе аны үйлөндүргүлө, балалуу кылгыла. Бир эркекти дагы бактылуу кылгыңыз келсе ушул эле нерсени ага кылгыла...»

Бүгүнкү күндө, өзгөчө Батышта адамдын Жаннаты деп айтууга боло турчу үй-бүлө турмушу бузулууда... Аял иштөө үчүн ар күн сыртка чыкканда алгач өзүн, кийин балдарын жана башка үй-бүлө мүчөлөрүнүн тынчын алат.

Вашингтон университетинин изилдөө натыйжасына карата Америкада депрессияга кирген иштеген аялдардын саны эркектерден эки эсе көп.

Аял ансыз деле алсыз жана назик жаратылган. Үй иштери жана балдарын кароо ал үчүн ашып-ташып турса да сыртта бир жумушта кошумча иштөөсү аны абдан чарчатууда жана тынчын кетирүүдө.

Жумушта иштеген эне эртең менен балдарын таштап кетип жатканда өзүн күнөөлүү сезет. Биз жашап жаткан кылымда аялдардын үйлөнүүдөн качууларынын эң чоң себептеринин бири да ушул болуусу мүмкүн.

Эненин күн сайын сыртта эмгек кылуусунан келип чыккан маанилүү маселелерден бири балдарынын керектүү болгон кызмат жана мээримден куру калуулары болуп саналат. Балдар тамакка муктаж болгондой эле эне мээримине муктаж.

Жалпы алганда аялдар акча табуу, ушундайча үй-бүлөлүк керектөөлөрдү камсыздоо үчүн иштеп жатышат. Бирок, кылынган изилдөөлөр боюнча иштеген энелердин 84% асыл максаты акча эмес, алган билимин жана өнөрүн колдоно алуу үчүн аларда туулган арзууну кандыруу болуп саналат...

***

Динибиз аялдын иштөөсүнө белгилүү шарттардын ичинде жана зарыл болгон жагдайларда уруксат берүүдө. Үй-бүлөнүн, балдардын нафакасын камсыздоону болсо эркекке фарз кылган.

Эркектер аялдардан дагы күчтүү жаратылган. Эркектердин вазыйпасы - акча табуу, аялынын жана балдарынын муктаждыктарын камсыз кылуу. Аялдын маанилүү милдети болсо – үйүндө үй иштери менен жана балдарынын тарбиясы менен алектенүү.

Эркектер аялдарга тийиштүү кандайдыр бир ишти алар сыяктуу мыкты аткара албайт. Аялдар эркектерге караганда дагы да мээримдүү, жумшак жана сезимтал болот.

Эркектер үй иштеринде аялдарчалык ийгиликтүү боло албагандыгы сыяктуу аялдар дагы сыртта иштөө жагынан эркектерчелик ылайык боло алышпайт.

Аялдар жумуштагы бир ишке өздөрүн канчалык берүүгө аракет кылышса дагы «үй иштери өзүбүзгө тийиштүү» деген сезимди жондорунан алып сала алышпайт. Алар үйдөгү

проблемаларына жумуштагыларга караганда көп маани беришет.

Аял жана эркек тең укукка ээ, бирок, жаратылыштары тең эмес. Жаратылыштары бири-биринен өтө айырмалуу. Бири-бирине муктаж, бири болбосо экинчиси кем болот. Б.а., аларды бир уя бүтүндөштүрөт, алар бири-бирин толуктап турган башкача жарым болуп саналат.

Жакшы үй-бүлөнүн курулуусу эркекке дагы, аялга дагы тынчтык жана бакыт алып келген окуя. Бул бакыттын улануусу үчүн аялдарга артыкча жүк жүктөбөө керек.

Баланы тогуз ай көтөрүүсү, өз жанын сарптап багуусу, төрөөсү, төрөт маалындагы өмүр коркунучунан өтүү, мунун баары ага жетишсизби?

Төрөө менен иш бүтүп калбайт, баласын эмизүү, күнү-түнү кароо, кээде таң азанга чейин уйкусуз калуу, тазалыгы да энеге тийиштүү. Алардан дагы эмнени күтмөкчүбүз?

Үч нерсе бар

Хасан бин Мухаммед бин Хасан Омар бир Абдулазизге:

-Эй, Омар! Үч нерсе бар, ал кимде бар болсо ыйманы толук болот – деди.

Омар бин Абдулазиз тизелеп туруп:

-Эй, Расулуллахтын небереси! Булар эмнелер экенин мага айта аласыңбы? – деди.

-Киши ыраазы болот, ыраазылыгы аны батылга (жаңылыштыкка) **түшүрбөйт. Киши ачууланат, ачуулануусу аны хактан** (чындыктан) **айырбайт. Күчү жетип турса да акысы болбогон нерсеге колун салбайт.**

Омар бин Абдулазиз халифа болгондо бир топ адам келет, алардын ичинен 11 жаштагы жаш бала мындай дейт:

Аллаху таала абалыңды ыраазы болгонундай ондосун. Адамдар Аллаху тааланын алардын үстүндөгү мээримине, тули эмелдерине (б.а., жыргап-куунаш үчүн көп жашоону каалоолоруна), адамдардын мактоолоруна алданууда, ушундайча буттары тайып (Тозокко) түшүшүүдө. Эй момундардын башчысы! Аллаху тааланын үстүңдөгү мээрими, тули эмел, адамдардын сени мактоолору сени

алдабасын. Эгер алдансаң отко түшкөн алдангандарга кошуласың. Эгер алданбасаң Аллаху таала сени бул үммөттүн салихтери менен бирге кылат.

Бул өспүрүм Хазрети Алинин уулу Хазрети Хусейиндин уулу болгон, б.а., Хазрети Алинин небереси болгон.Каб-ул-Ахбар хазреттери Хазрети Омарга айтты:

Эй, момундардын башчысы! Корккон адамдын амалын аткар. Кыямат күнү жетимиш Пайгамбар кылган амал менен келсең дагы ал жердеги көргөндөрүңөн улам ал амалдарыңды аз көрмөксүң. Буларды уккан Хазрети Омар жыгылып эстен танды. Эсине келгенде:

-Бизге насыят кыл – деди.

-**Эй, момундардын башчысы! Эгер Тозоктон чыгыш жактан кымындай бир жер ачылганда батышта турган адамдын мээси кайнап, ысыктан ээрип калмак.**

Муну уккан Хазрети Омар ыйлап туруп:

-Улант, эй, Каб – деди.

-Эй, момундардын башчысы! Кыямат күнү Тозок ушунчалык катуулагандыктан мукарраб периштелер, Пайгамбарлар жана бардыгы тең тизелешет. Бардык Пайгамбарлар: **«Йа, Рабби! Бүгүн мен напсимди каалаймын», - дешет, бир гана Расулуллах алейхиссалам: «Йа, Рабби! Үммөтүмдү каалаймын, үммөтүмдү каалаймын, башка нерсе каалабайм», - дейт.**

Эне-атага кызмат

Ыймандан кийинки биринчи вазыйпабыз – эне-атанын көңүлүн оорутпоо. Алар канчалык жаман болсо дагы бардык нерсенин үстүндө акылары бар. Алардын көңүлүн ооруткан адамдын ибадаты кабыл болбойт. Мусулман болуп туулуубузга жана мусулман болуп чоңойуубузга себепчи болгон эне-атабыздын көңүлүн оорутсак Жаннатка кирүүнү ойлой алабызбы? Мусулман эне-атабыз бизден ыраазы болмоюнча Аллаху тааланын сүйүктүү кулу болуубуз өтө кыйын. Жакшылык кылып, алардын ыраазылыгын алууга аракет кылуу керек! Аллаху таала: **«Эне-атага жакшылык кылгыла»,** - деп буюрууда. **(Ниса** 36, **Энам** 151, Хадиси шарифтерде дагы бу-

юрулду:

«Эне-атасына кызмат кылгандын өмүрү берекелүү жана узун болот. Аларга каршы чыккандын, аси болгондун өмүрү берекесиз жана кыска болот.» [Эййухел велед Илм.]

«Эне-атасы жанында карыса дагы[алардын ыраазылыгын алалбай] **Жаннатты таба албагандын мурду сүртүлсүн.»** [Тирмизи]

«Жихад фисебилиллах [Аллах жолунда] **бир гана кылыч шилтөө эмес**. **Эне-атаны же балдарын кароо дагы жихад. Айрыкча, бирөөнө муктаж болбоо үчүн эмгектенүү дагы жихад.»** [Дайлами]

Эне-атанын жүзүн кабакты бүркөп карабоо керек, мээрим жана сүйүү менен кароо керек! Хадиси шарифтерде айтылууда:

«Эне-атанын жүзүн мээрим менен караганга кабыл болгон бир ажылык сообу жазылат.» [И.Рафии]

«Жанында алуучу менен сатуучунун арасында турган кулдай болуп турбаган адам атасынын акысын өтөй албайт.» [И. Газали]

Баланын эне-атасына сүйүү менен кароосу үчүн кабыл кылынган бир ажылык сообу билдирилгенде ошол жердегилер «Күндө миң жолу ушинтип караса дагы ушул соопко жетеби?» - деп сурашканда Пайгамбарыбыз алейхиссалам: **«Күндө жүз миң жолу караса да»,** - деп буюрду. **(Шир'а)**

Олуялардын улууларынан бири нафил ажылыкка баруу үчүн жолго чыгат. Ортодо Багдадга кайрылат. Ал жерде Абу Хазым-ы Мекки хазреттерин зыярат кылууга барат. Ошол маалда уктап жаткан эле. Бираз күттү. Ойгонор замат мындай деп айтты:

-Азыр Расулуллах алейхиссаламды түшүмдө көрдүм. Мага сен тууралуу «Энесинин акысына көз салсын, бул ажылык кылуудан да жакшы» деген кабарын жеткирүүмдү буюрду. Ушундан кийин ажыга бараткан зат артка кайра кайтып, өмүрү боюнча энесине кызмат кылып, дубасына ээ болду.

Эне-атанын сексен акысы

Имам Насафи хазиреттери мындай деген:

Эне-атанын балдарынан сексенге жакын акысы бар. Кыркы тирүү кезинде, кыркы кайтыш болгондон кийин. Тирүү

кезиндеги кырк акысынын ону дене менен, ону тил менен, ону көңүл менен, ону акча менен.

Дене менен өтөлө турчу он акысы:

1. Кызматын кылып ыраазычылыктарын алуу керек. Хадис-и шарифте мындай деп айтылды:

«Эне-атасына кызмат кылгандын өмүрү берекелүү жана узун болот». (Ислам Ахлакы) **«Эне-атасын динге ылайык болгон кызматы менен ыраазы кылган адам Аллаху тааланы ыраазы кылган болот, аларды ачуулантkан адам Аллаху тааланы ачуулантkан болот»**. (Ибн Нажжар)

«Эне-атасы жанында картайып, бирок (ыраазычылыктарын ала албай) Бейишке кол жеткире албаган адамдын шагы сынсын». (Тирмизи)

Хасан-ы Басри хазиреттери Каабаны таваф кылып жүрүп аркасына жүк көтөргөн бир затты көрүп андан сурайт:

-Эмне үчүн жүк менен таваф кылып жүрөсүң?

- Бул жүк эмес, бул менин атам. Аны Шамдан жети жолу алып келип таваф кылдырдым. Себеби, атам динимди, ыйманымды үйрөттү. Мени Ислам ахлагы менен өстүрдү.
- Кыяматка чейин ушинтип аркаңа көтөрүп жүрүп, бирок, бир жолу болсо да көңүлүн оорутуп ала турган болсоң ушунчалык эмгегиң текке кетет. Бир жолу болсо да көңүлүн ала турган болсоң ушунчалык кызматыңа тете болот.

Эне-атаны ылайыгы менен сыйлап, урматтоо керек, аларга кызматта кемчиликке жол бербөө керек. Хазирети Ибни Аббас: «Күнөөлүү, алсыз жана кедей кул өз кожоюнун алдында кандай ахывалда болсо, сен да эне-атаңдан жанында ошондой бол!" деген.

Энеге урмат жана кызмат атадан мурда келет. Хадиси шарифтерде мындай деп айтылат:

«Энеге жасалган жакшылыктын сообу эки эсе көп болот." (И. Газали)

«Алгач энеңе, экинчи атаңа, кийин эже-карындашыңа, ага-иниңе, кийин ирети менен калган туугандарыңа жакшылык кыл!" (Насаи)

«Вейсел Карани бүткүл жакшылыктарга жана даражаларга энесине жасаган жакшылыктары үчүн жетти." (Р. На-

сихин)

«Эй, Расулуллах! Менин энем мушрик. Ага жакшылык кылуум туура болобу?” деп сураган адамга пайгамбарыбыз: **«Ооба, энеңе жакшылык кыл жана аны сыйлап урматта!” -** деди. (Абу Давуд)

Пайгамбарлардын бардыгы өз энелеринен дагы жогору болушкан. Ушуга карабастан пайгамбарлар да энелерин урматтап, кызмат кылышкан.

Каапыр болсо дагы эне-атага кызмат кылуу, аларды нафакалары менен (тамагы, кийими, жашай турган жери) камсыз кылуу жана ал-абалын зыярат кылып туруу керек. Эгер куфурга себеп боло турган иштерди кылдырат деп корксо, анда үйүнө барууга болбойт. **(Баззазийа)**

Муса пайгамбар Бейиштеги кошунасын ким экенин Аллаху таaладан сурап, аны издеп барат. Ал касап эле. Касап бир кесим эт бышырат. Илинип турган зембилди түшүрүп, ичинде жаткан өтө арык жана картайып калган кемпирге бышырган эт менен суу берет. Кийин үстү-башын тазалап, кайрадан зембилге жаткызды. Касап: «Бул менин энем. Картайып ушундай абалга түшүп калды. Күнү-түнү ага ушундай карап багам.” дейт. Ошондо касаптын энеси: «Эй Раббым! Уулумду Бейиште Муса пайгамбарга кошуна кыл!” деген сөзүн Муса алейхиссалам да угат. Каспчыга айтат: **«Сүйүнчү, Аллаху таала сени Муса пайгамбарга кошуна кылды.” (Шира)**

2. Жакшылык кылуу.

Эне-атага сый-урмат көрсөтүү жана жакшылык кылуу балдарына парз. Хадиси шарифтерде мындай деп айтылат:

«Эне-атасына жакшылык кылган бала пайгамбарлар менен бирге Бейишке кирет.” (И. Рафии)

«Эне-атасына жакшылык кылган адамдын өмүрү узак жана ырыскысы берекелүү болот.” (И. Ахмед)

«Эң мыкты амал – убагында окулган намаздан кийин эне-атага жакшылык кылуу.” (Муслим.)

«Эне-атаңа жакшылык кылсаң, кийин балаң дагы сага жакшылык кылат.” (Табарани)

«Сен дагы, мал-мүлкүң дагы атаңдыкы.” (Ибн Маже)

3. Аларга каршы чыкпоо.

Хадиси шарифтерде мындай айтылат:

«Эне-атага каршы чыгуу чоң күнөө.” (Бухари)

«Эне-атасына каршы чыккан бала Бейишке кирбейт.” (Насаи)

«Эне-атасына каршы чыккан баланын өмүрү берекесиз жана кыска болот.” (Ислам Ахлакы)

Ыймандуулардын Тозоктон эң акыркы чыга тургандары Аллаху тааланын жолунда жүргөн Эне-атасынын исламга ылайык болгон буйруктарына каршы чыккандар.

Эне-атанын жана башка кимдин болсун динге каршы болгон буйруктарына моюн сунууга болбойт. Бирок, эне-атага сылык сүйлөп, аларды таарынтпоо керек.

Эне-ата каапыр болсо, аларды чиркөөдөн же арак ичилген жерлерден аркага көтөрүп болсо да алып келүү керек. Бирок андай жерлерге алып барбоо керек.

Эне-атасы заалым дагы болсо, алардын айткандарына каршы чыгууга, аларга үнүн көтөрүп сүйлөөгө, одоно сүйлөөгө болбойт.

«Эне-атам мээримсиз, аларга кандай моюн сунам? деп сураган кишиге Расулуллах алейхиссалам мындай деген: **«Энең сени тогуз ай курсагында көтөрдү, эки жыл эмизди. Сени чоңойгонго чейин коюнунда өстүрдү, камкор болду. Атаң дагы сени өстүрүү үчүн көптөгөн кыйынчылыктарды башынан өткөрдү. Сени муктаж болгон нерселериң менен камсыз кылды. Сага диниңди, ыйманыңды үйрөттү. Сени ислам тарбиясы менен чоңойтту. Кантип анан мээримсиз болушсун?! Мындан ашкан мээрим болобу?”** (Аййухал валад илмихалы)

«Эй Расулуллах, картайган энемди өз колум менен тамактандырамын. Дааратын алдырып, аркама көтөрүп жүрөм. Ошол амалым менен акысын өтөй аламбы?” деп сураган кишиге пайгамбарыбыз мындай дейт: **«Жок, акысын жүздөн бирин дагы орундаган болбойсуң. Ал сага бутка туруп кетүүңдү күтүп кызмат кылган эле, ал эми сен ага өлүмүн күтүп кызмат кылуудасың. Бирок, Аллаху таала бул аз гана жакшылыгың үчүн көп сооп ихсан кылат.”** (Р. Насихин)

Бир киши: «Йа, Расулаллах, Эне-ата баласына зулумдук кылса дагы алардын ыраазычылыгын албаган адам Тозоко кетеби?” - деп сураганда жооп катары үч жолу: **«Ооба, зулум-**

дук кылган болсо дагы ыраазычылыгын албаган бала Тозоко кетет", - деди. (Байхаки)

Андай болсо эне-ата заалым болуп, баласына зулумдук кылса дагы, күнөө кылууну буйрук кылса дагы, аларды таарынтпоого, ачуулантпоого аракет кылуу керек! Күнөө болгон, динге каршы болгон буйруктарын орундоо керек эмес. Бирок, аларды таарынта турган сөз жана аракет да туура эмес.

Эне-ата жаман дагы болсо, алар менен жакшы мамиледе болуу керек! Алар менен мамилени үзүп коюу чоң кунөө болуп эсептелет. Жок дегенде салам айтып, кат жазып, телефон чалып бул күнөөдөн кутулуу керек!

Куран-и каримде 3 нерсе 3 нерсе менен бирге айтылган. Биринчиси орундалбаса, экинчиси кабыл болбойт. Пайгамбарыбызга моюн сунбаса, Аллаху таалага моюн сунган болбойт. Эне-атага шүкүр кылынмайынча, Аллаху таалага шүкүр кылынган болбойт. Мал-мүлктүн зекети берилбесе, намаздары кабыл болбойт. **(Тафсири Мугни)**

4. Баш ийүү, каршы чыкпоо, күнөө болбогон буйруктарын аткаруу.

Муса алейхиссалам Аллаху тааладан тогуз жолу насаат сураганда бардыгында да: **«Эне-атаңа моюн сун!" -**деп буюрулду. Хадиси шарифте да мындай айтылган: **«Эне-атага моюн сунуу Аллахка моюн сунуу болот. Аларга каршы чыгуу Аллаху таалага каршы чыгуу болот."** (Табарани)

Атасына каршы чыккан адам бала-бакырасын үзүрүн көрө албайт, максатына жете албайт, үй-бүлөсү менен жакшы карым-катнашта боло албайт, үйүнүн берекеси, кызыгы болбойт.

5. Аларды катаал жүз менен, кабагын бүркөп карабоо керек.

Жылуу жүз менен, мээримдүүлүк менен, сүйүү менен кароо керек. Эне-атасын мээримдүүлүк менен, махабат менен бир жолу караган адам кабыл болгон бир ажылыктын сообун алат. Пайгамбарыбыз: **«Эне-атасынын жүзүн мээримдүүлүк менен караган адамга ажылык жана умранын сообу жазылат", -** деген. «Күнүнө миң жолу караса да ушундайбы?" деп суралганда Пайгамбарыбыз: **«Күнүнө жүз миң жолу караса да...", -** деп жооп берген. (Р. Насихин)

Дагы: **«Эне-атанын жүзүн мээримдүүлүк менен кароо – ибадат", -** деп билдирген. (Абу Нуайм)

6. Аларды таарынтпоо, кемсинтпөө, ыраазычылыктарын алуу керек.

Хадиси шарифтерде мындай деп айтылат: **«Раббыңдын ыраазычылыгы эне-атанын ыраазычылыгында. Ачуусу да эне-атанын ачуусунда.”** (Бухари)

«Эне-атасынын ыраазычылыгын алган мусулманга Бейиштен эки эшик ачылат. Ал эми таарынткан адамга Тозоктон эки эшик ачылат.” (Байхаки)

«Эне-атасынын ыраазычылыгын алган мусулман эмне кылса дагы тозоко кирбейт. Ал эми таарынткан адам Бейишке кирбейт.” (Шира)

«Хак таала кээ бир күнөөлөрдүн жазасын кыяматка чейин кечиктирет. Эне-атага каршы чыгуу күнөөсү булардан бөлөк.” (Хаким)

Эне-атаны таарынтуу, аларды кемсинтүү чоң күнөө болуп саналат. Эне-атанын, жалпысынан эч кимди күнөө болгон буйруктарын аткаруу туура эмес. Эне-ата сунган тамакта арам аралашкан деген күмөн болсо жана бул тамактан жеш үчүн баласын мажбурласа, баланын ал тамактан жеши керек болот. Себеби, күмөндүү нерселерден качуу варага жатат , ал эми эне-атанын ыраазычылыгын алуу важип болуп эсептелет. Бирок, динге каршы болгон буйруктары орундалбайт. Мисалы: «Арак ич, намаз окуба, антпесе биз таарынабыз” десе, мындай арам болгон нерселери орундалбайт. Себеби, «Аллаху таалага каршы чыккан кулга моюн сунулбайт.” деген буйрук бар. Аллаху таала **«Анкебут”** сүрөсүнүн сегизинчи аятында: **«Биз адамда эне-атасы менен жакшы мамиледе болууга чакырдык. Эгер алар сени билбеген нерсеңде Мага шерик кошууга мажбурласа, аларга моюн сунба”, -** деп буюрулган.

Эне-атасы күнөө кылуучу бала аларга бир жолу насаат кылат. Эгер насаатын тыңдабай турган болсо, анда унчукпайт. Алар үчүн дуба кылат.

7. Алардын уруксатысыз сапарга чыкпоо.

Ажыга бараарда муктаж болбогон эне-атасынан уруксат суроо сүннөт. Эне-атасы муктаж (кедей) болсо, алардын уруксатысыз ажыга баруу арам болуп саналат. Эне-атасы муктаж эмес болсо, парыз болгон ажыга алардын уруксатысыз бара алат. Бирок, нафил болгон ажыга эне-атасынын уруксатысыз

бара албайт. **(Радд-ул-мухтар)**

Жихад үчүн уруксат сураган адамдын эне-атасынын тирүү экенин укканда Пайгамбарыбыз: **«Сен кал! Аларга кызмат кыл! Аларга кызмат кылуу – жихад болуп саналат”, -** деп буюрат. **(Бухари)**

Жихатка баруу үчүн уруксат сурап келген башка бир адамга дагы мындай деди: **«Энеңдин жанынан айрылба! Бейиш анын таманынын астында”,** - деди. (Насаи)

Хижрат кылуу үчүн чыккан бир киши, пайгамбарыбызга келип: «Эй, Расулаллах! Эне-атамды ыйлатып келдим”, - дегенде Пайгамбарыбыз бул жагдайга таарынып: **«Дароо үйүңө кайтып бар! Аларды ыйлаткан болсоң, эми көңүлүн көтөр!”** - деди. (Абу Давуд)

Эне-атаны зыярат кылууну токтотуп коюш чоң күнөө. Алабалдарын сурап барып туруу керек. Бара албаган жагдайда жок дегенде кат жазып, салам жолдоп бул күнөөдөн кутулуу керек.

8. Аларга татыктуу түрдө сый-урмат көрсөтүү.

Хадиси шарифте: **«Улууларды урматтабагандар бизден эмес”,** - деп билдирилген. (Тирмизи)

«Эне-атага урмат бактысыз адамды бактылуу кылат. Өмүрүн узак кылат жана жаман өлүмдөн сактайт.” (Абу Нуайм)

Аларды көргөндө дароо тура салып, жанына баруу керек, алар отурганга чейин туруу керек, алардын уруксатысыз отурбоо керек. Отурган кезде дагы адептүүлүктү сактоо керек, алардын жанында бутту айкаштырып же болбосо созуп отуруууга болбойт. «Болсо дагы мага унчугушпайт” деп бул адепке көңүл бурбай коюу жакшы эмес.

9. Бирге басып баратканда аркаларынан басуу. Эч кандай себепсиз алдыга түшүп албаш керек.

10. Чакырган кезде дароо жанына келип «угуп жатам!” деп айтуу.

Эне-ата чакырган кезде парз намазын бузуу уруксат болгону менен аябай кажеттүүлүк болбосо бузбоо керек. Ал эми сүннөт намаздарды бузууга болот. Хак таала мындай деген: «**Эй Муса! Менин даргахымда (алдымда) өтө оор жана өтө чоң бир күнөө бар. Ал – эне-ата чакырган кезде буйруктарына моюн сунбоо”** (Ислам ахлакы)

Тил менен өтөлө турчу он акысы:

1. Жумшак сүйлөшүү, карапайым болуу, «уф" деп айтпоо.

Хак таала мындай деп буюрган: **«Биз адам баласына эне-атасына жакшылык кылууну насаат кылдык"** (Ахкаф 15)

«Раббың жалгыз Өзүнө гана ибадат кылууңарды жана эне-аталарыңарга жакшылык кылууңарды буйрук кылды. Эгер алардын бири же болбосо экөө да жаныңда картайса аларга «уф" деп айтуучу болбо, оор сөз айтпа, аларга сылык жана жумшак сүйлө, аларга жакын бол, карапайым бол. Ал экөөнө мээримдүүлүк кучагыңды жай дагы: «Эй Раббым! Ал экөө мени кичинекейимен баштап тарбиялап өстүргөндөй, сен дагы аларды ырайымыңа бөлө!" деп дуба кыл!"

Хазрети Хасан Басри мындай деген: «Бир аалым адамдын эне-атасы каапыр болсо, кудуктан суу алып келүү үчүн ага муктаж болуп, ал дагы бир нече жолу челек менен суу алып келип «уф" десе бардык амалдарынын сообу жок болот."

2. Сүйлөшкөндө үнүн алардын үнүнөн жогору көтөрбөө.

3. Алардын жанында көп сүйлөбөө, адеп чегинен ашпоо.

Эне-атаң сен билген нерсени айтып турса да «баягы эле нерсеби?" дебестен, өмүрүндө муну биринчи жолу угуп аткан кишидей аларды тыңда.

1. Азилдешкен (жаргон) сөздөр менен тамашага салып сүйлөбөө керек. Мисалы, эки баласы бар адамдын бир уулу экинчисин көрсөтүп: «Уулуңуз ошентти. Эгер мен ошентсе турган болсом эчак кыяматты салмаксыз!" же болбосо «Апа, небереңизди катуу эркелет бербеңиз, башыбызга минип алат, тилибизди укпай турган болду" деген сөздөрдү айтып аларды таарынтып албоо керек. Өз бала-чакасын эне-атасынын алдында тилдеп, уруп-сабабаш керек.

5. Аялын алардан жогору көрбөө. Пайгамбарыбыз мындай деп айткан: **«Аялын эне-атасынан жогору көргөн адамга лаанат болсун! Анын парз жана башка ибадаттары кабыл болбойт»**. [Шира]

6. Аттарын айтып чакырбоо, сөздөрүн бөлбөө, сүйлөшүп жаткан болсо аралашпоо. Мен билемдик кылбоо. Эне-атаката сөз айткан болсо да андай эмес деп каршы чыкпоо.

7. Эне-атанын мамилесин буза турган сөздөрдөн жана кый-

мыл-аракеттен узак туруу. Эне-ата менен уул-кыздан мамилесин буза турган жана кыймыл-аракеттен узак туруу. Келиндерди эне-ата менен уулдарынын мамилесин буза турган сөздөрдөн узак кармаш керек. Пайгамбарыбыз: **«Эне менен уулунун мамилесин бузган адамга лаанат болсун»,** - деп айткан. (Гунйа)

8. Сүйлөшүп жаткан кезде кыл же кылба сыяктуу сөздөрдү колдонбоо. Кыла аласызбы деп өтүнүч иретинде назик сүйлөө керек.

9. Жакшы дубаларын алуу. Эне-атанын дубасын чоң олжо деп билиш керек. Хадис-и шарифтерде айтылды: **«Үч кишинин дубасы кабыл болот. Эне-атанын, зулумдукка учураган адамдын жана мусапырдын дубасы»**. [Тирмизи]

«Эне-атанын дубасы илахи хижабга жетет, дубалары кабыл болот». [Ибни Маже]

10. Каргыштарын албоо, Хадис-и шарифте айтылды:

«Эне-атанын балдарына жана зулумдукка учураган адамдын заалымга болгон каргыштары кайтарылбайт». [Тирмизи]

«Өзүңөргө, бала-чакаңызга жана мал-мүлкүңүзгө каргыш кылбагыла! Эгер дубалардын кабыл болгон саатына туш келе турган болсо бул каргышыңар кабыл болот». [Муслим.]

Эне-атаң чакырган кезде кандайдыр бир иш менен алектенип турган болсоң дароо ал ишти таштап аларга жүгүр! Энең-атаң сага ачууланып кыйкыра турган болсо аларга сен бир нерсе сүйлөбө. Эне-атаңдын дубаларын алгың келсе сага буйрук кылган иштерин тез жана жакшы аткарууга аракеттен! Кылган ишиңе ыраазы болбой калууларынан, каргыштарына калуудан корк! Сага таарына турагн болсо аларга карата катуу сөз айтпа! Дароо колдорун өөп ачууларын басууга аракет кыл! Эне-атанын көңүлүнө келип турган нерселерге көңүл бур! Себеби, сенин бактың жана балээлерге дуушар болууң алардын көңүлдөрүнөн чыккан сөздөргө байланыштуу болот. Эне-атан оорукчан же картайып калган болсо аларга жардам бер! Өз бактыңды алардан ала турган дубада (баталарында) деп бил! Эгер аладын көңүлүн оорутуп, каргыштарын ала турган болсоң дүнүйө жана акыретиң карарат. Жаадан чыккан ок кайтып келбейт. Алардын көздөрү тирүү кезинде кадырын бил!

Көңүл менен өтөлө турчу он акысы:

1. Боор ооруп, аларга мээримдүүлүк кылуу. Хадис-и шарифте мындай деп айтылды: «Ырайымдуу болбогон адамга ырайымдуулук кылынбайт, мээридүүлүк кылбаган адамга мээримдүүлүк кылынбайт» [Муслим]

2. Аларды сүйүү. Ар ыңгайы табылганда эне-атанын колун өбүүгө аракет кылуу керек, аларды сүйгөндүгүн сездирүү керек. Хадис-и шарифте мындай деп айтылды: **«Энесинин бутун өпкөн адам Жаннаттын эшигин өпкөн болот».** [Шира]

3. Кубанычтарына кубануу. Бир нерсеге кубанышса (Кандай жакшы болуптур, кайырлуу болсун) деген сыяктуу сөздөр менен мындан ыраазы болгондугун билдирүү керек. 4. Кайгыларын тең бөлүшүү, дарттарына тең орток болуу. Бир нерсеге кайгырып отурушкан болсо «Жакшы болуп кетсин" деп өзүнүн да муну ойлоп, капа болгондугун сездирүүгө аракет кылуу керек.

5. Алар көп сүйлөй турган болсо жаман көрбөө. Жаман көрүп турса дагы муну эч качан билдирбеш керек.

6. Урушса же кыйынчылык тарттырса буга ачууланбоо. Сөздөрүн эч укпаган сыяктуу өзүн алып жүрүү керек.

7. Аларгы ыраазы болуу. Кантип болсо дагы алардын ыраазылыгын алууга аракет кылуу керек. Хадис-и шарифте айтылды: **«Аллаху тааланын ыраазылыгы эне- атанын ыраазылыгында болот»**. [Р.Насихин]

8. Таарынтып алуудан катуу коркуш керек. Исра сүрөөсүнүн 23-чү Аятында эне-атага жакшы мамиле кылуу, аларга жумшак жана таттуу сүйлөөлөрү буйрук кылынган. Эгер муну унутуп коюп эне-атаңдан көңүлүн оорута турган болсоң, дароо ыраазычылыктарын алууга аракет кыл, жалбарып, айтор эмне кылып болсо да алардын көңүлдөрүн ал.

10. Аларга назданбоо. Тескерисинче алардын назданууларына чыдоо керек. Себеби, эне-ата биздин кичинекей кезибиздеги канчалаган назданууларыбызды көтөргөн эле. Эми наздануу кезеги аларга келгендигин унутпоо керек.

10- Кыйынчылыктарын тартса дагы эртерээк өлсө кутулсак экен деген ойдо болбоо, алардын узун өмүр

сүрүүлөрүн каалоо. Алар бизге караганда көп кыйынчылык тартышса дагы биздин жашап кетүүбүздү каалашкан эле. Бул үчүн өздөрү ичпейц-жебей бизди багышкан эле.

Мал-мүлк, акча менен өтөлө турчу он акысы:

1. Өзүнөн мурда аларга кийим-кечек алуу керек. Өзү жей турган тамактын жакшысын аларга жедирүү керек.

2. **Узак жерде болсо зыяратка баруу керек.** Эне-ата жана махрам болгон тууганадарды зыярат кылуу важип. Жок дегенде салам айттырып, көңүлдөрүн ала турган жакшы кат жазып бул күнөөдөн кутулуш керек. Зыярат кылына турчу адамдардын тартиби төмөндөгүчө: Эне, ата, бала, чоң ата, чон эне, бир тууган, атасынын ага-инилери, атасынын эже-карындаштары, таеке жана таеже.

3. Бирге тамактануу.

4. Каалап турган нерселерин суроо жана орундоо.

5. Үйлөрүн тазалап, сырдап, оңдой турган жерлер болсо оңдоп бериши керек.

6. Акча берүү. Муктаж болуп турганын жашырып, сага айтпашы мүмкүн.

7. Акчаны, оокатты аларга эркин колдоно ала турган кылуу. Качан керек болсо малым, жаным силерге курман болсун деп, таарынычтары бар болсо ушул жол менен алардын көңулүн табуу керек. Эне-атага жумшалган акчага сурак болбойт. Муктаж болгон эне-атага жардам парз болот. Куран-ы каримде мындай деп айтылды:

«Эне-атага, бир тууганга, жетимдерге, колунда жокторго, сапарда жүргөн адамга нафака бергиле!» [Бакара 215]

Кимге нафака берейин деп сураган адамга расулуллах (Өзүңө, эне-атаңа, кийин аялыңа жана балдарыңа, кызматчыңа жана андан калганын өзүң билесиң) деп жооп берди. (Несаи)

Атасы ооруп, карай турган адам табылбаса күйөөсүнөн уруксатсыз да барып кызматын кыла алат. Зымми болгон ата дагы ушундай (Зымми – бул мурдагы мусулман мамлекетте жашаган мусулман эмес жарандар.) Бирок, бала бай болгон атасын кароого мажбур эмес. (Беззазиййе)

Бай баланын кедей болгог эне-атасына нафака брүүсү фарз. Кедей адамдын кедей болгон эне-атасына нафака берүүсү фарз

эмес. Кедей эне-атасын өз үйүнө алып бирге жашашы керек. (Фатава-и Хайриййе)

Эне-атанын бирине кызмат кылсаң экинчиси таарына турган болсо атага урмат кылып жана баш ийип, энеге кызмат, жардам жана жакшылык кылуусу керек.

8. Анда санда жакшы тамак-аш жасап алады чакырып туруу керек. Ошону күтүп турушса да сага айталбашы мүмкүн.

9. Досторун достой көрүп, аларды чакырып көңүлдөрүн алуу керек. Душмандарынан да узак болууга аракет кылуу крек.

10. Ооруп калышса даарылантуу керек. Аларды карай турган кызматчы жалдагандан көрө жеке өзү кызмат кылууга аракет кылуу керек.

Кайтыш болгондон кийинки 40 акысы:

1. Аларды жерге берүүнү эртелетүү.

2. Сөөгүн сүннөткө ылайык жууш. Бул ишти жакшы билген адамдарга кылдыруу керек.

3. Сүннөткө ылайык кепендөө.

4. Уруксат болбогон кепен оробоо.

5. Сүннөт болгон санга көңүл бөлүү. Эркектерге үч бөлүктөн ашык кылбоо.

6. Кепенде ысрапкорлук кылбоо.

7. Халал акчадан кепен сатып алуу.

8. Эгержаназа намазын окутууну билсе өзү кылдыруу. Бидатчыларга жаназа намазын окутпоо.

9. Аларга дайыма дуба кылуу. Бир хадис-и шарифте айтылгандай: **«Эне-атасына дуба кылбаган адамдын ырыскысы кесилет»**. [Шира]

10. Топуракка өзү коюуу.

11. Мүрзө казган адамдарды ыраазы кылуу.

12. Жакшы жана салих адамдардын арасына көмүү.

13. Жаман адамдардын арасына көмбөө. Себеби, жаман коңшудан ага кыйынчылык келет.

14. Кабырдын үстүн балыктын жонундай кылып тегиздөө.

15. Кирпич колдонуу.

16. Бышкан бетон колдонбоо. Мык, бетон сыяктуу бышырылган нерселерди кабырдын ичинде колдонуу макрух. Кабырдын үстүн сырттан бетон же мрамор мене жабууга болот.

17. Топурагынын жанында туруп садака берүү.

18. Кабырдын жанында дуба кылуу. [Садаканы жана дубаны кечиктирбөө, 40 жана 52. түн сыяктуу бидат болгон иштерден узак туруу.]

19. Карыздарын төлөө.

20. Өзү телкин бериш керек.

21. Дароо искатын кылуу керек. Өлгөн адамдын намаз жана орозо карызы үчүн башка бирөө анын ордуна намаз окуй албайт жана орозо кармай албайт. Хади-и шарифта айтылды: **«Башка бирөөнүн ордуна орозо кармалбайт жана намаз окулбайт. Бирок, орозосу жана намазы үчүн кедейди тойгузууга болот»**. [Насаи]

22. Мазар ташына уруксат болбогон нерселерди жаздырбоо керек. Мисалы, Фатиха же Бисмиллах же аят жазууга уруксат эмес. Башка адамдар жылдар бою жазып келаткан болсо да муну кылуу туура эмес.

23. Осуяттары (керээзи) бар болсо аларды орундатуу керек. Динге ылайык эмес болсо орундатылбайт.

24. Намаздан кийин дуба кылып, соопторун алардын рухтарына багыштоо керек. Хадис-и шарифте айтылды: **«Эне-атасына каршы болгон адам алар кайтыш болгондон кийин аларга дуба кылса, Аллаху таала аны эне-атасына баш ийгендерден кылып жазат».** [Ибни Эбиддунйа]

25. Сообу аларга тийсин деп ниет кылып орозо кармоо.

26. Сообу аларга тийсин деп ажылыкка баруу. Аалымдардын көбү эне-ата үчүн ажылык кылууга болот дешкен.

Хадис-и шарифте айтылды:

«Өлгөн эне-атасы үчүн ажылык кылган адамга өзүнө да, эне-атасына да ажылык ылуу сообу берилет. Эне-атасынын рухуна сүйүнчүлөнөт». [Даре Кутни]

27. Сообу аларга тийсин деп садака берүү. Хадис-и шарифте айтылды:

«Садака берип жаткан кезде сообун мусулман эне-атанын рухуна эмне үчүн хадия кылбайсыңар? Хадия кыла турган болсоңор берген садаканын сообу алардын рухтарына кеткендиги сыяктуу эч кемитилбестен ошол сооп силерге да жазылат.» [Таберани]

28. Кабырдагыларды зыярат кылып Куран-ы карим окуш керек. Хадис-и шарифте айтылды:

«Эне-атасынын же бирөөнүн кабырын ыкылам менен магфират үмүтү менен зыярат кылган адам кабыл болгон бир ажылык сообун алат жана муну көндүм кылып алган адамдын да кабырын periштелер зыярат кылышат». [Хаким]

29. Кабырларын жума күндөрү зыярат кылуу. Хадис-и шарифта айтылды: **«Эне-атанын кабырын Жума күндөрү зыярат кылган адамдын күнөөлөрү кечирилип, алардын акыларын өтөгөн болот»**. [Тирмизи]

30. Зыярат кылган кезде дуба жана Куран-ы карим окуу менен алектенүү жана ылайыксыз нерселерди сүйлөбөө.

31. Тирүү кезинде таарынып калышып, бирок, баласы салих боло турган болсо алар ыраазы болушат. Алар үйрөткөн жакшы нерселер менен амал кылып турган убакыт боюнча сообу аларга да тийе берет.

32. Эгер алардан жаман нерселерди үйрөнүп ошол нерсени кылган сайын аларга да күнөө жана жазылат. Ошондуктан алардан жаман жолду үйрөнүп алган болсо муну ташташ керек, бул жаман амалдары менен аларга да кабырда азап тарттырбоо керек.

33. Эне-атаны сөкпөө. Хадис-и шарифте: **«Эне-атаны сөгүү күнөө»**, - деп айтылган. (Бухари) Башкача айтканда, башка бирөөнүн эне-атасын сөгө турган болсон ал да сенин эне-атаңды сөгүшү мүмкүн.

34. Алардын жакындарына жакшы мамиле кылуу. Хадис-и шарифте айтылды: **«Өлгөн эне-атага дуба жана истигфар кылуу, карыздарын төлөө, досторун сыйлоо, алардын жакындарын зыярат кылуу, жакшы мамиле кылуу менен аларга сый көрсөткүлө.»** [Хаким]

35. Досторун зыярат кылуу. Хадис-и шарифте айтылды:

«Атасы өлгөндөн кийин анын досторун зыярат кылып турган адам жакшылыктардын эң жакшысын кылган болот». [Муслим]

36. Достору менен көрүшүү. Хадис-и шарифте: **«Жакшы-**

лыктардын эң жакшысы атанын досторун көрүп туруу», - деп айтылды. (Муслим)

37. Фытыр майрамында сообу аларга тийсин деп фытыр садака берүү.

38. Курман айтта сообу аларга тийсин деп курмандык чалуу.

39. Эне-атанын жакшы көргөн тамактарын жасап, кедейлерге берип алардын рухтарын (арбактарын) кубантуу.

40. Жамандыктарын айтпоо. Хадиси шарифте: **«Өлгөндөрүңөрдү жакшылык менен эскергиле, жакшылыктарын сүйлөгүлө, жамандыктарын ашкерелебегиле»**, - деп айтылды. (Тирмизи)

Напсинин жаратылуусунун себеби

Напси (нафс) – адам менен жинде жамандыктын көзү катары жаратылган. Адамдар арасында жамандыктын негизи катары жаратылган напси үчүн: «Аллаху таала напсини жаратпаганда адамдар анын алдоосунан кутулушмак. Эч ким жамандык кыла алмак эмес. Бардыгы Жаннатка киришмек», - деп айтылып жатат.

Бул туурасында Ислам аалымдарынын улууларынан Хазрети Имам Раббани мындай деген: «Бул дүнүйөдөгү бардык нерседе Аллаху тааланын ары рахмат сыпаты, ары каар сыпаты көрүнүүдө. Суу адамдардын, жаныбарлардын, өсүмдүктөрдүн өмүр сүрүүсү, тазалыгы, тамагы жана дары-дармеги үчүн керек болгону менен деңизде миңдеген адамдар чөгүп өлүүдө, суу ташкындарынын кесепетинен канчалаган үйлөр кыйроодо. Муздак суу ичкен адам ооруга чалдыгууда. От нан, тамак бышыруу үчүн жана кышта жылынуу үчүн керек болгону менен канчалаган макулуктар өрттөн өлүүдө. Электр тогу көп жерде пайдабызга жараганы менен өрт чыгуусуна себеп болууда, токко урунган адамдар ошол замат өлүүдө. Ар бир дары бир ооруга дабаа болгону менен ашыкча өлчөмү зыяндуу болууда. Бардык нерселер ушундай. Напси да ушуларга окшош. Ары пайдалуу, ары зыяндуу тараптары бар. Напси – адамдардын өмүр сүрүүсү, көбөйүүсү, дүнүйөлүккө кол жеткирүү максатында эмгек кылуусу жана акыретке кол жеткирүү максатында жихад сообуна жетүүсү үчүн жарытылган. Аллаху таала напсини

ушундай көптөгөн пайдалар үчүн жаратты. Бирок, напси кээ бир лаззаттарга тойбойт.»

Аллаху таала бүткүл адамдарга мээримдүүлүк кылып напсилерине ээ болуусу үчүн жана зыяндуу каалоолорунун алдын алуусу үчүн акылды жаратты. Акыл – адамдын мээси аркылуу сезүү органдарынан, шайтандан жана напсиден көңүлгө (жүрөккө) келүүчү каалоолорду карап чыгып, жакшыларын жамандарынан ажыратып кубалайт. Ажыратканда жаңылышпай турган болсо "салим акыл" деп айтылат. Аны менен катар Аллаху таала пайгамбарларды жиберип, кайсы нерсенин пайдалуу, жакшы экендигин жана кайсы нерсенин зыяндуу экендигин, ошондой эле, напсинин бардык каалоолорунун жаман экендигин билдирди. Акыл напсинин каалоолорунан пайгамбарлардын жакшы деп көрсөткөн нерселерин ажыратып көңүлгө билдирет. Көңүл да акылдын билдиргендерин тандаган болсо адам напсинин кыялдарын кылууну каалабайт. Көңүл Исламдын жакшы деп билдиргендерин тандап, каалап кылдырган болсо адам баласы бакытка жетет. Көңүлдүн жакшы же жамандын бирин тандоосу, каалоосу "касб" деп аталат. Адамдын кыймыл-аракет органдары мээсине, ал эми мээ көңүлгө баш ийет. Башкача айтканда, көңүлдүн буйругу боюнча аракет кылат. Көңүл – мээ аркылуу сезүү органдарынан жана рух аркылуу Аллах тарабынан жана акылдан, периштеден, напсиден жана шайтандан келүүчү таасирлердин жыйналуучу болбору. Көңүл акылга баш ийген жагдайда напси адамдын ниматтарга жетүүсүнө тоскоол болбойт. Көңүлдүн напсиге алданбоосу, ага багынбаганы напсиге каршы кылынган "жихади акбар" болот. Аллаху таала жихад кылгандарга Жаннатта бийик даражалар бериле турганын билдирген. Напси адамдардын жихад сообуна жетүүсүнө, периштелерден да жогору болууларына себеп болууда.»

Хазрети Шарафаддин Яхйа Мунири: «Напсинин жаратылуусунун максаты - адамдардын өмүр сүрүүсү, көбөйүү жана дүнүйөлүк муктаждыктарына жетүү жолунда эмгек кылуулары. Аллаху таала напсини ушундай көптөгөн пайдалары үчүн жараткан. Бирок, бардык адамдарга мээрим кылып, напсиге берилүүнү тескей турган, ага ээ болуп зыяндарына тоскоол болуучу акылды да жаратты», - деп айткан.

Динибиз жамандыктардын ордосу болгон напсинин өлтүрүлүүсүн, жок кылынуусун эмес, ага баш ийүүдөн, анын айткандарын кылуудан бизди тыйууда. Аллаху таала Курани каримде Назиат сүрөсүнүн кыркынчы аяти каримасында: **«Хак тааладан коркуп, напсинин** (динге каршы) **нафсани каалоолорунан өзүн тыйган адамдын барар жери сөзсүз түрдө Жаннат»**, - деп айтылган.

Хадиси шарифте мындай деп айтылат:

«Акылдуулуктун белгиси - напсине ээ болуп, андан да өтүп жана өлгөндөн кийин керек болуучу нерселерди дайындоо. Акмактыктын белгиси - напсиге берилип, Аллахтан кечирим жана мээрим күтүү.»

Хазрети Абу Бакир Тамистани: «Напсиге берилүүдөн кутулуу – дүнүйө ниматтарынын эң чоңу. Анткени, напси Аллаху таала менен кулу арасындагы пардалардын эң чоңу», - деп айткан.

Хазрети Али Музаййан мындай деген:

«Аллах жолунда напси менен бирге жүргүсү келгендер биринчи эле кадамында катачылыкка учурайт. Напсин таштап ыкылас менен бардык нерседе Аллаху тааланын ыраазылыгын ойлоп жолго чыкса, Аллаху таала ага өзүнө жеткирүүчү жолду көрсөтүүчү аалымды жолуктурат.»

Напси эч кимдин кол алдында, буйругунда болууну жактырбайт. Ошондуктан, ибадат кылууну каалабайт. Напсинин азыгы каршы чыгуу, башкача айтканда ,күнөө кылуу жана харамдар болгону үчүн күнөөлөрдөн сактануу ага өтө оор тийет. Ошол себептен Хазрети Имам Раббани: «Напсиге күнөөлөрдөн качуу ибадат кылуудан да оор келет. Ошондуктан, күнөөдөн качууң өтө сооптуу болот», - деп айткан.

Али Хафыз атанын да айтканындай:

«Напси - душман. Душмандын сөзү менен иш кылуу акылдуу адамдын иши эмес.»